
LA CARN DELS HEROIS
PAU VARELA

LA CARN
DELS
HEROIS

ALTRES NOVEL·LES DE PAU VARELA

Pandora despierta
El eterno retorno
La cosecha estelar
L'ample de la nit

LA CARN DELS HEROIS

PAU VARELA

© 2026 Pau Varela
Primera edició, 2026

Aquest llibre no té els drets reservats contra tu. Presta'l, fotocopia'l, escaneja'l, llegeix-lo en veu alta, oblida'l en un tren perquè se'l trobi un desconegut. Només demano dues coses, que el nom de qui l'ha escrit viatgi amb el text, i que si algú hi vol fer diners m'ho digui abans (per prendre apunts). La resta, escampa-la. Un text, com certes coses d'aquestes pàgines, no s'atura amb una advertència legal.

Això és una obra de ficció. El setge va ser real, la fam va ser real i l'onze de setembre de 1714 va ser molt real. Villarroel, Berwick i Bournonville també van existir, i tot el que fan en aquestes pàgines i no consti en cap arxiu històric és cosa meva. Qualsevol retret els podeu adreçar a mi. Qualsevol semblança amb persones reals, vives o mortes, és casual en el cas de les vives i, en el de les mortes, un dels temes centrals del llibre.

Edita: L'astronauta impossible
ISBN-13 (edició en paper): 9798172339141
Dipòsit legal (edició en paper): B 18201-2026

Correcció: Pau Varela i Ana Beltran
Maquetació: Pau Varela

La coberta s'ha dissenyat en part amb models generatius d'intel·ligència artificial. Si haig de cremar a la foguera, cremaré somrient.

www.pauvarela.com

Per l'Ana i l'Erin, per tot el temps que
aquesta novel·la us ha robat.

Entre els vius i els morts hi ha sis pams de terra, no més. Ho saben els fossers. La llosa pesa, les pregàries s'acumulen damunt la pedra, però té escletxes, i per aquestes, de vegades, alguna cosa s'escola cap amunt, un baf fred que s'arrapa a la cara del fosser. No gaire sovint, però prou vegades com per destorbar els vius.

Passa als tròpics, on els cossos es podreixen i s'inflen sota el sol abans que ningú tingui temps d'enterrar-los. Passa a les estepes, on la terra glaçada no absorbeix res i conserva el que hi cau durant segles. Canvien els climes, canvien els noms que la gent li posa a la cosa que retorna, però és la mateixa arreu. Hi ha carn que es nega a quedar-se sota terra. S'aixeca parlant llengües estranyes, amb parracs de temps llunyans, i quan es troba amb la seva espècie, la reconeix sense saber com.

Als fiords nòrdics hi tenim el draugr. La seva pell és del color d'una arma deixada sota la pluja, amb aquell marró rovellat que ja no pertany a res viu. Vetlla tresors inútils en cambres subterrànies que ningú recorda, l'or fred sota els dits i la pedra suant a les parets. Els dits encara saben com tancar-se sobre l'empunyadura de l'espasa. La mirada buida crema d'odi.

Per matar-lo cal decapitar-lo, cremar-ne el cos, llançar les cendres al mar. No n'hi ha prou amb menys, i tot i així les onades de vegades les retornen a la platja.

Més a l'est, a la Xina, els jiangshi caminen rígids com taüts. El rigor mortis els ha pres les articulacions per sempre. Els braços s'estenen endavant, temptejant un aire que ja no saben respirar. Avancen a salts, vestits amb les túniques de la dinastia Qing. A cada salt, alguna cosa seca els cruix a dins, com fusta vella. Anhelen el qi, la força vital que s'escapa dels nostres pulmons amb cada exhalació i que ells mai més podran generar. L'absorbeixen amb una set que no s'acaba.

No hi veuen, però perceben.

Contens l'alè quan s'apropen? Potser passaran de llarg. O potser no. La seva pell té el to malaltís d'una llimona podrida, amb taques verdoses que semblen molsa crescuda des de dins. La cabellera, blanca com la neu bruta, cau en flocs irregulars. Quan obren les parpelles, els ulls resplendeixen amb la vermellor del metall a la farga. Només un pergamí groc amb inscripcions carmesines enganxat al front els deté. Arrenca'l i es llançaran sobre teu. Deixa'l i romandran quiets, esperant ordres que ja no arribaran.

A Saint-Domingue, el zonbi camina sense ànima. L'han buidat i li han robat el gros bon ange, l'ànima que porta memòria i nom i desig, que un bokor li ha arrencat, un bruixot, algú que sap què valen les coses mortes i què se'n pot treure. El que queda és una closca. Pell i os que caminen perquè algú els ho ordena. Tallen canya sota un sol que ja no els crema, el ferro entrant a la tija amb un xup humit, sense parar, perquè el cansament pertany als vius. No dormen. I si mengen, mai no toquen la sal. La sal els retornaria l'ànima. La sal els faria recordar.

Però el cos recorda abans que l'ànima.

El zonbi també recorda els qui van patir abans: els qui van travessar l'oceà encadenats. Els qui van morir tallant canya sota el fuet. I els qui, per no seguir sotmesos a la voluntat d'altres homes, van triar la mort. Alguns van pensar que la mort els retornaria a casa, a l'Àfrica. Però la maledicció responia que no, que si et mates, tornes com a zonbi.

Sense ànima i sense saber quin camí et pot portar a casa.

En la tradició eslava, l'upyr sortia de la tomba al migdia. El cos botit, ple de sang fresca robada als vius. Consumia primer la seva pròpia família: els germans, els fills, la dona l'última,

perquè la sang de la mateixa sang és la més dolça, deien les velles. Era una presència quotidiana i voraç, una taca vermella enmig del camp que només l'estaca al cor podia aturar. O enterrar-lo cap per avall perquè no trobés el camí de tornada.

A l'Europa medieval, els retornats sortien dels cementiris i turmentaven els vius. Guillem de Newburgh, cronista anglès del segle XII, va escriure que les històries eren tan comunes que seria tasca feixuga posar-les totes per escrit. Però algunes les va escriure igualment, com la d'un home gelós que es va amagar a les bigues del dormitori per espiar la seva dona. Va caure i es va partir el coll. Va morir tres dies després.

I aleshores va tornar.

Sortia cada nit amb el sudari esquinçat per la pressió de la carn inflada. Els vius el van trobar al cementiri, van obrir la tomba, i una pudor dolça i pesada els va pujar a la gola abans que veiessin res a dins. En clavar-li la pala al pit, en va rajar sang viva, calenta com si el cor encara bategués.

Van haver de cremar-lo. Les cendres encara fumejaven quan el sol va sortir.

Draugr. Jiangshi. Zonbi. Upyr. Retornats. Tants noms per a una sola por, la carn enterrada que no es resigna a jeure quieta.

Ens expliquem aquestes històries com si fossin només això, històries, rondalles a la vora del foc per fer que els nens no s'allunyin massa del poble. Però els grecs llastaven amb pedres els seus difunts. Els pagesos d'Europa van aprendre on calia plantar l'estaca. A la Xina, algú va enganxar talismans al front dels cadàvers.

Cap d'aquells gestos és superstició ignorant.

Però sempre n'hi ha que observen aquestes precaucions amb un somriure de menyspreu, que contemplen els cadàvers

ambulants amb anhel. L'alquimista va engolir argent viu cercant la immortalitat. El faraó va ordenar aixecar una muntanya de pedra per protegir la seva carn de la descomposició. Hi havia reis que s'adormien envoltats de fragments d'ossos sagrats, l'os fred contra la galta fins al matí, convençuts que els conservaria vius.

Tots perseguien el mateix, esquivar la cita amb el corc.

L'alquimista va morir entre convulsions, escumejant per la boca. El faraó es va podrir mentre els lladres li buidaven la tomba. I els que van trobar la manera de moure carn morta?

Alguns ho van aconseguir.

PRÒLEG

La primera llum del matí es va esmunyir pels finestrals alts encrostats de sutge i merda de colom, al punt on el soterrani tocava el carrer, i va il·luminar primer uns peus blaus que sobresortien sota un llençol llardós. En Julià va respirar per la boca.

El soterrani del metge anglès no tenia nom. Feia fred allà baix, un fred humit que sortia de les parets i se't ficava als nusos dels dits.

Als pots de les prestatgeries hi flotaven cors botits travessats per filferros en un líquid groguenc, ronyons encarcarats com punys, un fetge que s'havia tornat negre i que girava lentament quan algú trepitjava fort, i al fons d'un pot més gran una cosa allargada i blava que en Julià va decidir no identificar. Al costat dels pots hi havia cranis polits marcats amb números de carbó. A les taules, cossos. Humans i animals barrejats sense ordre aparent. Un gos obert per la meitat i un corb amb les ales ancorades amb agulles a un tauló de fusta. Entre ells, les formes que els llençols no amagaven. L'olor era el pitjor de tota aquella catedral de morts. Esperit de vi, vinagre. I per sota, una dolçor pesada que pujava del terra i se t'enganxava al

paladar durant hores. En Julià l'havia sentida al front, quan encara era jove i pensava que la guerra era la millor forma de guanyar-se el respecte a casa, en tendes improvisades on els metges treballaven a les palpentes entre el fang.

Aquells almenys tenien pressa. Aquest home semblava que feia anys que hi era.

L'anglès es deia Edward Harrow, tot i que tothom li deia Haro. Era alt i sec, els cabells clars aixafats al front, la pell grisa, de soterrani. La roba era de senyor i anava mal posada, botonada de través. Portava el canell dret embenat amb una tela on la sang seca havia format un mapa petit i irregular. No feia gens de cas als homes que carregaven les seves coses. Tenia els ulls clavats al baül que ocupava el centre del soterrani. Fusta negra i esgarrapada, marcada amb incisions d'un alfabet que en Julià no havia vist mai. Figures entrellaçades que seguien un patró. Si les miraves massa estona, se't torçava la vista, una mena de mareig que no venia del cap. Per damunt la tapa hi passaven tres cadenes, unides per un pany gruixut.

En Julià va mirar el baül massa estona i l'anglès se'n va adonar.

Va baixar la mirada. Es va mirar els palmells, dos talls de cuir groc, els dits mig corbats que ja no s'estiraven del tot ni en dies de festa, vint anys de cordes i fardells cosits a les articulacions. Necessitava el jornal. La seva dona li deia pelacanyes cada vegada que tornava amb les butxaques buides, cosa que era sovint. Els diners de l'anglès podien donar-li un vespre de pau, potser dos.

—No s'obre —va dir l'Haro. La mà sobre la tapa, els dits estesos—. Mai. Ni que caigui, ni que cremi tot el que ens envolta. Primer el baül, després la resta i després nosaltres.

En Pauet i en Nasi, els altres dos, movien caixes de llibres, lligalls, ampolles segellades amb cera. En Pauet era un vailet de setze anys mal comptats, tot colzes i clatell. En Nasi, el contrari. Fet com una bota de vi, curt de coll i de conversa, aixecava sol el que dos homes

haurien discutit com repartir-se. L'anglès feia paquets amb cordill, el nus perfecte cada vegada.

El primer canó va petar lluny. Les ampolles van repicar. L'anglès es va acostar a en Julià i li va deixar a la mà una clau freda. Feia olor d'oli d'ametlles, l'home. Una olor que no encaixava amb res d'allò.

—A dalt. Quan pugi, marxem.

En Julià va aixecar el baül per un extrem. El pes li va enfonsar els talons a les sabates. Sota els seus dits, alguna cosa bategava dins el baül. En Nasi va carregar amb l'altre extrem i tots dos van pujar graó a graó, mentre el sostre deixava anar pols fina. A la porta, una rata els va mirar i va decidir que no valia la pena marxar.

A fora, el sol. Una galtada blanca. Els ulls, fets a la penombra del soterrani, li van coure fins a les llàgrimes. El carro esperava carregat fins dalt i el cavall, una bèstia vella i magra, va recular en sentir que el baül s'hi acostava. Les orelles enganxades al crani, el morro arrugat.

En Pauet apilava paperassa i instruments a sobre del carro, treballant de pressa.

L'anglès, darrere, no parava de bordar ordres.

El segon canó va sonar més a prop.

De les finestres obertes en van sortir caps, tots girats cap a les muralles de la ciutat.

—Carregueu el baül i marxem —va dir l'anglès remugant sota el nas—. Anem tard.

Amb un últim esforç, van hissar el baül al carro. L'anglès va pujar-hi i va plantar-se sobre la tapa negra.

—No pareu fins al port —va dir. La veu li va sortir com si parlés a través de grava—. Ni per foc, ni per uniforme, ni per Déu. Fins al port.

Amb un cop sec a les regnes i un xiulet entre dents, en Julià va intentar moure el cavall. L'animal va sacsejar el cap, va picar amb els cascs al terra polsós, i finalment va arrencar el carro amb un

moviment brusc que va fer cruixir els eixos. El carrer feia pudor de fum i d'oli cremat. Les portes escopien gent sense nord, dones amb farcells, criatures descalces. Homes empolsimats i muts. Rodolava una pedra carrer avall i, en algun lloc, un porticó es va tancar de cop.

Des de les muralles arribava el so de les forces de les Dues Corones, un retruny que colpejava la porta de la ciutat i rebotava entre els terrats, i li pujava del terra fins a picar-li a la boca de l'estómac. Barcelona s'havia consumit en dies d'espera frenètica i nits en blanc. Homes que havien arribat de València i d'Aragó, i fins i tot de Mallorca, havien omplert els carrers abans que el primer canó esquincés l'aire. Soldats de la Coronela s'obrien pas entre la multitud, seguint les ordres que Villarroel llançava amb veu que ja se li trencava. A la llunyania, unes campanes tocaven sense descans. L'aire s'havia espessit amb fum de pólvora i fragments d'oracions que ningú escoltava.

En Pauet i en Nasi anaven a peu a banda i banda del carro, obrint-se camí a cop d'espatlla, renecs i la fulla roma d'un ganivet curt al puny tremolós. L'anglès es premia el canell embenat amb la mà lliure.

—Què hi feia allà baix amb tants morts, doctor? —va preguntar en Julià, sense poder-se'n estar.

—Ciència —va respondre l'anglès—. Res que sigui cosa teva.

No va afegir res. Va mirar cap al final del carrer. Un nou tret de canó va fer tremolar el terra. El cavall es va sacsejar, intentant fugir. Un home va caure de genolls davant del carro, va estendre les mans, els dits aferrats a la fusta. En Nasi el va arrencar d'allà i el va deixar caure sobre el fang.

El carro va continuar avançant.

Un home i una dona es van interposar al seu camí. Ella duia un nadó embolicat en draps tacats de fang.

—Cap al mar! —cridava ella, assenyalant amb el braç lliure.

—No! —responia ell, avançant amb la mirada vidriosa.

En Julià va sentir una punxada al pit en recordar la seva dona. L'estimava per algun motiu que mai havia acabat d'entendre, fins i tot quan llançava mirades a altres homes, creient que ell no la veia. Va empassar saliva i va escopir el pensament.

—Al port —va dir l'anglès. Les rodes ja giraven cap a l'olor de sal i fusta podrida dels vaixells.

La Ribera era una gola estreta i bruta, amb el terra moll de peix i de pixum sota les sabates. El passeig del Born, abans lloc de mercats i balls, s'havia convertit en un embut que escopia gent cap al moll. Baixaven de Sant Pere, del Mercadal, de Santa Maria del Mar, guiats per rumors i promeses de fugida. Les campanes de Santa Maria tocaven, però els crits de la ciutat les tapaven. Quan el port va aparèixer al davant, en Julià va veure una línia trencada de pals i fum i veles mig desplegades.

Va mirar enrere, cap al carro, i va clavar els ulls en el baül.

—Senyor Harrow... Què és el que portem?

L'anglès no el va mirar.

—El cavall no vol ni acostar-s'hi —va insistir en Julià—. I fa un soroll com si alguna cosa es mogués a dins...

L'Haro va callar un moment. Va mirar en Julià com si el mesurés per primera vegada.

—Resa —va dir.

—Com diu?

—Resa. Si saps com.

Va afegir alguna cosa en anglès, molt baix. En Julià no la va entendre.

Van passar a tocar d'un grup d'homes que discutien si morir dalt la muralla o provar sort al port. Un d'ells s'aguantava el ventre amb la mà i deixava un rastre de sang. En Julià va abaixar els ulls. No volia envestir-lo, però no va frenar tampoc.

El port bullia, massa cossos, barques tombades, un xabec amb la vela a mig recollir, soldats sense uniforme barrejats amb vídues de

negre. El xabec de l'anglès ja els esperava. Un home amb barretina els va fer senyals. L'Haro va assentir. Un manyoc de mans es va aferrar al lateral del carro. En Pauet les va apartar a cops.

Un mariner se'ls va posar al davant.

—Ràpid —va dir—. Aquesta merda de ciutat està a punt d'esclatar.

Ho va dir tranquil, massa tranquil. Van fer tres passos.

Un noi amb la cara plena de crostes va saltar sobre l'anglès. El ganivet, brut i curt, li va entrar sota l'aixella. L'Haro va emetre un so apagat. Va mirar la ferida, la va reconèixer. El noi ja havia fugit quan la sang va començar a sortir.

En Pauet va cridar. En Nasi va obrir els braços, buscant uns guardes que no hi eren. En Julià va deixar anar les regnes. Amb la clau freda contra el palmell, va saltar del carro i es va llançar al baül, la va encaixar al pany i va girar. Un baf espès li va pujar a la cara. Resina, flors podrides, l'olor freda d'una cambra segellada des de l'estiu.

Primer va veure la terra.

Negra i humida, feia ferum de cementiri i sang. Quan hi va enfonsar els dits, se li va ficar sota les ungles i li va ennegrir les mans. En apartar les teles fosques i gratar la terra, va descobrir una nena. Jeia amb la pell estirada sobre els ossos, els llavis segellats amb puntades de fil negre. Al coll hi portava un penjoll d'or amb una cadena fina.

En Julià va contenir l'alè. Va allargar la mà.

En Nasi el va agafar per l'espatlla i el va tirar a terra. Ni una paraula. Va ficar els braços al baül fins als colzes, escarbotant entre la terra fosca. Les mans ràpides, els ulls estrets. Buscava el que fos que valia tanta cadena.

Els ulls de la nena es van obrir.

En Julià ho va veure des del terra, la galta contra els llambordins, la clau encara a la mà. El fil que li tancava els llavis a la criatura

es va tensar, va resistir un instant, i després la carn va cedir amb un espetec humit. La boca se li va obrir desmesurada fins que la mandíbula li va sortir de lloc, i a dins hi van lluir unes dents grogues i serrades.

En Nasi va fer un so gutural. Els dits de la nena, freds i ossuts, se li van clavar als avantbraços. Va intentar treure els braços del baül.

No va poder.

En Pauet va fugir. En Julià va veure'n les cames i va sentir el so de les sabates sobre la pedra, res més. La criatura tenia ja les dents al coll d'en Nasi. En Nasi ja no feia sorolls humans. La sang queia al baül i la terra de dins la bevia.

En Julià es va posar dret.

L'Haro encara estava assegut a terra, a uns passos. La mà damunt la ferida, els ulls vidriosos.

—Damn —va dir, una sola paraula que en Julià no va entendre.

En Nasi va deixar de moure's.

En Julià va córrer. Cap al Born, cap als carrers estrets, remuntant el corrent de gent que hi baixava. Les campanes tocaven des de tots els campanars.

No va mirar enrere.

EL LLARG CAMÍ A CASA

S'HAVIA ATURAT EN UN replà de terra dura que cap cartògraf havia considerat digne de marcar al mapa, sota unes alzines d'ombra pesada, amb el pendent interromput per un mur de pedres apilades sense morter i un camí vell que serpentejava cap a Vallvidrera en ziga-zaga. Cap al sud, fum i pols emboiraven la plana sencera.

La muralla de Barcelona tallava l'horitzó amb la línia dels merlets.

A la dreta s'enfonsava el port i, a l'esquerra, el Besòs deixava una cicatriu fosca. Més enllà ja no hi havia res, només el mar. A l'extrem sud, Montjuïc s'alçava sobre el port amb el castell a la cresta, la fortalesa que vigilava l'entrada marítima de Barcelona des de feia segles i que ara apuntava els canons cap a un mar que portava enemics per les dues bandes. La boira del matí s'enganxava als terrats i als patis, s'acumulava als carrers, omplia els baixos i deixava fora únicament els campanars més alts i els angles dels bastions. Tota la resta s'ofegava en el silenci.

En Guerau el coneixia bé aquell silenci.

Els timpans li palpitaven. Una agulla lenta li travessava el crani d'orella a orella. Massa hores despert. Els gavians callaven, el fum s'enroscava sobre si mateix, espès, sense direcció. De Barcelona pujaven olors que cap brisa no dispersava. Llana impregnada de greix, calderes on els aliments perdien la identitat. I a sota de tot, la merda que s'acumulava sobre un sòl incapaç d'absorbir-ne més. I aquella suor de gent aterrida, agra, que li feria la gola.

Les muralles encara mantenien la seva geometria, flancs, cares, el glacis i els fossats al davant, tot erosionat però dempeus. La terra remoguda deixava entreveure la feina de la nit, un angle reblat a mitges, una dent arrencada tornada a clavar, torta. Els bastions aguantaven.

Més enllà, les línies francocastellanes s'esbossaven en taques ordenades. Posicions d'artilleria fosques, boques de ferro embotides, les dotacions adormides sota teles i els carros esquitxats de rosada. Les caixes de munició reposaven amb les tapes tancades. Els cavalls grunyien un sol cop i tornaven a quedar-se ben quiets.

La llum del matí s'esmunyia entre els fils de boira i s'hi diluïa. Tocava les teules i relliscava pel plom, deixant només una lluïssor tènue com de moneda gastada. Des d'allà dalt, els camins s'estenien buits, sense ni una ombra movent-s'hi. Als camps, les espigues arrencades havien deixat només terrossos nus. La costa es difuminava en una línia trencada. Un gos va bordar en algun lloc.

S'havia llevat abans del sol per observar Barcelona abans que les patrulles i les dotacions comencessin a moure's. A la seva esquena, Collserola s'enfilava entre costelles d'alzina i pi jove, la roca empenyent cap a la llum. Pujava d'allà una flaire de pi i de terra encara molla de rosada. Al davant, la ciutat assetjada. Feia mesos, segons el que havia pogut reconstruir de boca dels qui havia trobat pel camí. Ell venia de més lluny, des dels molls andalusos fins a les portes de casa.

No encara, va pensar. *Casa meva és allà avall i jo soc aquí, com un imbècil*.

Feia quatre nits que dormia malament, encabit en aquella escletxa, embolcallat amb una capa curta que escalfava com una puta cansada a ple hivern. Hi havia arribat per senders de pastor, travessant feixes mortes i vinyes cremades que encara feien olor de raïm i cendra. Tenia la carta a les mans i ja no sabia quantes vegades l'havia llegida en els darrers mesos. No podia evitar-ho. Se la trobava entre els dits sense pensar-hi, la palpava, l'obria, en llegia unes línies, la tornava a guardar. I després, com un tic, la tornava a treure.

La mare, sota terra. La germana, malalta.

La lletra no era d'ella. Ni de cap altra mà coneguda. Algú l'havia escrita per encàrrec, fred i metòdic, paraules posades una rere l'altra i deixades allà. S'havia après la carta de memòria. La llegia per castigar-se. Te les vas deixar a les *dues*. Ningú no li ho havia retret mai. Cada ral guanyat a l'altra banda de l'Atlàntic, traficant amb carn, anava cap a casa. Però ell ho repetia igualment, com un salm. El mar es tornava negre i tebi al voltant d'un carregament d'homes. Les cadenes cruixien. Tant era.

Havia marxat feia cinc anys, empès per l'orgull i per una dona que un altre posseïa. Havia partit amb la dèria de fer-se un nom, de demostrar que un home construeix amb el temps i les mans allò que el naixement li ha negat. Va resultar que costa molt. L'olor de Barcelona se li barrejava al record amb d'altres. Melassa calenta. Ferro rovellat. La pudor d'una bodega amb la sang marcada a les fustes.

Es va ajupir i es va prendre el temps de mirar bé, d'apuntar amb el cap tot allò que podia servir-li més endavant. Les línies enemigues es desfilaven en plecs grisos, ordenats per la rutina i l'esgotament. Havia comptat els relleus dels vigilants durant dies, marcat amb la mirada on es movien les llanternes i on no.

Coneixia el pols del setge. A les primeres setmanes, els francesos colpejaven amb força. Ara, les mans d'aquell martell tremolaven.

Torns més buits a les trinxeres, menys focs durant la nit. Alguns homes, reclamats per altres fronts, ja havien abandonat el setge.

Del farcell va treure un tros de pa dur embolicat amb tela negra i tres ametlles. L'estómac va protestar. Va decidir que ja tocava moure's una mica i caçar abans que el sol hi clavés les dents. No podia provar les muralles amb aquell buit al ventre. Havia vist signes, boles rodones al límit d'una clariana i ratllades fresques on un senglar havia remogut bulbs.

Al farcell hi duia el que havia pogut conservar. Un tros de corda de cànem, un ganivet sense mànec, una pistola de sílex amb una sola càrrega i cap garantia que encara disparés després de mesos empassant humitat a la bodega d'un vaixell. Una merda d'arma, ben mirat, però era l'única que tenia. També hi portava un bastó curt, amb l'extrem gastat i lluent de l'ús, que havia tallat ell mateix a Tortosa d'una branca de freixe que li havia semblat prou sòlida.

Va seguir una reguera seca, allà on l'aigua havia deixat el terra més tou, i després es va endinsar pels corriols estrets que obrien els conills entre les arrels. En va trobar rastre aviat. Excrements frescos, terra remoguda, una mica de pèl enganxat a una branca baixa.

Hi va parar dues trampes. Un llaç corredís, un plançó doblegat a mà i una estaqueta per mantenir-lo tens fins al moment just. La trampa era senzilla. El difícil era posar-la on calia.

Els conills no passen per on vols, passes tu per on passen ells.

Va pujar fins a un sortint de roca i s'hi va quedar esperant. Les perdius baixaven a menjar a camp ras, sobretot quan el sol començava a escalfar la terra, i en Guerau no va apartar els ulls de la clariana mentre palpava al seu voltant fins a trobar una branca de roure prou llarga, recta i pesada per llançar-la sense que li ballés a la mà. A prop del fang sec hi havia rascades de senglar, fresques, amb la terra encara fosca sota la crosta. Les va mirar una vegada i va decidir que no les havia vist. Al Carib havia après unes quantes

coses útils, i una era que un home sol, amb una fulla curta i ganes de tornar a sopar, no caça senglars. Els deixa passar.

Mitja hora més tard, la terra li va donar el que demanava. Un tic-tic suau entre les fulles seques, el pas mesurat de peus petits. Una femella va sortir del cobert. Al darrere, el mascle va alçar el cap per mirar el cel. Ell va inspirar a mitges i va deixar anar l'aire per la comissura dels llavis. Un pas més. Va llançar la branca. Va impactar contra l'os amb un cruixit sec. El gall va caure amb l'ala atrapada i el pit esclafat. La femella va xisclar i va fugir. Ell va agafar l'ocell pel coll i va fer dues voltes ràpides. La calidesa li va pujar pels dits. Va mirar cap a un altre costat mentre ho feia.

A les trampes va trobar un conill penjant a tres pams del sòl, el llaç ben estret al coll, les potes del darrere encara tremolant. El va rematar ràpid. A la segona trampa només hi quedava el rastre. Cànem desfet, merda i una gota de sang de la mida d'una moneda. Algú amb dents més llargues havia passat abans.

Malparit.

Va recollir el conill i va deixar la trampa desfeta allà on era.

Va gratar un clot petit al recer d'una pineda i el va alimentar amb branquillons i un tros de bruc sec. El fum delata els homes, de manera que va mantenir el foc baix, famèlic. Després va desplomar el gall, va obrir el conill i el va netejar dins una olla abonyegada. Els va salar amb tres pessics i els va col·locar damunt les brases amb una branca de romaní. El romaní de Collserola no fa gust, era una excusa per ocupar les mans. Si les deixava quietes, tremolaven. Durant deu respiracions senceres, va aconseguir no pensar en res.

La primera queixalada va ser petita, i després la mandíbula va perdre les maneres, i mentre mastegava va sentir entre els arbres un so nou que no era de senglar ni de guineu. Tela fregant escorça.

Va abocar terra sobre el foc i es va aplanar contra el sòl. Sense apartar la mirada de la línia d'arbres, va cercar la bossa de pólvora

al cinturó. Els moviments li venien sols. Va destapar el canó de la pistola i hi va abocar la càrrega justa de pólvora. Hi va encaixar la bala de plom embolicada en drap, i amb la baqueta la va empènyer fins al fons, comprimint-ho tot amb fermesa. Va tirar el martell enrere fins al punt de mitja armada, va obrir amb delicadesa la cassoleta i hi va vessar pólvora fina. Quan va tancar la xapa, el clic del metall va ser l'únic so net del bosc.

No va trigar a veure tres formes entre els troncs. Al principi, només l'ensopegada cega dels peus colpejant la terra. Un ritme tort, ni viu ni mort del tot. Els va cridar sense dir res, només el to, una mitja veu que buscava resposta. Els caps es van girar alhora, amb una lentitud que li va encongir els nervis.

Va veure primer l'home, o el que n'havia estat. La carn li penjava en encenalls de l'os, amb el to del greix fumat deixat massa dies al sol. Els ulls jeien a les conques, raïm bullit. La pudor els precedia. Terra molla, bilis, una dolçor passada que es feia agulló al nas. Avançava sense por de caure, tossut. En Guerau havia vist cossos en estats pitjors, als molls de Cartagena d'Índies quan pujaven els carregaments i de vegades baixaven coses que no havien d'haver pujat. Aquell era familiar, i això li feia mal.

La segona figura arrossegava una vellesa que podia ser podridura. Una de les cames li penjava desencaixada i l'arrossegava com si volgués recordar el pas d'un ball oblidat. El tors anava per davant, inclinat, gairebé plegat sobre la cintura. La tercera havia estat una dona jove. L'òrbita esquerra, buida, supurava un líquid espès que traçava línies lentes fins a la mandíbula. El braç dret s'estenia amb una rigidesa antinatural. La resta del cos l'acompanyava sense convicció. Tres cossos que baixaven cap a ell.

Va mesurar el terreny d'una ullada. No dispararia. No, tret que no li quedés cap altra sortida. Va recular fins a topar amb un tronc caigut i el va fer servir de mur. L'ésser va venir cap a ell en un galop

tort, desesperadament recte, atret per la carn viva. Quan va topar amb el tronc, va caure, però ni així es va aturar. Les mans ossudes es van clavar a la terra i el cos es va arrossegar, la mandíbula oberta, tremolosa.

No va vacil·lar. Li va encaixar el bastó a la boca i va fer palanca amb tota la força. Les dents van esclatar amb un cruixit moll. Amb un moviment sec, li va clavar el ganivet al coll, just on la columna comença el seu treball. El cos va sacsejar-se amb una violència inhumana, però ell el va empènyer enrere, l'esquena contra l'escorça, el va subjectar amb tot el seu pes fins que la tensió es va trencar. L'home encara movia la boca, mastegant aire, buscant sense saber què. Ell va prémer el mànec del ganivet amb els dits blancs de tensió i el va empènyer de dalt a baix fins que la fulla es va enfonsar al crani. L'altre va deixar de moure's.

La dona ja era molt a prop. El braç dret se li alçava retorçat. Ell va intentar retrocedir per guanyar distància, però el peu va trobar fullaraca podrida i va perdre l'equilibri, precipitant-se d'esquena contra el terra del bosc. El cap va impactar i tot va tremolar i es va difuminar. No hi havia temps. Amb el bastó encara a la mà, el va girar i va colpejar a cegues, segant les cames de la dona amb un moviment desesperat. Encara estirat a terra, es va girar i la va trobar de cara. L'ull bo li brillava sota un vel blanquinós, els narius se li obrien i tancaven, flairant. Ensumava vida.

La mà de la dona se li va aferrar a la cama.

—Merda! —va cridar de dolor quan aquells dits se li van tancar al voltant del turmell amb una força desproporcionada.

Va buscar a la desesperada la culata de la pistola a la cintura. La va arrencar del cinturó, però va dubtar. Aquella cara encara conservava rastres humans.

Va pensar en la seva germana un instant, i va plantar el canó contra el rostre de la criatura. Va prémer el gallet. La pistola va

esclatar en una tempesta de guspires i fum negre i el projectil de plom li va esclafar la cara a la dona, foradant-li el pòmul esquerre i obrint-li el clatell. La bala va continuar el seu trajecte i va anar a clavar-se al tronc d'un arbre.

El tret va retrunyir entre els arbres. Si hi havia cap soldat mig endormiscat a l'altra banda del pendent, allò el despertaria millor que una ració de vi aigualit o una bufetada de sergent. Va arrencar a córrer, mig coix per la punxada al turmell, sense gosar mirar enrere. El vell grunyia darrere seu, lent però constant. No podia fugir a cegues, deixar enrere el campament, les quatre possessions que havien tornat amb ell des de l'altra banda del mar. A la seva dreta, entre els matolls, va veure l'esquelet de pedra d'una antiga masia, els murs escrostonats, el sostre desaparegut feia anys, l'estructura oberta al cel.

Hi va córrer amb el turmell palpitant, va ensopegar sobre pedres soltes, va creuar el llindar amb la respiració entretallada i es va prémer contra la paret més sòlida, la que encara conservava part de l'estructura original. Tot s'omplia del so mullat de la respiració atrapada a la gola del vell mort, d'uns pulmons que tossien pols. Va seguir esperant, pacient. Quan el vell va passar pel portal, va veure que l'ull bo li penjava com una gota a punt de caure, amb una mà acariciant l'aire, els dits buscant amb una fam grotesca. Es va deixar veure un instant, prou perquè aquella cosa l'ensumés. I va venir.

Amb un rugit consumit, el mort es va abocar cap a ell, però ell ja havia corregut cap a l'altra banda del mur, esmunyint-se per un forat entre les pedres. Amb tot el cos, va empènyer la paret esquerdada. El mur va cedir d'una sola esbufegada. Una allau de pedra seca, bigues corcades i pols va rebentar l'aire i va engolir el vell. El cos va quedar mig enterrat, el crani rebotant entre pedres amb un so buit. Encara bellugava un braç, intentant treure's les roques de sobre. Ell no li va donar temps. Va agafar una pedra i li va aixafar el cap d'un cop. Es va deixar caure, respirant fort, amb les mans plenes de pols i sang.

N'havia matat tres i el bosc seguia igual de quiet que abans. Li xiulaven les orelles del tret, el cor li anava baixant de mica en mica, i al fons de la gola se li havia quedat la pólvora cremada.

Al cap de poc va sentir veus a fora. No eren els sons de més criatures d'aquelles. Ordres curtes, xiuxiuejades, i passos que les obeïen sense vacil·lar. Va afinar l'oïda i va caçar unes paraules al vol. Par ici. Ouvre. Battant. Francès. Va cloure els ulls un instant. Es va arrossegar entre ombres, buscant un forat on desaparèixer. Va dubtar si provar sort pels murs esquerdats i córrer fins als arbres, però el turmell ferit li va recordar la seva feblesa. Va enfilar-se per l'escala mig esbocinada que pujava cap al no-res del segon pis, el batec tan amunt que el podia mastegar.

Es va aturar a mig camí.

—Pas un geste —va ordenar una veu aspra.

Entre les ombres de la casa va sorgir un home amb barba retallada a cops de navalla. Dos més el flanquejaven, canons de mosquet apuntant, baionetes lluents, verges de sang. Les mirades van baixar al terra, a la taca fosca, al cadàver sota l'enderroc.

—Tiens donc —va dir el primer—. Un brave qui sait comment traiter ceux qui n'en finissent pas de mourir.

Ell va mostrar les mans obertes. Terra i sang seca als dits.

—Ton nom, gueux —va exigir el segon soldat.

En Guerau no va respondre. La punta freda de l'acer va trobar-li les costelles.

El tercer va apartar runa amb la punta de la bota, descobrint més del cadàver.

—Celui-ci n'est pas fini —va murmurar als companys—. Si le cerveau reste intact, ils reviennent toujours.

En Guerau ho va entendre, i també que res del que vingués després no seria millor que ara. Dos caps girats cap al mort. Mig instant. El va gastar, va abaixar l'espatlla i va córrer cap al forat entre les pedres per on s'havia esmunyit abans.

Va fer dues passes.

La culata el va trobar darrere l'orella. El món va picar de cantell, terra i cel canviats de lloc, i la sang li va baixar calenta pel coll. Els genolls van tocar terra. De molt lluny, algú reia.

El van fer caminar, lligat de mans, els peus trobant el pendent pel seu compte. Tenia sang seca a l'orella i el cap li tornava cada pas com un cop de maça darrere l'ull. El sol pujava sobre la muntanya i li escalfava el clatell. Les fulles dels arbres amb prou feines es movien. Dos soldats més vigilaven el camí que queia cap al fondal. L'ombra de la ciutat s'estenia més enllà.

El canó del mosquet li burxava l'espatlla a cada pas. A la seva esquerra, un soldat xiulava una melodia trista, d'enterrament o de bressol, no ho sabria dir. A la dreta, un altre feia lliscar els grans del rosari entre els dits callosos. En Guerau murmurava sense veu. Mercè. Eulàlia. Res més. Els noms li ocupaven el pit sencer i ell els deixava estar.

Van arribar a un clar on es van aturar. Allà li van buidar les butxaques. Dues ametlles, una figa picotejada pels ocells i la carta. El soldat que la va desplegar va somriure amb la boca torta, sense dents, i la va guardar a la jaqueta.

Fill de puta desdentegat.

Va fer un gest amb el polze i des del turó van baixar més homes. Una desena, potser dotze. Al davant, un oficial amb guants. En Guerau es va veure aviat envoltat de cossos i va sentir el cap embotat, i va prémer les parpelles per mantenir-se dret fins que, quan les va obrir, l'oficial ja era davant seu, amb una cara neta, acostumada al sabó cada matí. Va inclinar lleugerament el cap, un sol gest sense paraules, i va examinar la corda dels canells amb cura.

El van obligar a avançar cap a la ciutat. El sol baixava. Als arbres, els ocells restaven quiets i negres, sense trinar. El campament va aparèixer amb detalls que abans se li havien escapat. Fogueres esmorteïdes, tendes més escasses de les que havia comptat des del

turó. Malalts, desertors o carn enviada a altres fronts. Una de tres. El van lligar a un pal sota un cobert, corda tibant als canells i als turmells. No hi era sol. A terra, hi jeia un desgraciat amb uniforme de la Coronela, una cadena al coll i el braç ensangonat embolicat amb un drap. El pit s'alçava amb esforç. L'alè li sortia a batzegades.

Va repassar el que havia vist en entrar. Els guàrdies menys adormits, els passos que es repetien a intervals, el murmuri d'ordres. Un soldat va aparèixer a l'entrada i li va llançar un tros de pa ressec. En Guerau el va atrapar amb les mans lligades, el va partir i va oferir mig bocí al presoner que jeia al seu costat. Va mastegar l'altra meitat sense tastar-la gaire.

Amb l'esquena contra el pal, els ulls se li anaven tancant i tornaven a obrir-se. Flames puntejant el turó, cadàvers arrossegant-se per la masia en ruïnes. Aquella carta desapareixent dins la jaqueta d'un soldat francès que somreia amb la boca sense dents. L'aire de la nit era fred i feia olor de fusta cremada i d'una dolçor corrompuda que venia de més lluny, des dels fossats potser.

EL DOLOR I ALTRES MITES

Primer van provar amb la delicadesa. Interrogatoris que acabaven amb la il·lusió d'aigua que no arribava mai als llavis. Després, les cordes, tan tibants que la pell cedia i deixava escapar fils vermells. Els punys van venir més tard, evitant sempre la cara, massa ossos que podrien resistir, massa angles perillosos. Un nas obstinat pot trencar nusos de dits. Però l'estómac? L'estómac és més agradable als cops i accepta el càstig en silenci.

En Guerau es va deixar portar pel dolor i va respondre les preguntes a l'atzar. Havia après a conviure amb la violència a les bodegues dels vaixells negrers, amb gent que tenia molta més pràctica i molta menys pressa que aquells soldats.

—Nom?

—El 12 d'abril del 1692.

—Has escapat de la ciutat?

—Quan tenia deu anys, ens va abandonar a ma mare, ma germana i a mi, el molt fill de puta.

—Estàs sonat, noi?

—Guerau de Pascal.

Cada somriure el pagava amb una mà a la cara i regust de coure a la boca.

Li van preguntar per les muralles, on l'arrebossat del morter s'esberlava, on el fossat quedava escàs, quants canons hi havia a Sant Pere, si la Coronela s'organitzava els torns per gremis. Feien servir el català sense cap emoció al darrere i l'espanyol amb massa.

Els gavatxos s'ho miraven avorrits, gratant-se els ous.

Les cordes li van mossegar els canells fins a fer-li cantar les espatlles. Un soldat de mans aspres les va estrènyer fins que el brunzit dels braços es va tornar un dolor net, blanc, que li omplia el cap. El van deixar penjant un temps sense marges, hores, dies, tot barrejant-se, fins que, un matí, van tornar.

El van despenjar i van tornar a començar amb les preguntes.

—Noms —va dir un home amb un abric de punys blaus, abans blanc i ara gastat, botonat fins a la gola—. Dona'ns noms i et deixarem viure. Qui val la pena matar i on viu cadascú?

En Guerau va riure, i la rialla va continuar quan ja no hi havia res que fes gràcia.

—Aquí ningú val el preu de la pólvora —va dir, amb la veu tan seca com la gola—. Tots els que s'amaguen rere les muralles són uns mitjamerdes. En això, si més no, s'assemblen als castellans.

No va veure la punta de la bota fins que ja la tenia clavada al costat, just sota les costelles. L'impacte el va doblegar i el va llançar contra una taula, sota la llum tremolosa d'un ciri. La cera ardent li va esquitxar la galta com un eixam d'insectes contra la pell.

—Cabrons... —va escopir amb l'aire que li quedava.

Va comptar fins a quinze sense motiu, i després enrere.

Quinze, catorze, tretze...

Quan es van cansar d'interrogar-lo, van aparèixer amb un mapa i li van vessar aigua als llavis.

Va observar el mapa i va veure Barcelona envoltada per unes muralles que semblaven més una nafra que no pas defensa. Aquells murs havien patit de tot. Setges, saquejos, fams que havien durat anys i oblits encara més llargs. Cada guerra hi havia deixat la seva empremta, tant als carrers com als qui hi vivien.

Hi havia nascut i sabia què hi havia sota cada capa de runa. El costat, sota les costelles, li recordava la bota, i el mapa se li va desdibuixar un moment. Quan va tornar a veure-hi clar, va mirar el mapa: les muralles resistien, sí, però per simple paràlisi.

L'oficial va assenyalar el baluard del Portal Nou amb la punta d'un ganivet.

—Ens diràs quants canons disparen des d'aquí. O és que la teva gent no s'ho mereix?

En Guerau va contestar sense ni tan sols mirar-lo.

—La meva gent? —va fer amb un mig somriure—. No hi ha res meu en aquest clot de merda. No m'importa què en voleu de la ciutat. Si no us dic res no és per lleialtat. La vostra guerra m'és absolutament igual.

—I què has vingut a fer aquí?

Va callar.

Darrere l'oficial, va creure veure una figura. L'Eulàlia. Sa germana. Duia el mateix vestit esfilagarsat de l'últim dia que la va veure, els cabells recollits sense ordre. El seu cos prim, tot braços i cames, encara massa fràgil per sostenir el pes del món, i tanmateix, ho feia. Un desastre meravellós, capaç d'absoldre tots els pecats del seu nom amb un sol somriure.

L'oficial va sospirar i va alçar el mentó, un gest mínim que els soldats van entendre a l'instant. Van tornar a estirar les cordes

fins que els canells d'en Guerau van cruixir i les espatlles se li van encendre altre cop.

Quan va tornar a mirar cap al racó on creia haver vist la seva germana, només hi havia el racó buit.

L'endemà, quan el van tornar a visitar, en Guerau va cedir una mica.

Va parlar amb una veu llunyana, ofegada, com si li sortís de sota l'aigua. Però era seva, n'estava gairebé segur.

Les paraules van començar a sortir soles. Va teixir descripcions inofensives i suposicions disfressades de veritat, aturant-se a mitja frase, dubtant, reprenent el discurs. Eren bones suposicions, s'havia passat quatre nits sota els roures comptant fanals i moviments, però cada detall que donava li feia mal a les entranyes. Volia que semblessin bones, i res més. Volia que ells creguessin que ja no li quedava res més per donar.

Del foc del campament només quedaven brases que tenyien de vermell la lona. Les veus es van anar apagant una a una, primer les rialles, després els murmuris, fins que només van quedar el cruixit d'una branca i el vent entre les tendes. Els homes obligats a vetllar començaven a aclucar els ulls i a redreçar-se de cop.

En Guerau va escodrinyar la foscor de la tenda, incapaç de dormir. Al davant hi tenia l'altre pres, el de la Coronela, amb l'uniforme blau i vermell ara convertit en parracs tacats de sang seca i suor endurida.

Quant feia que era allà?

Potser havia estat a la tenda tot aquell temps, sense fer-se notar, una ombra més que ningú no es pren la molèstia de veure. El recordava del primer dia, però després els dies s'havien anat barrejant, sense principi ni final.

L'home s'aguantava contra una caixa de fusta, amb l'espatlla torta i un soroll crepitant que li sortia del pit a cada respiració. En Guerau va serrar les dents. Aquell so li feia venir ganes de tapar-li la boca amb la mà i prémer fort. Els dits de l'home no paraven quiets, buscant alguna cosa per agafar, i la mirada li saltava d'un lloc a l'altre, trobant els ulls d'en Guerau només per abandonar-los de seguida.

—Com et dius? —va preguntar en Guerau. *Dos homes condemnats a morir*, va pensar, *almenys es deuen la decència de mantenir els bons costums*.

L'home es va llepar uns llavis tallats i secs.

—Mateu —va dir.

—Fes el favor de respirar pel nas. Dona-li un descans a la gola i potser tots dos podrem descansar.

En Mateu ho va provar. L'aire li entrava com una serra dins de fusta molla.

Un soldat va entrar a la tenda a pas viu, va escombrar cendra del terra amb la bota i els va mirar com si fossin merda de gos. Va deixar una tassa mig plena d'aigua bruta just fora de l'abast d'en Guerau.

Quan va marxar, en Mateu s'hi va arrossegar i li va empènyer la tassa fins als peus d'en Guerau amb la sola de la sabata.

—Beu —va dir.

—Què et sembla si compartim? No sembla que avui ens toqui sopar res.

En Guerau es va mirar la tassa i se la va portar a la boca. Va empassar dos glops i li'n va deixar dos. L'aigua tenia gust de ferro i terra, i li va coure als llavis esberlats en passar.

La son va arribar a batzegades acompanyada dels sorolls de la nit, un crit i després una rialla, la cua d'un cavall colpejant l'aire nocturn. I finalment, el que semblaven veus cantant a la llunyania, o potser només el vent passant entre les tendes.

L'endemà al matí el van lligar a una taula de fusta. En Guerau va quedar-hi estirat en forma de creu, mirant el sostre, i es va preguntar, amb aquell humor sec que encara li quedava, *qui collons s'emporta una taula com aquella a la guerra*.

Havien descobert que el dolor no el trencava, que podia sagnar i continuar callant.

Així que van provar una tortura més subtil. Van seure a menjar davant seu, mastegant a poc a poc.

Un soldat jove va desplegar una carta arrugada. Mentre llegia en veu alta, va pronunciar malament el nom del seu poble. L'oficial, sense alçar la mirada del pa, el va corregir. Les galtes del noi es van encendre.

Quan en van tenir prou, el van descordar i el van deixar seure. Els braços li penjaven morts, plens de formigueig. Va obrir i tancar les mans sobre la falda fins que va tornar a notar els dits.

Cap al vespre, van arrossegar en Mateu cap a la taula. Va intentar posar-se dret, però el segon pas el va trair, es va rebregar contra el cavallet i no li va demanar perdó a la fusta per tacar-la.

En Guerau va mirar a terra quan el van alçar per segona vegada. Havia vist abans aquells ulls.

Més tard els van tornar a lligar esquena contra esquena. A fora, el vent va caure i la lona va quedar gairebé quieta. El pit d'en Mateu es movia d'una manera estranya, cada alè més feble que l'anterior, fins que l'última inspiració es va quedar a mig camí.

—Mateu —va murmurar en Guerau—. Mateu.

Res.

En Guerau va cridar el guàrdia i va tornar a cridar, més fort. Ningú va respondre.

L'esquena d'en Mateu, contra la seva, va començar a pesar. En Guerau va notar el canvi abans d'entendre'l. Els músculs es van afluixar i el pes d'en Mateu va anar caient contra la seva esquena.

El ciri damunt la taula va fer una darrera flamarada i es va apagar. Només van quedar les brases del campament, vermelles rere la lona, just per endevinar contorns.

El cos d'en Mateu es va sacsejar. El cap va girar cap a un costat, lent, i les mans es van tancar sobre si mateixes. Tenia els ulls oberts. Se li va decantar damunt l'espatlla i de la gola en va sortir un ronc profund, empès per l'aire que encara li quedava a dins.

En Guerau va tancar la mà al voltant de la corda.

—Mateu, company.

La boca d'en Mateu es va obrir contra el seu coll. Les dents van fregar-li la pell.

Merda, no. Això no.

En Guerau va sacsejar l'espatlla per apartar-li el cap, i es va retorçar dins les cordes fins que va aconseguir girar-se un quart de volta.

Ara el tenia de cara.

Mig pam entre la seva gola i aquella boca. Va passar la corda per sobre del coll d'en Mateu i la va enrotllar a la pica que els mantenia units a tots dos. Una volta, dues, va estirar. Va recolzar el peu contra la fusta i va empènyer amb l'esquena, amb les cames, amb tot el que tenia. El turmell li va cruixir contra la pica. No va parar.

Merda, merda, merda.

La corda es va tensar fins que va vibrar. La boca d'en Mateu, oberta, va fregar contra la fibra fins que la pell dels llavis se li va arrencar.

—Guàrdia! Algú, hòstia! —va cridar a cegues.

Les ungles d'en Mateu li van trobar l'avantbraç i s'hi van clavar. Va sentir la pell obrir-se, la calor de la sang i després la pressió arribar fins a l'os, massa forta per a cap home viu. El dolor li va recórrer la

columna com un ferro roent del clatell al sacre. Va alçar el genoll contra el pit de la criatura i amb l'altra mà va enroscar una darrera volta de corda al coll. El cànem va grinyolar entre les dents de la bèstia. Va continuar empenyent. El cap va quedar immòbil contra la corda, els ulls oberts, la mandíbula treballant en el buit.

La solapa de la tenda es va obrir amb una bufada d'aire fred. Un cos va entrar, un oficial francès, l'uniforme empolsimat, la pistola mig armada. Es va aturar un segon. Va mirar en Guerau, la corda, en Mateu. Va avançar amb dos passos lents, metòdics, i va recolzar el canó de l'arma al clatell d'en Mateu, just on el crani es troba amb l'espinada.

Va prémer el gallet.

En Guerau va tancar els ulls.

El tret va rebentar dins la tenda. La pólvora li va cremar les celles i va sentir una batzegada de calor a la pell. El crani d'en Mateu va esclatar i el cos va quedar inert contra la corda. L'oficial va aguantar el braç estès, l'arma encara apuntant al clatell destrossat, i després el va abaixar.

—Ils reviennent toujours. Mais ils reviennent mal. Nous devrions tous vous brûler.

Dos soldats més van arribar i es van endur en Mateu. L'oficial va encendre de nou el ciri abans de tornar a deixar en Guerau allà, tot sol, amb la pudor de pólvora i sang seca enganxada a l'aire de la tenda. Esperant el seu torn.

UN PACTE AMB EL DIABLE

Al matí, amb la primera llum trencant la boira, van ajuntar un grapat d'homes en fila. Presoners tots. Tres soldats que havien ofès algun capità o altre, un home amb cara de pa sec i mans d'haver robat per gana i en Guerau. L'escamot d'execució havia estat escollit abans d'esmorzar i, per tant, encara no havia menjat. Matar en dejú posa de mala llet a qualsevol. La pressa per enllestir se'ls llegia a la cara.

Ell era el quart per l'esquerra. Les mans lligades a l'esquena, la corda ja no li feia mal. El cos s'avesa a tot, fins i tot al que el matarà. Primer protesta, després calla i estalvia forces per a res. Va mirar a terra i hi va veure un escarabat que havia triat el pitjor camí possible. El va trepitjar. La closca va cedir sota la sola amb un esclafit agradable.

—Benvingut al meu món —va murmurar en Guerau.

L'oficial que havia matat en Mateu llegia la llista de crims i acusacions sense gens d'interès. Al tercer nom, un missatger amb armilla vermella va creuar el descampat amb el barret sota el braç.

Les armilles vermelles no corren, tret que portin ordres que venen de molt amunt.

El missatger va dir un nom i un rang. Un general.

En Guerau va caçar dues paraules, ell i ara. L'oficial va fer una ganyota que no deia res de bo. Va ordenar a l'escamot que abaixessin els mosquets. En Guerau es va quedar quiet, la roba petant-li al vent com una vela sense ordres.

Encara valc alguna cosa per a algú, doncs.

El general va aparèixer poc després, flanquejat per dos ajudants. En Guerau es va fixar en les mans, enguantades d'un blanc que resultava insultant en aquell indret ple de fang i merda.

—Libérez le quatrième —va dir.

Unes mans li van afluixar la corda dels canells i en Guerau es va trobar caminant entre dos soldats amb mirades de cendra. Encara no havien arribat a les tendes dels oficials quan quatre trets van rebentar l'aire, seguits pel soroll brut dels cossos trobant terra. Els soldats no es van aturar. En Guerau va intentar girar-se, però una empenta seca a l'espatlla el va obligar a continuar.

La tenda del general era més ampla que la resta. Feia olor de vi i de cera perfumada. La lona, ben tibada, no tremolava. El terra estava cobert amb un tapís descolorit, prou vell per haver conegut una casa de pedra. Hi havia baüls alineats contra un racó, tancats a pany i clau. Sobre una taula de fusta gruixuda descansaven mapes, plomes i un calze de metall. Una llàntia de llautó cremava amb flama quieta, sense una sola espurna fora de lloc.

A un costat, una cadira amb respatller alt, recoberta amb la pell d'un llop o un gos molt gran. Cap al fons, un penjador sostenia l'abric del general.

El general va entrar, es va asseure sense cerimònia. Un gest de la mà i els dos soldats que havien acompanyat en Guerau van marxar sense dir paraula. Es va treure els guants i els va plegar amb cura sobre la tauleta. De prop era més vell que la seva veu. La perruca,

empolsada de fresc, li emmarcava una cara gastada de despatx, i sota la pólvora d'arròs s'hi endevinaven els clots de la verola, petits i fondos com puntes de compàs. De la butxaca interior de la casaca en va treure un paper doblegat i el va fer girar entre els dits.

—Has estat a ultramar —va dir, en un català massa polit—. A les Antilles.

El general no va aixecar la vista.

—Quant de temps?

—Gairebé cinc anys.

—Gairebé cinc anys o més de cinc anys?

En Guerau va fer números al cap.

—Cinc anys i un parell de mesos.

El general va inclinar-se lleugerament, examinant-lo.

—Però les teves mans no són de mercader, ni el teu posat de soldat. Quin era el teu ofici allà?

En Guerau va obrir la boca i la va tornar a tancar. Tenia la llengua seca contra el paladar. Va mirar la lona de la tenda, després a terra, i va callar, els punys tan tancats que les ungles se li clavaven als palmells.

—M'han dit que aguantes bé el dolor —va afegir el general—. Que no perds de vista el que passa al teu voltant. T'han vist comptar relleus i passos. No hi ha gaires presoners que tinguin l'energia de vigilar els que vigilen. Estaves acostumat a vigilar gent? Esclaus? Al meu país en tenim un nom, per a això: pasteur d'hommes. Alguna cosa em diu que no se t'escapaven gaires peces del teu ramat.

En Guerau va sentir el sabor del metall a la boca, i amb ell van tornar els records. La melassa podrida, el ferro tacat de sang sota els dits, l'alè pansit d'una bodega rentada dues vegades i els plors de nit que de dia es tornaven crits.

El francès va somriure. Tenia les dents massa juntes.

Es va aixecar. Era més alt del que en Guerau havia calculat. Se li va acostar rebregant el paper entre els dits.

—Hi ha una casa al carrer dels Còdols —va dir, passant el dit per sobre del mapa fins a un punt a tocar del port—. El coneixes?

En Guerau va assentir, sense mirar el mapa.

—Hi viu, o més aviat hi vivia, un metge anglès. —Va agafar una moneda entre els dits i la va fer rodar—. El doctor Edward Harrow. A dins d'aquesta casa hi ha un objecte que necessito recuperar abans que caigui la ciutat.

—Quina mena d'objecte?

—Una capsa —va dir, i la moneda es va aturar—. Blanca. D'os, no de fusta. Diguem que... d'ivori. Me la portaràs.

—No té soldats per aquestes coses?

—Tinc soldats per enderrocar muralles —va dir mentre plegava el mapa a poc a poc, amb les puntes dels dits—. Per entrar en una ciutat sense que et vegin necessito una altra cosa. Algú que conegui els racons, la gent —va callar un instant i va mirar en Guerau per primera vegada—. Tu necessites trobar qui busques i sortir amb vida. Jo soc l'únic que et pot oferir les dues coses.

El general va allargar la mà i li va oferir el paper.

En Guerau el va agafar i el va desplegar amb compte. Va veure-hi el dibuix d'una capsa, o potser una urna, traçada amb una precisió obsessiva. No era gran, més aviat allargassada, amb les vores arrodonides i una tapa encaixada sense cap escletxa visible. A les cares hi havia gravats uns símbols irregulars, ni del tot lletres, ni del tot figures, que recordaven més un alfabet mal après que una decoració. El llapis havia repassat les juntures un cop i un altre, fins a foradar el paper en una cantonada.

D'una cantonada sortia una línia trencada que assenyalava una paraula escrita en francès: *vivante*.

—Posem que accepto —va dir en Guerau—. Posem que la trobo, aquesta capsa. Què passa després?

—Tenim gent vigilant el mar per tallar el subministrament amb els austriacistes de Mallorca. Si encens un foc de nit a l'arenal, als

peus del baluard de Llevant, un xabec et recollirà a tu i a qui vulguis emportar-te.

—Si no la trobo?

—Ets home mort, com la resta.

En Guerau va omplir els pulmons per primera vegada en dies. Encara no s'havia espantat del preu, això vindria després.

—C'est ce qu'on fait —va dir el general—. Ara en faràs una altra. Per mi.

Va fer un gest. Un soldat va entrar amb una xapa de ferro, estampada amb un escut que en Guerau no va reconèixer.

—Amb això et deixaran passar —va dir el general—. Tenim gent a la ciutat. Guarda-la, potser et farà falta.

Amb la caiguda del sol, dos soldats el van escortar fins al límit del campament, on la terra s'estenia nua cap a les muralles. Un home amb uniforme gastat, a qui no havia vist mai, li va oferir un tros de pa dur, una cantimplora gairebé plena i un farcell que no era el seu, amb un ganivet curt a dins.

—Le général Bournonville, c'est un homme de parole —va dir el soldat.

En Guerau va agafar el pa i la cantimplora sense contestar. Havia donat la mà al diable perquè cap altra mà no se li allargava. Va amagar la xapa de ferro on uns dits ràpids no la trobarien, però els seus sí. Va enfilar cap a la ciutat amb la lluna al darrere.

Des de fora, la muralla era una massa fosca. La lluna tocava les pedres amb una llum malalta, i cada bloc brillava com una escata. A la base, el fang era dens i negre, remogut per dies de pluja. Els matolls cremats marcaven on abans hi havia hagut camps, i ara només quedava terra nua entre els exèrcits i la ciutat.

D'entre les ombres, les torres sobresortien trencant la línia del cel. S'hi veien fanals mig apagats, flames que tremolaven amb el vent i deixaven al descobert figures al capdamunt. A aquella distància costava saber si eren sentinelles o només pals i ombres.

De tant en tant esclatava el clac metàl·lic d'un mosquet o el gemec distant d'una biga cedint dins la ciutat assetjada.

En els racons on l'aigua del fossat s'estancava, el cel hi deixava un reflex tèrbol. Vista des d'allí, la muralla només tancava la ciutat a dins.

En Guerau va resseguir el perímetre cap al sud, aprofitant la foscor. No va trigar gaire a trobar el que buscava. El camí del Rec corria davant seu, amb l'aigua lliscant entre el fang i les canyes. El va seguir fins on la muralla s'alçava imponent. Coneixia bé aquell indret, de menut hi corria amb els altres nens del barri, caçant granotes i vivint aventures que sempre acabaven amb una bona esbroncada.

Va apartar unes canyes seques. Entre dues files de pedra bruta, hi havia l'obertura, un forat i una reixa menjada d'òxid, amb una làmina d'aigua fangosa lliscant-hi per sobre, espessa com la pell d'un brou fred. De petit aquell forat li havia semblat un arc majestuós.

Cinc anys de mar per acabar entrant a casa per una claveguera.

Es va cagar en la seva sort, es va lligar el farcell a l'espatlla i es va ficar a l'aigua. L'aigua glaçada li va tancar els pulmons de cop, tot el cos contraient-se, i durant dos o tres cops de sang a les temples va perdre la capacitat de pensar en res que no fos respirar. Va palpar la reixa amb els dits rígids. Un cop sec i el ferro va cedir amb massa facilitat, com si algú ja l'hagués forçat abans.

Es va submergir i va buscar la bretxa sota la llosa fins que ja no va quedar llum. El temps va passar amb l'aigua i la pedra i la sang bategant-li a les orelles.

Va emergir en una galeria estreta de volta baixa. L'aigua fins al pit. L'aire dens, untuós, carregat d'una dolçor agra que es dipositava a la llengua. Va avançar seguint el mur amb la mà, cada passa removia l'aigua contra els maons i el sostre suava com un cos febril, gotes gèlides caient-li pel clatell, i de tant en tant alguna cosa que preferia no identificar li fregava el turmell sota l'aigua.

L'olor era la de sempre. La de quan hi baixava amb l'Eulàlia, l'aigua bruta sota la qual podies viatjar ben lluny i sortir al mateix dia o a un altre completament diferent.

Va topar amb una escala de pedra mig submergida.

Va pujar a poc a poc, el fang sota les botes. A dalt hi havia una planxa de fusta gastada. La va empènyer fins que una escletxa de llum va aparèixer al davant. Silenci. Va alçar la tapa i va treure el cap.

L'aire de la ciutat corria carregat de fum. El carrer era estret, l'empedrat lluent amb un reflex grisenc. Als balcons hi penjaven teles que el vent movia sense convicció, sobre costelles de pedra sostingudes per parets que s'inclinaven les unes cap a les altres.

Una torxa mig apagada escopia fum.

Un gat rosegava alguna cosa a un racó.

Va reconèixer la cantonada, la silueta malcarada dels edificis. El barri estava envaït per la calma de les cases on ningú gosa encendre un llum. Es va fregar els palmells contra els camals dels pantalons i, amb el cap cot, va enfilar cap al centre de Barcelona.

LA CIUTAT CAPTIVA

Barcelona es va obrir davant seu com una mare que no somriu quan un fill perdut truca a la porta. En Guerau va moure els llavis sense so, buscant noms de carrers que s'esmunyien de la memòria, però els dits ja resseguien les esquerdes familiars de la pedra. A la penombra, va esquivar un carretó abandonat sense ni tan sols mirar-lo. Va girar tres vegades per carrerons on només es podia passar de costat, sense dubtar en cap cruïlla. Tenia por de no ser capaç de reconèixer casa seva després de tant de temps fora, però els peus li deien on girar pel seu compte. Va trepitjar una llosa solta que es balancejava exactament com ho havia fet cinc anys abans, i el pit se li va tancar per dins, al lloc de sempre.

Caminava dins l'ombra, allà on els balcons s'ajuntaven i el cel desapareixia. Controlava la respiració per no trair els passos.

La ciutat tenia cicatrius noves. Carrers que no recordava tan estrets, façanes rebentades que abans no hi eren. El sutge dels trets havia embrutat les parets. L'aire duia un regust de pólvora que se li va asseure al fons de la gola i no en va voler marxar. Dels

balcons penjaven llençols que ja ningú no recollia, rígids de brutícia. Una campana va sonar en algun lloc, el so escampant-se sobre els terrats. Als carrers, la llum dels fanals projectava ombres que el vent esborrava abans que prenguessin forma. Esbarts de rates corrien per les places buides. El setge no anava amb elles.

I, per damunt de tot, persistia el murmuri llunyà de la guerra amb el seu retruny del metall i els gemecs dels ferits, i de tant en tant una veu cridant ordres que ningú no seguia. La resta dormia.

Un tro va arribar des de les muralles del nord, i després un altre. Canons.

El terra va vibrar lleugerament, una tremolor que li pujava per les cames i es quedava un moment al pit. Algú responia des de dins la ciutat, els mosquets crepitant en ràfegues curtes, irregulars. Va esperar, l'esquena contra una paret, fins que res no va tornar a omplir l'espai que les bales havien ocupat. Es va quedar allà una mica més del necessari, perquè el fred de la paret li feia bé a l'esquena i perquè no tenia cap pressa per arribar a un lloc on potser ja no quedava res per trobar.

En creuar la plaça de Sant Jaume, va alçar el cap sense voler-ho fer. La Casa de la Ciutat era fosca, les finestres tancades, la pedra enfosquida pels incendis que havien cremat massa a prop. Però al balcó principal, il·luminada per dues torxes que algú mantenia enceses dia i nit, hi penjava una bandera. Carmesí. Gran. Damàs brut de pluja i de cendra, però el color encara es reconeixia a la llum de les flames, una sang que es negava a assecar-se. Al centre, pintada a l'oli sobre la seda, la imatge d'una noia jove amb una creu en aspa a la mà esquerra i una palma a la dreta. Santa Eulàlia. Al revers, que el vent de tant en tant desplegava, es veien les lletres d'un lema mig esborrat.

EXSURGE, DEUS, JUDICA CAUSAM TUAM.

Alça't, Déu nostre, a defensar la teva causa.

Coneixia aquelles paraules. Tothom les coneixia. La bandera de Santa Eulàlia, la crida a sometent, l'ensenya que el Consell de Cent havia penjat al balcó quan va decidir resistir. Aquella bandera significava que cap ciutadà de bé podia eludir el compromís de defensar la ciutat fins a les últimes conseqüències.

Lliures o morts.

En Guerau se la va quedar mirant massa estona, els ulls en la santa pintada més que en la bandera.

Eulàlia. La seva germana es deia igual, i la mare les confonia a totes dues quan resava, la santa i la filla, i en Guerau va pensar que potser tenia raó i eren el mateix. Una noia jove subjectant una creu que no havia escollit, aguantant un pes que ningú no li havia preguntat si podia portar. Qui l'havia pintada li havia deixat la boca a mig obrir damunt una paraula que no acabava de sortir, i els dits, massa prims, tancats al voltant d'una creu que els venia grossa. Va sentir una altra descàrrega de canons al nord, més propera que l'anterior, i la vibració li va arribar al pit.

Va apartar la mirada i va continuar caminant.

Va redescobrir Barcelona llegint senyals allà on un foraster només hi veuria maó. Aquí, una petjada perfilada en llot en una cantonada on una patrulla s'havia girat i havia fregat la paret. Allà, un regueró d'aigua neta per una claveguera que hauria d'haver estat seca. Alguna dona hi havia abocat un cubell després de mitjanit.

Encara en quedaven, d'homes i dones així, que aguantaven la decència al puny, els artells blancs. A cada cantonada trobava el record del noi que havia fet aquells carrers amunt i avall fent encàrrecs per a la seva mare, i damunt d'aquell record, pólvora, maó trencat i crits en una llengua que no entenia. No va intentar separar-los.

Va creuar el Pla d'en Llull cap al Born i va continuar en direcció al convent de Sant Agustí. Va passar per davant d'un forn amb la

façana negra i la porta barrada amb taulons. Encara feia calor. L'aire no s'havia mogut en tot el dia i li seia a la pell com un drap brut. La camisa se li havia enganxat a l'esquena i no se'n volia despenjar.

Va sentir passes, veus.

Les patrulles de la Coronela es movien pels carrers principals, en grups de tres o quatre, amb el pas sincronitzat. Des de lluny semblaven una sola ombra que canviava de forma a cada cantonada. En Guerau va fer ziga-zaga entre carrerons per evitar-les, vigilant que la llum dels fanals no li toqués la cara. Aquell joc ja se'l coneixia d'altres èpoques, quan fugia de la guàrdia per raons que no tenien res a veure amb la guerra. Els llums s'encenien i s'apagaven segons bufava el vent. Va esperar que una d'aquelles oscil·lacions li permetés passar sense ser vist.

Quan va arribar a un carreró que ningú no havia escombrat en mesos, es va aturar. Pudia a pixats i a fruita passada i a alguna cosa més dolça i pitjor a sota. Va mirar enrere. Buit. L'eco dels seus passos encara li tornava de les parets. Un borratxo va cantar un vers d'una cançó i no va recordar el següent. El mar murmurava no gaire lluny.

Va tallar pels carrers més estrets de la Ribera, vorejant la boca negra de Santa Maria del Mar sense girar el cap. Caminava ajupit, amb el cap cot. El ganivet que duia lligat al cinturó li tornava al pensament cada vegada que un soroll li feia aturar el pas. Dues descàrregues de mosquets van petar cap a l'est, prop del baluard, seguides d'un silenci que durava massa. Després, una veu que cridava ordres en francès, esmorteïda per la pedra.

El carrer de l'Argenteria encara corria tal com el recordava. Més tard hi hauria de baixar. Ara es va endinsar pels carrers laterals, els que coneixia de memòria. Va travessar el claustre desert de l'antic gremi, darrere de l'apotecaria on ell i altres nens havien robat aigua de lavanda i n'havien vessat la meitat mentre corrien.

Encara li venia l'olor al nas.

Casa seva s'amagava al cor d'aquella barriada, més enllà del cobert on compraven el peix que duia la sal com una segona pell i de la taverna que servia vi tant a capellans com a putes.

Abans de veure la barricada, li va arribar la flaire d'encens.

I seguit, el murmuri de veus que resaven.

La barricada s'alçava on el carrer s'eixamplava prou per encabir-hi un mercat al migdia. Era un embolic de carros, portes arrencades, rems i bancs i dues barques petites ficades de costat entre un armari tombat i un munt de fusta cargolat de qualsevol manera als buits que quedaven. Draps, claus, cordes, qualsevol cosa per convertir aquell garbuix en un mur. Algú hi havia pintat una creu torta sobre una porta.

Més enllà, el carrer s'estirava mandrós.

A aquest costat de la barricada, sis homes de la Coronela mantenien posicions sota els colors del gremi. Tenien els fusells recolzats contra la barricada i les cuirasses apilades a terra com closques buides, i feien cara de portar allà més hores de les que podien comptar. Un d'ells cremava encens en un bol de coure que aguantava sobre els genolls, mitja cara oculta darrere el fum. Un altre, l'oficial, escrivia en un full rebregat.

El més jove va veure en Guerau primer.

Va fer mig pas endavant i la cuirassa li va grinyolar contra si mateixa, les corretges massa llargues, l'acer ballant-li al voltant del pit. Sota el casc mig torçat, una cara blanca com cera d'església amb granets al mentó on mai havia passat una navalla. Quan va alçar el fusell, les mans li tremolaven tant que la baioneta dibuixava cercles en l'aire. Els ulls, d'un gris diluït, saltaven de la cara d'en Guerau al carrer buit i cap a les ombres. Parpellejava sense parar. Li faltaven anys per fer por a algú, i per la manera com aguantava el fusell es veia que ell també ho sabia.

En Guerau es va fixar en l'angle del fusell, inclinat massa alt, massa a la dreta. Si el noi disparava, la bala tocaria la cornisa de la casa del davant i res més.

—Atura't aquí —va dir l'oficial, sense aixecar el cap del paper—. No pots continuar.

La veu era plana, gastada de repetir aquella ordre. En Guerau va comptar les ratlles del full. Nou. Totes de la mateixa llargada.

—Què ha passat, aquí? —va preguntar, amb un to suau.

L'oficial va acabar d'escriure la desena ratlla abans de contestar.

—De quin cony d'arbre has caigut, tu? Aquest barri és tancat. Quarantena. La malaltia hi ha fet niu. Ningú entra, ningú surt.

—Quina mena de malaltia? —va preguntar en Guerau, fingint ignorància.

—De la mena que convé no anomenar —va respondre el de l'encens sense alçar la vista—. Però tu ja ho saps, oi? Se't veu en la manera de respirar. Per la boca, no pel nas.

En Guerau no va contestar.

El noi jove el va mirar de reüll, buscant confirmació o consol en la seva cara. No hi va trobar cap dels dos.

—Quant de temps? —va dir en Guerau.

—Una quinzena —va respondre l'oficial. Ho va dir massa de pressa—. Els metges han manat quaranta dies d'aïllament. O fins que els magistrats diguin que l'aire dolent s'ha esvaït. Fins que els cossos deixin de moure's.

El fil de fum de l'encens va vacil·lar. Darrere la barricada, algú va tossir.

El més jove es va fer el senyal contra la mala sort i després es va mirar les mans.

—La meva germana viu allà baix, al final del carrer —va dir en Guerau.

Va odiar la tremolor que se li va escapar a la veu.

L'oficial es va fregar el pont del nas amb dos dits. Va plegar el paper i se'l va ficar dins la camisa, contra el pit. Una arruga li va creuar el front. La cama esquerra li va fallar quan es va incorporar, i va haver de carregar tot el pes a l'altra. En Guerau va veure la cicatriu que li sortia per sobre del coll de la camisa, la pell tirant, lluenta, de cremada vella.

—No puc obrir el pas —va dir—. Si ho faig per tu, ho faig per tothom. I aleshores, els Borbons seran l'últim que ens preocuparà.

En Guerau va assentir. La mà li va anar al ganivet per instint, però sis fusells recolzats a la barricada li van dir que no.

—Si no hi ha res a fer —va dir en Guerau, encongint les espatlles—, ho deixaré en mans del Senyor.

Va girar cua abans no li tornessin les ganes de suplicar.

—Déu nostre Senyor no hi té domini, en aquesta ciutat —va dir l'oficial, sense amenaça ni fe—. Aquí només manen els homes i la mala fortuna.

En Guerau va tornar als carrerons foscos. Havia de trobar un lloc per descansar, potser un àpat calent. Feia setmanes que no en tastava cap, i la idea sola li va omplir la boca de saliva i d'una memòria estúpida, all sofregint-se en una olla, una cullera de fusta picant contra el ferro. Va refer el camí que, temps enrere, havia recorregut carregant allò que no li pertanyia, i va confiar en els seus peus per trobar-lo.

El cementiri de Sant Cugat del Rec era més petit del que recordava. Tres parets sense argamassa, corcades per la molsa i per una humitat viscosa que les feia brillar en la nit. La quarta era la mateixa església, quatre-cents anys de pedra tancant el cementiri.

En Guerau va saltar el mur. Una pedra es va moure sota la seva bota i es va quedar glaçat, una cama a cada banda, quiet, escoltant. Res. Havia vist una patrulla passar pel cap del carrer feia poc, dos homes carregant un fanal que projectava unes ombres llargues i primes contra les façanes, i no sabia quan tornarien. El terra de l'altre costat del mur era irregular. Tou en alguns punts. Les botes se li van enfonsar mig dit, i va escollir no pensar en què hi havia a sota.

Va alçar la vista i no hi va trobar cap lluna, només una volta de núvols prou compacta per empassar-se tot el que quedava per sobre les teulades, i la poca llum que li arribava venia d'un foc que cremava en algun lloc del Raval, la resplendor reflectida al ventre dels núvols en un color a mig camí entre el coure i la infecció.

N'hi havia prou per buscar-la. Amb prou feines.

Podia distingir les formes de les creus de fusta, la majoria tortes, algunes caigudes del tot, els travessers podrint-se dins la terra que havien de marcar. Les pedres de les famílies que es podien permetre pedres. I més enllà, cap a la paret del fons on el terreny baixava i el drenatge era dolent, la terra comuna.

El fossar.

Sabia que la podria trobar aquí. On, si no. La seva mare havia estat bugadera. Havia fregat les camises d'homes que es podien permetre làpides i l'havien enterrada en un clot.

Es va ajupir. El fred del terra li va pujar pels genolls de seguida. La mort, allà sota, feia corrent d'aire. Va passar els dits per la vora d'un tauló de fusta que jeia pla contra la terra, a mig enterrar. Cap nom. Va passar al següent, cap nom tampoc. Un tercer tenia lletres gravades, poc profundes, ja omplint-se de terra. PERE i alguna

cosa més. Va fregar la superfície amb el polze i un tros de fusta se'n va venir, esponjós i humit.

Va recórrer la sagrera durant el que li va semblar mitja nit però probablement va ser una hora, els pantalons xops, les mans negres de terra. La majoria no tenien nom. Alguns havien estat reutilitzats, noms ratllats i substituïts per altres. Uns quants tenien pedretes apilades a sobre, o flors marcides, o retalls de roba lligats al travesser. Un tenia un cavall de fusta de joguina recolzat al peu, la pintura gastada fins a la fusta nua.

Altres tombes, més recents a jutjar pel color de la terra, tenien lloses gruixudes a sobre, fins i tot una porta de ferro arrencada d'algun lloc i col·locada sobre la terra com una tapa. No semblava que fos per record ni ritual. Algú les havia posat allà de pressa i amb por, amb les mans encara brutes de cavar.

La va trobar per accident.

No era una creu. Una pedra plana, amb prou feines més ampla que les seves dues mans posades costat a costat, encastada a la terra prop del mur on una morera creixia inclinada, les arrels bombant les lloses del carrer de l'altre costat. Algú havia ratllat lletres a la pedra amb un clau o un ganivet. MERCÈ. I a sota, més petit, una data que no podia llegir amb aquella llum. Va resseguir les lletres amb la punta del dit. La M. La E. La R lleugerament inclinada. Va reconèixer la mà.

L'Eulàlia havia fet allò.

En Guerau es va asseure al fang al costat de la pedra. Els pantalons ja estaven arruïnats, una taca més sobre cinquanta altres. La morera sobre seu es movia amb un vent que ell no podia sentir a nivell de terra, les branques raspant contra el mur de l'església en un ritme lent i irregular. Com ungles. Les va escoltar una estona.

No sabia com es feia, això. Havia vist homes parlar a les tombes a les illes, els havia observat de lluny mentre s'agenollaven i movien els llavis i s'eixugaven els ulls i després marxaven amb les espatlles

més baixes. No ho havia entès mai. Havia pensat que era teatre, un ritual per als vius disfressat de comunió amb els morts.

Ara era ell el que seia al fang a les tres de la matinada amb terra sota les ungles i res a dir.

Va posar la mà sobre la pedra. Freda. Humida. La superfície lleugerament granulosa sota el palmell, com tocar la pell d'un gat que s'ha rebolcat per la sorra. La hi va deixar.

—Hauria d'haver estat aquí —va dir.

La seva veu va sortir estranya, massa forta, i la va abaixar fins que no va ser més que un xiu-xiu per sobre l'alè, un murmuri que les branques de la morera haurien pogut cobrir.

—Hauria d'haver estat aquí i no hi era. Estava fent diners... —va callar, li va costar trobar la sinceritat en les paraules—. Estava fent coses que no t'hauria sabut explicar mirant-te a la cara, i no parava de dir-me que era per tu, per vosaltres... però era mentida. Tu ho saps tan bé com jo. Me'n vaig anar perquè era més fàcil que quedar-me i veure a què es reduïa la meva vida en aquesta merda de lloc.

Un gat va aparèixer al capdamunt del mur, es va asseure, el va mirar amb desinterès. Es va llepar la pota. Ell li va tornar la mirada.

—Tu te'n vas cuidar —va dir, més fluix ara—. Tu vas cuidar l'Eulàlia quan hauria d'haver estat jo. La vas alimentar amb els diners que jo enviava i no vas preguntar mai d'on sortien. O potser ho sabies. Potser ho vas saber sempre i em vas estimar igual, i això és el que no puc, aquesta és la part que...

Es va aturar. Es va prémer el taló de la mà contra la conca de l'ull. Prou fort per veure colors florir a la fosca rere la parpella, verds i vermells fosforescents que van nedar i es van dissoldre.

El gat va saltar del mur i va travessar el cementiri, passant entre les creus, i va desaparèixer per una escletxa de la pedra.

En Guerau va agafar aire.

—Ella sempre va ser la millor, la més valenta. Ella es va quedar. Sé que està malalta. Sé que les coses van malament. Però soc aquí i

la trobaré i la trauré d'aquí. Això és el que faré. L'única cosa que faré.

Es va eixugar la mà a la cuixa. Va tornar a mirar la pedra.

MERCÈ.

Les lletres tosques, més permanents que qualsevol dels marbres tallats que havia vist a Cap-Français, a les cases de plantació on homes que compraven altres homes es feien tallar els seus propis memorials en pedra italiana i es morien creient que algú els recordaria.

Es va inclinar endavant i va posar el front contra el cim de la pedra.

El fred li va travessar el front i el crani. Es va quedar així molt de temps, agenollat al fang, el front contra el nom de la seva mare, l'olor de la terra i les branques de la morera raspant el mur de l'església.

He arribat tard, mare. Com sempre que importava.

Quan es va incorporar, els genolls se li havien encarcarat. Li va cruixir la part baixa de l'esquena. Es va estirar, desfent-se la rigidesa amb els punys premuts contra la columna.

Els núvols s'havien aprimat. El foc del Raval s'havia apagat o consumit, i el cel havia virat cap a alguna cosa més pàl·lida, un gris que encara no era alba però que s'hi acostava, les teulades començant a distingir-se contra el cel. Podia veure més del cementiri ara. Les creus, els túmuls anònims del fossar. La copa de la morera era un embull fosc sobre seu, les arrels obertes entre les pedres del mur.

Es va treure el fang dels genolls. No va servir de gaire.

Els primers ocells van començar a cantar. Un, després tres, després un esvalot sencer dins la morera, territorials i ferotges, barallant-se per les branques mentre la claror pujava per sobre les teulades. Va mirar el cel virar del gris a aquell blau prim i aquós que precedeix la sortida del sol, el color de llet barrejada amb tinta,

i va pensar que la seva mare ja estaria desperta a aquella hora, ja estaria escalfant aigua per a la bugada del dia, les mans ja vermelles pel fred, l'esquena ja adolorida per la feina que la consumiria fins al vespre i tornaria a començar a l'alba, i el pensament no li va portar llàgrimes perquè el cos havia deixat de fabricar-li llàgrimes en algun punt entre l'Havana i Cap-Français.

El sol va tocar el cim del campanar de l'església. En Guerau va tornar a saltar el mur, va caure al carrer i va caminar cap a la ciutat.

LA BANDERA NEGRA

Mentre el matí arribava mandrós, pàl·lid, amb regust de pólvora d'una nit de canons, en Guerau va travessar els carrers amb una determinació que no havia sentit des que havia desembarcat a Cadis. Els carrers encara dormien el son prim de després d'una batalla, les portes barrades, els fanals morts, alguna gallina escapçant el silenci des d'un pati, i ell els travessava sense mirar-los, perquè per primer cop en cinc anys sabia exactament on anava. Se li havia instal·lat a la boca de l'estómac com un animal pacient que li dictava els passos un per un, sense preguntar-li si encara volia arribar a on es dirigia.

Recordava un refugi. Una casa amb una porta sempre oberta per als qui arribaven amb les mans plenes i marxaven amb les butxaques menys buides. La casa d'en Guim, on ningú no havia de rentar-se les mans abans d'entrar. De jove havia après que un sostre i un home que no et jutja pesen més que la veritat, i mai no li havia calgut dubtar-ho.

Encara no.

En Guim era un home petit, sec, amb uns dits llargs que sabien trobar l'esquerda de qualsevol objecte abans de dir-ne el preu. Mai preguntava d'on venien les coses. T'oferia una moneda menys del que valia allò que li posaves al taulell, i ho feia amb una cara tan plàcida que discutir semblava de mala educació. La seva botiga feia olor de cera i de llautó vell. En Guerau hi havia entrat moltes vegades amb càrregues que no li pertanyien, i en Guim les havia acceptades totes sense alçar una cella, perquè la procedència dels objectes era un assumpte que passava per davant del seu taulell però mai s'hi aturava.

La casa d'en Guim jeia al cor del carrer dels Vidriers, on els mestres amagaven l'art com s'amaga el foc. Calia travessar fins a un carreró que feia olor d'oli cremat i girar a l'esquerra, allà on les tavernes dels pescadors es fonien en un passatge on només s'hi ficava qui ja el coneixia. La casa d'en Guim sempre havia tingut una segona porta. Per fer negoci o per fugir, segons el dia.

Va picar dos cops amb el palmell, fent tremolar la fusta. Un tercer amb el taló. Silenci. Va esperar una respiració, prou per sentir-se estúpid i vigilat alhora. El carreró se li tancava a l'esquena, fosc, ple de portes que podien tenir ulls, i la pell entre les espatlles se li va posar tibant, esperant un cop que no arribava. Tenia el pols als punys. Ja girava el cos per marxar quan, al darrere de la casa, va sentir un soroll.

Una porta es va obrir a poc a poc, grinyolant contra el marc.

—Guerau? —va dir una veu en un xiuxiueig.

En Guim va aparèixer dins un tall de llum que venia de dins, una mà agafada al marc de la porta com si temés que li fugís. La barbeta fina de quan era jove s'havia esquitxat de blanc. Els cabells, cansats de resistir, havien retrocedit. Al coll hi duia penjat un cordill amb una fitxa negra que li mossegava la pell, gravada amb un símbol que no li deia res. Va estudiar-li la cara buscant-hi l'home que recordava, i després va fer un pas endavant i el va amortallar amb una abraçada.

En Guerau ho va permetre un instant més del que dictava el seny, i finalment el va separar amb les dues mans als colzes.

—Entra —va dir en Guim—. De pressa.

En Guerau el va seguir dins. La cera i el llautó vell el van rebre a la porta, la mateixa olor que feia cinc anys, i alguna cosa al pit se li va afluixar un dit. La prudència la va tornar a estrènyer.

La casa havia patit el pas del temps amb la mateixa gràcia que el seu amo. Finestres tapades amb teles fosques, prestatges que abans havien estat oberts i ara amagaven el que contenien darrere cortines plenes de pols, armaris tancats amb pestells de metall fred. El terra lluïa massa net. Algú l'havia escombrat feia poc, cosa que en una casa com aquella i en una ciutat com aquella no tenia gaire sentit.

Hi havia massa cadires per a dos homes, massa poques per a una assemblea. Algunes eren de vímet trencat, d'altres de fusta noble que havien conegut mans riques, i una tenia la pota coixa amb una Bíblia a sota servint de falca. Una sola espelma tremolava damunt la taula. A la paret del fons, una imatge de Sant Eloi havia perdut la mirada, el daurat s'havia tornat verd i la cara es veia cansada de beneir. Sota el sant, una escopeta reposava horitzontal al seu lloc a la paret. De la cuina venia la fortor del greix cremat i una olla ennegrida reposava damunt del foc mort. El mirall esquerdat al costat de la finestra repartia la flama en mitja dotzena de flames petites, cap de sencera.

En Guim va deixar damunt la taula un bol amb un líquid tebi i marronós, on surava un tros que pretenia ser carn, i al seu costat, dos dits de vi en una copa massa neta per a aquell lloc. Va esperar que en Guerau prengués seient abans d'asseure's ell.

—Et feia mort —va dir en Guim després de mirar-lo una bona estona sense dir res, els ulls aturats on la pólvora li havia cremat les celles. Va somriure, i el somriure no va arreglar res.

—Només han passat cinc anys i ja em poses al clot, desgraciat? —va respondre en Guerau—. Encara no m'han cridat.

Va ensumar el brou i va vacil·lar. Feia pudor de metall i de vísceres passades, tot bullit amb la mateixa aigua durant una setmana sencera. Però la fam no entén de principis. Va remenar el líquid espès, va omplir la cullera i se la va endur a la boca. L'agre li va colpejar el paladar, brut i persistent.

El vi era pitjor. Un glop aspre, calent, amb gust de fusta molla i alguna cosa morta al fons de l'ampolla.

—Quan has tornat? —va preguntar en Guim, gairebé en un xiuxiueig.

—Ja fa dies —va dir en Guerau, sense mirar-lo—, però fins aquesta nit no havia pogut creuar les muralles.

—No t'has topat amb cap castellà? —En Guim va afinar la mirada—. Hem enviat gent a saltar-se el cordó dels soldats, però no tots han tornat.

—No sembla que tinguin prou soldats per vigilar-ho tot. O potser ja estan cansats de fer guàrdia.

—Bé. —En Guim es va repenjar a la cadira i el va sospesar amb la mirada com una mercaderia nova—. Cinc anys desaparegut del mapa i entres a casa meva sense barret. T'hauria de cobrar el doble.

—No he vingut a vendre res.

—Mentider. Sempre portes problemes. I els problemes, si trobes comprador, tenen preu.

Primer van intercanviar històries fàcils. En Guim va parlar de matrimonis, morts, traïcions i conversions, i en Guerau va mentir sobre la mar amb veritats. Van riure una vegada, curta, cautelosa.

—Penses pujar a les cases grans? —va preguntar en Guim, untant pa que no necessitava més mantega—. On era aquella noia que tant et somreia? Carrer de la Pietat. Porta vermella. Aquells ulls que tenia... com una tempesta, noi. I tu allà, sense port on amarrar.

—Érem marrecs, Guim. I ella era un botí fàcil.

—Tu no has sigut mai un nen —va dir en Guim—. I a ella crec que li agradava que entressis a casa seva a robar. Es deia...

—No.

En Guim va alçar les dues mans.

—D'acord, disculpa aquest vell amic per voler recordar dies més feliços. El que vols, doncs... —va continuar, tornant al negoci.

—La meva mare —va dir en Guerau—. I l'Eulàlia.

—La teva mare... —va començar a dir en Guim.

—Morta —va acabar de dir en Guerau—. Al final de l'hivern. Ho sé, per això he tornat.

En Guim va canviar de cara. No va dir res durant una estona.

—El barri és tancat —va dir finalment—. Quarantena. En diuen pesta.

—Sempre en diuen pesta.

En Guim va assentir. Va servir més vi però no en va beure ni una gota.

—Recordes els pous de Sant Pere? Els fondíssims? Un home podia caure-hi i encara sentir les campanes en diumenge. La setmana passada algú hi va llançar una corda i en va treure un cos.

—Això passa quan la gent mor.

—No pas així. Els morts dels pous, els dels hospitals, de les fosses... no es queden on els posen. Tornen, s'alcen, sols que malament. Els capellans en diuen judici, la ciutat en diu guerra. La Bandera Negra, negoci.

—Negoci —va repetir.

—Els tanquen en gàbies —va dir en Guim, i va abaixar la veu com si les parets l'escoltessin—. Els morts, vull dir. A les Comèdies, al teatre de la Rambla, el de l'Hospital. Les bombes van obrir el sostre fa dos mesos i ara és a cel obert. Però això és el de menys. La mateixa descàrrega que va tombar les bigues va esquerdar el terra del pati, i a sota van aparèixer unes catacumbes. L'Hospital de la Santa Creu porta més d'un segle cobrant entrades en aquell teatre per pagar els llits dels malalts, i tot aquell temps, sota el pati mateix, hi havia un soterrani que no figurava en cap registre. Ara cobren

uns altres. Venen pixat de rata a preu d'or. Apostes per tot. Ja ens coneixes, seríem capaços d'apostar fins i tot per qui s'ofegarà primer enmig d'un diluvi.

En Guerau va beure. El vi era aspre.

—Per què no te'n vas anar? Abans del setge. Quan encara es podia...

En Guim va encongir les espatlles.

—Hi vaig pensar. Cada dia durant un mes, hi vaig pensar. Però després et preguntes, anar on? La guerra és a tot arreu. A València també hi ha fam. A Aragó també hi ha soldats. I els que fugen cap a França es troben que allà ningú els vol.

Va beure més.

—Al final, Barcelona és casa meva. Amb morts o sense. Amb rei o sense.

Va deixar la copa i es va fregar els palmells contra els pantalons.

—He de trobar la meva germana, Guim —va dir en Guerau—. Haig de saber si està bé. M'ajudaràs?

Les mans d'en Guim van restar immòbils, però els ulls van tremolar.

—Ho faré —va dir, massa de pressa, massa segur—. Noms, rutes, torns de guàrdia. T'ho puc aconseguir tot. Fins i tot un salconduit més versemblant que l'última voluntat d'un Habsburg. Puc...

Es va aturar. Va mirar cap a l'habitació del fons sense voler. Va forçar un somriure que demanava perdó per endavant.

—Tinc l'adreça d'un capità de la Coronela que em deu un favor —va dir—. Deixa'm que la vagi a buscar.

Es va alçar. En Guim era un home menut, però a la llum de la flama i amb els anys a sobre, caminava doblegat. El terra cruixia a cada pas. La porta del fons es va obrir i es va tancar.

En Guerau va esperar amb el cap recolzat sobre la taula, la fusta freda fent-li de coixí, i va cloure els ulls pensant que només seria un

instant, mentre la flama de l'espelma ballava i a la copa quedaven dos dits de vi que ja no se'ls acabaria ningú.

Quan els va obrir, en Guim encara no havia tornat. On collons parava?

Els va tornar a cloure.

La son el va bressar a batzegades. L'animal de la boca de l'estómac encara hi era, despert, gratant, però els ulls li pesaven més que la por i els va deixar caure. Un ratolí sota el foc, les potes tremoloses, el vi a la copa. Un so metàl·lic a l'habitació del fons, breu, una moneda caient molt lentament dins un pou sense fons. I després, res.

Va obrir els ulls.

La flama de l'espelma s'havia encongit fins a la meitat. Quant temps havia passat? No ho sabia.

Els va tornar a cloure.

El bosc. Les mans ossudes que l'agafaven pel turmell. La cara mig devorada d'una dona, l'ull bo mirant-lo amb gana. El crani del vell esclafat sota la pedra, els dits encara gratant l'aire, buscant el que ja no existia.

Es va remoure, el coll li va cruixir i els ulls se li van obrir sols. L'espelma cremava. Encara cremava. O potser ja no era la mateixa. Potser en Guim l'havia canviada mentre ell dormia, i no se n'havia adonat.

Un altre cop fos a negre.

La mare. El vestit negre dels diumenges, l'únic prou decent per a la missa. Les mans arrugades i fortes, capaces de fer pa o de posar ordre al món. La veu dient-li que tornés aviat, que no es perdés, que el món era massa gran per als homes que no sabien trobar el camí de retorn.

Però s'havia perdut igualment. I ara, el camí de tornada era ple de cossos que caminaven quan ja no els tocava.

L'Eulàlia. La germana petita, els cabells sempre esbullats, el riure fàcil fins i tot amb l'estómac buit. Li deia Guerau el valent

quan arribava amb un peix robat o una moneda. Li deia Guerau el perdut el dia que se'n va anar cap al port, amb el farcell a l'esquena i sense mirar enrere.

On era ara? Al barri tancat, sota quarantena. Viva, morta o atrapada en aquell punt entremig que ja no tenia nom. Va intentar obrir els ulls, però li van pesar massa. La foscor li va caure al damunt. Va respirar per la boca, el nas no li servia. La llengua se li havia tornat feixuga, estranya, i al fons del paladar va reconèixer, massa tard, aquell regust dolç que el brou amagava sota l'agre. El cor bategava lent, massa lent.

Veus a l'habitació del fons. No la d'en Guim. Més d'una. Passes que no intentaven amagar-se. El cruixit d'una porta que s'obria.

Va tornar a obrir els ulls. Es va alçar sense arrossegar la cadira amb el ganivet ja a la mà. Va creuar l'habitació amb passes de gat. Va tocar el pany de la porta del darrere, el va fer girar i va empènyer amb l'espatlla. No va cedir.

L'habitació no li donava res amb què treballar. La taula quedava massa lluny i la cadira era massa fràgil. La gerra, buida. La finestra, segellada. L'escopeta de la paret del fons, descarregada de ben segur i massa a prop de la porta per on havia sortit en Guim. Què esperava? En Guim sempre havia estat millor calculant que arriscant. El risc el posaven els altres. Ell posava els números.

Dues opcions. Esperar, parlar i encarar el primer cop. O fer-ho difícil des del principi.

La porta del darrere es va obrir.

En Guim primer. La cara intentava ser valenta sense aconseguir-ho. Gairebé feia llàstima. Darrere seu, tres homes. Un amb una maça, un amb un ganivet, un amb una corda.

—Guerau —va dir en Guim. El nom se li va trencar a la boca—. Escolta, només volen parlar.

—De debò? —va preguntar en Guerau—. Qui és el portaveu? El de la corda, el del ganivet o el fill de puta que us paga?

Ningú va respondre. No calia. La decisió ja estava presa abans que entressin.

Va fer el primer moviment.

L'home de la maça va reaccionar tard, segur que no necessitaria una segona oportunitat. Però era massa gran. Massa espai ocupat, massa poc marge.

En Guerau es va esmunyir sota l'arc del cop. Va deixar que la fusta li fregués l'orella, va agafar el colze que seguia al mànec, el va alçar, va girar els malucs i va clavar el ganivet curt sota l'estèrnum del desgraciat.

El gemec va ser breu. L'home es va plegar, va caure. La maça va caure amb ell.

El de la corda va agafar el relleu. En Guerau va fer rodar la maça amb una puntada seca. Va picar baix, contra el genoll. L'articulació es va rendir amb un cruixit i l'home va col·lapsar, les mans encara embolicades en aquell manyoc de corda.

—Cabró! —va bramar des del terra.

—Para, per l'amor de Déu! —va cridar en Guim.

L'home del ganivet va dubtar, sorprès que la presa no es deixés atrapar. Va avançar amb dues passes lentes, la fulla baixa, els ulls alts. En Guerau va tenir temps de mirar-li tres coses. La primera, l'angle del canell. La segona, el pes repartit entre les cames. La tercera, l'instant en què l'home va decidir moure fitxa.

Va tallar cap al ventre. El va esperar. El va deixar passar. Li va agafar l'avantbraç amb totes dues mans i va alçar el genoll. L'os va cedir. L'acer li va fugir de la mà i va rebotar contra el terra.

En Guerau va posar tot el seu pes rere el colze i el va enfonsar a la templa del pobre desgraciat. L'home va caure de costat, sense arribar a posar les mans.

En Guerau va alçar el cap. La respiració li sortia per la boca, curta i calenta, i a l'habitació hi havia caigut el silenci sord que segueix els cops, només trencat pel xiulet d'un dels homes que

encara mirava de respirar a terra. En Guim continuava contra la paret, les mans obertes, com si volgués demostrar innocència o rendició, tant era. Entre tots dos ara hi havia tres cossos a terra, molt quiets, i cinc anys que ara es veien com un abisme.

No es van dir res.

En Guerau li va donar l'esquena i va fer dues passes cap a la porta del carreró. A fora potser encara era prou fosc per esmunyir-se, buscar algun clot on poder descansar, planejar.

Una passa. El cor encara batega va fort.

Dues. La respiració començava a calmar-se.

Al tercer pas la porta es va obrir i va espetegar contra el marc.

El quart home. És clar. Sempre n'hi ha un que espera a fora mentre els altres fan la feina bruta. Duia un ferro llarg que brillava amb la llum de l'espelma, i la por li havia donat una força que l'habilitat mai no li hauria regalat.

En Guerau va veure el moviment. Va alçar el braç. Va ser com intentar aturar el mar amb les mans.

El ferro li va trobar el crani amb un so de campanes trencades.

Blanc.

Un blanc absolut li va menjar el món sencer. Després es va esquinçar per les vores i la foscor hi va entrar com aigua per una via oberta. La gravetat va canviar de direcció. O potser era ell que ja no sabia on era dalt i on era a baix.

Va sentir els genolls cedir, traïdors. Va buscar on agafar-se. La taula, una cadira, qualsevol cosa sòlida, però els dits només van trobar aire. El terra va pujar cap a ell i tot es va apagar.

El món va fer-se líquid. Sons que arribaven de molt lluny, algú parlant a través d'una paret de pedra. Paraules que havien estat catalanes i ara eren només formes, sons buits buscant significat. Passes. Ordres. El sanglot d'en Guim, ofegat, intentant no existir però existint igualment.

Mans. Massa mans. Li van caure a sobre com terra dins una fossa. Li van prémer l'esquena, els braços, el coll.

Una bota li va trobar les costelles. Una vegada. Dues.

—Fill de puta —va dir algú des de dalt.

Ferro. Pols. Sang a la boca.

I de cop, sense voler, va ser al riu. Aquell riu dels primers dies a ultramar, quan l'havien llançat a l'aigua per ensenyar-li que un home pot ofegar-se sense morir. L'aigua freda tancant-se per damunt del cap. La llum de dalt tornant-se verda, després grisa, després negra. Els pulmons cremant, la gola tancada, el cos aprenent que respirar és un privilegi que es pot perdre.

Ara tornava a ser-hi. Enfonsant-se.

—No li trenqueu res, collons. —La veu venia de dalt, d'algun lloc on els homes encara estaven drets—. La Bandera Negra els vol sencers. Fan durar més les lluites.

Un pensament el va travessar, en Guim l'havia venut. Per conveniència, per la petita moneda que s'accepta quan la por deixa la butxaca massa buida.

Imbècil, va pensar. Però no sabia si es referia a en Guim o a ell mateix.

El terra li mossegava la galta. Fred, net, escombrat. En Guim sempre havia tingut la casa endreçada. Els llibres ben posats. La pols recollida. L'ordre amagant la merda que feia quan ningú no mirava.

—Guim...

El nom li va sortir amb gust de coure.

Silenci. Després, des d'algun racó que no podia veure.

—Ho sento, amic meu.

Ho va dir des de massa lluny. Potser ho sentia de debò, però arribava tard.

—Ves a la merda, Guim.

Li van alçar el cap. Una mà li va cobrir el rostre amb un drap que feia olor de dotzenes de vides. El món es va fer petit, negre. Només quedava el tacte i l'alè i la certesa que res del que vingués seria bo.

—El carrer és net. Moveu el cul.

Peus que no eren els seus. Cordes que sí. El van arrossegar cap a la porta del darrere i ell es va deixar portar. Potser així podria descansar.

El sol li va escalfar la cara a través del drap.

L'aire del carreró era aspre. Barcelona encara li parlava a través del drap amb la sal de mar que no arriba a rentar res, la cendra de focs apagats massa aviat, el romaní d'una olla oblidada tres portes enllà. Tambors llunyans que no eren tambors. O potser sí que ho eren.

El van fer caminar. No era demanar massa, suposava. Pel tacte de les pedres sota la sola gastada va anar reconstruint el mapa. Aquí una llosa partida que coneixia, allà un graó mig enfonsat, la curvatura d'una cantonada on de nen havia jugat a fer-se invisible.

Va comptar els revolts.

—Dret, malparit —va dir algú quan les cames li van fallar—. Paguen menys per mercaderia trencada.

Mercaderia.

El riure li va pujar a la gola però el va matar abans que sortís. No era moment.

El van portar pels carrers agafat per sota les aixelles, els peus arrossegant-se, un borratxo que algú torna a casa.

Esquerra. Dreta. Avall.

El duien cap al teatre de les Comèdies, travessant el barri dels adobers, on l'aire ja era malalt abans que els morts aprenguessin a caminar. La calç li va cremar el nas. Les tines remugaven al seu pas. L'aigua treballava sota terra, invisible, pacient.

Va pensar en l'Eulàlia.

En la manera com deia el seu nom, amb aquella música que només els germans coneixen. En com repetia una pregunta fins que algú l'hi contestava. En els seus ulls, canviants, impossibles de retenir, sempre a punt de convertir-se en una altra cosa.

Ho va guardar tot. El pes li feia de llast.

Va alçar el mentó contra el drap. Va respirar pel nas. Va comptar.

Un.

Dos.

Tres...

ATRAPATS AQUÍ

Cinquanta-tres.

Cinquanta-quatre...

Amb cada esglaó, el món s'allunyava més. A mesura que descendien, l'aire es tornava més dens, carregat d'una humitat que s'adheria a la pell. El van empènyer per un corredor tan estret que les parets li tocaven les espatlles. Algú va riure més endavant, un so sec, branques trencant-se. Després, el cruixit de metall oxidat. Una porta.

Cent onze...

Un cop a l'esquena. Va ensopegar. El compte es va perdre.

—Ja hi som.

Va caure de genolls. Li van arrencar el sac del cap i la llum, escassa, li va punxar els ulls. Va parpellejar. Les formes van emergir de la màcula que li ocupava el camp de visió.

La cel·la era petita, però el sostre era alt. Massa alt. Bigues gruixudes de fusta es creuaven allà dalt, ennegrides pel fum i la humitat, algunes partides, algunes falcades amb puntals nous que algú havia clavat de pressa, sabent que ja només calia guanyar temps. Entre

les bigues es veia la terra del pis de dalt. Les parets eren de maó vell, arrebossades a trossos i nues en d'altres, tacades pel temps i per l'aigua que regalimava d'algun lloc. En un racó, una llàntia d'oli penjava d'un ganxo rovellat, la flama tremolant.

Hi havia cinc homes. Sis, ara amb ell.

El primer que va veure estava assegut contra la paret del fons, les cames estirades, els ulls posant preu a cada moviment. Aquell tros de terra era seu i de ningú més, ho proclamava amb cada respiració profunda i lenta.

—¡Coño! —va dir. La veu aspra, gastada, i una cicatriu que li baixava de l'orella al llavi torçant-li la boca—. Otro idiota más.

Va mirar en Guerau de dalt a baix, sense pressa.

—No te ofendas, eh —va afegir—. Aquí baix és el requisito de entrada.

Al seu costat, ajupit amb els colzes sobre els genolls, un home més jove amb unes mans enormes com pales de fusta.

—Ei. —L'accent gruixut de la Ribera, potser més avall, cap on els pescadors tenen més sal que paraules, i de prop una olor agra de suor antiga, dolça a les costures on la sal s'havia cristal·litzat—. D'on surts, tu? Tens cara de no saber on collons t'has ficat.

En Guerau es va asseure. L'esquena contra la pedra, que li va tornar el fred de seguida, costella a costella, el cos calculant els danys. El turmell no aguantava el pes sencer, i la crosta de darrere l'orella se li havia tornat a obrir pel camí. Respirar primer i després comptar quins músculs encara responien. I, sense pressa, mirar qui tenia al voltant i decidir qui intentaria matar-lo abans.

—Guerau. I em fa l'efecte que val més no saber-ho.

El de les mans grosses va somriure amb totes les dents que li quedaven.

—Bernat —va dir—. Pescador d'ofici. O ho era. Ara soc deutor, imbècil i carn de canó. —Va fer una pausa—. En aquest ordre exacte, si t'interessa la meva trajectòria vital.

L'home de la cicatriu va assentir.

—Laurent. Soldado de su majestat Felipe Quinto. —Va escopir després del nom. L'accent castellà gruixut com sorra a la gola—. Ara... la mateixa merda que ell. Pero con mejor puntería.

—La punteria no et va salvar d'acabar en aquest femer —va dir en Bernat.

—No —va admetre en Laurent—. Pero a ti tampoco te salvó saber nadar, pescador.

A l'altra banda de la cel·la, una ombra es va moure.

—Yusuf. —La veu era suau, i el català li sortia perfecte, sense accent ni dubte—. De Tunis.

—I ara? —va preguntar.

En Yusuf es va encongir d'espatlles amb una economia de moviment apresa, sense un gest de més.

—Ara, d'enlloc. Com tots.

—I què hi fots aquí?

—El mateix que tu. El mateix que ells. Vaig ser al lloc equivocat. O vaig dir la veritat quan no tocava. —Va deixar passar un moment—. Gairebé sempre és el segon.

Ara que ja el sentia, el va mirar. Un home prim com un jonc, amb els braços llargs i nuosos com branques d'olivera i les mans fines d'un escrivà, les ungles curiosament netes i polides malgrat la brutícia que ho impregnava tot. Duia el cabell negre i arrissat, lligat amb un cordill brut i desgastat, i la pell color de terra cuita tenia aquell to daurat que dona un sol mediterrani més generós i ardent que el pàl·lid sol d'aquestes terres del nord.

Res d'allò encaixava amb el que li havia sentit dir. Una duresa polida, de ferro que ha estat al foc tantes vegades que ja no es pot trencar.

—Sempre —va assentir en Bernat—. A mi la veritat em va costar tres-cents rals i dues dents.

Va ensenyar el forat amb la llengua, gairebé amb orgull. Tenia la cara ampla i clivellada i el nas aixafat més d'una vegada, i els cabells castanys, gruixuts, tallats a ganivet per algú que no hi veia bé.

—Els rals encara els dec. Que baixin a cobrar-los, si tenen collons.

Contra la paret oposada, on la llum de la llàntia ja no arribava i l'ombra s'espessia fins a fer-se gairebé sòlida, dos homes més. Un dormia, o fingia dormir tan bé que la diferència poc importava. Era jove, d'ossada ampla i carn escorreguda. La fam l'havia anat desallotjant del propi cos. Tenia les mans creuades sobre el pit, blanques, sense una durícia. Mans de taulell, o de sagristia. L'altre era vell, el cabell blanc i escàs, la pell arrugada com un pergamí cremat. Rosegava un mos que no existia, les dents fent un soroll petit i constant.

—Aquell és en Cugat —va dir en Bernat, seguint la mirada d'en Guerau—. No li facis cas. De vegades hi és. De vegades no. Avui sembla que no.

—I l'altre?

—Ese, en Pau. Duerme como en su casa. Yo llevo quatre nits sense tancar els ulls. —En Laurent va sospirar, perdut en la foscor del sostre—. Però bé, quién necesita dormir quan tens aquestes... aquestes vistes tan boniques?

Va quedar-se mirant un punt de la paret. Va somriure.

—Hola, Diego —va dir, suau. Després va parpellejar, va fregar-se l'ull esquerre amb el palmell i va tornar a mirar en Guerau. El somriure havia desaparegut—. Perdón. Nada.

En Guerau va mirar en Bernat.

—Per què parla així? Mig d'aquí, mig d'allà?

—La primera nit li van donar un cop al cap. Fort. —En Bernat va fer girar un dit contra la templa—. Des de llavors... Potser ja era així abans, ves a saber. —Va abaixar la veu—. Però t'ho dic ara: quan s'obren les gàbies, el vols al teu costat. A en Diego també el voldries, i això que no existeix.

En Guerau es va fregar la cara. Tot el cos li feia mal, però era un dolor conegut.

—Algú m'explica on coi soc? —va preguntar—. M'han portat com un sac de runa, ningú no m'ha dit res, i tinc la sensació que la resposta no m'agradarà.

En Bernat va obrir la boca, però la va tancar. En Laurent va riure entre dents, sense alegria. En Yusuf no va dir res, però la manera en què va desviar la mirada va dir-ho tot.

—La Bandera Negra —va dir en Bernat—. Els esforçats, els fidels a la causa. Els que ara fan fortuna amb la desgràcia. Mala brossa amb bandera. Això d'aquí... —va assenyalar cap amunt, cap a les bigues que es perdien en l'ombra— ...és el teatre vell. El de l'Hospital. Les Comèdies. Els canons li van obrir el sostre i van enfonsar part de la platea. Abans els de l'Hospital hi guardaven blat i barrils. —Va bufar—. Ara en Siset ha canviat els barrils per gàbies. El pis de baix, que abans eren magatzems i vestuaris dels còmics, ens ha tocat a nosaltres. Els morts els tenen tres portes més enllà.

—Lluitar? —va preguntar en Guerau—. Contra qui?

—Contra què —va corregir en Yusuf—. No qui. Què.

—Els morts, amic —va dir en Laurent—. Los que vuelven. Los que caminan con la boca abierta y las manos temblando. Los que no recuerdan que ya no son nadie.

Silenci.

El cor se li va accelerar, però va mantenir la cara impassible. Sota el melic, un puny es tancava a poc a poc. Ja els havia vist. Ja els havia matat. Però una cosa era trobar-te'ls al bosc amb espai per córrer. Una altra molt diferent era una gàbia al mig d'una platea, amb les llotges al voltant plenes d'ulls.

—La gent paga per veure aquesta porqueria? —va preguntar.

—La gent paga per veure qualsevol cosa —va dir en Bernat—. Especialment si és violenta. Especialment si estan tan avorrits i tan espantats que ja no els importa si el que veuen és humà o no.

Hi ha apostes. Vi. Menjar. Tot el que no hi ha als carrers, aquí baix sobra. Si tens moneda. I el teatre ja està fet per mirar cap avall, no et pensis. Tres pisos de galeries, la cassola, les llotges dels senyors. Abans pagaven pels còmics. Ara paguen per nosaltres. L'arquitectura és la mateixa.

—I si guanyes?

En Laurent va produir un so que pretenia ser riure.

—Si guanyes, te ganas una nit más. Potser dos. Y si ganas suficiente... et deixen anar. Eso dicen. —Es va resseguir la cicatriu amb el polze, de l'orella cap a la boca—. Yo no he visto ningú sortir per la porta grande. Però ho diuen. Como diuen que los cerdos volan si els tires con fuerza.

—Ningú no surt —va dir en Yusuf amb una calma que feia mal—. Si guanyes, ets útil. Et fan lluitar més. Si perds... —Va deixar la frase penjant—. Bé. Ja no importa què et passa.

—Quan jo vaig arribar érem vint en aquesta cel·la —va dir en Bernat—. Dormies de costat perquè no hi cabies d'esquena. Compta els que veus.

—Y los que ves son lo que queda al fondo —va dir en Laurent—. Els que valien alguna cosa ja los han gastado. Nosotros som els que guarden per a les nits fluixes.

—Els bons van durar menys —va dir en Yusuf—. Ell els treia més sovint.

En Bernat va arronsar les espatlles.

—Només esperem torn, noi. Tu acabes d'entrar a la cua.

Va cloure els ulls un moment, buscant dins seu algun racó que encara tingués força. A les fosques sentia el degoteig en alguna banda, la respiració dels altres cinc i molt amunt el plor de la fusta del teatre, tot el pes de la ciutat fent-li de llosa. El va trobar, petit, gairebé buit.

—Qui mana això? —va preguntar—. Qui és el fill de puta que ha muntat aquest circ?

—En Siset —va dir en Bernat, i el nom va sortir amb una mena de respecte forçat—. Siset Ferrer. Quan el vegis, el coneixeràs. Té una presència. I una veu que et fa creure que t'està fent un favor mentre et buida les butxaques. Diuen que abans del setge era capellà, d'una parròquia tan petita que ni el bisbe no en sabia el nom. Jo no sé si és cert. La veu de púlpit, això sí, la té.

—Amb talent, el cabró —va afegir en Laurent—. Sap com fer que la gent es deixi la por a casa i vingui amb la bossa plena. Sap parlar. Sap cridar. Sap fer que un home que s'està morint sembli un heroi de llegenda. Un artista. De los que te hacen reír mientras te clavan el cuchillo.

Va obrir els ulls.

—He conegut homes així. A les Índies. Fan fortuna amb la sang dels altres. Mai no es taquen les mans, però sempre tenen els dits ficats a la merda.

—Doncs aquí en tens un altre —va dir en Bernat—. I no està sol. La Bandera Negra controla mig barri. L'altra meitat encara segueix les ordres del general Villarroel, però aquí baix només compta en Siset. Menjar, aigua, armes. Tot passa per les seves mans. La ciutat es mor de fam i ells fan festa cada nit amb les sobres. Escanya-pobres, tota la colla.

—I l'exèrcit no hi fa res?

—L'exèrcit? —En Bernat va riure sense ganes—. El general Villarroel té massa feina morint a les muralles. I massa por de ficar-se en merders que no es poden guanyar amb mosquets. Alguns soldats ja han deixat les defenses per treballar per la Bandera Negra. Paguen millor. I no et disparen des de fora.

Va fregar-se la cara amb les mans.

—Aquesta ciutat és un vaixell que s'enfonsa. I les rates ens estem menjant les unes a les altres abans que l'aigua ens arribi al coll.

—No sé ni per què collons he tornat —va dir en Guerau, més per a ell mateix que per als altres—. Porto més dies en cadenes

o tancat que lliure. Hauria d'haver-me quedat a l'altra banda de l'oceà. Allà almenys sabia qui volia matar-me.

—¿Cómo has acabat aquí? —va preguntar en Laurent.

Se'l va mirar amb mig somriure.

—¿Qué passa? —En Laurent va fer un gest amb la mà—. Creus que aquí a algú le importan los secretos? Estem tots condemnats. Solo tenim tiempo per matar mientras esperem que ens matin. Si al menos sabemos el camí que ens ha portat aquí... quizás li trobem sentit a aquesta merda.

En Guerau va mirar la paret i no va contestar.

En Yusuf es va moure, estirant les cames, creuant els turmells. Tenia els peus descalços, les plantes brutes però sense ferides.

—Vols saber com he arribat aquí? —va preguntar sense mirar ningú—. T'ho explicaré. No perquè m'importi. Perquè el temps aquí baix no serveix per res més que parlar o tornar-te boig. I ja he provat la segona opció. No funciona.

En Guerau va assentir.

—L'hivern passat encara treballava en una casa del carrer de Montcada. Criat, però no del tot. Portava els comptes del meu amo, un mercader ric. Oli, cera, bacallà, tot el que es podreix si t'hi adorms. Jo sabia llegir, escriure, fer números. El meu pare m'ho va ensenyar a Tunis. El meu amo hi afegia que els números no menteixen. Només la gent que els fa servir...

Va callar un moment.

—Ves al grano —va dir en Laurent.

En Yusuf no li va fer cas. Va mirar cap al sostre, allà on hi hauria d'haver un cel.

—Un dia van apallissar el meu amo al moll. Costelles trencades, un ull ple de sang, i el cor que ja no anava. Vaig anar a buscar un metge. Va venir un home alt i sec amb les mans netes i els ulls freds, pedres de riu. Un estranger. El vaig veure tallar, cosir, aplicar ungüents. El meu amo va morir igualment. Dos dies després, es

va aixecar del llit on l'havíem deixat. Amb els ulls buits i les mans buscant carn.

En Bernat es va remenar. En Laurent va mirar a terra.

—Què vas fer? —va preguntar en Guerau.

—El vaig matar. Amb el que tenia més a mà. Va caldre més d'un cop. No vaig córrer enlloc. Em van trobar al costat del cos.

Va callar.

—La meva és més estúpida —va dir en Bernat després d'un moment—. Vaig comprar una barca. El patró amb qui pescava des de nen es va ofegar, la barca va sortir a la venda i jo no tenia ni per la meitat. Uns homes me'n van deixar tres-cents rals i jo vaig dir que sí de seguida. Després va arribar el setge i la barca es va quedar varada a la sorra. Quan no vaig poder pagar, em van portar aquí. Em van dir que si guanyava tres lluites, el deute quedava net.

Es va mirar les mans, les callositats com una segona pell. La mar li havia quedat a dins.

—Això va ser fa dos mesos. He lluitat set vegades. Potser quinze. He perdut el compte. Sembla que el concepte de *tres* és flexible quan hi ha diners pel mig.

—I encara ets aquí —va dir en Guerau.

En Bernat va alçar el cap. Per un instant, alguna cosa va brillar-li als ulls.

—I encara soc aquí.

En Laurent va parlar sense que ningú li preguntés.

—A mí me capturaron antes del setge. Escaramuzas cerca de Cardona. Una patrulla dels austriacistes ens va agafar desprevinguts. Seis hombres. Jo vaig ser l'únic que va sobreviure. Me encerraron, me interrogaron, me golpearon. Quan es van cansar, em van vendre. —Va alçar la mà, ensenyant els artells destrossats—. He matado cinco de esas cosas. Potser sis. Però em queda força.

—I tu? —va preguntar en Bernat—. Què has fet per acabar aquí?

Va dubtar, perquè podia mentir però aquí baix les mentides no servien per res, i no va haver de triar perquè el vell, en Cugat, va començar a parlar abans que ell, primer un murmuri i després paraules soltes.

—El metge... al pou... va baixar... no va tornar el mateix...

En Bernat va sospirar.

—Ja hi som.

—Deixa'l —va dir en Yusuf—. No fa mal.

—L'aigua negra... van baixar amb cubs... en van tornar tres... tres de vint...

Es va acostar al vell i se li va ajupir al davant. Els ulls eren blaus, descolorits, però hi havia alguna cosa al darrere. Una ànima, potser, o el record d'una.

—Explica-m'ho. Què has vist que t'ha deixat així?

El vell el va mirar, va parpellejar, i la boca se li va aturar.

—Tu... no ets d'aquí...

—No. Soc de fora.

—De fora... sí... tots venim de fora... però ningú no surt...

Va tornar a mastegar aire. Es va apartar.

—Està boig? —va preguntar.

—Més o menys —va dir en Bernat—. Però de vegades diu coses. Va parlar una vegada d'un metge estranger. Deia que havia vist cossos penjats de ganxos, porcs en una carnisseria. Deia que l'home parlava amb els morts.

—Harrow —va dir en Guerau sense pensar.

Tots el van mirar.

—El coneixes? —va preguntar en Yusuf—. Crec que pot ser el metge que va venir a veure el meu amo abans que...

—He sentit el nom, sí. Sé que hi ha gent que el busca.

—Tothom ha sentit aquest nom a la ciutat —va dir en Bernat—. Però ningú no sap qui és de veritat. Metge de la cort, diuen. Bruixot. Tria la versió que més t'agradi. —Va mirar en Cugat—. Aquest

el culpa de tot. També m'ha culpat a mi de robar-li el pa. I fa dos mesos que no en veig, de pa. Decideix tu mateix si val la pena escoltar-lo.

—I tu què creus?

En Yusuf es va quedar quiet un moment.

—A Tunis, el meu avi em parlava dels guls, criatures dels cementiris. Mengen carn de mort i de viu, canvien de forma, però sempre tenen fam. —Va fer una pausa—. El meu avi deia que neixen quan algú trenca el descans dels morts. Quan algú remena tombes, quan pren el que no li pertany. Llavors els morts no poden dormir. I quan no poden dormir, caminen.

—Contes de vells —va dir en Bernat, però la veu no li va sortir segura.

—Tots els contes venen d'algun lloc. Jo he vist els cossos que tornen. Es mouen com guls. Mengen com guls. Potser no són el mateix, però s'assemblen prou.

—O sigui que creus que algú ha despertat dimonis? —va preguntar en Guerau.

—Crec que algú ha fet alguna cosa que no havia de fer. Si li vols dir dimoni, bruixeria o ciència, és igual. El resultat és el mateix.

—Yo crec que és un càstig —va dir en Laurent, fent el senyal de la creu—. Por la guerra. Per tota la sangre. Dios nos mira y ve que no somos dignos. Así que ens envia els pecats amb carn i dents. Eficiente. Déu sempre ha tingut talent per la ironia.

—Déu no té res a veure —va dir en Bernat—. Això és cosa d'homes. Sempre ho és. Algú va fer alguna cosa. I ara tots paguem.

Guls, càstig, bruixeria, ciència. Al cap d'una estona tot sonava igual. Paraules per tapar els passos que ja venien pel corredor.

La porta es va obrir amb un cruixit.

Dos homes amb torxes. Darrere d'ells, una figura que ocupava més espai del que físicament era possible.

En Siset Ferrer en carn, ossos i seda.

CIRC I PA

En Guerau se'l va quedar mirant sense saber d'on s'havia escapat aquell ésser estrany, i va entendre immediatament per què els altres en parlaven amb por i amb ganes de continuar mirant-lo. Un firaire del dimoni.

Era la manera de portar el cos posat, cada moviment articulat per ser vist. Duia una casaca de seda negra gastada als colzes, oberta sobre el pit nu, on cicatrius i tatuatges es barrejaven en símbols d'alguna religió que només ell practicava. Al voltant dels ulls, pintura negra, aplicada amb cura, que li donava un aspecte de màscara teatral. A la galta esquerra, una cicatriu que havia decorat amb puntets de pintura blanca, convertint la ferida en ornament. Duia anells a cada dit. Als llavis, una mica de carmesí.

Va somriure amb totes les dents.

—Vull que mireu una cosa —va dir, la veu profunda, modulada, una nota llarga que buscava les parets i les feia vibrar—. Aquí dins, mireu-vos les mans. Alceu-les, si voleu. Són vostres? Jo dic que sí. Però no ho seran per gaire temps, si no em feu cas. A fora, la

ciutat crema i els generals només saben donar discursos. Jo no dono discursos. Jo dic les coses com són, res més.

Ningú va respondre.

En Siset tampoc no semblava esperar-ne cap.

—Avui tenim un públic excel·lent! —va continuar, caminant per la cel·la amb passes llargues, les mans darrere l'esquena, els anells dringant—. Nobles que necessiten oblidar que la sang blava no para els canons. Burgesos que porten la bossa plena i la consciència buida. I soldats, és clar, que són els pitjors, perquè venen a veure una mort que no sigui la seva i se'n tornen convençuts que la pròpia encara trigarà. —Va callar un instant—. Fascinant, la humanitat. Oi que sí?

Es va aturar davant d'en Guerau. El va avaluar de dalt a baix, els ulls pintats aturant-se en les mans, la roba, les ferides.

—Tu ets nou. —Va inclinar el cap—. Tens potencial, les mans et delaten. Mans fortes i dits d'artista. I els ulls... Ah, quins ulls! Tens uns ulls que han vist la mort i no han apartat la mirada. —Va tocar-se el llavi, pensatiu—. D'on has dit que venies? No, no m'ho diguis. No m'importa. El que importa és que estàs aquí, i aquí les biografies no serveixen per res. L'única genealogia vàlida és la del càstig que aguantes.

—I si no vull lluitar? —va preguntar en Guerau.

En Siset va riure. Un so espès li va esclatar al pit i va omplir tota la cel·la.

—Estimat amic! —Va obrir els braços des de la distància—. Aquí no es tracta de voler, es tracta de ser. I tu ets aquí, per tant, lluitaràs. La qüestió no és si ho faràs, la qüestió és quant de temps aguantaràs viu. —Va acostar-se als barrots, baixant la veu fins a un xiuxiueig íntim—. I jo, personalment, aposto per tu. Tinc un pressentiment que no em decebràs. No et sembli estrany, noi, aposto per tothom. Soc un humanista, jo. Em surt rendible.

Va fer una reverència exagerada a tots els presents.

—Descanseu, cavallers. La funció comença aviat. I recordeu que el públic paga per veure sang. Fem que se'n vagin satisfets amb l'espectacle!

Va sortir i la porta es va tancar.

—És sempre així? —va preguntar en Guerau.

—Sempre —va dir en Bernat—. Cada coi de nit. I no t'hi acostumes, t'ho ben asseguro.

En Guerau es va estirar a terra. Va pensar en l'Eulàlia, en el metge anglès, en la capsa d'ivori, en tot el que era tan lluny que pertanyia a la vida d'un altre.

—No et posis còmode —va dir en Yusuf—. Aviat comença l'espectacle i nosaltres som el plat principal.

En Yusuf tenia raó. No va passar ni una hora.

La porta es va obrir de cop, quatre homes amb torxes i armes. Un va assenyalar amb el dit.

Un, dos, tres, quatre, cinc, sis.

—Tots dempeus, gossos!

En Guerau. En Bernat. En Laurent. En Yusuf. Fins i tot en Cugat, que va deixar de mastegar aire i va aixecar el cap com si recordés alguna cosa important. Fins i tot en Pau, que va obrir els ulls lentament i es va incorporar sense dir res.

Els van fer caminar a tots.

Primer pel passadís estret que feia olor de blat ranci i pluja, després per un corredor més ample on les torxes clavades a la paret tremolaven a cada pas. Van passar davant de portes mig encaixades que havien estat vestuaris, magatzems, sales de tramoia. A terra, entre la palla escampada, encara es veien trossos de decorat, una columna de fusta pintada com si fos marbre, mig cremada, un tros de núvol de tela, una màscara d'Arlequí trencada. Tot el que una companyia havia deixat enrere quan els canons havien començat a bordar.

Després, el so.

Música primer. Cordes que grinyolaven, una flauta desafinada, algú cantant sense lletra. Després, veus i rialles, el murmuri d'una multitud que beu i fa temps mentre s'espera. Era un so alegre, i va ser justament l'alegria el que se li va clavar en algun lloc tou, sota les costelles.

—Sembla una festa, vot a tal —va murmurar en Guerau.

—I ho és —va respondre en Bernat—. Per a ells.

Els van fer pujar uns graons. La foscor es va obrir, i amb ella una bufada de calor i de soroll, llum de torxa i centenars de veus de cop, que el van colpejar de cara.

El teatre. O el que en quedava.

Les parets encara s'alçaven, altes i fermes, amb els maons nus allà on l'arrebossat havia caigut, i ennegrides allà on encara resistia.

El sostre, en canvi, ja no hi era.

On abans hi havia hagut la teulada de fusta i guix, adornada amb amorets i cintes, amb tots aquells guarniments que les companyies italianes exigien quan venien a cantar òpera, ara només hi havia cel negre, a les maleïdes estrelles no se les veia.

Els canons francesos s'havien endut la coberta sencera i les bigues havien quedat al descobert. En Guerau va aixecar els ulls i va veure les quadernes negres d'un buc colossal naufragat al cel, algunes trencades, d'altres penjant a mig camí, esperant que algú els donés permís de caure del tot.

Els tres pisos de galeries havien aguantat. Al voltant de la platea, els balcons feien la ferradura pròpia dels corrals de comèdies, i les barres de fusta cruixien sota el pes d'una multitud que ja no cabia en cap altra pell que la que duia a sobre. Alguns trams tenien puntals nous, de biga verda que encara suava resina, clavats a correcuita contra l'enfonsament. La cassola, al pis més alt, havia perdut mitja balustrada, però això no havia foragitat ningú. Hi havia més dones allà amunt que mai, abocades al buit i cridant, el coll estirat fins on l'anatomia ho permet, els pitrams al descobert, suficients

per haver fet pecar homes de missa diària i per donar als poetes la il·lusió transitòria d'una vocació.

A les llotges dels senyors, els cortinatges resistien, esfilagarsats i tacats i tanmateix opulents, draps vells que havien après a ser l'estendard de la dignitat d'algú i ja no sabien deixar de ser-ho, ni amb la ciutat dessagnant-se als seus peus. Algunes famílies hi havien tornat portant cadires pròpies, carregades a l'espatlla per criats que, entre tot el que la guerra els havia pres, havien conservat intacte l'únic reflex que mai no havien triat tenir, caminar darrere d'un amo.

De cada balcó penjava una bandera negra. Algunes ratllades de vermell al mig, altres amb una mà blanca oberta, altres només tela. I sota el balcó principal, una més gran que les altres, negra amb una línia vermella travessant-la en diagonal, com si algú hagués clavat un cop d'espasa a la bandera abans de penjar-la.

A un costat, l'escenari.

Allà on durant més d'un segle s'havien representat comèdies, entremesos i sainets, i els últims anys alguna òpera italiana que mai no s'havia arribat a pagar del tot, ara hi havia una plataforma guarnida amb més banderes negres i dues torxes grans que fumejaven cap al sostre absent. L'arc del prosceni encara s'alçava sencer, daurat i esquerdat, la gola d'un ogre de fusta mossegant el públic des de dalt. Rere l'arc, les bambolines penjaven a trossos. Algú havia pintat una creu vermella barroera sobre l'Avemaria que els còmics havien fet pintar allà feia generacions.

Arraconat contra la paret del fons, com un ninot vell que no s'ha tornat a pujar a escena, un Crist de fusta. Devia haver presidit alguna Passió d'abans del setge. *A tu també t'han deixat penjat aquí, company.* Li faltava un braç. La cara s'havia cremat i ara la pintura saltava en escates que deixaven veure la fusta crua, però els ulls encara miraven cap a la platea. Algú li havia penjat cadenes de ferro al voltant, rovellades, pesades.

La platea s'havia buidat de bancs. El terra de fusta, ennegrit per les cremades i descosit d'estelles llargues, havia estat cobert de sorra. Algú havia escombrat. Algú tenia cura d'aquest lloc. Un carnisser també manté net el taulell abans de tallar carn.

I al centre de tot, la gàbia.

Un cercle gran de ferro negre amb barrots gruixuts com braços. La gàbia no s'aguantava sola. Els barrots pujaven entortolligats a les columnes de pedra que abans havien sostingut el sostre i les llotges, reblats i encastats al carreu vell amb plom, de manera que la gàbia i l'esquelet del teatre eren ara una sola cosa. Un camí estret, delimitat per estaques clavades al terra, conduïa des de la sortida de tramoia fins a la gàbia. A banda i banda del camí, la gent. No damunt la sorra, no. Sobre passarel·les de fusta clavades a dos pams de terra, perquè el públic que havia pagat car pogués acostar-se al sacrifici sense tacar-se les sabates.

Dotzenes de persones. Nobles amb les capes tacades de vi i de suor de tres dies, indiferents a l'un i a l'altra, i burgesos amb la bossa plena i la mirada perduda entre l'horror i la curiositat. Soldats amb la cuirassa bonyarruda i la cara de la vigília que no acaba mai. I entre tots ells, lliscant com àngels en disputa per les ànimes dels mortals, les prostitutes i els capellans sense sotana. Vells amb la boca oberta recollint aire com es recullen els diners que no s'han guanyat. Criatures que no haurien d'haver estat allà, i que ningú no es molestava a fer fora perquè en una guerra llarga els nens acaben sent part del mobiliari.

Habitants de Barcelona que fins feia pocs mesos encara tenien una vida per malgastar dia a dia, feligresos de l'única missa que quedava. El teatre els acollia a tots, sota el cel obert i les bigues partides.

I a l'escenari, on abans un còmic hauria declamat un pròleg de Calderón o una veu italiana hauria obert una ària, hi era ell.

En Siset Ferrer.

A dalt de l'escenari, era una criatura totalment diferent del que havia estat a la cel·la. Allà, davant del seu públic, era un home de talent. La casaca de seda negra li penjava oberta fins al melic. El pit nu mostrava les cicatrius i els tatuatges, i la llum de les torxes els feia bellugar cada vegada que respirava. S'havia carregat més el maquillatge: els ulls pintats de negre s'havien eixamplat en dues ales que li menjaven les temples, i enmig d'aquell negre els iris li brillaven humits.

En Guerau n'havia vist d'altres, d'homes així. Als ports de l'Atlàntic. A les places dels virregnats. Homes que entraven en una plaça i al cap de cinc minuts ja parlaven com si els altres hi fossin de decorat.

En Siset va obrir els braços. Va somriure.

El murmuri de la multitud es va apagar.

—Estimats! —La veu li va sortir profunda, musical, i el prosceni la va recollir i la va enviar cap a la platea. El teatre mateix encara recordava el seu ofici—. Estimats pecadors, estimats covards, estimats fills de mil putes! Benvinguts a les Comèdies! La casa dels canonges, la casa dels malalts, la casa dels còmics, la casa que tothom ha abandonat i que hem tingut la decència d'ocupar, perquè a mi m'han ensenyat que una casa buida porta mala sort.

La multitud va cridar. Va colpejar les baranes, les columnes, el terra.

—Cada nit ens reunim aquí! —Va caminar pel prosceni amb la capa vermella arrossegant-se darrere seu com una llengua—. Cada nit celebrem! Perquè vull que algú m'expliqui una alternativa raonable. El món s'acaba, senyors meus. Els canons anuncien la caiguda del mur que separa l'infern dels vius. Els morts caminen. I sabeu què vol dir, això, estimats? Que la guerra de dalt ja té vencedor, i no és qui us van ensenyar a estimar. Reseu, si voleu. Reseu a qui mana.

I mentrestant nosaltres... nosaltres som els únics prou valents per celebrar la vida mentre la vida duri. —Va baixar la veu—. O prou bojos. Sempre m'he confós amb aquesta distinció.

Va riure. La multitud va riure amb ell.

—Mireu-los bé! —En Siset va assenyalar cap a en Guerau i els altres—. Sis homes! Sis valents! O sis desgraciats, que aquí ve a ser el mateix. El gros, el de les mans com dos rems, fixeu-vos-hi, sembla que pugui estirar una barca amb els dits. El prim, el de la cara fosca, aquest és el perillós, fieu-vos del que us dic. Poseu-hi diners i no us en penedireu. El soldat... bé, el soldat ja ha matat abans, no cal que us expliqui com funciona un soldat. I els altres? —Va encongir les espatlles—. Els altres omplen números. Però la vida, estimats, és plena de sorpreses, i algú va dir un cop que les probabilitats... les probabilitats estimen els valents més que els erudits.

Rialles. Crits. Algú va xiular.

—Aposteu! —va cridar en Siset—. Aposteu amb el cor! Aposteu amb els collons! Perquè aquí, estimats, aquí som tots iguals! Rics i pobres, els uns amb la moneda a la mà i els altres amb la moneda a la butxaca, és la mateixa moneda, només que uns la gastaran en vi i els altres en ciris per la seva ànima. Aposteu!

Les notes de paper van volar. Les monedes van campanejar. La gent es va inclinar cap endavant des de les llotges i les galeries, avaluant, decidint.

Els guàrdies els van empènyer.

El camí entre les estaques els va dur per sota les passarel·les, i la gent s'hi abocava a dos pams d'ells, prou a prop perquè en Guerau els veiés les dents i les genives, les mans estirades que no tocaven res però volien.

Van arribar a la gàbia. La porta es va obrir amb un grinyol.

—Fora les sabates —va dir un guàrdia.

—Per què? —va preguntar en Guerau.

—Perquè els morts no les necessiten.

Van entrar descalços i la sorra era freda. Sota les plantes era granulosa i desigual, amb grumolls de sang endurida d'altres nits que ningú no s'havia molestat a treure. La porta es va tancar darrere d'ells. El forrellat es va clavar. Sis homes en una gàbia de ferro al mig d'una platea, mirats des de tres pisos per dotzenes d'ulls que volien veure'ls morir.

En Siset va alçar els braços altra vegada.

—I ara! —La veu va omplir el teatre, va rebotar contra les llotges, va pujar cap al cel obert—. Ara ve el millor! Perquè hi ha coses a la vida que demanen context, i el context, estimats, és aquest: al darrere d'aquella porta hi ha gana que vol menjar. No pensa, no recorda, no negocia. Només vol devorar. I els que teniu al davant, dins la gàbia, són els únics que s'interposen entre aquesta gana i el seu àpat. —Va deixar caure les mans—. Mireu-ho bé. Perquè això, això és el que ens espera a tots. La fi. Però nosaltres li diem... encara no.

La multitud va cridar i va colpejar les baranes una altra vegada.

En Siset va assenyalar una porta petita clavada a la paret del fons de l'escenari, una porta que havia servit de sortida de bastidor durant més d'un segle de còmics.

La porta es va obrir.

El primer cos va sortir a poc a poc. Home o dona, ja no es podia saber. La pell grisa, els ulls blancs, la boca oberta. Les mans tremolaven mentre els peus s'arrossegaven sobre la sorra.

El segon. El tercer. El quart. Fins a deu cossos van sortir de la foscor del bastidor. Deu cadàvers que caminaven. La multitud va callar. Per un instant, només es va sentir el vent que entrava pel sostre obert i el so dels peus arrossegant-se sobre la sorra.

En Siset va somriure. Va alçar la mà al cel.

—A lluitar!

ELS QUI MOREN

Un crit va desfer el món.

En Guerau va omplir els pulmons d'aire. Un, dos, tres. Els deu cadàvers reanimats s'apropaven amb passes pesades, arrossegant els peus per la sorra. No tenien pressa. A cada passa el ventre els cruixia i amollava el que guardava, una agror que es va anar menjant l'aire respirable.

Els gemecs van omplir la gàbia amb l'energia de l'aire pútrid atrapat dins cossos morts, esforçant-se per escapar, un so baix i constant que pujava de més endins que la gola, d'algun lloc on pulmons i cor ja han plegat i una altra cosa fa la feina. En Guerau va sentir mil potes minúscules arrossegar-se sota la pell, de les mans fins als colzes.

En Pau va córrer.

No cap al centre de la gàbia, on potser hi havia salvació en el nombre. Cap a la porta petita, la porta per on havien entrat els morts vivents, allà on creia que hi havia llibertat esperant-lo.

—No! —El crit d'en Bernat va tallar l'aire.

Massa tard.

Dos morts el van interceptar.

El primer era una dona. El cabell encara llarg i negre, penjant en manyocs humits sobre una cara que ja no tenia nas. Les dents groguenques se li veien a través d'un forat a la galta esquerra, un somriure perpetu. Les mans, fines i trencades, es van tancar sobre el braç esquerre d'en Pau.

El segon era un home gros. Encara vestia restes d'un davantal de cuir, enganxat al cos. La panxa se li obria i les vísceres li penjaven en cordills grisos que es balancejaven quan caminava. Va agafar el braç lliure del pobre desgraciat. Els dos morts van estirar alhora en direccions oposades, la pell va cedir i els músculs es van desprendre de l'os amb un esparrac que es va sentir a tot el teatre. El crit d'en Pau no va acabar mai, es va dissoldre quan les dents de la dona li van trobar la gola i la van obrir.

La sang va rajar. La multitud va rugir.

—Inna lillahi wa-inna ilayhi raji'un —va murmurar en Yusuf.

—Bé, si més no ha estat ràpid, pobre escagassat —va murmurar en Bernat.

Els dos no-morts van caure sobre el cos d'en Pau. La dona es va amorrar a la ferida del coll. L'home li va obrir el ventre amb les mans. Distrets, perduts en el seu àpat, el món es va reduir per a ells a aquell cos encara calent, la sang encara fresca que els omplia la gola.

Ja no importaven, per ara.

En Guerau va girar-se cap als altres.

—Junts! —va cridar—. No us...

Ja no el sentien. Cada presoner havia quedat aïllat, amb els morts ficats entre ell i els altres.

En Cugat es va quedar quiet. Dempeus, amb els braços penjant als costats com si no fossin seus, els ulls blaus i destenyits mirant cap al que només ell podia veure.

Un retornat va arribar fins a ell.

Nen. Deu anys, potser menys. El cabell ros encara es movia amb el vent que baixava pel sostre obert. Duia una camisa blanca que algú li havia cosit amb fil i amor. Ara la tela penjava tacada amb la marca del que l'havia matat i un forat al pit de la mida d'un puny, negre als marges, on alguna cosa havia entrat cercant el cor i l'havia trobat.

En Cugat va caure de genolls.

El nen va alçar les mans. Petites. Amb les ungles arrencades i els dits bruts de terra. Mans que haurien d'estar llançant pedres al riu o robant fruita al mercat.

En Cugat no es va moure. Va somriure. Havia esperat aquella cara durant mesos i Déu havia tingut la decència de presentar-s'hi. Que tingués deu anys i la boca plena de terra de tomba era un detall menor.

—Ah —va dir—. Per fi.

Les mans del nen li van agafar la cara amb tendresa. Els dits li van acariciar les galtes. Després li van buscar els ulls. Primer les puntes, després la resta dels petits polzes, fins que els ulls d'en Cugat van rebentar, el líquid calent vessant-se per les galtes i barrejant-se amb llàgrimes. No va cridar. La boca se li va obrir però cap so en va sortir. Un sospir llarg, i prou. Va caure cap endavant, lent.

El nen va caure amb ell. Va trobar el coll. Va mossegar. La pell es va obrir com seda esquinçada. La sang va brollar, l'última cosa que en Cugat tenia per oferir. El nen es va agenollar sobre el cos, les mans petites ficant-se dins la ferida oberta, esgarrapant, buscant més. En Guerau havia vist gana als ports, la que es passeja de casa en casa com una visita coneguda.

Aquella era diferent.

La gent va rugir. La multitud s'havia llançat contra els barrots de la gàbia. Rostres estirats, desfigurats, les boques escopint paraules que es fonien en un sol bramul animal. Mans agafant ferro, ulls brillants, dilatats.

Algú va llançar una moneda a la sorra.

—Balla, briva! —va cridar algú des de les llotges.

Un caminant li venia a sobre. Carn pútrida amb pressa. Mort recent, la pell encara tenia color, rosada als pòmuls, grisa al coll. Els ulls encara tenien forma, els d'un home jove, potser vint anys, soldat per les restes d'uniforme.

Era ràpid, massa ràpid. Va llançar les mans cap endavant, les ungles trencades cercant carn. En Guerau no es va apartar cap als costats. Va baixar. Les mans van trobar la sorra freda. El pes es va desplaçar enrere, el maluc portant el moviment, una cama estirant-se endavant, corda buscant terra ferma. El món va girar. El seu cos es va fer petit, fluid.

Va sentir les mans del retornat tallar l'espai a dalt del seu cap, les ungles buscant carn i trobant buit. El cos del soldat, llançat per la seva pròpia força, va continuar endavant, desequilibrat.

En Guerau va girar sobre els palmells. Els peus van tornar a trobar la sorra. Es va alçar d'un salt darrere del mort, lleuger, sense pausa, era aigua que torna a la superfície després d'un cop d'onada.

El retornat continuava girant, confús, buscant la presa que havia desaparegut.

En Guerau ja era darrere seu.

Li va posar les dues mans al cap. Els dits van buscar la base del crani, aquell punt on l'os es troba amb la carn i tot es pot trencar si saps on prémer. Va girar amb tot el cos, la força arrencant del maluc, els braços només seguint-lo, arrossegant el coll del mort amb ell, ballant amb un company que ja no recorda els passos.

El cruixit va ser sec i net.

La multitud va esclatar. Crits que feien tremolar les parets. Mans colpejant ferro. Peus trepitjant fusta a les llotges.

El cos del soldat mort encara no havia tocat la sorra quan en Guerau ja mirava més enllà.

Va estudiar la gàbia de la mateixa manera que havia après a estudiar una habitació a Cartagena, on les habitacions tenien el mal costum de matar-te. On eren les sortides i on queien les ombres. I quins homes tenien la mirada perduda i quins esmolada.

Va veure tres homes morint a tres velocitats diferents.

En Bernat estava arraconat contra una columna. Tres morts l'envoltaven en mig cercle, i ell els rebia amb el que tenia per oferir, els punys i el pit inflant-se enfurit i una varietat de paraulotes tan exuberant que hauria pogut comptar com a arma. El primer era un vell, podrit fins als ossos, la pell penjant-li de la cara en tires com el paper mullat que es desprèn d'una paret. Quatre dents a la mandíbula superior, dues a la inferior. El segon era una dona amb un braç que només aguantava per tendons, gronxant-se amb cada passa. El tercer era un soldat amb una cuirassa abonyegada, el ferro furtat de qualsevol color que hagués tingut abans, el cap mig obert. Dins la fissura del crani, a cada passa vacil·lant, es remenava el que ningú no volia mirar.

En Bernat va enfonsar el puny al pit del vell. La carn va cedir com fang, les costelles es van estellar amb un so de fusta podrida, i el vell va continuar avançant com si res. En Bernat va tornar a colpejar. I una altra vegada. Els cops sonaven humits i inútils.

—Queda't quiet, fill de puta!

Les mans del vell li van agafar el braç dret. Els dits es van tancar. La dona s'acostava per l'esquerra. De la gola li va sortir un so de ferralla arrossegada per pedra. I el soldat de la cuirassa era a dos passos.

Trenta batecs. Potser menys.

En Laurent era a l'altra banda de la sorra, on la llum de les torxes amb prou feines arribava i les ombres s'espessien entre les columnes. Dos morts a sobre. Retrocedia amb els peus mesurant distàncies en passos paral·lels, les mans alçades, els punys tancats, l'esquena recta.

Boxejador. En Guerau havia vist aquella postura a les Antilles, en els anglesos que s'atonyinaven amb el tors nu sota el sol de plom.

I els morts no s'estan per formalismes.

Un dels morts va llançar-se contra ell. Una dona amb el vestit arrencat de l'esquena, les costelles visibles per sota. En Laurent va esquivar i va clavar el colze al coll mentre girava. Un cop perfecte. L'os va cruixir. La vèrtebra es va desplaçar dins la carn com una serp movent-se dins un sac. El cos va continuar el seu camí. La dona li va agafar el bessó amb les dues mans i va enfonsar-hi els dits. En Laurent va perdre l'equilibri. Va caure de costat, va colpejar la sorra amb l'espatlla dreta i l'aire se li va escapar dels pulmons i la sorra li va pujar a la cara i s'hi va enganxar a la sang del llavi.

El segon mort ja era a sobre.

Un home vell amb una barba blanca tacada d'un vermell que ja havia passat a negre. Els ulls enfonsats. Els llavis desapareguts, només genives i dents en un somriure que no s'acabava mai.

—Mierda —va dir en Laurent, i va alçar el braç esquerre contra el pit del mort.

Deu batecs. Potser menys.

En Yusuf era al peu de l'escenari, directament sota els peus d'en Siset, atrapat contra una columna mig esquerdada per un sol mort, un home jove amb el coll obert com una segona boca, la tràquea grisa i humida tremolant. En Yusuf es movia en cercles petits, els peus sense acabar mai de posar-se a la sorra, el pes sempre endavant, les mans obertes llegint l'aire. Recollia informació. El pes que queia a l'esquerra just abans de l'envestida, el peu dret que arribava sempre tard.

En Yusuf esperava que el patró acabés de mostrar-li una sortida.

Dotze batecs.

La matemàtica era senzilla, tres homes morint a tres velocitats. No els podia salvar tots tres alhora, no tot sol.

Va respirar.

Va córrer cap a en Laurent.

Un mort perdut li tallava el pas, una dona amb la mandíbula desencaixada penjant-li sobre el pit. En Guerau va baixar sense decidir-ho. La mà esquerra va tocar la sorra un instant, el cos es va fer pla i va esmunyir-se per sota d'ella a l'altura de la cintura. Va notar l'aire greixós i dolç passant-li per les espatlles. Ja l'havia deixada enrere.

L'home de la barba blanca tenia la cara a un pam del coll d'en Laurent. El colze d'en Laurent ja es doblegava cap a la banda equivocada.

En Guerau va saltar. El cos horitzontal. Els dos peus junts. Tot el pes concentrat en un punt.

Va impactar.

El mort va volar i va topar amb una columna. El crani va trobar pedra, va deixar-hi una marca fosca i va relliscar fins a terra.

En Guerau va aterrar sobre una mà. L'avantbraç va protestar, i prou. Va girar. Es va alçar.

La dona encara tenia el bessó d'en Laurent agafat.

—Me cago en la muerte... —maleïa en Laurent entre les dents.

En Guerau es va agenollar, li va agafar el cap a la dona amb les dues mans, i va torçar. Les vèrtebres es van separar. No del tot. Els tendons van aguantar com cordes. La dona va caure de costat sobre la cama d'en Laurent, el cap a l'angle que cap coll viu havia aconseguit mai.

En Laurent va alliberar-se d'una coça. La sang li rajava fosca per la cama, més lenta del que hauria de ser, cosa que era o bé un bon senyal o bé un de molt dolent.

—Aixeca't!

En Laurent es va alçar. La cama dreta no va col·laborar al principi, el múscul tens al voltant de la ferida. Va compensar, va desplaçar el pes, va trobar una manera de caminar que funcionava si no te la miraves massa.

—En Bernat!

Van córrer cap a en Bernat.

Per sobre d'ells, a la gàbia, la llum de les torxes va balancejar-se, i per un moment la sorra als seus peus es va fer daurada i fosca i daurada de nou, el sostre obert deixant passar una franja de cel nocturn, ampla i negra.

En Bernat tenia el vell penjant-li del braç dret, les ungles de la dona enfonsades al pit i el soldat de la cuirassa tan a prop que gairebé li respirava a la cara, però encara repartia cops. Amb l'esquerra va encertar la dona de ple i li va fer saltar el cap enrere. No va caure. Va tornar de seguida, amb els dits encara clavats a la carn. En Bernat va abaixar el cap i va envestir el soldat amb el front. El crani esquerdat va topar contra el metall amb un cop sec que li va fer veure blanc, però el mort ni tan sols va vacil·lar. Va continuar avançant, una passa i després una altra, empenyent-lo només perquè podia.

En Bernat sagnava pels tres traus que les ungles li havien obert al pit i per un tall sobre la cella, allà on el cop de cap li havia rebentat la pell contra la vora de la cuirassa. La sang li baixava per l'ull, li entrava a la boca i li deixava gust de ferro. Va escopir-la.

I va tornar a pegar.

En Guerau va arribar fins a ell. Li va posar la mà sobre el braç que el vell aguantava.

—Deixa.

En Bernat va relaxar el braç. En Guerau va tirar del vell, suaument, i el cos mort va seguir el moviment com una porta mal penjada. Quan el vell era prou a prop, en Guerau es va col·locar de costat i li va encaixar l'espatlla sota la mandíbula. Li va agafar la camisa amb les dues mans. Va doblegar els genolls i va deixar caure tot el seu pes. L'espatlla va empènyer la barbeta cap amunt, les mans van arrossegar el tronc cap avall.

El coll del vell va fer un crec.

En Bernat va recollir el cadàver pel coll de la camisa abans que toqués terra i el va llançar contra la columna més propera. L'impacte va ressonar per tota l'estructura. Va ploure pols. El morter es va desplaçar. La torxa d'aquella columna es va gronxar fort, la flama vacil·lant, i durant tres batecs el costat esquerre de la gàbia es va fer quasi fosc. La columna va aguantar. En Guerau s'ho va mirar tot, la pols que requeia, el morter que havia cedit, la torxa gairebé apagada, i ho va desar per a més tard.

—Com collons...

—Després.

La dona va colpejar en Bernat per l'esquena amb el braç que funcionava abans que ell pogués girar-se. Va ensopegar cap endavant contra el soldat de la cuirassa, i el soldat li va agafar la camisa amb les dues mans i va estirar, i les cames d'en Bernat van cedir i va caure sobre un genoll, i el crani esquerdat del soldat era directament sobre seu amb tot el seu pes pressionant cap avall.

—Ara!

En Laurent havia agafat una de les pedres que esquitxaven l'interior de la gàbia i la va llançar. La cama li va fallar just en el moment del llançament i la pedra va anar massa cap a l'esquerra.

En Bernat va notar el vent passant-li per l'orella.

La pedra va colpejar la dona en lloc del soldat de la cuirassa. El crani no es va esquerdar, es va enfonsar de cop, plegant-se cap a dins. La dona es va doblegar com una màrfega buida i va caure de costat.

En Bernat continuava sobre un genoll, l'esquena arquejada cap enrere, els braços tremolant per l'esforç. Tenia el rostre del soldat tan a prop que podia veure el que es movia dins de la fissura del crani. Va recollir la pedra que havia caigut amb la dona, encara xopa de sang, va alçar-la amb el poc espai que tenia i la va estavellar contra el cap del soldat. La pedra va entrar a la fissura com una clau en un pany. El soldat va caure endavant amb tot el pes, va xocar

contra la sorra amb un soroll metàl·lic que va ressonar per tota la gàbia, i no es va tornar a moure.

En Bernat va mirar la pedra a la seva mà, després el soldat.

—No tinc paraules per a això.

—*Collons* sol funcionar —va dir en Guerau, amb mig somriure a la cara.

—Collons —va repetir en Bernat.

En Guerau ja mirava a l'altra banda de la sorra.

En Yusuf s'havia quedat sense espai. El mort ja no donava cap senyal abans d'envestir, ja no hi havia ritme a llegir, només un cos llançant-se cap endavant més de pressa que la mà podia desviar-lo. L'esquena d'en Yusuf havia tocat la pedra. Les mans continuaven obertes, però era un gest que ja no servia.

—Yusuf!

Els tres homes van córrer, ferits, sagnant, més prop dels morts que dels vius.

El mort es va llançar buscant la carn d'en Yusuf abans que arribessin. En Yusuf li va agafar el braç i el va girar contra el seu propi impuls. El genoll va pujar a buscar la cara que ja queia, i el nas es va esclafar amb el so de la fruita massa madura. La sang negra va sortir a glops, espessa com mel vella, vessant-se per la tràquea oberta i bombollejant dins del coll.

El cos va continuar avançant.

En Yusuf va recular un pas.

En Laurent va arribar primer. Va abaixar l'espatlla i el va envestir amb tot el que li quedava, que no era gaire. El mort va sortir cap enrere i va picar contra la columna primer d'esquena, després de crani. Va lliscar per la pedra fins a la sorra i no es va tornar a alçar.

Per un instant, res, només el vent entrant pel sostre obert i el fum de les torxes pujant lentament cap a la nit.

Després, la multitud va explotar.

—Bé —va dir en Bernat, mirant al voltant—. No està malament per a quatre idiotes sense sabates.

El nen ros va alçar el cap des del cos d'en Cugat, les mans xopes fins als canells, i els ulls buits van trobar els quatre homes vius i s'hi van quedar mentre s'aixecava a poc a poc i feia una passa cap a ells, i una altra. Les dents petites, vermelles.

—Aquest és meu —va dir en Guerau.

En Bernat va obrir la boca.

—Meu.

En Bernat la va tornar a tancar.

En Guerau va caminar cap al nen. El nen va alçar les mans, petites, encara amb les ungles plenes de la sang d'en Cugat, i va estendre els braços com per demanar una abraçada. En Guerau el va agafar pels canells. Suaument. Els canells eren prims com canyes.

L'Eulàlia corre entre la gent. Cinc anys, potser sis. La seva germana el busca amb la mirada i somriu.

El nen va intentar mossegar. Les dents van carrisquejar a l'aire.

És la festa del Born i ell li agafa la mà perquè no es perdi entre les cuixes dels desconeguts i la porta a casa. Té els canells igual de prims.

Ho sento, va pensar en Guerau.

Va fer girar els canells cap a un costat. El nen va caure de genolls a la sorra. En Guerau es va col·locar darrere d'ell. Va deixar la mà esquerra al cap del nen. Cabell suau. La mà dreta li va trobar el mentó.

L'Eulàlia ja és gran, catorze anys, la pentina la mare al pati i ella riu del que ningú més ha sentit. El cabell castany se li enreda als dits de la mare i la mare hi diu pestes com cada vespre, perquè cada vespre s'enreda igual i cada vespre la sorprèn.

Va girar de cop. El coll del nen es va trencar amb un so apagat, íntim.

El nen va caure endavant. En Guerau va quedar agenollat un moment, la mà encara reposant sobre el cap ros. Després es va aixecar.

No va mirar ningú. Va caminar cap al centre de la gàbia i va esperar.

La multitud havia quedat callada, però no del tot. Algun crit aïllat encara, més per costum que per ganes. Els altres miraven el nen ros a la sorra amb la camisa blanca tacada, com si recordessin que algú havia tingut un fill un cop.

En Bernat es va passar la mà bona per la cara. Va deixar-hi una taca de sang.

—Hòstia puta —va dir baix.

En Guerau no es va girar. Mirava els dos morts encara atrafegats a devorar el cos d'en Pau.

—Yusuf, Laurent. Els dos de la porta, mentre encara estan distrets. Ràpid.

En Yusuf ja s'havia girat cap a la porta abans que la frase acabés. Es passava les mans pels malucs. Un gest tan automàtic que en Guerau hi va veure el que no havia vist a la cel·la, aquell home havia matat abans.

En Laurent feia rodar les espatlles, primer una, després l'altra. Tenia els ulls a un altre lloc i no tornaven encara.

—No és lleig matar-los mentre mengen? —va dir en Bernat.

—Tu mateix —va dir en Guerau, sense mirar-lo—. Espera fins que tinguin gana de tu.

En Bernat va respirar pel nas i va mirar-se les mans. Els nusos sangosos, les venes inflades.

Va escopir.

—Saps què? Tens raó. Aprofiteu.

En Yusuf va treure un ganivet petit del cinturó. Era curt i gastat i, en aquella llum, no semblava prou. En Laurent va agafar una pedra.

Van anar cap a la porta. En Yusuf primer, en Laurent darrere, coixejant, però seguint el ritme.

La dona tenia el cap dins el pit d'en Pau, les mans furgant entre les costelles. El ganivet d'en Yusuf va entrar a la base del crani. La dona va deixar de moure's amb les mans encara dins el cos d'en Pau.

L'altre mort tenia el braç fins al colze dins la panxa d'en Pau. La pedra d'en Laurent va trobar-li el clatell. Una vegada. Dues. El crani va cedir a la tercera. El mort va caure sobre el cos d'en Pau abraçant-lo i les vísceres dels dos es van barrejar a la sorra.

En Yusuf va netejar el ganivet a la camisa del mort. La sang no se'n va anar del tot. La sang d'aquestes coses no se'n va mai del tot.

Van tornar al centre, els quatre, trepitjant la sorra solcada i passant pel costat dels deu cossos que ja no es tornarien a alçar, la respiració sortint-los a glops, el rugit de les llotges baixant-los a sobre espès i calent i les cames començant a recordar-los el cansament ara que ja no calia córrer.

—Deu —va dir en Bernat, mirant els cossos—. Quina merda de vespre.

—¿Victoria? —va suggerir en Laurent.

—Supervivència —va dir en Yusuf.

—Algú més té gana? —va dir en Guerau.

Els altres tres el van mirar.

—Què passa? Tot això m'ha obert la gana.

En Bernat va deixar anar un riure curt i es va estremir, com si li fes mal deixar-lo sortir.

—Estàs tocat del cap, tu, oi?

—Tots ho estem —va dir en Laurent, mirant les llotges—. Però aquells d'allà dalt, mucho más. Esta gente ya no se conforma amb res.

A dalt de l'escenari, en Siset Ferrer es va aixecar. La capa vermella es va escampar darrere seu com sang dins aigua quieta.

La multitud va callar.

—Estimats meus! —Ara la veu era suau, quasi tendra. Era pitjor que els crits—. Heu vist el que acabo de veure jo? Quatre homes, quatre, contra deu que ja havien mort i havien tingut la indecència de no quedar-se quiets. I qui ha guanyat? Els vius. Sempre els vius. Encara no entenc per què, perquè els vius som menys i més estúpids, però ho fem. La por de deixar d'existir, suposo, és una motivació honorable.

Crits i aplaudiments. Algú va llançar una rosa. Va caure dins la gàbia, vermella sobre la sorra ja fosca, a un pam del nen ros. Allà va quedar.

En Siset va baixar de l'escenari deixant que la capa vermella el seguís un graó per darrere de cada peu, conscient que mil ulls feien la baixada amb ell. Va travessar la sorra i va arribar als barrots. Va recolzar-hi una mà carregada d'anells i la va deixar a l'altura del pit d'en Guerau, dos dits dins la gàbia. Hi ha homes que no haurien posat la mà allà. En Siset, sí.

Va mirar en Guerau als ulls.

En Guerau li va sostenir la mirada. No va parpellejar. No tenia res a guanyar parpellejant i no tenia res a guanyar mirant fixament, només estava esperant que en Siset acabés. Els ulls d'en Siset es van estrènyer una mica.

—Tu —va dir en Siset, assenyalant-lo amb un dit—. Tu balles quan mates. La mort és la teva música i tu coneixes la lletra. M'agrades. —Va baixar la veu fins al xiuxiueig—. M'agrada qui no té por de morir perquè ja ha mort. Tornaràs i la gent pagarà per veure't.

En Guerau no va respondre.

En Siset va somriure. No era un somriure amable.

Es va girar cap a la multitud.

—I ara, celebrem! —va cridar, els braços oberts cap al sostre que ja no hi era—. Perquè som vius! Perquè els morts no ens han atrapat encara! I perquè, estimats, si algú demà us diu que el món

s'acaba, responeu-li que vingui aquí, aquí s'acaba cada nit i nosaltres encara hi som, bevent vi dolent i cridant com imbècils!

La música va començar sense avís, primer les cordes, després les flautes i al cap d'un moment els tambors, ràpids. La gent es va escampar pels passadissos i les llotges, va buscar el vi i el va trobar, i es van passar les ampolles d'una mà a una altra amb una pressa que delatava la por, que el cap els tornés a recordar on eren amb les mans encara buides. Van riure feliços de no ser ells qui estaven estesos a la sorra.

Altres portes es van obrir a les parets del teatre. Més morts, encadenats, conduïts per homes amb bastons llargs acabats en ganxos. Els van portar al centre de la platea i els van fer entrar en una gàbia més petita, només per a dos.

Un home jove, borratxo, amb la camisa oberta i una bossa que dringava a la faixa va pujar a la gàbia petita. Duia un ganivet de cuina. La multitud li va cridar el nom des de les llotges.

—Que no t'escagassis ara! —va bramar algú des de la cassola.

—Cinquanta rals que el cabró cau abans d'un parenostre!

—Accepto!

L'home va matar el primer mort amb tres talls maldestres. Reia i cridava. Era valent només perquè el vi i el cor desbocat encara no li deixaven entendre on s'havia ficat. Un bavós amb un ganivet de cuina.

En Laurent se'ls va quedar mirant.

—Potser ens mereixem aquesta maldición —va dir baix. Va girar el cap cap a en Cugat estirat al fons de la gàbia, les conques obertes i ja no plenes de res—. Tal vez Cugat ha sido el més llest.

UN SOLDAT

Va néixer amb un nom francès dins d'una casa castellana. Laurent. Pel pare de la seva mare, un home de Lió que cap d'ells havia conegut, mort abans que el nen sabés pronunciar la paraula avi. La mare havia travessat una paret de muntanyes per casar-se amb un home de nom llarg i hisenda magra, i s'havia endut amb ella tot un santoral de pregàries en francès que deia entre dents quan la resta de la casa ja dormia. El nen va aprendre les dues llengües alhora i les va guardar en habitacions separades dins del crani, la llengua bona i la de cada dia, i mai més no va estar del tot segur de quina era quina.

Castellà per al pare i els gossos i el rei que no veuria mai. Francès per a la mare i per a Déu, que ella semblava convençuda que l'entenia millor.

Hi havia altres coses que no acabaven d'encaixar. Responia preguntes que ningú no havia fet en veu alta. A la capella freda, amb els seus tres sants pobres de fusta, es quedava quiet i parava l'orella, convençut que les boques pintades respiraven. Aguantava

el propi alè per sentir-les millor, fins que el pit li cremava, i tota la capella semblava esperar amb ell. La casa tenia dues paraules per a allò, devoció i beneiteria. Ningú, i el pare menys, no es va asseure mai prou estona amb el nen per sentir quina de les dues era certa.

La casa tenia quatre fills i no prou de res més.

El pare era un home que vivia cap enrere. La casa havia estat alguna cosa dues o tres generacions abans, prou perquè en quedessin un escut, uns quants retrats foscos de gent que havia manat, i una fam transmesa de pares a fills de tornar a ser allò. Es passava els dies refent en veu alta genealogies i greuges, qui els havia pres què i quan. Els seus quatre fills eren, per a ell, les peces escampades d'una cosa trencada que pensava tornar a muntar. Era fred de mena i cruel quan amb el fred no n'hi havia prou, amb la mà llarga i ràpida per a qualsevol nen que oblidés, ni que fos un instant, que duia un nom que abans havia significat alguna cosa.

La mare era l'única cosa calenta de la casa. Quan el pare era fora, i el pare era fora sovint, encalçant papers i favors que havien de tornar la família al lloc que li pertocava, els quatre nens eren seus i de ningú més. Els ensenyava cançons en francès que no entenien i que no els feia cap falta entendre. Els donava pa amb mel d'amagat. I a l'era seca de darrere la casa, els quatre jugaven a soldats des que van tenir cames per fer-ho, amb espases de canya i ordres a crits. En Diego sempre era el capità perquè en Diego sempre era el primer en tot, en Tomás feia de capellà i beneïa els morts de mentida, i l'Andrés i en Laurent es deixaven matar per torns i ressuscitaven per tornar a caure. Queien sobre la terra batuda i calenta de l'era, s'escorxaven els genolls, s'aixecaven amb les espases de canya estellades a les mans i tornaven a morir, i el sol de la tarda els pesava als clatells com una mà oberta.

La mare els mirava des de la porta, i de vegades reia i de vegades no, i ells no van saber mai per què una cosa o l'altra.

En Diego era el gran i per això en Diego era el nom escrit sobre totes les coses, els camps que eren sobretot pedres, el títol que era sobretot aire, la cadira a la capçalera d'una taula que no sempre tenia pa. En Diego es va quedar a casa a ser-ho tot, el de la terra i els cavalls, amb una euga baia que el seguia arreu com un gos.

En Tomás venia després i a en Tomás el van donar a l'Església, perquè una família que no pot alimentar els seus fills almenys en pot tornar un al Déu que els havia enviat. Quedaven els dos petits, l'Andrés i en Laurent, i per als dos petits d'una casa noble pobra hi havia exactament un camí, i anava a l'exèrcit. L'Andrés va anar primer. En Laurent va anar l'últim, com ho feia tot. Va sortir a peu un matí qualsevol. Ningú no va sortir al camí a veure'l marxar, i ell no es va girar a comprovar-ho.

Va aprendre bé l'espasa. El fusell, la pica, els senyals del tambor. Ho va aprendre tot i mai no va arribar a saber per a què servia.

Va servir el rei.

No hauria sabut dir, en un dia clar, amb sol i la panxa plena, què feia rei aquell home i pidolaire el seu pare, que també tenia un escut sobre la porta. Tots dos havien nascut, un en un palau i l'altre en una casa plena de corrents d'aire a Castella, i tota la maquinària del món s'havia disposat al voltant d'aquell sol atzar, i cent mil homes anaven a morir per decidir quin dels dos atzars comptava més. Ho pensava, i després ho confessava com un pecat, perquè era devot, i un home devot no es permet preguntar-se si el tron d'Espanya només és una cadira buida on unes quantes famílies grans es volen asseure.

Després la guerra li va ensenyar quina cara tenen els morts.

Almansa. La primavera del 1707, la plana seca al sud de les muntanyes, la calor ja plantada a terra a trenc d'alba. Tenia dinou anys. S'havia imaginat una batalla com un temporal terrible. T'hi estaves a dins, aguantaves i en sorties per l'altra banda. Era una carnisseria

feta per homes cansats, durant hores, sota el sol. Una descàrrega de metralla es va endur l'home del seu costat de la mandíbula amunt i va deixar la resta dreta el temps d'una alenada, el cos encara sense assabentar-se'n. La plana es va omplir de la ferum del ferro i de la freixura dels homes oberts, i per sobre la dolçor alta del cavall, i sota de tot la pols, que se't ficava a la sang i als ulls i als ventres esbotzats i tenyia tot el camp del color del pa vell.

La guerra va deixar de passar en un camp concret i va passar a ser l'aire que respirava.

L'exèrcit va baixar al Regne de València a fer escarments, i en Laurent va aprendre que els morts fets en la calor d'una batalla són més piadosos que els morts fets després, expressament, a poc a poc, amb el cap clar. Aquell estiu van cremar una vila. L'ordre va baixar i van calar foc a la vila com a lliçó per a les altres. En Laurent era a la fila que ho va fer i va conèixer l'olor que fa un carrer ple de gent quan crema. Mesos més tard li va arribar, sense que mai ho pogués confirmar, que havien destinat en Tomás a una parròquia d'aquelles terres. No va saber mai si era en aquella vila o en una altra, ni si el foc que el va matar, si és que el va matar, havia estat el seu o el de qualsevol altre.

En Diego no va anar mai a la guerra. Els hereus es queden, que per a això neixen. Va ser la guerra la que el va anar a buscar a ell. Un hivern, les tropes que pujaven i baixaven per la vall hi van deixar unes febres, i les febres no distingeixen un hereu d'un jornaler. La carta va arribar al campament d'en Laurent amb mesos de retard, amb quatre paraules: el germà gran era mort i enterrat des de feia dues collites. De l'euga no en deien res.

En Laurent no va tornar a veure mai ni la casa ni la tomba.

Al fill necessari, el del nom escrit sobre totes les coses, el que havia nascut del costat bo de l'atzar, se l'havien endut unes febres. No hi havia res a combatre. El fill prescindible travessava batalles senceres sense una rascada.

En Diego havia trigat quatre dies a morir-se, li van dir.

L'Andrés va anar el tercer, en una altra columna i en un altre front, prou lluny perquè en Laurent no en sabés res fins setmanes després, per boca d'un home que hi havia estat. Una ferida petita a la cuixa, de la qual qualsevol s'hauria rigut, li va costar primer la cama i després la vida. No li van caldre gaires detalls. N'havia vist un centenar, de morts així, i se'ls sabia de memòria. La cama que es posa vermella, després d'un vermell tan fosc que és gairebé negre, després la pudor que diu la veritat dies abans que l'home la vulgui admetre, i al final el germà que suplica, no aigua, no la mare, només que allò s'acabi.

En Laurent no hi era. En tres o quatre anys la guerra s'havia endut l'hereu, el capellà i el soldat, i ell no n'havia enterrat cap, i encara estava dret, el de recanvi, el sobrant. El que va acabar amb la seva carrera va ser l'únic acte del tot bo de la seva vida, i li va costar car.

Un capità. Un nen d'un poble, deu o onze anys, que tenien per als tambors i per a qualsevol altra cosa per a la qual un capità decidís que servia un nen. En Laurent va entrar a la tenda equivocada a l'hora equivocada i va veure el que estava a punt de passar, la mà de l'home ja al coll del nen, el nen ja fugit a algun lloc darrere dels seus propis ulls, com els moribunds.

En Laurent no va pensar en el rei, ni en Déu, ni en el seu grau.

Va pegar al capità un sol cop. Va notar la mandíbula cedir sota el puny, aquell clec humit i concret de l'os saltant de la frontissa. L'home va caure escopint dents a la palla i el nen va fugir corrents i aquell va ser el final de la posició d'en Laurent a l'exèrcit del rei.

No el podien penjar per allò, però li van treure el poc que tenia i el van enviar a la feina que l'exèrcit reserva per als homes que li sobraven, les patrulles que ningú no demana, les missions llargues i primes a la vora esfilagarsada de la línia.

Va passar a prop de Cardona, amb fred.

Una patrulla d'ells escampada al llarg d'un camí entre dos turons, i de cop els turons tenien homes a dins, els homes de l'Arxiduc, els austriacistes, com en deien els altres, i el camí es va convertir en poca estona en la vella i coneguda feina de carnisser. Va veure l'home que tenia al davant obert de l'espatlla al maluc i l'home que tenia al darrere arrencat del cavall i rematat a terra, i el racó del cap on guardava els morts feia molt de soroll just llavors, i en Diego era el que sonava més a prop, quiet enmig del terrabastall, i en Laurent va lluitar com un rellotge marca les hores, sense fe, fins que alguna cosa li va treure les cames de sota i la terra freda va pujar.

No el van rematar. Mai no va saber per què.

El van baixar dels turons i el van interrogar, i quan ja no quedava res que valgués la pena preguntar van decidir que valia més sencer que mort i el van portar a Barcelona, abans que les línies es tanquessin al voltant de la ciutat.

La presó era sota terra i el fred hi vivia com ara li vivia als ossos, permanent, un llogater. Hi va estar mesos. Va perdre el compte i després va perdre les ganes de comptar.

Hi havia un vell encadenat a prop seu, un català, teixidor o sabater, que havia decidit, per raons seves, gastar l'alè que li quedava ensenyant paraules al soldat castellà.

Pa. Aigua. Fred.

Els noms dels sants, que en Laurent ja sabia a mitges en una altra llengua. El vell els hi deia baixet, a les fosques, amb una veu rovellada de no fer-se servir, i en Laurent les repetia movent només els llavis, com un nen amb el catecisme. En Laurent agafava les paraules i se les guardava.

Resava en castellà i en llatí, les llengües amb què havia entrat. Encara creia. La fe li havia sobreviscut a tot, i potser era la ferida més estranya de totes. Els germans hi baixaven i s'asseien amb ell, en Diego més que cap altre, a preguntar-li per una euga que era

morta feia set anys. En Laurent li contestava. Li deia el nom de l'euga i li deia que sí, que havia estat una bona bèstia.

Un dia el van venir a buscar i el van pujar del fred a una foscor diferent, un teatre trencat on la gent rica i espantada pagava per veure morir homes, i un home amb els ulls pintats de negre i anells a cada dit el va examinar tal com el seu vell capità havia examinat el nen del poble, decidint quant valia.

En Laurent va esperar que li diguessin on s'havia de posar. L'havien comprat i venut tota la vida.

GERMANS

La porta de la gàbia va grinyolar en obrir-se i hi van entrar homes uniformats que duien bastons llargs i cordes que arrossegaven darrere seu.

—Vosaltres quatre, sortiu! Els morts, deixeu-los —va dir un.

En Guerau no es va moure. Mirava els cossos escampats per la sorra, els braços i les cames en els angles que la mort els havia donat a l'instant de la caiguda. El nen petit al centre com si hagués caigut d'un capgirell i s'hi hagués quedat dormint.

Una mà a l'espatlla.

Es va girar d'un bot, el puny tancat. En Bernat era darrere seu, encara esbufegant, somrient a mitges, i li va obrir el puny amb la mà bona, li va donar un copet a l'espatlla i va caminar cap a la sortida sense esperar-lo. Les cames d'en Guerau van trigar un instant a recordar la feina que tenien, però el van seguir.

Després en Laurent.

Després en Yusuf.

Els van fer baixar pel mateix passadís pel qual havien pujat. Les torxes encara cremaven, les ombres encara ballaven sobre les parets, però l'arquitectura ja no era la mateixa. Les voltes eren més baixes, els passadissos més estrets.

La porta de la cel·la es va tancar darrere seu.

En Guerau es va deixar caure contra la paret. La pedra estava freda i una mica humida, i el va rebre. Ningú no va parlar durant una estona. Cadascú revisava el cos: en Bernat es palpava els tres solcs del pit, que ja se li havien començat a coagular; en Laurent es mirava el bessó foradat i decidia, només per ell, que no era tan greu com semblava; en Yusuf no es palpava res perquè no en tenia necessitat.

Finalment, en Bernat va aixecar el cap.

—Estan morts —va dir, la veu plana—. En Pau, en Cugat.

—Sí.

—Nosaltres no.

—No.

Silenci.

En Laurent va trencar-lo.

—¿Cómo... cómo has après a moure't així? Com si la gravetat fos cosa d'altri?

En Guerau va tancar els ulls un moment.

Una clariana entre canyes més altes que un home, l'aire tan calent que només es pot respirar a glops curts. Un home vell, negre com la fusta vella, assegut a terra amb les mans sobre els genolls. La camisa de cotó se li enganxa al pit per la suor. «Una altra. I no facis tant de soroll en caure, que la terra et sentirà i et farà mal a propòsit.»

—Hi havia un home que em va ensenyar —va dir—. A Cuba. Un esclau vell que treballava els camps des d'abans que el seu amo nasqués. M'agradava perquè no parlava si no tenia res a dir.

—Hi vas estar gaire?

—A la plantació? —En Guerau va alçar la mà i va anar comptant els dits. Tres.

Els altres el miraven i la torxa se'ls reflectia a la cara.

—Després dos més de mariner ras —va afegir—. Un vaixell que feia la travessia del Carib.

—Mariner, tu? No fotis.

En Bernat va deixar anar una rialla curta. Va passar-se la mà pel cabell embullat, com si el pensament li caigués pel costat i l'hi hagués de tornar a posar.

—M'imagino que vomitaves cada matí.

—Els dos anys sencers. I no se'm va passar mai del tot.

—Hòstia. —En Bernat va remenar el cap—. Jo vaig créixer al port. M'he passat la vida al mar i no m'he marejat mai. He vist homes vomitar fins a no quedar-los res a dins.

—El meu amo tenia un vaixell que portava espècies des d'Alexandria —va dir en Yusuf—. Hi vaig pujar dues vegades. Em va agradar molt. La feina, no tant, però estar al mar, sí.

Va alçar la vista cap al sostre baix de la cel·la.

—Hi havia hores que no et veia ningú —va afegir—. A casa, no era així. A casa el meu amo em buscava per qualsevol cosa.

En Laurent havia tancat els ulls i estava recolzat amb el cap contra la paret. Va parlar sense obrir-los.

—Yo nunca he visto el mar de cerca —va dir—. Solo un cop, de petit. El meu pare em va portar a València durant una fira. Vaig pensar que era un riu molt gran que no s'acabava. —Va riure, una rialla petita—. Em va decebre que no fes soroll.

En Guerau es va mirar la mà, els tres dits encara mig alçats.

—Però tu has vist on i quan. —En Yusuf va trigar a tornar a parlar—. Tu llegeixes una baralla com jo llegia un llibre de comptes. La suma ja la saps tres pàgines abans de fer-la.

—Doncs de molt ens serveix llegir-les —va dir en Bernat, mirant una taca d'humitat de la paret—, si ens tornen a llançar a la sorra a fer-ne una de pitjor.

—No tornarem a sortir sols —va dir en Guerau. Els altres tres el van mirar—. Si toca sortir, sortim junts. Si toca caure, caiem junts.

—Boniques paraules —va dir en Bernat—. Què canvia això? Seguim engabiats en aquesta merderia.

—Canvia que quatre homes que es mouen com un de sol són més difícils de matar que quatre homes que van cadascun pel seu cantó. I canvia que quatre homes que confien els uns en els altres troben sortides on un de sol no en veu cap.

—Sortides? —En Laurent va alçar les celles—. No hay sortides, amigo. Esto es una tumba con público.

—Encara no —va dir en Bernat—. La ciutat aguanta.

—Aguanta —va repetir en Laurent—. A València también aguantaban. Yo estaba allí, después de Almansa. El rei va signar un paper i les lleis de València van deixar d'existir. Vaig ajudar a cremar arxius sencers.

En Guerau es va incorporar contra la paret.

—Vaig marxar fa cinc anys —va dir—. Hi havia un rei en aquesta ciutat. Els anglesos descarregaven canons al moll i els predicadors juraven que Déu era austriacista. Algú m'ha de dir què collons ha passat.

—La pau, ha passat —va dir en Bernat—. La reina d'Anglaterra es va cansar de pagar morts i va signar amb el francès. L'altra primavera. Jo era al moll quan els de l'emperador van embarcar. Vaixells anglesos. Els alemanys pujaven ben formats, amb els tambors muts i les banderes plegades, i ningú sabia si allò era un enterrament o una fugida.

—Els vau deixar marxar?

—Ens van deixar ells a nosaltres. —En Bernat va arronsar les espatlles—. Després la ciutat va ajuntar els Braços. Tres dies discutint si ens rendíem o no. Va guanyar el no. Lliures o morts, cridaven els pregoners per les cantonades. Jo només volia tornar a pescar.

—La pau va tenir preu escrit —va dir en Yusuf. Havia escoltat fins llavors amb els ulls tancats—. Al despatx del meu amo arribaven cartes de Gènova. La signatura de la reina es va pagar amb un privilegi: trenta anys de portar negres a les Índies, només en vaixells anglesos. En deien l'*asiento*. El meu amo deia que era el negoci del segle.

En Guerau coneixia aquell negoci per dins, en sabia l'olor. No va dir res.

—Dos reyes para una silla vacía —va dir en Laurent—. Ho vaig pensar una nit, a València, y me lo confesé com un pecat. El capellà em va fer resar tres rosaris.

Es va senyar, per costum.

—I ara? —va dir en Guerau—. Qui ve?

—Al mercat diuen que queda Mallorca —va dir en Bernat—. I diuen que l'emperador va fer les paus amb França aquesta primavera. Tria el rumor que més t'agradi.

—Nadie viene —va dir en Laurent—. Els setges no s'aixequen amb rumors. D'aquí només en sortirem amb els peus per davant.

El silenci va tornar a la cel·la. La torxa va crepitar, i una gota de resina va caure a terra i s'hi va quedar cremant sola.

En Guerau va respirar fondo. El que havia de dir s'havia anat formant dins seu durant aquelles hores entre la lluita i la cel·la, i ara era el moment de dir-ho en veu alta o de callar.

—Tinc un tracte amb un general francès. Si faig el que m'ha demanat, m'ha promès treure'm de la ciutat. Però primer he de trobar la meva germana. Si m'hi ajudeu, us puc treure d'aquest forat de merda abans que les muralles caiguin.

—I per què ens ho expliques? —va preguntar en Bernat—. Què en traiem nosaltres?

—Jo sol, d'aquí, no en surto viu. Amb vosaltres al meu costat potser sí, si triem bé el moment.

En Yusuf va inclinar el cap i el va estudiar.

—Hi ha alguna cosa més.

—Una condició, l'altra cara del tracte. Abans de poder pujar al vaixell, hem de trobar una casa, la del metge anglès. Ja us he dit que hi ha gent que el busca.

En Yusuf va deixar d'existir. El pit encara pujava i baixava. En Guerau va sentir el cos del tunisià canviar, la sang anant a les genives i als canells i als nusos dels dits que feia un moment estaven oberts i ara s'havien tancat sense fer soroll. Es va inclinar endavant. La llum de la torxa li va trobar primer la mandíbula tancada, després els ulls, brillants, i al final una vena del coll, fins llavors invisible, que bategava de pressa.

—Aleshores era ell —va dir en Yusuf—. El que va venir a casa del meu amo.

En Guerau no va apartar els ulls dels seus.

—Té una cosa que els francesos volen. Una capsa blanca com l'os.

—Què hi ha dins?

—No ho sé.

—No ho saps? —En Bernat es va passar la llengua pel forat de les dues dents que li faltaven—. O sigui que un gavatx de merda vol prou una cosa que no sabem el que és com per regalar-nos un vaixell? Què bé.

—Sona malament, dit en veu alta —va dir en Guerau.

—No, no, no. Sona pitjor que malament. Sona com una d'aquelles idees que algú ja ha tingut abans i que ningú no ha viscut prou per advertir-nos del resultat.

—Què t'ha prometido, el francès? —va dir en Laurent.

—Un xabec al baluard de Llevant. Si encenc un foc a l'arenal, em recullen. A mi i als que em vulgui emportar.

—I nosaltres som dels que et vols emportar?

—Si m'ajudeu.

Els punys d'en Yusuf no s'havien obert.

—I la teva germana.

—La meva germana puja al vaixell, o no hi puja ningú. —En Guerau va deixar passar un alè.

—¿Y si la encuentras y el francés decide no cumplir? —va dir en Laurent.

—Ens troben morts a l'arenal, encenent un foc per cridar un xabec que no vindrà.

En Laurent va fer petar la llengua.

—Eso sí me lo creo más.

—Per això us ho dic ara —va dir en Guerau—. Si no us interessa res d'això, no passa res. Estem tancats aquí i res importa si no podem sortir d'aquí vius. Si veniu, si m'ajudeu a trobar la meva germana, us deuré la vida.

En Bernat va sospirar amb totes les costelles.

—Mira, jo un dia hauria de dir que no a algú. Però suposo que avui no és el dia. Compta amb mi, tant m'és morir a la sorra que morir buscant una capsa misteriosa.

Ho va dir arronsant les espatlles, un jugador apostant xavalla que no li feia cap falta.

—A les barques plenes sempre sobra algú —va dir en Yusuf—. I sempre és el mateix qui sobra. —Ho va dir sense mirar ningú, i després va inclinar el cap mig dit.

En Laurent es va passar les dues mans pels cabells i les va deixar al clatell un moment, aguantant-se el cap sobre les espatlles.

—Si seguim vius, ja en parlarem. Lo demás no me preocupa todavía.

Aquella nit el somni el va portar lluny.

Primer la calor. Una calor que se li enganxava a la pell com una segona camisa que no es podia treure, i un aire tan dens que respirar era una feina lenta. L'aire duia una dolçor de canya cremada i de verd podrint-se que no s'assemblava a res de casa. La camisa de lli oberta sobre el pit, els pantalons arromangats fins als genolls, els peus descalços sobre la terra vermella que cremava. No feia ni un any que havia desembarcat.

Davant seu, fileres de canya més altes que un home, onejant amb un vent que venia del mar i els deixava una punta de sal a les fulles.

El somni no el portava al mar, el portava cap a la clariana on l'esperava el vell.

Es deia Toussaint perquè l'havien comprat un primer de novembre i el tractant que l'havia venut al senyor Castellanos havia fet una broma amb el dia de Tots Sants. El nom li va quedar. La història del nom la sabien els altres esclaus i en Guerau: en Toussaint l'explicava a vegades, quan estaven sols i ja s'havia fet fosc, sense rancúnia ni amargor especial.

Tenia seixanta-tres anys, o així ho deia ell. Havia nascut a Saint-Domingue. La mare no la recordava perquè se l'havien venuda a una altra plantació quan ell encara mamava, i del pare no havia sabut mai res. Havia treballat trenta anys a la canya francesa fins que el senyor Castellanos l'havia comprat en una venda pública i se

l'havia endut a Cuba, on els amos parlaven una llengua diferent i els fuets eren els mateixos. Tenia els palmells del color de la cendra i la cara com tallada en fusta.

L'havia trobat el primer dia al camp, sota un sol que li feia perdre l'orientació. En Guerau s'havia desmaiat al cap de dues hores i s'havia despertat a l'ombra d'una palmera, la cara mullada amb aigua que algú li havia tirat. En Toussaint estava ajupit al seu costat, pelant una taronja amb les mans. El cel li donava voltes, blanc de tanta llum, i el primer que va enfocar van ser aquells dits vells separant els grills un per un, sense cap pressa, mentre el seu món tornava a trobar el lloc.

—Aquí cau qui no aprèn a caure —li havia dit—. T'haig d'ensenyar abans que et matin.

I així l'havia ensenyat el primer mes. Sota palmera, després de la feina, quan el sol ja queia. Caure amb les mans. Caure de costat. Caure i tornar-se a aixecar. Caure de manera que el caporal cregués que t'havia fet més mal del que t'havia fet, perquè un caporal que es creu eficient pega menys que un que ho ha de demostrar. En Guerau havia vomitat la primera setmana. Havia plorat la segona. A la tercera ja tenia els palmells oberts i les mans quietes. Cada vespre el terra vermell el rebia dur, i el cos hi anava deixant de caure a plom. Va aprendre a repartir el cop, a caure fluix, a tornar-se a aixecar. En Toussaint no l'havia compadit en cap moment. La compassió, deia, era una cosa per als rics.

El somni va saltar.

Un altre dia, un altre lloc. Estava dret al costat del caporal, un home prim i blanc amb la pell cremada per un sol que no era el seu. Davant, un home negre lligat a un pal, jove, potser de l'edat d'en Guerau. Havia agafat menjar que no li pertanyia.

El caporal va desenrotllar el fuet amb la mà esquerra, perquè era esquerrà i li agradava recordar-ho amb cada gest. El primer cop va tallar l'aire amb un so que en Guerau encara sentia abans de

dormir algunes nits. El segon va obrir l'esquena de l'home com una flor de sang. El tercer el va fer cridar.

En Guerau va comptar. Cinc. Deu. Quinze. Al cop que feia vint l'home va parar de cridar. Al vint-i-cinc va parar de moure's. Al trenta la sang li corria per les cames i feia toll als peus.

El caporal va enrotllar el fuet.

—Això passa quan no obeeixen. Recorda-ho.

En Guerau va assentir. Va tornar a la casa gran. Va vomitar darrere d'un mango, allà on ningú el veia, i s'hi va estar prou estona perquè el cos buidés tot el que podia buidar. Després va anar a la barraca on en Toussaint dormia amb els altres.

El va trobar a fora, fumant.

Es van mirar.

—No sé si puc... —va dir en Guerau.

No li van sortir més paraules. En Toussaint va aixecar la mà. No el va consolar. Li va passar el cigarret, i en Guerau el va agafar, i van fumar tots dos sense parlar sota un cel ple d'estels que no eren els que ell coneixia de petit.

Quan el cigarret es va acabar, en Toussaint va llançar la burilla a la terra vermella i la va trepitjar.

—Demà toca canya —va dir—. Dorm.

I se'n va anar a dormir, i en Guerau es va quedar a fora una estona més, mirant els estels desconeguts que algú havia posat allà.

Molt més tard.

La carta a les mans, el paper brut i arrugat, amb un segell trencat. Havia viatjat mesos per arribar fins a ell. La lletra no era de la seva germana, ella amb prou feines en sabia, d'escriure. Algú li deia que la mare era morta i que l'Eulàlia havia caigut malalta. Feia gairebé cinc anys que no les veia.

Va llegir la carta tres vegades.

Va anar a buscar en Toussaint i el va trobar tallant canya amb els altres. El matxet pujava i baixava amb el ritme de sempre. En

Toussaint va alçar la vista, va veure-li la cara i va deixar el matxet recolzat contra el feix de canya tallada. Es va eixugar les mans a la camisa. Es va acostar.

En Guerau va obrir la boca.

En Toussaint li va posar una mà a l'espatlla i va prémer un cop, i un altre, i un tercer, marcant un compàs. Va assentir un sol cop, lent.

—Ves —va dir.

—No tinc com.

—Trobaràs com. Els qui han d'anar troben com.

I va tornar a la canya, va alçar el matxet, i la fulla va caure amb un cop sec sobre el feix.

El somni va començar a desfer-se per les vores. Els camps primer, després els altres treballadors, després el sol, fins que en Toussaint era una silueta tallant una canya que ja no es veia, dins una foscor que se l'anava menjant.

El so del matxet contra la canya va ser l'últim que en Guerau va sentir abans de despertar.

QUAN VÀREM SER JOVES

Tres nits van passar com aigua bruta pel clavegueram. Tres nits de música i crits i llum de torxes contra un sostre que ja no hi era. Tres nits de portes obrint-se i homes cridant noms i cossos arrossegats per pedra freda fins a una sorra que feia olor de sang rància i d'esperança morta. Tres nits d'aprendre a llegir el públic, perquè el públic era un organisme viu, una ment col·lectiva enorme amb mil ulls i una sola gola, els seus humors previsibles com els d'un retornat.

A la tercera nit ja sabien el seu nom. Cridaven *l'Indià*. En Siset havia apostat diners per ell, i la inversió calia que valgués la pena.

Cada nit arribaven presoners nous. Grups de quatre, cinc, sis homes empesos a l'arena amb la cara d'haver entès massa tard a quina mena de teatre els havien portat. La majoria moria de pressa. Alguns lluitaven una estona abans de morir. Els guàrdies a vegades barrejaven els grups, en separaven els quatre i en feien tornar a sortir cadascun amb una colla diferent, i en Guerau es va sorprendre buscant amb la mirada els altres tres entre la multitud de carn i

fang quan els tocava sortir per separat. Una preocupació nova. Una preocupació que no es podia permetre del tot però que ja no es podia treure de sobre. Tres nits li havien deixat una col·lecció de talls als braços que ja no comptava, una manera nova de dormir amb un ull pendent de la porta, i unes mans que de dia se li obrien i tancaven soles, assajant moviments.

La primera nit, un retornat el va agafar per l'esquena mentre rematava un altre. Va sentir l'alè pudent al clatell, els dits tancant-se al voltant del pit, la mort arribant amb el seu calendari habitual. Aleshores el ganivet d'en Yusuf va aparèixer al costat del seu cap des d'enlloc, va entrar per l'ull del retornat, i el cos va caure pesat darrere seu. En Yusuf no va dir res. Va netejar la fulla a la camisa del mort i va tornar al seu lloc. Més tard, a la cel·la, en Guerau va voler donar-li les gràcies, però quan va obrir la boca en Yusuf el va mirar i va negar amb el cap una sola vegada, i en Guerau ho va deixar estar.

Les mans grosses d'en Bernat agafaven pedres, caps, qualsevol cosa sòlida que pogués trencar ossos. Un retornat li va clavar les ungles a l'espatlla esquerra quan provava d'aixecar-lo.

Quan la lluita se'l portava lluny dels altres tres, en Guerau veia en Yusuf girar el cap per buscar-los, i si els trobava, continuava. I si no els trobava, en Guerau veia com una corda invisible se li tibava al cos.

La segona nit, mentre esperava entre dos combats, en Guerau va alçar distret la vista cap al públic i es va aturar en una cara que no encaixava. Un home dret, immòbil entre dues files que cridaven, la caputxa fosca calada fins a les celles. Ningú a la grada portava caputxa en una nit tan calenta. Tothom suava, tothom s'havia descordat les casaques, i ell quedava embolicat, vingut d'un altre temps.

Una torxa va inclinar-se a la primera fila. Una espurna li va creuar la cara, va trobar els ulls i s'hi va aturar. Grisos, gairebé

blancs, buits. L'home no mirava la sang, no aplaudia, no s'aixecava ni cridava amb la resta. Sostenia la mirada en Guerau amb una calma que no entrava en aquell lloc.

La gàbia es va obrir per a la lluita següent. Quan en Guerau va tornar a alçar la vista, tres morts li venien al damunt i la cara encaputxada ja no hi era.

La tercera nit, després d'una lluita curta que els havia tornat a la cel·la amb les mans més tacades del que el cubell d'aigua podia rentar, en Bernat es va posar a cantar.

No va avisar. Va ser un fil de veu que va sortir del seu racó de la cel·la quan tots quatre estaven estirats mirant la foscor del sostre amb la fatiga que un cos guarda després d'haver sobreviscut una cosa i de saber que se n'haurà de sobreviure una altra. La melodia va arribar abans que les paraules, una cadència que pujava i baixava amb el ritme de les cançons que es canten a la vora del mar.

A la voreta del mar n'hi ha una donzella, hi ha una donzella...

Lo Mariner. En Guerau la va reconèixer al primer vers, i alguna cosa se li va moure al pit. La seva mare la cantava a la cuina mentre netejava peix. La cantaven al port. La cantaven els avis. La cantaven les dones que venien fruita als mercats. Una cançó que tothom sabia perquè ningú no l'havia hagut d'aprendre.

...que brodava un mocador, la flor més bella, la flor més bella...

En Bernat tenia una veu grossa i de poca afinació. Cantava sense vergonya i sense cap intenció de sonar bé.

En Guerau s'hi va afegir al segon vers. Va trobar la melodia on l'havia deixada feia anys, en un plec de la memòria que ni el Carib ni la gàbia havien sabut tocar. La seva veu encaixava malament amb la d'en Bernat, però l'encaix dolent era el que feia que sonés com havia de sonar, dues veus de dos homes que canten la mateixa cançó perquè la coneixen.

...Mariner, bon mariner, que en porteu seda? que en porteu seda?...

En Yusuf va entrar a la tercera estrofa. Baix, gairebé parlat, amb un accent que delatava que la cançó se li havia anat enganxant pels carrers de Barcelona, des dels balcons, les tavernes i els mercats on el seu amo el feia anar a comprar. Sabia la lletra però la cantava amb prudència, un home que portava a la boca una cançó que no era del seu poble i li tenia prou respecte per no cantar-la massa fort.

En Laurent escoltava. Estava assegut amb els genolls al pit i els ulls tancats i un somriure petit que en Guerau no li havia vist abans, un somriure que deixava entrar la música sense oposar-s'hi. Al cap d'un moment va començar a picar de mans. Fora de ritme primer, com si busqués on posar-les dins la melodia, i després amb més seguretat, una palmada per temps, marcant una cadència que no era la dels altres tres però que se sumava a l'altra com un instrument afegit a una orquestra que no el necessitava però que l'acceptava.

...Set anys que vaig pel mar, per vós donzella, per vós donzella. Cent llegües dins de la mar, lluny de la terra, lluny de la terra...

No van acabar la cançó.

En algun punt del vers on la donzella diu que és marinera, la veu d'en Bernat es va apagar i la d'en Guerau va quedar sola un moment, i llavors també es va apagar, i els quatre van quedar escoltant el ressò que les parets de pedra els tornaven, i el ressò també va morir, i no hi havia res excepte la respiració de quatre homes i les palmes d'en Laurent, que va trigar dos o tres cops a adonar-se que la cançó havia parat.

Ningú no va dir res.

La quarta nit va començar diferent. Cap porta obrint-se, cap crit, ni música. Només la cel·la muda i, al lluny, el tro dels canons de les Dues Corones colpejant les muralles, com cada nit. El cos d'en Guerau s'havia avesat a esperar l'hora de la funció, les portes, els crits, i ara que no arribava res els músculs se li quedaven tibants sense feina, sense saber per a què.

En Guerau estava acotxat contra la paret amb el cap recolzat sobre els genolls quan va sentir passes pel passadís.

No eren les passes pesades dels guàrdies, eren passes lleugeres, mesurades. Algú que sabia on trepitjava i no volia ser sentit, però que tampoc no s'amagava del tot.

Va alçar el cap. En Yusuf ja estava despert, els ulls brillants a la foscor amb una alerta que potser no abandonava mai. En Bernat es va remoure i en Laurent va obrir un ull.

La porta es va obrir lenta, sense soroll. Un guàrdia hi va entrar primer amb la torxa baixa, no per estalviar llum sinó per no enlluernar qui venia darrere. Després va entrar una figura amb una capa fosca de viatge, més petita que el guàrdia, més precisa. Va deixar caure la caputxa.

En Guerau va oblidar com es respirava.

La cara de l'Agnès, sortida d'un altre temps, sortida d'un mar a l'altra banda del món, se li va aparèixer. Els pòmuls una mica més afilats que no els recordava, perquè la vida havia continuat fent-li la cara durant cinc anys sense demanar-li permís. El cabell castany més fosc, recollit en una trena que li queia per l'espatlla dreta. Una boca que ell havia besat tantes vegades que en sabia el pes exacte i que ara mirava com una cosa d'una altra biografia.

Ella el va buscar a la foscor i, quan el va trobar, es va aturar. Els punys, dins els guants de cuir, es van tancar.

—És ell —va dir baix.

La veu li va sortir controlada, però al final se li va esquerdar, i en Guerau va ser l'únic que ho va sentir.

El guàrdia va assentir.

—Un credo. Ni un mot més. I no us acosteu als barrots.

Va deixar la torxa al suport de la paret, va sortir i va tancar la porta sense córrer el forrellat.

L'Agnès es va quedar quieta. En Guerau també. La distància entre tots dos era d'unes poques passes i cinc anys. Ella se'l va mirar de dalt a baix, fent inventari del que li tornaven els anys. La pell fosca de cinc estius atlàntics, el nas tort d'un cop que ell no li explicaria mai, el cos més ample i més sec alhora, fet a cordes. I una quietud nova, el pes repartit als dos peus, la quietud d'abans dels problemes.

—Guerau...

Ella va fer un pas endavant.

Es va aturar. Les mans li tremolaven dins els guants, i en Guerau es va adonar que ho podia veure perquè els guants no li anaven del tot justos. Eren guants comprats amb pressa i amb por, no amb la cura que els Gual posaven en tot.

—Què hi fas aquí, Agnès?

—Havia de saber si eres tu.

—Doncs ja ho saps. Pots tornar a casa i dir-li-ho al teu pare.

Ella va tancar els ulls. La paraula *pare* li va arribar a la cara i s'hi va quedar.

—El meu pare no sap que soc aquí. No ho sabrà mai si ho puc evitar.

En Guerau es va passar la mà pel front. Sota la pell, el cor li colpejava massa fort per un record que ell havia tancat en un calaix i que aquesta dona havia tornat a obrir sense permís.

—Per què has vingut?

—Per treure't d'aquí, imbècil.

Digues que sí, animal. Digues que sí.

En Guerau va riure. Una rialla curta, aspra.

—Per treure'm. Tu. La filla d'en Pere Gual, redéu.

Es va alçar. Va caminar fins als barrots, més a prop del que el guàrdia havia dit, i va deixar les mans tancades al voltant del ferro fred. Els nusos se li van fer blancs. El cor li demanava paraules i ell no les va deixar sortir. Va esperar que la ràbia li passés per dins, dels peus al cap, i la va deixar marxar per la boca oberta sense so.

—No vull res de tu, Agnès. No vull favors. Ja no soc el noi que es colava per la finestra de la teva cuina.

—No seria un favor. Seria...

—Tot amb els Gual ha estat sempre un deute. Sempre ho serà.

L'Agnès va apartar la mirada cap a un costat. La torxa li ressaltava la mandíbula, el coll, el caient de l'espatlla, aquell perfil que el temps lluny d'ella no havia gosat tocar. En Guerau va sentir el pit cedir-li pel mateix punt que ja se li havia trencat una vegada.

L'olor de la cera de la torxa era la mateixa olor que feia la casa dels Gual les nits que ell hi entrava per la finestra de la cuina...

...la primera nit havia entrat per la finestra amb les butxaques buides i la intenció plena. La casa feia olor de cera i de fruita madura, cireres, potser, i a les fosques la mà va tocar un gerro que no hauria d'haver tocat. Quan es va girar, l'Agnès l'esperava al replà amb un got de vi a la mà, immòbil. L'havia sentit entrar i l'havia deixat arribar fins allà. No va cridar. Es van mirar, ell amb la mà encara estesa cap al que anava a robar i el cor desbocat, ella sense gens de pressa.

I llavors li va somriure.

Va tornar tres nits després amb les mans buides i sense pretensions de robar. Ella l'esperava al replà amb el got servit. L'Agnès era filla d'un mercader de seda, un home que feia comptar les culleres cada vespre, i vivia dins d'aquella casa com un objecte que algú altre exposa. Sortia al mercat amb la criada. Anava a missa. Brodava, probablement. En Guerau no li va preguntar mai què feia amb les

hores perquè no li importava. El que li importava eren els seus dits, que s'escalfaven quan ell li tocava el canell, com si l'haguessin estat esperant des de molt abans que ell sabés que vindria.

Li va ensenyar la ciutat que ella no coneixia.

La Ribera de nit. El Born quan els venedors plegaven les parades i les rates es repartien el que quedava sota els taulons. La vora del mar més enllà del moll, on l'aigua era negra i la sorra estava encara calenta de les fogueres dels pescadors que havien sopat i marxat. Li va ensenyar a caminar descalça per les voltes de Santa Maria, a creuar el barri dels adobers aguantant l'alè, a comptar les campanes per saber si la patrulla passaria pel carrer de Montcada o pel de l'Argenteria. Ella aprenia ràpid. No per intel·ligència, que també, sinó perquè tenia fam del que les parets de casa seva no li donaven.

Van ser lliures dos mesos, potser tres. El temps es deforma quan el recordes des de lluny, els dies bons s'escurcen i les nits s'allarguen i al final ja no saps si va ser un estiu sencer o una setmana que va pesar com un estiu. Dormien a can Guim, al terrat de la fàbrica de veles del Born o en una barca varada a l'arenal als peus de Montjuïc. L'Agnès reia amb la boca oberta i els ulls tancats, i cada vegada en Guerau sentia que el pit se li omplia d'una cosa calenta i estúpida que sabia que no es podia permetre.

Es van tornar temeraris tots dos.

El pare se'n va assabentar un dimarts. En Guerau ho va saber perquè els dos homes que van venir a buscar-lo eren del gremi de la seda, fàcils de reconèixer per les mans netes i les botes bones. El van trobar al carrer de Corders, prop de la font. El primer li va clavar un cop al ronyó que el va doblegar pel mig. El segon duia un ganivet curt amagat a la bota. Li van dir que si el tornaven a veure prop de la filla del senyor Gual el farien dormir al cementiri. Li van dir que si s'hi sentia sol, li portarien la seva mare i la seva germana perquè li fessin companyia.

Va marxar l'endemà.

No es va acomiadar. No va poder, o es va dir que no podia, que és el que un es diu quan la veritat és que tenia por de no poder marxar si la tornava a veure. Va caminar fins al port. El vaixell sortia cap a Mallorca, i d'allà cap a les Antilles, i el capità necessitava braços i no feia preguntes. Des de coberta va veure Montjuïc menjant-se la llum del capvespre, i va pensar en l'Agnès i en les mans netes d'aquells dos homes, i va saber que la distància era l'única cosa que es podia posar entre ella i el que li farien si es quedava...

Cinc anys.

I ara aquell perfil a la llum d'una torxa, en una cel·la d'una ciutat assetjada, a tres passes d'ell.

L'Agnès se'l va mirar i en aquell moment en Guerau va saber dues coses al mateix temps. Que ella no l'havia perdonat per marxar, per no lluitar per ella, i que no havia deixat d'estimar-la.

—D'acord —va dir ella—. No vols la meva ajuda. Sempre has tingut més orgull que altra cosa.

Va quedar-se quieta una estona. Després va assentir, més per ella mateixa que per ell, i es va girar cap a la porta.

Es va aturar a un pas del llindar.

—Si canvies d'opinió, sabràs com fer-m'ho saber.

Va obrir la porta. El guàrdia era allà.

—Agnès. —Ella es va girar—. Marxa de Barcelona. Abans no caigui. Abans no siguin més que nosaltres.

Va somriure. Era un somriure trist, una mica trencat, una mica orgullós.

—No puc —va dir—. Per la mateixa raó que tu no pots acceptar la meva ajuda.

Va sortir. La porta es va tancar i el forrellat es va córrer. Les passes es van anar allunyant fins que no es van sentir. La torxa que havia deixat el guàrdia continuava cremant a la paret.

En Guerau es va quedar mirant l'espai que l'Agnès havia ocupat un moment abans, esperant que s'hi tornés a materialitzar. Sempre

li havia vist un aire que li recordava casa, la mare, l'Eulàlia. Totes elles tenien el caràcter d'exèrcits sencers i el turmentaven com si ell fos una casa i elles, fantasmes que l'habiten. No demanen permís, mouen els mobles de matinada, posen una cadira on hi havia hagut una taula, deixen una tassa damunt d'un calaix on ningú no havia deixat mai cap tassa. Encenen espelmes de cera vermella sobre catifes que ja són del color de la cera, i pengen miralls que reflecteixen sales que ell no recorda que hi eren. A vegades obren un balcó que ja no existeix, només per fer entrar un aire que ja no bufa.

De l'amor n'havia après, a base d'hòsties, que no se'n va per molt que un li ho demani.

En Bernat va ser el primer a parlar i a fer tornar en Guerau al món dels vius.

—Qui collons era, aquesta?

En Guerau es va deixar caure a terra altra vegada.

—Ningú. Algú d'una altra vida.

—No semblava nadie —va dir en Laurent.

—El seu pare és en Pere Gual. Mercader de seda. Propietari de vaixells i un dels homes més rics de Barcelona, abans de la guerra. Probablement encara serà més ric quan acabi. Els escanya-pobres sempre suren.

—I t'ha ofert treure't d'aquí —va dir en Yusuf—. I has dit que no.

—Sí.

—Per orgull?

—Per dignitat.

—Hi ha alguna diferència?

—N'hi ha si és la teva.

En Yusuf es va asseure al seu costat amb una lentitud que li era pròpia. No el va mirar. Mirava la torxa.

—No serveix de res la dignitat si et mata.

—No vull deure res a la seva família, i hi ha el petit detall que el seu pare va intentar matar-me. És per culpa seva que vaig haver de marxar. És per culpa seva que la meva mare va morir sense mi a casa. No acceptaré res d'aquella casa. Ni una almoina.

—Ni si això vol dir morir aquí dins? —va preguntar en Bernat.

—Ni si això vol dir morir aquí dins.

En Laurent va deixar anar un sospir llarg.

—Eres idiota —va dir—. Pero entenc. Hay cosas que no se pueden aceptar. Aunque maten.

En Yusuf el va mirar una estona.

—I nosaltres?

—Vosaltres heu lluitat al meu costat. M'heu salvat igual com jo us he salvat.

—En què ens converteix això?

En Guerau va trigar a respondre. La paraula li venia a la boca però li costava deixar-la sortir.

—Una altra cosa.

En Bernat va deixar anar una rialla curta i seca.

—Bona resposta. *Una altra cosa*. Si en surto d'aquí, m'ho posaré a la làpida.

—Jo tenia germans —va dir en Laurent, més baix. Mirava la flama de la torxa—. Tres. Murieron en la guerra. Todos. —Va callar un moment. Després, amb la veu encara més baixa, va parlar cap a un punt buit de la cel·la—. Sí, Diego, ya lo sé. Pero ahora cállate, que estos están parlant de coses importants.

Va esperar una mica, el cap decantat, fins que l'altre, fos on fos, va acabar de dir la seva. Només llavors va tornar amb ells. Ningú no va dir res. En Laurent va parpellejar. Va mirar els altres tres, els ulls clars i nets, sense rastre de la conversa que acabava de tenir amb un home que no era a la cel·la. En Guerau no el va corregir.

Tothom carrega els seus morts com pot.

En Yusuf va trigar a parlar. Quan ho va fer, la veu li va sortir més fonda que de costum.

—Jo tenia un germà a Tunis —va dir—. Es deia Hassan. Tres anys més gran que jo. Vam aprendre a llegir tots dos amb el mateix mestre, un home vell que ens picava els dits amb una vara quan ens equivocàvem amb els números, encara que en Hassan no s'equivocava gairebé mai. Ell tenia un cap millor que el meu per a aquestes coses. —Es va mirar els palmells—. A mi em van comprar uns marsellesos. A ell, un mes després, un home de qui mai no vaig saber el nom. No va saber on em van portar, ni jo vaig saber on el van portar a ell. —Una altra pausa—. Si encara és viu, no sap on soc. Si jo soc viu i ell no, ningú no me'n donarà notícia.

En Bernat el mirava.

—Jo no en tinc, de germans —va dir—. Soc fill d'una dona que feia el que podia, que no era gaire, i d'un pare que ningú no va veure mai. Fill de puta en el sentit estricte, si voleu. Vaig créixer al port. Vaig pescar amb un home que es deia Salvi, que em pegava menys que els altres patrons i em pagava una mica més, i d'això en dèiem una bona vida, i potser ho era.

Estaven asseguts a terra, els quatre, l'esquena contra la pedra freda, mirant la torxa que havia deixat el guàrdia. La flama feia un soroll petit i constant. Un cop o l'altre algú es removia. Cap dels quatre va dir res durant una estona llarga. La cançó d'abans encara era a l'aire de la cel·la, encara que cap d'ells no la cantés ja, una vibració que no havia marxat del tot.

En Bernat es va tombar cap a en Guerau amb el cos sencer, com si el coll no li servís, i va renegar de la pedra, mal llamp la partís, que li havia deixat el cul adormit.

—Aquesta capsa que tenia l'anglès —va dir—. La trobarem, i després fotrem el camp d'aquest forat de merda fumejant.

En Guerau va assentir.

En Yusuf es va estirar al seu costat a terra amb els braços sota el cap.

—Demà és demà —va dir—. Avui ja n'hem tingut prou.

En Laurent va tancar els ulls. La cama foradada se li va estremir un cop, dos. Es va anar adormint amb la respiració irregular. En Bernat es va quedar assegut una estona més, mirant la torxa, fins que es va estirar també.

En Guerau va ser l'últim a tancar els ulls. Va escoltar les respiracions dels altres tres, cadascuna amb el seu ritme, i va trobar que no li feien nosa. Que potser fins i tot, una mica, l'ajudaven a respirar a ell.

EL PREU DE LA CARN

Dos dies després de la visita de l'Agnès, els van treure del teatre amb el sol encara cremant al cel. Era la primera vegada en dies que en Guerau veia Barcelona sense el filtre de la foscor i la cendra. La llum del capvespre li va punxar els ulls. Va haver de cloure'ls, respirar, esperar que el dolor passés. El sol li queia a la cara amb una escalfor que el cos havia desat en algun racó durant aquells dies sense sol.

Quan els va tornar a obrir, la ciutat era diferent.

Santa Maria del Pi s'aixecava darrere seu amb les ferides del setge encara obertes. Una de les torres laterals havia perdut la meitat de l'alçada. Els impactes de la metralla havien esquitxat constel·lacions de forats a la pedra de la façana.

—Camineu, colla de desgraciats! —va bordar un guàrdia.

No portaven cordes ni cadenes. Quatre homes bruts caminant pel carrer com si fossin ciutadans qualssevol. A en Guerau les cames li anaven estranyes, avesades a sis passes de paret a paret. Només els

delataven la roba i l'olor de mort i sorra i pixums de dies i nits sota terra.

En Bernat va riure. Un so curt, gairebé històric.

—On collons ens porten?

—Silenci!

Els guàrdies els envoltaven, sis homes amb bastons i ganivets. Va reconèixer els tatuatges als colls, les cicatrius a les mans. Membres de la Bandera Negra, els mateixos fills de puta que l'havien emboscat a can Guim. Cap d'ells venia de la Coronela, tots responien davant d'en Siset. O potser era al revés, difícil saber-ho amb la soga al coll.

Van seguir caminant cap a llevant, cap a la part de la ciutat on algunes cases encara tenien vidres a les finestres i portes que tancaven bé. A la resta, les finestres es tapaven amb el que tenia cadascú. Tela encerada, pergamí, paper d'estrassa, un tauló travesser quan no hi havia res millor. Al carrer de Montcada, la diferència era obscena. Feia venir ganes d'escopir. No hi havia sutge a les façanes ni taulons a les finestres, i els vidres tornaven sencera la llum del capvespre, sense una sola escletxa. Mentre la resta de Barcelona es consumia sota el foc francocastellà, aquest carrer existia en un temps diferent, un temps en què la guerra era només una remor que arribava de tant en tant per recordar als rics que encara tenien sort.

El Palau Dalmases s'alçava al bell mig, intacte com un anell d'or al dit d'un ofegat. En Guerau es va quedar plantat contemplant-lo. Feia catorze anys, els erudits de la ciutat s'hi havien reunit per fundar l'Acadèmia dels Desconfiats, homes que parlaven de filosofia i història catalana sota aquelles voltes. Ara, sota aquelles voltes, s'hi representava una altra mena de funció.

Els guàrdies el van empènyer endavant.

—Mou-te, cabró!

Dins, el pati central es va obrir al seu pas. L'escala barroca s'enroscava cap amunt, la pedra retorçant-se amb una tensió orgànica.

Les columnes salomòniques eren músculs, la pedra feta carn. Els relleus del fris mostraven el rapte d'Europa i el carro de Neptú, figures amb ulls buits que miraven els visitants amb un desdeny immortal.

Però el que li va cridar l'atenció van ser els morts.

Hi havia cinc retornats encadenats a les columnes del pati. Les cadenes de ferro els travessaven els colls, els canells, les cintures. No es podien moure més d'un pas en cap direcció. Estaven vestits amb roba vella, bruta, alguns amb restes d'uniformes militars. Un d'ells portava encara el tricorni de la Coronela.

I al voltant dels morts, ballant amb una gràcia que feia mal de veure, hi havia els vius. Eren dones joves, vestides de groc, de vermell, de taronja, colors que aquell pati no havia vist mai. Es movien entre la carn pútrida amb una coreografia estudiada, apropant-se fins que les mans mortes gairebé els tocaven la pell, després retrocedint amb un gir, un pas lateral, un somriure cap al públic que les mirava des dels balcons del primer pis.

El públic aplaudia, reia. Nostre Senyor els confongui.

Hi havia música. Un quartet de corda format per homes amb perruques blanques i casaques de vellut. La melodia era francesa, elegant, completament exiliada en una ciutat que moria sota els canons.

—Mare de Déu —va murmurar en Laurent—. Esto es...

—Calla —va dir en Guerau.

En Bernat va riure altra vegada.

—Creieu que ens han portat aquí com a sacrifici humà?

Un home va baixar per l'escala barroca. En Siset. Portava una casaca de brocat blau fosc, amb els botons daurats brillant a la llum de les llànties. La pintura als ulls era diferent aquesta nit, daurada, festiva. Al pit, un camafeu.

—Senyors! —va dir, obrint els braços als quatre homes bruts que tenia davant—. Benvinguts al paradís!

El públic als balcons va aplaudir. En Siset es va girar cap a ells, va fer una reverència.

—Dames i cavallers de Barcelona —va continuar, la veu projectant-se per tot el pati—. Aquesta nit tenim el privilegi d'hostatjar els herois de l'arena. Els homes que han desafiat la mort i han sortit victoriosos. Permeteu-me que us els presenti. Aquí teniu uns homes que fan la feina bruta que cap de vosaltres gosaria fer. I jo tinc la decència de pagar-los amb espectacle en lloc de moneda, que és el que vosaltres feu amb els vostres criats, però amb menys franquesa.

Va aplaudir un cop, fort. El so va ressonar contra les parets de pedra.

—Que comenci la festa!

En Guerau va mirar cap amunt i va veure cares conegudes entre el públic, consellers, advocats, mercaders que es passaven de mà en mà els mateixos privilegis que els havia portat la guerra, galaflots amb perruca, i al fons, gairebé amagat entre les ombres, en Pere Gual, el pare de l'Agnès. Els seus ulls es van trobar durant un instant. En Pere Gual va somriure.

La música va canviar, més ràpida, més alegre, les ballarines van abandonar els retornats encadenats i van començar a circular entre el públic que baixava dels balcons cap al pati. Un regiment de criats va aparèixer amb safates de plata carregades de copes de vi. Portaven plats amb formatges, embotits, fruita encara sense podrir, menjar que feia mesos que als carrers de Barcelona no es veia. L'olor del menjar se li va ficar al nas, i l'estómac se li va tancar en un puny mentre la boca se li obria, el cos discutint amb ell mateix sobre si allò era un parany o un regal.

En Bernat va agafar una copa abans que ningú li digués que podia fer-ho. Se la va beure d'un glop. Va agafar-ne una altra.

—Si això és morir —va dir—, moro content.

En Laurent va acceptar una copa amb més reserva. En Yusuf va desaparèixer. No el va veure marxar, però de sobte ja no era al seu costat. Va reaparèixer al cap d'un moment, mastegant alguna cosa, amb una copa a la mà.

—Pernil —va dir, arronsant les espatlles.

—¿Tu Dios te deja comer eso? —va preguntar en Laurent.

—Les normes són més laxes amb els que ja tenim un peu al barzakh, a les portes de la mort.

Una dona es va apropar a en Bernat. Jove, bella, amb un vestit verd que li deixava les espatlles descobertes, uns pits sobre els quals s'haurien pogut fundar tres segles de poesia mediterrània.

—És cert que has matat cinc difunts tu sol?

En Bernat va somriure.

—Dues dotzenes. Però qui compta?

Ella va riure. Una rialla cristal·lina, estudiada.

—Potser hauríem d'estar junts —va dir en Guerau.

En Bernat va alçar la mirada. Tenia un somriure que li partia la cara, els ulls vidriosos plens de vi i promeses.

—Amic meu, si demà som cadàvers, cap d'aquests nobles vessarà una llàgrima. —Va aixecar la copa mig buida—. Gaudim mentre puguem! Com deien els romans, *semen retentum venenum est*.

Li va passar el braç per la cintura, li va clavar una grapa al cul i se la va endur cap a la gentada amb la copa encara a la mà, sense vessar-ne ni una gota.

En Guerau va caminar cap al centre del pati, cap on en Siset parlava amb un grup de nobles. Entre tanta seda, les seves mans esberlades i negres als plecs li penjaven al costat com eines oblidades en una sala de ball, i la seva pròpia pudor, sang seca i sorra, li pujava al nas enmig del perfum dels altres. L'home el va veure apropar-se.

—Ah, l'Indià! L'home del moment.

Un dels nobles, un home gran amb perruca blanca, va arrufar el nas.

—Fa olor de fems.

—És l'olor de la victòria. Senyors, deixeu-me un moment amb el meu protegit.

Els nobles van marxar cap a les taules de menjar. En Siset es va girar cap a en Guerau. El somriure continuava, però els ulls eren diferents. Més freds.

—Estàs content?

—Extasiat.

—Bé, hauries d'estar-ho. Tot això —va fer un gest ample que abastava el palau, la festa, la gent i la ciutat sencera— existeix gràcies a tu. Gràcies als morts que mateu cada nit mentre la gent crida i aposta.

—Gràcies a la guerra, vols dir?

En Siset va inclinar el cap.

—El setge ha estat providencial. Abans de la guerra, jo no era ningú. El fill petit d'una família noble arruïnada. Massa orgullosos per treballar, massa pobres per viure. Em van donar a l'Església, que és on van a parar els fills sobrers dels orgullosos. Una parròquia de trenta ànimes i un Crist corcat, vint anys dient missa a un que no contestava mai. Sabia llegir. Sabia parlar com els altres. Sabia portar la roba sense que es notés que era prestada. Però no tenia res al meu nom. —Va agafar una copa de vi d'una safata que passava. No se la va beure. Només la va sostenir, mirant el líquid vermell—. I aleshores va arribar la guerra. I amb la guerra, els morts. El primer que vaig veure aixecar-se va ser el meu sagristà. Vint anys demanant un senyal, i el senyal va ser aquell. La guerra de dalt s'ha acabat, Indià. La va perdre el meu antic patró. Ara tot és de l'altre, el de dalt i el de baix, i a l'altre no li calen ciris ni llatí. Vol saber què val cada home. Jo li ho ensenyo cada nit. I sí, hi faig un petit negoci de passada, ho reconec. Però és un servei públic, si ho penses bé,

perquè la gent rica, quan té por, vol distreure's, vol oblidar. I jo els hi dono el que volen.

Va beure un glop petit.

—Tu em faràs una fortuna, Indià. La gent aposta per tu. Parla de tu als sopars. Ets famós. Un heroi!

—No soc un heroi.

—No, definitivament no ho ets. Ets un supervivent, que és diferent. Els herois només moren una vegada. —Va deixar la copa sobre una taula propera—. Però vull que sàpigues una cosa. L'arena sempre demana carn nova. La gent s'avorreix. I tu estàs envellint ara mateix, mentre parlem.

—Què vols dir?

—Gaudeix d'aquesta nit. Beu. Menja. Boixa com un marrà. Perquè potser és l'última nit que et puc donar.

Va fer un cop de cap i va marxar cap a un altre grup de nobles. En Guerau es va quedar quiet, mirant-lo desaparèixer entre la multitud de casaques i vestits cars. Firaire de merda.

Algú li va tocar l'espatlla i es va girar.

En Pere Gual estava darrere seu. Era més vell del que recordava, el cabell gris a les temples i línies noves al voltant de la boca, però la cara continuava sent dura, angulosa, i els ulls el van mesurar i el van tornar a trobar poca cosa.

—Guerau —va dir. La veu seca.

—Senyor Gual.

—Vine. Hem de parlar.

En Pere Gual va caminar cap a una de les sales laterals del pati. En Guerau el va seguir. Van entrar en una habitació petita, potser un estudi o una biblioteca, amb lleixes de llibres a les parets i una taula gran al centre.

—Mai no hauria pensat que encara series viu —va dir sense preàmbuls.

—Ho sento si et decebo.

—No m'has decebut, m'has sorprès, que és diferent.

Va caminar cap a la finestra, va mirar cap al pati on la festa continuava.

—L'Agnès va venir a veure't, oi?

En Guerau no va respondre.

—Tinc gent que em diu aquestes coses. Va sortir de casa a mitja nit. Va tornar a l'alba. Pensava que seria prou llesta per amagar-ho. —Va fer una pausa—. Suposo que t'ho va dir.

—Dir-me què?

—Que està casada.

Silenci. En Guerau va notar la mandíbula tensar-se.

—Fa tres anys. Amb Climent Marimon. Bona família. Bones terres. Tenen un fill, un nen.

En Pere Gual es va girar. El va mirar.

—Li vaig trobar un bon marit, algú que podia mantenir-la. Protegir-la. No un noi sense futur que vaig haver d'enviar a les Antilles perquè no tenia res a oferir.

—Vas tenir molta compassió.

—No vaig tenir compassió. Vaig tenir sentit comú.

En Pere Gual va caminar cap a ell i es va aturar a un pas de distància. Feia olor de sabó car i de vi bo. Les mans, netes, descansaven al costat del cos. No havien hagut de lluitar per res que no fos un contracte.

—Vull que sàpigues una cosa. No tinc gaires esperances que això duri. Els teus combats són impressionants, t'he vist. Però el següent serà el que et matarà. O el de després. L'arena sempre guanya. —Va posar una mà a l'espatlla d'en Guerau. La pressió era ferma, gairebé dolorosa—. I quan moris, l'Agnès finalment podrà deixar de tenir esperança. Podrà acceptar la vida que ja té, el marit, el fill, els dies tots iguals.

Va retirar la mà.

—Així que fes-me un favor. Mor ràpid i deixa que la meva filla visqui.

En Pere Gual va obrir la porta i va fer un gest amb dos dits. Un criat va aparèixer al llindar amb una safata.

—Acompanya el senyor a la festa. I dona-li de beure.

En Guerau va sortir amb el criat al costat i una copa a la mà que no havia demanat.

Els van tornar al teatre dues hores abans de l'alba. En Bernat estava borratxo, rient, amb l'olor de perfum car impregnada a la roba. En Laurent caminava recte i mesurat. Anava begut, òbviament, però se'l veia habituat a fer veure que encara mantenia un control que ja l'havia abandonat feia hores. En Yusuf mastegava el que havia robat dels plats de la festa.

En Guerau no havia begut. No havia menjat. Amb prou feines havia parlat amb ningú més que no fos en Siset o en Pere Gual.

Quan van arribar a la cel·la, en Bernat es va deixar caure contra la paret amb un somriure que no es treia ni amb foscor ni cadenes.

—La millor nit de la meva vida —va murmurar.

En Guerau es va quedar dret, mirant la paret davant seu. Comptant les hores que quedaven fins a la propera lluita.

Quan les portes es van obrir i els guàrdies van cridar noms, en Bernat, en Laurent i en Yusuf van ser conduïts cap a un passadís diferent. En Guerau va quedar sol, escoltant les passes dels seus

companys fins que van desaparèixer. Feia dies que no estava sol de debò, i el cos s'hi va trobar perdut. L'esquena buscant una altra esquena que no hi era, els flancs descoberts.

El guàrdia que va quedar amb ell va somriure.

—Aquesta nit, l'Indià lluita sol.

Van caminar pel túnel estret, amb les parets humides brillant sota la llum de la torxa. Va comptar les passes. Setanta-dues, menys que altres vegades. Un passadís diferent.

La porta de la gàbia es va obrir.

L'arena estava buida, llevat dels morts.

Quatre retornats esperaven a l'altra banda, encadenats a la paret del fons. Les cadenes eren prou llargues per deixar-los moure's per la meitat de l'arena. En Guerau va entrar. La porta es va tancar darrere seu.

La multitud va rugir.

En Guerau va mirar al seu voltant. Més gent que mai, cares que reconeixia de la festa. Gent que la nit anterior li havia ofert vi ara cridava el seu nom i apostava diners sobre si sobreviuria o no. En Siset estava assegut al balcó principal, vestit de blanc. Va alçar la mà. El crit de la multitud va créixer.

Va fer un senyal.

Les cadenes van caure.

Els quatre morts es van moure a l'uníson. Dos homes, una dona, un noi de no més de catorze anys quan va morir. Portava encara els pantalons curts i la camisa bruta d'un aprenent de taller.

Van caminar cap a ell amb aquell pas irregular que ja coneixia massa bé, les mans esteses, les boques obertes.

En Guerau va recular cap a la paret que li quedava a l'esquerra. Els dits van trobar la pedra. Va comptar. Cinc pedres des de la cantonada. La sisena estava més endinsada que les altres. Petita diferència, gairebé imperceptible.

La columna.

Durant les lluites anteriors havia anat colpejant aquella mateixa columna. Mai massa fort. Sempre fent-ho semblar accidental. Un cop mentre esquivava, un altre mentre empenyia un mort. Cop a cop, la pedra s'havia anat escantonant a la base. Ara, si la tocaves amb els dits, notaves com es movia, com una dent fluixa.

Els retornats s'acostaven. En Guerau va esperar. Va deixar que arribessin a dues passes. Una passa. Mig pas.

Aleshores es va moure.

Va lliscar cap a la dreta, el cos baixant fins gairebé tocar el terra. El primer va passar per sobre d'ell. En Guerau va girar sobre l'espatlla, es va aixecar, va colpejar el segon a la gola amb el colze. L'impacte li va fer mal al braç.

La dona el va agafar per la camisa. Va estirar. La tela es va esquinçar. En Guerau va caure cap enrere. El noi estava allà, les mans estenent-se cap al seu coll.

Va rodar. Es va aixecar. Va córrer cap a la paret del fons, cap a on les cadenes caigudes feien un munt de ferro rovellat.

Va agafar una cadena, la va alçar. Dues canes de ferro, les baules gruixudes com el puny, un pes mort que se li va abatre als braços.

El primer home va carregar. En Guerau va fer girar la cadena. El ferro va colpejar el crani del mort amb un so que va ressonar per tota l'arena. El retornat va trontollar però no va caure.

Collons.

Va fer girar la cadena altra vegada. Va colpejar les cames. Una. Dues. Tres vegades. Els ossos es van trencar. El retornat va caure.

Però els altres tres continuaven venint.

En Guerau va recular cap a la columna. Els dits van buscar l'esquerda a la base. La va trobar. Més profunda ara.

El segon home va arribar primer. El va esquivar, va usar el seu propi pes per empènyer-lo contra la columna. L'impacte va fer tremolar la pedra. A dins de la pedra, un ancoratge va cedir. Aguantava el pes de tota la gàbia.

La dona es va llançar sobre ell. Les ungles li van esgarrapar el braç esquerre, línies de dolor agut que van sagnar immediatament. Va cridar de sorpresa abans que de dolor, i la va empènyer enrere.

El noi va arribar per sota. Les mans van agafar-li el turmell i el van fer caure.

El terra de l'arena va colpejar-li l'espatlla dreta amb una força que li va buidar els pulmons. Va intentar respirar, no va poder. El noi s'arrossegava sobre ell, la boca oberta, les dents grises i trencades buscant carn.

Va alçar els braços. Va agafar el cap del noi amb les dues mans. Va empènyer. Era fort, més fort del que un noi mort hauria de ser. Va continuar empenyent amb tot el que li quedava als braços.

La dona va arribar pel costat. Es va ajupir. Les mans van buscar-li la cara.

Estava atrapat.

Va girar el cap del noi amb tota la força que li quedava. Les vèrtebres del coll es van trencar. El noi es va quedar quiet.

Però la dona ja estava sobre ell.

En Guerau va fer l'únic que podia fer. Va alçar les cames. Va colpejar la columna amb els dos peus. Va empènyer amb tot el pes del seu cos. Sabia que aquella empenta decidia els propers cinc batecs.

La columna es va moure.

Primer només un dit. Després dos. Després, de sobte, tota la base es va desprendre.

El so va ser un tro sota terra.

La columna va començar a inclinar-se. Lenta al principi, després més ràpida, l'estructura sencera de la gàbia gemegant sota la tensió del ferro.

La multitud va quedar en silenci.

La columna va caure.

Va colpejar la paret oposada amb una força que va fer tremolar tot l'edifici. El ferro de la gàbia, lligat a les velles columnes, va arrossegar-les amb tot el que sostenien, i el galliner del teatre es va desprendre de la paret. Els balcons van caure damunt la gent amuntegada al voltant de la gàbia, fusta i pedra i cossos a la mateixa pluja. Els crits van durar poc. Pols i runa van omplir l'aire, fent impossible veure més enllà de dues passes.

I per l'esquerda que la columna havia obert a la paret, van començar a sortir més morts. Primer tres. Després cinc. Després massa per comptar. Eren els que tenien guardats als túnels per a les lluites, i també els presoners i desgraciats que havien caigut a l'arena nit rere nit. La pedra els havia alliberat a tots.

Ara la multitud cridava, i aquesta vegada de por.

Un home vestit tot ell de seda verda va caure amb tres morts a sobre, i el verd va ser l'última cosa d'ell que es va distingir, fins que les mans s'hi van enfonsar i van trobar la carn que hi havia a sota. Una dona va quedar de genolls amb la boca d'un mort segellada al coll. A cada queixalada, el mort li arrencava la carn en tires ensangonades i li deformava el crit en un borbolleig indecent, fins que del crit no en va quedar res, i d'ella tampoc. Un bosc de mans i dents buscava panxes i colls i els obria. La sorra es va beure la sang vessada fins que no va poder més i es va tornar fang. Els ventres s'obrien com sacs, escampant budells a la llum de les torxes. Un vell s'arrossegava cap enlloc amb un mort arrapat a l'esquena que li menjava entre les espatlles sense pressa, i encara avançava un pam, i un altre.

Tota la platea era una taula de carnisser.

En Guerau es va aixecar. La dona morta encara era sobre ell. Li va clavar el colze al nas, va sentir l'os trencar-se, va empènyer-la. Es va posar dret. El segon home estava darrere seu. Va girar, va agafar-li el cap, va fer-lo girar ràpid. Les vèrtebres es van separar.

El cos va caure.

Va córrer cap a l'esquerda de la paret.

El túnel del darrere era estret, fosc, embotit de l'olor de mort. Va córrer sense pensar. Les mans buscaven les parets, els peus el terra. Tot per instint, perquè la visió no servia de res. Va sentir crits darrere seu. La gentada, els morts, tot barrejat en un so que ja no era el d'una multitud.

El túnel va girar, i va tornar a girar. En Guerau va arribar a una cruïlla de tres camins.

Va triar el del mig.

Era el correcte, i ho va saber pels sons, menys crits, menys caos. Un túnel que s'allunyava de la gàbia en lloc d'acostar-s'hi.

Va córrer fins a perdre el compte dels revolts. Finalment, va veure llum davant. Una torxa penjada a la paret. I sota la torxa, un home.

En Siset.

Estava sol. Portava la casaca blanca bruta de pols i sang. El cabell, sempre perfecte, ara li queia desordenat sobre la cara. La pintura dels ulls se li havia escampat amb la suor i li baixava per la galta, per damunt dels puntets blancs de la cicatriu, sense respectar-los. Tenia un ganivet a la mà. Petit i elegant. El tipus de ganivet que un noble portaria per tallar formatge.

—Tu —va dir. La veu havia perdut la teatralitat i l'ampul·losi-tat. Tot el que havia construït se li acabava d'esfondrar a sobre—. Tu has fet això.

—Jo he fet això.

En Siset va riure. Un so aspre.

—Ell encara mira, Indià. Sobretot ara.

Doncs que miri, el molt cabró.

Va alçar el ganivet. En Guerau no el va esperar, va córrer cap a ell. En Siset va intentar clavar el ganivet. En Guerau li va agafar el canell, va girar el braç cap enrere, va sentir l'os trencar-se. El ganivet

va caure. En Siset va cridar. En Guerau el va empènyer contra la paret. Les mans van trobar el coll del pobre desgraciat. Van prémer. Els anells d'en Siset li anaven a buscar els canells i els avantbraços, un rascar de metall que no arribava a fer mal.

En Siset va intentar parlar. No va poder. Els ulls se li van fer grossos.

En Guerau va continuar pressionant. Va sentir l'os hioides trencar-se sota els dits. Va sentir el cos d'en Siset deixar de lluitar, els músculs afluixant-se sota els dits. Als deu ja s'havia acabat. En Guerau va continuar pressionant, comptant fins a trenta, per assegurar-se. Els últims deu els va comptar a poc a poc.

Va haver de dir als dits que s'obrissin. El cos d'en Siset va caure a terra. No va sentir res. Ni satisfacció ni culpa, només un cansament que li queia als braços i una saliva espessa que es va empassar d'un cop.

Va continuar corrent.

Els va trobar al cap de dos túnels més. En Bernat, en Laurent i en Yusuf, caminant cap a ell amb torxes alçades i les cares brutes de sang que no era seva.

—Guerau. —En Bernat va somriure—. Què collons has fet?

—El que s'havia de fer.

—¿Adónde? —va preguntar en Laurent.

En Yusuf va assenyalar el túnel del darrere.

—Nord. Hi ha una sortida prop de Santa Anna. La vaig veure quan em van portar aquí el primer dia.

—Com saps que encara és oberta?

—No ho sé.

Van córrer.

Darrere seu, els crits continuaven. Els morts continuaven sortint per l'esquerda de la paret, i la gent encara no havia acabat de morir.

L'ALBA

BARCELONA VA SAGNAR LLUM quan el sol va trencar l'horitzó.

La fugida els havia empès cap al nord, però la nit els havia anat baixant cap al port, carrer rere carrer, esquivant les rondes. Des d'un terrat prop del Palau, tots quatre s'amagaven rere una xemeneia mutilada per l'artilleria. La mar brillava com metall fos, mentre Montjuïc s'alçava en silenci al sud. Però els canons que importaven eren al nord, a les bateries de les Dues Corones del Clot i del Bogatell, que havien callat durant la nit i que aviat tornarien a parlar. Als seus peus els carrers de la Llotja serpentejaven buits, només amb algun vigilant fent la ronda amb els ulls vermells de no dormir, o algun lladre desesperat més per pa que per monedes.

Cap al nord, més enllà del laberint de teulades i places mortes, les muralles recollien els primers raigs daurats com un blindatge rovellat. A l'altra banda, invisible, l'exèrcit de les Dues Corones esperava sota la pols. Quinze mil homes amb ganes d'acabar la carnisseria i girar cua cap a casa.

Ens tenen ganes, els malparits.

Es va veure per un moment al capdamunt de la muralla de la Ribera, respirant aquell silenci tibant que fa venir ganes de vomitar. Un dimoni clavat entre dos àngels, tots tres caient a plom des del cel. Els àngels li murmuraven a l'orella durant tota la caiguda, un xiuxiueig pacient i llefiscós que se li ficava per dins de l'os i que el vent de tramuntana no aconseguia arrencar d'allà. Van colpejar l'aigua més enllà de l'espigó i el port es va obrir com una mandíbula famèlica. Es va aixecar una columna d'aigua tan brillant que els mateixos soldats de les trinxeres francocastellanes es van posar drets per mirar, idiotes, banyats per una claror que brollava de sota el fons del mar i que no devia res al sol. Pur instint. Hi havien entrat dos àngels i un dimoni. En van sortir tres àngels.

—Hòstia, quin espectacle —va dir en Bernat al voltant d'un badall profund.

I ho era. La llum tocava els terrats trencats i els feia espurnejar. El fum de mil fogueres pujava amb cintes de seda cap a un cel que ignorava el setge i la fam.

El vent els va arribar del mar. Portava sal, i quitrà, i l'olor neta de l'horitzó, que no sap de guerra ni de pesta. En Guerau el va sentir a la cara. Una carícia sense intenció. El cos li feia mal a tot arreu, els músculs plens de nusos que no sabia si es desfarien mai, les costelles sensibles allà on els retornats li havien premut la carn i les plantes dels peus fetes malbé de sortir descalç del teatre. Però el sol li escalfava l'espatlla i el vent li refredava la suor de la nit, i la combinació de les dues coses era tan senzilla i tan bona que va haver de cloure els ulls un moment per no perdre'n el gust.

—Quant fa que no veies salir el sol? —va preguntar en Laurent.

En Guerau va fer el compte mentalment. Les nits a les catacumbes, les lluites, la foscor convertida en norma.

—Massa dies.

—Jo també —va dir en Bernat. Encara mirava l'horitzó—. Havia oblidat com el trobava a faltar.

En Yusuf no deia res, només vigilava els carrers.

En Guerau coneixia aquella quietud, però des de l'altra banda. Al Carib havia comprat i venut homes que la portaven, els havia mirat les dents i els braços i els havia posat preu sense que li tremolés la mà. Ara la hi veia a en Yusuf, l'home que tenia al costat, i no va saber on desar-ho.

En Laurent va alçar la mà i va saludar cap a un punt del terrat on no hi havia ningú.

—¿Quién es? —va preguntar en Bernat.

—Nadie. Mi hermano Tomás. —Va baixar la mà—. Perdón. A veces el veig por la mañana. Cuando hay mucha luz se confunde con... —Va fer un gest imprecís amb els dits, traçant una forma a l'aire que podia ser una cara o una finestra o res—. Ya se ha ido. No importa.

—I ara què? —va dir en Yusuf.

En Guerau es va rascar la barba. Li havia crescut salvatge durant els dies sota terra, plena de sang seca i sorra de l'arena.

—Podríem intentar sortir de la ciutat —va dir en Bernat—. Les muralles tenen bretxes. Hi ha poques patrulles, podríem arribar a les línies franceses, rendir-nos i esperar que no ens disparin de seguida.

—Nos dispararían —va sentenciar en Laurent—. Yo lo haría.

—Probablement.

—O podríem desaparecer. —En Laurent es va fregar el clatell—. Ser quatre rostres més entre los desesperados. Alguna taverna encara necessitarà qui carregui botes i netegi vòmits. Vida de briva, pero vida. Podemos esperar que tot acabi.

—Merda. —En Yusuf va escopir per sobre la cornisa.

En Guerau es va mirar les mans. Li tremolaven una mica. Per primer cop en setmanes, tornava a ser amo dels seus passos, sense cadenes ni ningú intentant fer ús d'ell contra la seva voluntat. Era el que havia volgut. Era el que havia somiat els últims mesos sota terra, quan havia hagut de demanar permís per dormir, per pixar, per girar el cap. Hauria d'haver sentit alleujament.

—He de trobar la meva germana —va dir.

Els altres tres el van mirar.

—El clos de Santa Caterina segueix en quarantena —va recordar en Laurent—. Hi ha milícia a cada entrada. Ningú no hi entra ni sale sin permiso.

En Guerau no necessitava que l'hi diguessin. Santa Caterina era el convent dels dominics, i ell havia nascut a tocar del seu mur, en una de les cases que s'hi arrapaven com paparres a un gos. Es coneixia de memòria cada boca de carrer que la milícia havia tapiat amb taulons i por, el campanar emmudit, el claustre, i a sota de tot les criptes on els frares havien apilat els seus morts segle rere segle. L'Eulàlia era allà dins, darrere del cordó, i ell coneixia el camí.

—Ho sé.

—Entonces sabes que es un suicidio.

—Ho sé.

—Podem provar primer amb la casa de l'anglès —va dir en Yusuf de cop—. Sé on viu... vivia.

—Si encara hi és —va matisar en Bernat—. La casa, vull dir. Podria estar ensorrada o saquejada.

—Segurament, però és un lloc per on començar. I un cop tinguem el que volen els francesos, trobem la teva germana.

En Guerau no va respondre de seguida.

Quatre homes. Un ganivet curt entre tots quatre, sense diners, sense una sola porta a la ciutat que s'obrís sense preguntes. Si anaven directes a Santa Caterina per buscar l'Eulàlia, no passarien del

primer cordó. Si es quedaven a la ciutat, la Bandera Negra acabaria de fer la feina de l'arena en un parell de dies. Si fugien per les muralles... en Laurent ja havia dit què passaria.

Quedava una sola palanca, i tots quatre ho sabien. Tenir la capsa volia dir tenir accés a un vaixell per sortir de la ciutat.

—Doncs a casa del metge —va dir en Guerau.

El sol ja era més alt. La ciutat despertava. Aviat algú descobriria què havia passat a les Comèdies i començaria a buscar els responsables.

Avançaven per Barcelona a la velocitat dels morts.

Les cases prop del port estaven gairebé intactes. L'artilleria francesa apuntava a les muralles i als barris més propers. Però el setge havia deixat marca fins i tot allà. Cases amb les portes obertes de bat a bat, buides de qualsevol cosa de valor des de feia mesos. Places on les fonts havien emmudit perquè ningú no mantenia els aqüeductes. L'olor de cossos bruts, de clavegueres, cap crit de venedor, cap campana. Una roda de carro hauria estat un escàndol. Només les seves quatre passes desiguals i, a sota de tot, una ciutat que havia desaprès de fer soroll.

Van veure una dona que portava un nen mort embolicat en roba. Va passar pel seu costat sense aixecar el cap, amb la cara buida, arrossegant els peus cap a les fosses comunes de fora dels murs.

En Bernat va girar el cap.

—Jesucrist.

—Déu no és aquí —va dir en Laurent—. Se fue con la primera bala de cañón.

Soldats de la Coronela dormien als portals, encara amb l'uniforme, massa exhausts per arribar a la caserna. Un d'ells tenia sang seca al braç esquerre. La ferida era vella. Ningú s'havia molestat a curar-la.

En un cantó, un capellà donava l'extremunció a un home estirat al carrer. L'home tenia el ventre inflat per la fam i els braços secs com branques d'arbre. La veu del capellà era mecànica, gastada de repetir les mateixes paraules.

En Guerau va pensar que, fins i tot enmig d'aquell cúmul de cendra, a la ciutat encara hi quedaven homes bons, dones bones. Poca gent que mantenia la fe arrapada al puny com una moneda de coure sostinguda durant una llarga caminada d'hivern. Els dits blancs de pressió, gèlids, sentint com el metall s'escalfa molt lentament contra la pell viva, disputant-li el fred a la nit. Però la metralla de la història els havia llançat tan lluny els uns dels altres que cap de les seves petites llums podia trobar el reflex de la veïna. Massa distància per a un caliu tan prim. Estaven fotuts, clar que sí, però la moneda seguia cremant de mala gana dins de la mà.

Llavors, en girar una cantonada, en Guerau va sentir un soroll i el cor se li va encastar a la gola. Rialles. La mà li va anar al ganivet que no tenia. El so no tenia cap dret a existir allà. Era d'una altra ciutat, una on encara no hi havia caigut cap morter sobre cap teulada.

Canalla.

Quatre nens, potser cinc, el més petit tot just prou gran per aguantar el pal que empunyava, que era un mosquet, que era un canó, que era el que la seva boca decidís, perquè a aquella edat la paraula refà el món i un pal és més arma que qualsevol cosa que els castellans haguessin apuntat contra les muralles. Jugaven a soldats. És clar que hi jugaven. A Cartagena els havia vist jugar a amos i

esclaus, a Veracruz a inquisidors i heretges. El pal era sempre el mateix. Només canviava la guerra a què servia.

Un dels nens es va enfilar a un munt de runa que feia una setmana havia estat el dormitori d'algú i es va proclamar Villarroel. Els altres tres el van carregar amb els pals apuntats i ell va morir entregat al joc, caient amb els braços oberts i la cara al cel i un somriure esquerdat, perquè el joc era massa bo, el matí massa lluminós, i el seu cos no havia rebut el comunicat de la ciutat sobre la desesperació.

En Guerau es va aturar.

Un espasme o un aleteig es va moure darrere les costelles. El més petit es va enredar amb els seus propis peus i va caure de bocaterrosa i no va plorar, només es va quedar allà un instant mirant el cel amb una expressió de profunda traïció filosòfica, i després es va alçar i va tornar a carregar, i el so que van fer els seus pulmons, aquell lladruc cru i brillant d'alegria estúpida, li va entrar al pit a en Guerau i s'hi va allotjar, calent i net i impossible d'extreure.

Al carrer dels Escudellers, en Guerau va reconèixer una casa. Pedra grisa amb una porta verda que un dia havia estat lluent. La porta ja no hi era, arrencada per fer llenya o per la metralla. El que quedava era l'ull buit del marc i la foscor a l'interior, i ell va saber que era la casa on havia comprat castanyes torrades amb l'Eulàlia, un hivern que ara li costava col·locar al calendari. La dona que les venia es deia Carme o Maria. Va alentir el pas davant d'aquella porta buida. Una alenada. Dues. Després va continuar caminant.

Tota la ciutat se li havia omplert de portes així. Cantonades, llindars. En trobava a cada carrer i ja no s'hi aturava.

La casa del metge Harrow era al carrer dels Còdols. Tres pisos. Façana de pedra amb relleus de querubins i flors, ornamentació d'una riquesa que el setge havia tornat absurda. A alguns querubins la metralla els havia menjat la cara, i somreien igual amb el tros que els quedava.

La porta estava entreoberta.

Es van aturar al carrer, observant, esperant que algú en sortís. Res.

—Podría haber saqueadores a dins —va dir en Laurent.

—O qualsevol altra cosa —va coincidir en Bernat.

En Guerau va empènyer la porta.

El rebedor feia olor de pixum, algú s'havia cagat en un racó. Les parets estaven nues de quadres o miralls. La barana de fusta de l'escala havia estat arrencada en part, segurament per fer llenya.

Van pujar al segon pis i era més del mateix, habitacions sense mobles, vidres trencats. Un gat mort dins el que havia estat un dormitori, momificat per l'aire sec.

En Laurent es va ajupir al costat del gat. Li va passar un dit per l'esquena, seguint les costelles que sobresortien de la pell apergaminada.

—Mira, gatito —va dir en veu baixa—. Tú sí que has sabido quedarte quieto.

—Laurent, hòstia —va dir en Bernat.

—¿Qué? —Va alçar el cap. Els ulls eren clars, presents.

—Al soterrani hi tenia la consulta, crec —va dir en Yusuf, assenyalant una porta al fons del passadís.

Les escales eren de pedra, estretes i en espiral cap a la foscor. En Guerau va baixar primer, tocant les parets per no caure. La pedra se li feia aspra sota els dits, i la foscor de sota el venia a trobar més de pressa del que els ulls s'hi podien fer. L'olor empitjorava a cada graó. Ja feia una fortor mig química, mig orgànica, com la dels malalts apilats als hospitals.

El soterrani era una sala gran amb sostre de volta. O el que en quedava.

Havia estat un laboratori, es veia malgrat la destrucció. Taules llargues contra les parets, ara bolcades. Prestatges on havien guar-

dat llibres i instruments, ara plens de vidres trencats. I escampats per terra, pots, desenes, potser centenars. Recipients de vidre que havien guardat mostres en formol. Tot esmicolat, els continguts escampats pel terra de pedra, una mà mig descomposta, un tros de cervell gris, paper mullat, ulls, cors, budells...

—Mare de Déu —va murmurar en Bernat, amb la mà aferrada a la cara.

...i òrgans que ningú no podia identificar. Creixements estranys, potser tumors o alguna cosa pitjor. Coses que havien estat humanes i altres que no.

Hi havia papers per tot arreu. Textos mèdics, diagrames, notes amb lletra atapeïda en anglès, llatí i llengües desconegudes. La humitat n'havia convertit la majoria en una pasta il·legible.

Al centre de la sala, una gran taula de fusta. Taques que podien ser de sang o de productes químics. Corretges de cuir a les cantonades per subjectar canells i turmells. En Guerau la va mirar massa estona. Coneixia el fred d'aquelles taules, la pressió de les corretges, la sensació de ser carn sobre fusta esperant que algú decidís què fer-ne. No d'aquella taula exacta. D'altres que se li assemblaven prou. Les Antilles estaven plenes de fusta i corretges i homes que feien coses que després no s'explicaven.

Van buscar per la sala metòdicament. La capsa d'ivori. Qualsevol pista del que n'havia fet en Harrow.

La capsa no hi era.

Sota una de les taules bolcades hi havia un diari enquadernat en cuir. La coberta estava malmesa per l'aigua, però les pàgines encara eren llegibles.

I al costat del diari, una ampolla d'aiguardent, encara precintada.

En Bernat la va recollir i la va mirar al contrallum de la petita finestra del soterrani.

—Aiguardent del bo. El fill de puta tenia bon gust.

—Hauríem de marxar —va dir en Laurent—. Podria venir la guàrdia. Saqueadores, cualquiera.

—S'està fent fosc —va apuntar en Yusuf—. Si ens movem pel carrer després del toc de queda, tenim més números que ens disparin que si ens quedem aquí.

—¿Quedarnos aquí? —va dir en Laurent—. En aquest escorxador?

—Tens una idea millor? —va respondre en Yusuf.

En Laurent no la tenia.

Van netejar un espai al racó més allunyat de les restes humanes. Van trobar uns draps prou nets per seure. En Yusuf va pujar a buscar trossos de fusta dels mobles desfets. No podien fer foc perquè el fum els delataria, però tenir la fusta a prop els feia sentir menys exposats. O potser era la mentida que el cos necessitava per dormir, una pila de llenya que era gairebé una llar de foc que era gairebé una casa.

En Bernat va obrir l'aiguardent.

Va fer un glop llarg i va passar l'ampolla a en Laurent, que va fer el mateix. Després a en Guerau. L'alcohol cremava en baixar, una escalfor agradable, i va notar com els músculs de les espatlles, tibants de feia setmanes, cedien un dit amb el primer glop. La primera cosa que tenia el gust que calia en setmanes.

En Yusuf va agafar el diari i el va obrir per la primera pàgina.

—Saps llegir anglès? —va preguntar, mirant en Guerau.

—No.

—I tu, Bernat?

L'home corpulent va negar amb el cap.

—Ni català tampoc, mai en vaig aprendre. En Salvi deia que els llibres eren per als capellans i els estafadors.

—I tu, Laurent?

—Sé firmar. Nada más.

En Yusuf es va acomodar contra la paret amb el diari a la falda. La llum de la finestra del soterrani era gairebé un insult, tan feble que hauria d'haver fet impossible llegir, però en Yusuf tenia els ulls fets a poca llum.

—Comença el 1711 —va dir—. El 8 de gener, a Londres.

Va començar a llegir.

UN PARE

8 DE GENER DE 1711 · LONDRES, ANGLATERRA

La Vivienne ha empitjorat durant la nit. La febre no baixa, i el Dr. Pemberton ha provat tots els tractaments coneguts. Sagnies, herbes, fins i tot pregàries. Res no funciona.

Té onze anys. Onze anys i ja està grisa com les cendres. Fa un mes encara tenia pigues, i els cabells del color del coure vell. La febre li ha apagat primer les pigues, després el coure. S'ho endú tot per ordre, de les coses petites a les grans.

La Mary no dorm. Es passa les nits al costat del llit de la nostra filla, cantant-li les mateixes cançons que li cantava de petita. Però la Vivienne ja no les escolta. Els seus ulls miren cap a algun lloc que nosaltres no podem veure.

El Dr. Pemberton m'ha dit aquesta tarda, amb la veu baixa perquè la Mary no el senti. «Un any potser, si tenim sort. Edward, ho sento.» He trencat dues copes de vi després que marxés. No pel vi, només pel soroll que fan en trencar-se.

La medicina diu que no hi ha res a fer. La fe diu que hem de resar i acceptar la voluntat de Déu. Però jo soc metge. He passat vint anys estudiant el cos humà, les seves misèries, les seves cures. I ara tot el que he après no serveix de res davant d'una febre que consumeix la meva filla dia a dia.

Però he llegit coses. Cròniques antigues. Testimonis que la Reial Acadèmia descarta com a superstició. Històries de cossos que tornen a la vida, de carn que continua caminant després que l'ànima se n'hagi anat.

I si existeix un principi més enllà de la ciència? Una força més enllà de la fe?

Si els morts poden caminar, potser la mort es pot vèncer.

Que Déu em perdoni si fracasso.

En Yusuf va alçar la vista un moment. L'ampolla d'aiguardent va fer una altra ronda. Ningú no va dir res i en Yusuf va continuar.

15 DE MARÇ DE 1711 · BERGEN, NORUEGA

Vaig deixar Londres fa setmanes. La Mary no volia que marxés, però li vaig prometre que tornaria amb respostes. He vingut aquí perseguint rumors. El vell Olaf Eriksson, pescador retirat, jura haver vist el draugr del seu avi sortir del túmul familiar fa quinze anys.

«La pell era blava, gairebé negra», em va dir, assegut al seu cobert fumant pipa. «Feia olor de metall oxidat. Les mans recordaven com estrènyer. I els ulls estaven buits però encara recordaven com odiar.»

Li vaig preguntar com sabia que era el seu avi.

«Perquè portava l'anell que jo mateix li vaig posar al dit quan el vam enterrar. El cos era el seu. Però el que hi havia dins ja no.»

He passat dies amb el professor Andersen a Copenhaguen, traduint les sagues antigues. Parlen de draugar amb força sobrehumana. Cossos que aixequen pedres que tres homes no mourien.

Però el que m'interessa és això. Caminen després de morts i la carn continua movent-se. El cor no batega però el cos obeeix alguna força que la ciència ignora.
Si entenc com, potser puc entendre com evitar que la Vivienne deixi de caminar.

2 DE NOVEMBRE DE 1711 · CANTON, XINA

Deu mesos perseguint ombres. Cada dia em pregunto si arribaré massa tard.
Carta de la Mary rebuda fa tres setmanes, la Vivienne encara viu. Però cada vegada menys. Ho escriu així. «Cada dia hi ha menys de la nostra filla dins d'aquest cos.»
El comerciant Li Wei em va parlar dels jiangshi. Cossos rígids que caminen a salts, que drenen el qi, l'alè vital dels vius.
«Si entens el qi», vaig dir, «si entens com el drenen, pots entendre com retenir-lo en un cos que es mor?»
Li Wei em va mirar com si estigués boig. Potser ho estic.
Porto els talismans al folre de la jaqueta. Els estudio cada nit.

En Bernat va agafar l'ampolla i va beure. Va mirar en Guerau.
—Pobre desgraciat —va dir.

15 DE JUNY DE 1712
PETIT-GOÂVE, SAINT-DOMINGUE

Disset mesos des que vaig deixar Londres. Toinette em va parlar del seu germà convertit en zonbi. Del bokor que va extreure el gros bon ange, l'ànima gran, i va deixar només la closca.
Li vaig pagar perquè em portés a veure un bokor. L'home em va mirar amb desconfiança però finalment va acceptar parlar.
«El cos és una màquina», va dir en el seu francès trencat. «L'ànima és la que la controla. Però si saps com, pots conduir tu mateix. Pots fer que la màquina continuï funcionant sense conductor.»

«I si l'ànima encara hi és?», vaig preguntar. «Si està morint però encara no ha marxat?»
El bokor va somriure. Sense humor.
«Aleshores has d'evitar que marxi. I per això necessites alguna cosa més forta que les meves pols i paraules. Necessites poder diví.»

La llum de la finestra del soterrani s'havia extingit del tot. En Yusuf llegia ara amb la poca claror que entrava per l'escala, la veu constant i baixa. En Laurent dormia. En Bernat escoltava amb els ulls tancats, l'ampolla a la falda. En Guerau escoltava amb els ulls oberts, mirant el sostre de volta, pensant en una nena d'onze anys grisa com les cendres i en un pare que va creuar el món sencer per salvar-la.

22 D'OCTUBRE DE 1712 · ROMA, ARXIUS DEL VATICÀ

He passat sis setmanes suplicant accés als arxius. Cada dia que passa, a la Vivienne li'n queda un menys. Finalment, un cardenal que va conèixer el meu pare a Oxford m'ha concedit deu dies.
Carta de la Mary. «La Vivienne ha perdut la consciència. Ja no desperta. El Dr. Pemberton diu que són dies, no setmanes. Però ho ha dit abans, i la nostra petita continua aquí.»
He trobat el que buscava.
La Resurrecció de Crist, que tothom veu com un miracle. Després de vint mesos documentant cossos que tornen, jo hi veig patrons.
Joan diu que Crist va aparèixer amb les ferides encara obertes. Un cos ressuscitat que porta les marques de la mort. Que camina, que parla, que menja peix davant dels deixebles per demostrar que és corpori. Però que també travessa portes tancades.
He trobat referències a la Llança de Longinus. L'arma que va obrir el costat de Crist a la creu. Els textos antics diuen que la llança va quedar imbuïda de poder. Que pot donar vida i prendre-la.

La que ensenyen amb les insígnies de l'Imperi a Nuremberg és la còpia. El ferro veritable fa segles que és en mans dels Habsburg, a Viena, a Hofburg, guardat com a relíquia imperial.

14 DE DESEMBRE DE 1712 · VIENA

Vint-i-tres mesos. L'última carta de la Mary. «T'ho prometo, Edward. Ella t'espera. Però no puc dir quant temps més.»
He estat dies planificant, estudiant els horaris dels guàrdies, els canvis de torn, les rutes de patrulla. Subornant un criat del palau que necessitava diners per pagar deutes de joc.
Ahir vaig seguir un dels guàrdies nocturns. Es deia Klaus i tenia esposa i dues filles.
Li vaig preguntar pels torns i li vaig oferir diners. Va riure. Va dir que cap anglès podria pagar prou per trair l'emperador.
Aleshores vaig fer el que havia de fer.
El ganivet va entrar entre les costelles abans que pogués cridar. Li vaig tapar la boca amb la mà esquerra mentre amb la dreta el mantenia contra la paret. Els seus ulls em miraven, sorpresos primer, després aterrats, després buits.
Aquesta nit no he dormit. Veig els ulls d'en Klaus cada vegada que tanco els meus.

En Bernat va obrir els ulls.

—Va matar un home per una relíquia? —va dir.

—Va matar un home per la seva filla —va corregir en Yusuf.

Va passar la pàgina.

18 DE GENER DE 1713 · LONDRES

Vaig arribar ahir. Massa tard.
La Vivienne va morir fa tres dies. Vint-i-quatre mesos i set dies després del diagnòstic que deia potser un any. Gairebé dos anys esperant que tornés.

La Mary estava asseguda al costat del cos, aferrada a les mans fredes de la nostra filla, cantant encara cançons de bressol.
Quan em va veure no va dir res més que això. «On eres?»
No vaig poder respondre.
Aquesta nit he baixat a la cambra on tenim el cos de la Vivienne. Està vestida amb el vestit blanc que la Mary li va cosir per a l'última Pasqua. Les mans creuades sobre el pit, els ulls tancats, la pell grisa.
He obert el cofre. He tret la llança.
El metall continua fred. Però quan el toco, sento el pols. Més fort ara.
He rebut notícies d'un apotecari francès establert a Barcelona. Un home que diu haver descobert secrets per animar els morts. Potser és un farsant. Potser està boig. O potser, contra tota probabilitat, ha descobert el que jo busco. Un agent.
Aquesta nit traslladaré el cos de la Vivienne a un taüt de plom segellat. Diré a la Mary que l'enterrarem a la cripta familiar. Però el que faré és endur-me el taüt.
La portaré a Barcelona. Portaré la llança.
I la tornaré. La faré tornar.
No com a zonbi sense ànima ni com a draugr ple d'odi. La tornaré com la Vivienne. Com la meva filla.
Déu em perdoni pel que estic a punt de fer.

1 DE MARÇ DE 1713
EN TRAVESSIA CAP A BARCELONA

Soc lladre. Soc assassí. Soc profanador de tombes. Soc marit infidel i pare desesperat.
Però també soc l'última oportunitat que té la Vivienne de tornar.
La llança porta el poder. Ho sé. Ho he sentit.
La Guerra de Successió devasta Barcelona. Els morts s'apilen. I enmig d'aquest horror, un apotecari francès ofereix els seus serveis a qui pugui pagar.

També porto la sang d'en Klaus a les mans. He intentat rentar-me-la durant setmanes però encara la veig sota les ungles, als plecs dels dits. Potser no hi és. Potser és només culpa. Però la veig igualment.

Soc pare abans que científic.

Que Déu ens perdoni a tots...

En Yusuf va tancar el diari.

Ningú no va parlar de seguida. El soterrani encara era ple de la veu d'un home que havia escrit aquelles paraules a la llum d'una espelma, en cabines de vaixell i en cambres d'hostal d'una dotzena de ciutats que en Guerau no trepitjaria mai.

—Molt bonic, tot plegat. —En Bernat es va passar la mà per la cara, de dalt a baix—. Però no diu enlloc, cagondena, on para la llança, si és això el que amaga la capsa que volen els francesos.

—Va arribar a Barcelona amb ell. —En Guerau va deixar caure les paraules a poc a poc—. Potser encara la té ell.

—No sabem ni tan sols si encara és viu.

En Bernat va deixar anar una rialla seca.

—I els francesos? —Va mirar en Guerau, després en Yusuf, després altra vegada en Guerau, esperant que algú li tragués la por del damunt—. Ens prometen una barca a canvi de la llança. I quan ens hi presentem amb les mans buides, què? Ens deixaran pujar igualment, per la cara?

Ningú no el va contradir.

—Ens deixaran a la sorra —va continuar, la veu un pèl més amunt—. Amb la ciutat plena de morts i els marrans de Felip a les muralles. Hem creuat mitja Barcelona per arribar a aquest soterrani que put a carn passada, i resulta que el botí és un diari que explica una història trista i prou. Me'n fot, tot plegat.

—Bernat... —En Guerau no va apujar la veu—. Una cosa cada vegada.

—Doncs digues-me quina toca ara. Perquè jo no la veig.

En Guerau va mirar el diari.

—Ens l'enduem.

—El diari? —En Bernat va arrufar el front—. I de què coi ens servirà, un diari?

—Si els francesos volen la llança, és perquè saben molt bé què fa. I tot el que fa és aquí dins, escrit per l'home que s'hi va deixar la vida descobrint-ho.

En Guerau va fer una pausa. La poca claror de l'escala li va caure de biaix a la cara.

—Qui vulgui l'arma voldrà saber això. Ens dona alguna cosa per posar sobre la taula el dia que hi seiem sense res a les mans.

En Yusuf va agafar el diari i el va sospesar a la palma, com es fa amb la mercaderia.

—Una cosa per seure a taula... —va dir.

—Per seure-hi —va dir en Guerau—. Aixecar-se'n viu ja serà una altra feina.

En Bernat es va mirar les mans, després el diari.

—I si no n'hi ha prou?

—Llavors buscarem una altra cosa. Sempre n'hi ha una altra. —En Guerau es va repenjar a la paret freda i va alçar els ulls cap a la volta que amb prou feines es distingia en la negror—. Un problema per a cada solució, company.

En Yusuf li va allargar el diari. En Guerau se'l va ficar sota la jaqueta, contra el pit.

—Pujo a dalt —va dir en Yusuf—. Faré guàrdia.

—Tu també necessites dormir —va dir en Guerau.

—Dormiré quan estiguem en un lloc més segur. Si és que n'hi ha cap.

Va desaparèixer escala amunt.

En Laurent dormia recolzat a la paret, mig despert, com sempre. A mitja lectura havia murmurat alguna cosa, sense obrir els ulls. Just quan en Yusuf llegia el passatge de la Vivienne vestida de blanc,

en Laurent havia dit «La nena tiene frío» amb una veu que no era la seva, una veu de nena, prima i llunyana, que va quedar surant un instant a les fosques. Després havia tornat a roncar.

En Guerau i en Bernat van seure sense dir-se res. El soterrani era fred. L'olor encara era insuportable, però s'hi havien acostumat. La claror de l'escala s'havia reduït a un fil, i amb en Laurent roncant baix i en Yusuf fent guàrdia a dalt, només quedaven ells dos i l'ampolla que s'anava buidant entre les mans.

—La teva germana —va dir en Bernat—. Com és?

En Guerau va intentar recordar-ho, però feia cinc anys que no veia l'Eulàlia i només alguns records eren nítids. El seu riure, com li guanyava sempre a les cartes, com va plorar el dia que ell se'n va anar. D'altres eren borrosos, descolorits com roba estesa massa dies al sol.

—Forta. Més llesta que jo. Sempre ho ha estat. Va ajudar ma mare a aguantar la casa tan bon punt va ser prou gran.

—Casada?

—No. Esperava... —Es va aturar—. Tant se val. Això era abans.

En Bernat va fer un glop.

—De debò creus que la trobarem?

—No ho sé.

—I si ho fem? Què?

—Llavors m'asseguraré que estigui fora de perill. La trauré de la ciutat, si puc.

En Bernat va callar una bona estona. Tant, que en Guerau va pensar que s'havia adormit. Però llavors va parlar, amb una veu més baixa i aspra.

—Jo tenia dona. La Tecla. Ens vam casar joves, saps? Massa, potser. Ens coneixíem des de marrecs, del port. Jo ja pescava i ella ja em feia riure. Havíem de construir una vida, tenir fills, envellir junts...

Va beure de nou, aquest cop més estona.

—Va morir fa dos anys. Li vaig agafar la mà i la vaig veure apagar-se sense poder fer-hi res.

El silenci va tornar.

En Bernat tenia les mans sobre els genolls i les mirava fixament, aquelles mans grosses que havien aixecat xarxes i esclafat cranis i agafat la mà d'una dona que es moria. No hi havia res a dir. En Guerau ho sabia i en Bernat ho sabia i l'aiguardent feia el poc que podia, que era cremar coll avall i deixar una estela d'escalfor.

—Després d'això, tot me la va bufar —va continuar en Bernat—. Vaig beure massa. Vaig jugar el poc que em quedava. Vaig comprar una barca que no podia pagar. Pensava que si m'enfonsava del tot, deixaria de patir. No va funcionar.

—Per això vas acabar a l'arena?

—Per això i per imbècil. —Va mirar en Guerau—. Però et diré el que hi ha. La gent a qui dec diners té contactes. Saps què vull dir?

En Guerau va assentir.

—Poden fer-nos entrar a Santa Caterina, per un preu. Sempre hi ha un preu, però poden ajudar-te.

—Per què?

—Per què, què?

—Per què m'ajudes?

En Bernat va somriure.

—Perquè no vaig poder salvar la Tecla, però potser puc salvar algú. Potser serveix d'alguna cosa, no ho sé.

L'ampolla va passar entre ells una darrera vegada.

A fora, la ciutat s'ajustava al seu ritme nocturn de por. El bombardeig s'havia aturat i les patrulles feien la ronda. Els morts eren enterrats, cremats o abandonats on havien caigut.

I al soterrani del metge anglès, dos homes seien a les fosques bevent aiguardent, intentant creure que demà podria ser diferent d'avui.

UN PESCADOR

En Bernat sabia empalmar un cap abans de saber dir una frase sencera, i va aprendre a llegir la mar molt abans que ningú s'adonés que no llegiria mai res més. Va néixer a la franja de còdols grisos sota la muralla, on les barques pujaven de proa a la primera claror del dia i tota la platja feia pudor de peix i de quitrà i de salnitre assecant-se blanc sobre cada corda i cada tauló. Els seus primers records eren tots de fred, sal i el pes d'una xarxa passant per la borda cap a unes mans massa petites per fer-ho.

La seva mare feia el que podia, que era fer bugada i esbudellar peix i, els mesos magres, l'altra cosa, en silenci, en un portal arran d'aigua, i no en parlava mai ni el deixava parlar-ne a ell. El seu pare era un nom que ella no volia dir i una cara que en Bernat no va veure mai, un dels homes que la mar o la guerra o alguna altra dona s'havia endut abans que el nen tingués prou anys per guardar-li rancúnia. La platja el va criar com els criava a tots. A còpia d'ús, i d'exemple, i del revés de la mà quan l'ús i l'exemple anaven lents.

Sortia a la mar en barques d'altri des dels sis o set anys, primer per treure l'aigua i encarnar els hams i rebre clatellades que el despertaven, i després per estirar. La majoria de patrons tenien les mateixes mans dures, el mateix geni curt, i sempre una bota a punt per al noi enxampat dormint de guàrdia.

En Salvi era diferent. Vell de mar més que d'anys, la pell dels avantbraços cuita i recuita de sal, una orella mig menjada per un cop de politja. Es movia per la barca sense mirar-se mai els peus, i els peus no s'equivocaven.

Li pegava quan s'ho havia guanyat i poca cosa més, i li passava un ral o dos per sobre del que pagaven la resta, i li ensenyava l'ofici com si valgués la pena aprendre'l. El sardinal en una nit sense lluna, les xarxes llargues de deriva amollant-se cap a l'aigua negra i tornant una hora després carregades, les sardines emmallades de mil en mil, la plata virant a un verd tènue a la llum del fanal de popa, un cap lluent de peix que es moria, estirat braçada rere braçada fins que les espatlles ploraven. El palangre, un cove ple de mil hams encarnats que t'obrien el palmell fins a l'os si l'agafaves malament a les fosques, calat al fons per al lluç i el congre i el que la fondària volgués enviar amunt.

Va veure el primer ofegat als onze anys, un home d'una altra tripulació que va caure per la borda en una maror i va tornar amb la marea del tercer dia, inflat i rosegat i ja no gaire semblant a un home. Els vells el van obligar a mirar perquè la mar no el pogués sorprendre més endavant.

Va funcionar.

A partir d'aleshores la mar era només la mar, t'alimentava i t'ofegaria amb la mateixa indiferència plana, i hi sorties igualment, perquè a terra, per a un noi com ell, només hi havia el portal on s'estava la seva mare.

Les nits que se li van quedar més temps a la memòria eren les nits d'encesa.

El foc de ferro cremant a la proa i l'aigua convertida en vidre negre al voltant del petit cercle de foc, i els seitons pujant-hi com hi pugen els ximples i els devots, cap a qualsevol llum, cada cop més espessos fins que la mar bullia de plata viva, i llavors amollaves la xarxa al voltant de tota aquella mentida resplendent i estiraves, i la plata es debatia i s'apagava a la coberta sense entendre mai què l'havia traït.

En Salvi deia que un home podia aprendre tot el que li calia saber del món en una sola nit d'encesa, si parava atenció. En Bernat va riure i va preguntar què, exactament.

En Salvi només va arronsar les espatlles i va escopir per la borda.

—Ja ho veuràs —va dir.

Va aprendre els caladors com altres aprenen les pregàries, les roques i els clots i les fondàries on s'estava el peix segons l'estació, tot desat al cap perquè res d'allò no s'escrivia enlloc. Odiava el bou, l'art d'arrossegament nou que havien començat a calar les colles amb diners, el que rapava el fons i s'enduia el petit amb el gros i deixava un desert al darrere. Els vells es senyaven i escopien quan en deien el nom, i en Bernat escopia amb ells. Per Sant Pere baixaven el sant fins a l'aigua i el rector beneïa les barques i tothom bevia massa i sempre hi havia algú que gairebé s'ofegava, i per un sol dia gairebé es podia creure que la mar estava de part seva.

Als quinze ja era més alt que en Salvi.

Als vint era més gran que cap home de la platja, un mur de múscul i sal amb una cara feta tota d'os i unes mans que es podien tancar sobre un rem i sentir cedir la fusta, i un riure fàcil que li pujava per no res.

Va conèixer la Tecla l'estiu que tots dos en tenien tretze i feien veure amb ganes que en tenien més. La Tecla va baixar als còdols amb les altres dones a comprar peix barat abans que els carros se n'enduguessin el bo cap amunt, cap a la ciutat, i va mirar les sardines, i va mirar el que en demanava la colla d'en Salvi, i els va

dir, ben fort, davant de Déu i de tota la platja, exactament on es podien ficar el preu i com s'ho passarien de bé mentre els hi entrava.

En Bernat va riure tant que va caure de cul a la sorra molla. Va quedar perdut des d'aquella tarda, i ho sabia, i no li va saber gens de greu.

Va ser el riure el que va estimar primer i el que va estimar més temps. Era menuda, ampla de mans, morena tot l'any, amb una dent escantonada d'una caiguda de criatura. La Tecla reia de veritat, amb el cap tirat enrere, un so massa gros per a la vida que li havia tocat, i l'apuntava cap a tot el que s'ho mereixia, que era gairebé tot el món. Tenien el mateix sentit de la broma, el que els pobres guarden per als pitjors moments quan no hi ha mai res més al rebost. A l'enterrament de la seva pròpia mare, ella es va repenjar en ell vora la fossa i li va xiuxiuejar que el rector tenia cara de comptar les monedes abans que la caixa fos sota terra, i en Bernat es va haver de mossegar la galta per dins fins a fer-se sang per no posar-se a riure al cementiri.

Es van casar als setze sense res a nom seu. Van anar a viure a una sola habitació sobre una golfa de xarxes que va fer olor de peix i de quitrà fins al dia que van marxar. I van ser, durant una bona temporada, feliços.

Els bons anys van ser petits i van ser molts.

Ell pujava de la mar abans de l'alba, pudent de peix, i ella ja estava desperta, perquè jurava que els seus roncs se sentien fins a Mallorca. Hi havia alguna cosa calenta a taula, sardines que havia pispat i fregit en un dit d'oli, pa quan hi havia pa. S'ho menjaven asseguts a terra amb l'esquena a la paret, perquè en tots aquells anys no van tenir mai una cadira digna del nom. Ella li donava els detalls del safareig amb totes les veus mal fetes a posta, i ell reia amb la boca plena, i durant una hora l'habitació sobre la golfa de xarxes era el forat més alegre de tota Barcelona.

Després va aprendre a no pensar en aquells matins.

La Tecla volia una criatura com altra gent vol l'aire, la volia sense haver-ho decidit mai, la volia amb el cos. Una criatura de debò, sorollosa, per alimentar i renyar i dur a coll costa avall pels còdols, i qualsevol que la veiés amb les criatures dels veïns ho veia ben clar, que ella hauria estat la mare que les altres només feien veure que eren. Tenia la paciència i les mans fortes i una gran reserva desraonada d'amor ja feta i esperant, sense enlloc del món on posar-la. Dues vegades, els primers anys, n'havia estat gairebé segura, i s'havia permès dir-ho en veu alta, i dues vegades la seguretat es va tornar en sang i una mala setmana i un silenci que cap dels dos no sabia omplir. Després de la segona no ho va tornar a dir mai més en veu alta, tot i que ell sabia que seguia esperant, sense remei, sense poder-ho evitar.

Els anys van passar.

No va venir res.

I al cap d'un temps van deixar de tocar el tema del tot.

La cosa que se la va endur al final va començar com una duresa, un nus sota la pell que una nit, a les fosques, la Tecla li va fer tocar, guiant-li la mà grossa i maldestra fins allà tan clarament com l'hi hauria guiat fins a un nus mal fet en un cap.

—No és res —va dir ella.

Mai una mentida havia sonat tan sincera.

Va créixer, i a mesura que creixia ella minvava, la carn anant-se'n d'ella tot aquell darrer any fins que l'anell li ballava al dit i la cara se li va enfonsar en angles que ell no reconeixia. Hi va haver un barber que la va sagnar i va cobrar, i una dona del Raval que li va vendre un xarop marró que no va fer res i també va cobrar, i un frare que resava per ella a hores a preu fet, i en Bernat va vendre la millor de les seves dues xarxes per pagar-los tots tres.

Cap al final hi havia una olor a l'habitació que en Bernat no podia treure per molt que s'hi esforcés. A la Tecla el dolor li arribava ben d'hora cada dia i no marxava a les nits, i ja no podia retenir el menjar.

I tot i així, que Déu els perdoni a tots dos, feia bromes.

—Mira'm —va dir una nit, tota ossos i ulls—. Per fi prou prima per al vestit amb què em vaig casar.

Li deia que la propera vegada havia de buscar-ne una de grassa, una que surés a l'aigua, per quan ell caigués per la borda. Ell reia cada vegada, perquè ella ho necessitava, i després baixava a la platja fosca i enfonsava la cara a les mans destrossades i feia un so que li hauria fet vergonya que ningú sentís.

Es va morir a poc a poc, al llarg de l'hivern, davant dels seus ulls, una mica d'ella marxant cada vegada. Va aguantar el riure molt després que la resta d'ella ja s'hagués apagat, un petit foc abandonat en un cos que ja no es podia escalfar.

Després de posar-la sota terra, en Bernat es va desfer com es desfà un cap, fil a fil i després de cop.

Bevia des de sempre, però ara bevia com es treu l'aigua d'una barca negada, sabent que entrava més de pressa que no en sortia. Va trobar les sales on queien els daus. Hi era dolent i hi tornava cada nit. Perdre era l'única cosa que encara triava fer. Pagava dones perquè s'estiguessin quietes a les fosques. Primer va perdre els seus diners, després els diners que li deixaven. Hi va haver una nit que no va poder reconstruir mai, arrencada sencera del cap com una pàgina d'un llibre que tampoc no hauria sabut llegir, i va tornar en si als còdols a l'alba amb la bossa buida i els artells oberts i la marea pujant a endur-se-li les botes, i va quedar estirat mirant-la venir, una mica encuriosit per saber si acabaria movent els peus o la deixaria fer.

En Salvi es va ofegar l'hivern abans que arribessin les trinxeres. Va ser una mort estúpida per a un home que havia donat la vida sencera a la mar, i una mort de la qual el mateix Salvi s'hauria rigut, més fort que ningú. La barca va sortir a la venda i en Bernat la va comprar. La Bandera Negra li va donar els diners, tres-cents rals, i ell va acceptar les condicions de bon grat.

Llavors la guerra va deixar de passar lluny.

La flota enemiga va taponar la boca del port, els canons van anar pujant la costa, i va córrer la veu que cap barca no sortia. La platja es va omplir de cascos varats tornant-se verds a la intempèrie, el seu entre ells, tres-cents rals de deute podrint-se al sol. En una ciutat assetjada no es pesca. Només hi ha la suma lenta de qui menja i qui és menjat, i en Bernat, que devia uns diners que ja no tenia manera de fer a uns homes que no oblidaven mai una xifra, va quedar al mig amb el port tancat d'un costat i el deute de l'altre.

El van venir a buscar un matí gris, tres homes que coneixia a mitges de les sales dels daus, i quasi se'n disculpaven, que encara era pitjor. La Bandera Negra no deixava perdre un home sencer amb una bona esquena en una ciutat morta de gana. Ara hi havia compradors per als de la seva mena. Va anar-hi sense gaire baralla, en part perquè els tres no valien l'esforç, i en part perquè feia temps que s'enfonsava, i només esperava que algú li digués on podia varar per sempre.

EL REVERS DE LA COMPASSIÓ

El fred havia dormit amb ell durant la nit i no se n'havia anat amb el matí. En Guerau es va quedar estirat un moment més del necessari, donant temps a la vida perquè li reclamés el cos, amb el dolor del terra encastat a les articulacions, i es va conformar amb veure la llum entrar de puntetes des dels carrers, una claror prima i grisa que destriava la pols suspesa i la deixava caure damunt la pedra.

No volia que el nou dia comencés.

Durant tot aquell temps lluny de Barcelona, havia donat per fet que la ciutat l'esperaria, amb els mobles coberts de llençols, igual que l'havia deixada. Ara, veient la seva fantasia destrossada, tornava a sentir el desig de fugir i, al mateix temps, la nostàlgia de quedar-se i de trobar el que fos que en quedés, de la seva llar, del seu passat.

En Laurent es va aixecar primer. Va emergir del son gairebé sense destorbar l'aire. Anys de despertar-se en campaments, on un

soroll a deshora et podia costar la vida, li havien ensenyat a fer-ho així.

—Hem de marxar abans del relleu de les patrulles —va dir, ja dempeus—. Ens deuen estar buscant. En Siset estaba metido con gente importante. Querrán saber a qui han de penjar. —Va comptar alguna cosa en veu baixa abans d'afegir—. Martes, hoy es martes. Los martes cambian el turno a las seis, no a las cinco.

Ningú no va gosar preguntar d'on treia la informació. Amb en Laurent, costava saber què era part de la ment del soldat i què venia d'un lloc menys de fiar.

En Bernat va ser el següent a moure's, deixant anar un grunyit, arrencat d'uns somnis amarats d'alcohol.

—Que busquin tot el que vulguin. A fer punyetes! —va dir, amb un ull encara tancat.

Mentre anaven despertant, la llum va seguir amb la seva feina, furgant entre les restes del laboratori del metge anglès. A la finestra del soterrani una aranya havia teixit una teranyina, i la llum, en travessar-la, projectava al terra una geometria tortuosa que s'estirava i s'arronsava amb cada bri d'aire.

En Yusuf va aparèixer com si ja portés una bona estona despert. En Guerau començava a sospitar que el tunisià no dormia mai del tot.

—Necesitamos armas si queremos entrar en Santa Caterina —va dir en Laurent.

—Necessitem armes per creuar el carrer —va dir en Bernat.

—Sé on podem trobar-ne —va dir en Yusuf—. Tenia una armeria al celler, amagada per protecció.

—Protecció de què?

—De tot. Dels castellans, dels francesos, dels veïns. I, al final, d'ell mateix.

Es van deixar endur pel matí de Barcelona. Els carrers eren més buits del que tocava a aquella hora, i la calor ja pujava de les llambordes en un tremolor que desdibuixava les cantonades. Algú havia obert una finestra i hi havia penjat una camisa i uns pantalons a eixugar, i en Guerau es va sorprendre que encara quedés algú a la ciutat fent la bugada, fingint que els dies se succeïen i que la rutina seguia sent la mateixa. Un gos marró i escanyolit dormia al mig d'una placeta, la panxa contra el terra calent. Un sac de pell amb els ossos mal endreçats a dins, que encara respirava. No es va immutar quan van passar.

Van vorejar una font que feia setmanes que no rajava, la pica ofegada de deixalles i de merda, la pedra del brocal esquerdada per la set i blanca de calç allà on l'aigua hi havia viscut. En Guerau recordava haver-hi quedat amb l'Agnès en aquella mateixa plaça, davant d'aquella mateixa font, però el record li arribava de lluny, com si l'hagués viscut algú altre.

Més enllà de les muralles del nord van sentir els trons. Els canons que despertaven. Tímids, primer. Feien tremolar el terra i, un alè després, les façanes de tot el carrer, que deixaven caure una polseguera fina de les juntures dels carreus, abans que el silenci tornés a colar-se pels racons.

La casa de l'antic amo d'en Yusuf tenia tres pisos, una de les poques del barri que s'alçava tant. Bona pedra, ben treballada, d'aquella que aguanta segles sense moure un múscul. Tot a la façana et posava al teu lloc sense dir-ho, només amb la qualitat dels detalls. Els finestrons tancats a pany i forrellat, la porta arrencada de les frontisses, i petjades que entraven i sortien, i una marca llarga a terra, com si haguessin arrossegat alguna cosa pesada cap a dins.

En Guerau va mirar en Yusuf de cua d'ull. El va veure tens, els punys closos, els ulls massa oberts.

—Com era el teu amo?

—Em va acollir, un marrec arribat a port. Sense diners, sense nom. —En Guerau li va notar el sentiment en la manera com la veu se li alçava i tornava a caure, una esquerda fina al posat de ferro—. Em va ensenyar llatí, català, prou espanyol per fer negocis a València i Sevilla. Deia que l'educació és l'única propietat que ningú no et pot prendre.

En Laurent es va ajupir i va collir un llibre de terra, les tapes inflades d'humitat. *La armonia del Parnàs*, o el que en quedava.

—S'equivocava.

En Yusuf se'l va mirar.

—Es va portar bé amb mi sense estar-hi obligat. Em va tractar com un ésser humà, no només un esclau.

La porta ampla els va abocar a una foscor tancada, amb l'aire espès de dies sense remoure i la ferum de l'ocupació, cossos sense rentar, fum, menjar deixat florir, la immundícia que ningú no es molesta a treure.

Algú s'havia fet el cau en aquella casa.

Van pujar per l'escala principal sense parlar. Després de dies barallant-se junts a l'arena havien après una mena de coreografia, cobrint-se l'esquena els uns als altres, vigilants, movent-se amb la sincronia d'un batalló petit. En Bernat anava al davant, la fusta queixant-se sota les seves passes pesades. Si algú volia problemes, ell

seria el primer que trobarien. En Guerau el seguia amb en Yusuf arrapat al costat. En Laurent tancava la fila.

Es van aturar al replà de dalt. En Yusuf va passar al davant i els va fer entrar en una sala feta per rebre convidats i reduïda ara a campament. Mobles trencats i cremats per fer foc, tapissos arrencats de les parets i convertits en mantes, i, enmig de tot, tres cossos, tres homes. Dos estaven desperts, asseguts d'esquena a la prestatgeria que ocupava tota la paret del fons. Els cossos rosegats per la gana, els ulls enfonsats a la carn, espantats. En Guerau els va resseguir com mirava ara qualsevol que no conegués, calculant, sense voler-ho, què caldria fer si allò acabava en violència.

El tercer jeia a terra, de costat, tremolant, respirant a batzegades, la pell pàl·lida. Més enllà que ençà.

Un es va posar dret amb molt d'esforç, la fulla d'un ganivet curt tremolant-li a la mà. Quaranta anys, potser. La gana i la guerra n'hi havien amuntegat molts més a sobre, i li havien buidat la cara fins a deixar-hi només l'ombra d'un home entossudit a continuar viu.

—Aquesta casa és nostra! —va cridar, mirant de tapar amb el volum el que li faltava de convicció—. Busqueu-vos un altre cau, lladregots.

—Aquesta casa no ha estat mai vostra —va dir en Yusuf, i la veu va fer recular l'home un pas.

El segon també es va alçar. Jove, vint anys a tot estirar. La poca llum que entrava començava a treure-li la cara de la penombra, a fer persones d'aquelles figures.

—No volem problemes —va dir el noi, amb la veu trencada.

En Guerau va obrir la boca per dir que ells tampoc, que només havien de mirar al celler i que se n'anirien de pressa. Per un instant va pensar que potser hi havia una sortida que no fos la violència ni la desconfiança que havien arrelat al cor de la gent sota el setge. Que potser, aquesta vegada, amb les paraules justes en tindrien prou.

En Yusuf va ser més ràpid.

El primer va morir amb el ganivet d'en Yusuf clavat al coll. La fulla va entrar sota la mandíbula i va tallar el que va trobar, la tràquea i les artèries, tot l'engranatge que convertia l'alè en paraules. Va caure sense més soroll que el de l'aire fugint pel tall, les mans aferrades a la destrossa del coll, mirant de tancar una carn que ja no retenia res.

El noi es va girar per fugir. Tres passes. En Yusuf el va agafar pel clatell i li va plantar el ferro sota les costelles, de biaix, primer el ronyó i després el pulmó. Coneixia el cos per dins.

—Atura't... —La veu d'en Bernat, furiosa i espantada en un sol alè—. Què fas? Si només són...

En Yusuf ja s'havia abocat sobre el tercer, el malalt. S'hi va agenollar gairebé amb tendresa, li va aguantar el cap amb una mà i li va clavar el ganivet a la templa, allà on l'os cedeix, fins que la fulla va trobar el cervell. El cos es va tibar una vegada, llarga, i es va afluixar. La carn va quedar quieta.

—Eren persones! —En Bernat tenia els punys closos, la cara encesa—. Per Crist, Yusuf. Hauríem pogut...

—Hauríem pogut què? —En Yusuf es va aixecar i va fregar la fulla contra la camisa del mort—. Deixar-los perquè ens encalcessin? Perquè ens venguessin a la primera patrulla que trobessin?

—No ens coneixien, per la sang de Déu!

—Sabien que érem aquí. Amb això n'hi ha prou.

En Guerau va esperar la nàusea, la ràbia, el que fos. No va venir res, o res que tingués temps d'atendre. Ho va enfonsar allà on desava la resta de misèries. En Laurent s'havia agenollat vora el tercer cadàver per comprovar la feina. Li va enretirar la màniga amb dos dits, sense ganes de tocar-lo.

—Mirad.

Una mossegada.

—Ho sabies? —va dir en Guerau.

—Sí.

—I els altres dos?

—Amb un n'hi ha prou. Els altres s'haurien quedat amb ell. Haurien estat aquí quan es girés, i haurien tingut una mort lletja. Els he donat un final més net.

—Això no et tocava a tu decidir-ho —va dir en Guerau.

—Algú ho ha de fer. —En Yusuf li va sostenir la mirada—. Cada instant que passem aquí xerrant és un instant que perdem sense buscar armes. He triat jo. Odia'm si vols. Encara respirem. La feina ens espera.

En Laurent va aixecar el cap del cadàver. Els ulls se li havien perdut en un lloc on la cambra no arribava.

En Bernat el va mirar i en Laurent va parpellejar, de tornada d'aquell buit.

—El celler —va dir, com si res—. Fem el que hem vingut a fer.

L'armeria s'amagava darrere una paret falsa del celler, una pedra que deixava anar l'engranatge si sabies on carregar el pes. De dins va sortir una alenada d'oli d'armes, de gra ressec, de pólvora rància i de roba tancada feia anys, l'olor concentrada d'un home que s'havia preparat tota la vida per a una nit que esperava no veure mai. Era més gran del que havien calculat, feta tant per amagar un home que necessités desaparèixer com per desar-hi el ferro. Queviures segellats a una banda, roba a l'altra.

—Tenia por —va dir en Yusuf, fent lliscar la mà pel teixit penjat—. Sempre. Fins i tot quan els diners venien sols. Sabia que tot es podia fondre en una nit. Ho havia vist passar a altres homes.

Es van mudar sense cerimònies, i el primer que van buscar tots quatre van ser botes. Per primer cop en setmanes, la roba no feia olor de mort ni de sorra, i el teixit sec els raspava la pell amb una aspresa quasi neta, i van despenjar capes de la paret del fons, que el ferro nou no es podia dur a la vista. En Laurent es va cordar fins a l'últim botó, comptant-los a mitja veu, i després va fer lluir

unes botes que es resistien a brillar, i quan va arribar a l'acer va agafar sabre i pistola i els estris per mantenir-los nets, i ho va desar tot per aquest ordre. Tot i anar de paisà, es mantenia dret com un soldat passant revista. Un caporal el veuria des de l'altra punta del carrer. En Yusuf es va desfer el cordill del cabell, va recollir els rínxols negres més estrets que abans i el va tornar a lligar amb un de net. Per a ell la roba era un estri més, i la va triar amb el mateix càlcul, una casaca fosca amb les butxaques buidades per encabir-hi dagues i un tricorni per calar-se fins a les celles, res que ningú pogués retenir en sortir de la cambra. Va anar sembrant-se dagues pel cos, a les botes, ran de cintura, fins a tenir-ne una a l'abast de cada mà. Quan va acabar s'havia dissolt en el no-res.

L'armament esperava al fons, allà on la por del mercader s'havia tornat ferro, espases i dagues, prou metall per defensar una casa o encendre una revolta. En Guerau va trobar la seva embolicada en un drap amarat d'oli, un mosquet amb pany de miquelet i el canó més curt que els de la tropa, fet per a estances estretes. Es va posar una camisa de lli color sorra, folgada d'espatlles i tancada als canells, i s'hi va cenyir la faixa que les seves mans sabien fer soles, cinc anys i un oceà enllà, i una casaca fosca. La xapa de Bournonville, que havia passat cosida a la cintura dels pantalons per totes les mans que l'havien escorcollat, va anar a la butxaca de dins. No va tocar res que marqués rang. Ja havia passat massa temps imposant-lo als altres. Les mans van acollir el pes del pedrenyal sense que el cap hi busqués cap raó.

Res del que es cordava a sobre havia estat mai seu, ni ho seria. Tota la vida havia vestit la roba que un amo li deixava i havia agafat l'eina que un amo li posava a la mà. Ara s'armava amb les sobres d'un amo mort, i per primer cop l'eina la triava ell.

A tres passes, en Bernat rebutjava el gènere fi i s'embotia en lona basta, capa curta de jornaler i casaca de cuir, amb una destral en un puny i una maça a l'altre.

—Saps com fer-la anar? —va dir en Yusuf.

—A les Antilles n'hi havia moltes. Aguanten la calor i la humitat millor que els fusells francesos. El vell que em va ensenyar a batre'm en duia una. Deia que li havia salvat la pell més vegades de les que en duia el compte.

—Això —va dir en Bernat, mirant-se en el pla de la destral— ja és una millora respecte a les pedres.

En Yusuf va triar una daga de més, curta i ben equilibrada, i la va allargar a en Bernat amb el mànec per davant.

En Bernat va mirar el ganivet, després en Yusuf, i va estrènyer més fort el mànec de la destral.

En Yusuf va abaixar l'arma i la va desar com estava. Cap dels dos no va dir res.

Van pujar del celler armats, convertits en una cosa pitjor del que havien estat en baixar. El sol ja era ben alt, i el bombardeig tornava amb la llum.

UN ESCLAU

A Tunis hi havia un vell amb una vara d'avellaner que ensenyava les lletres als fills dels mercaders que el podien pagar, i a dos germans el pare dels quals el pagava amb tinta en comptes de moneda. El pare guardava els deutes d'altri amb la seva lletra acurada, en una cambra atapeïda de llibres de comptes fins a les bigues i amb olor d'oli de gresol i de ratolí, i havia posat un càlam al puny de cada fill abans que cap dels dos tingués totes les dents. El mestre només va rematar la feina. La va rematar als artells.

En Yusuf era el petit. En Hassan era el qui reia, qui sabia fer que una columna de xifres es posés dreta i marxés, qui havia de ser el doble d'home que el seu pare, i dir-l'hi a la cara. Llavors la ciutat va tenir un mal any. Va començar al cel i va acabar als comptes. Els pous es van tornar salobres. El preu del pa va pujar i després es va desbocar. Una febre va sortir del port i va recórrer els socs, i es va endur el pare en tres dies i la mare abans d'acabar la setmana, i va deixar dos nois i una pila de deutes d'altri que cap home viu no honraria. Un mercader a qui el pare havia servit va venir a mirar

els germans com mirava les bales al moll. Va vendre en Yusuf als marsellesos a la primavera. Va vendre en Hassan un mes després, en un altre lloc, a un home de qui no li van dir mai el nom.

Tenia onze anys i no va tornar a veure el seu germà. La resta de la vida, una certa inclinació de la llum, la que ve de gairell des de l'aigua a primera hora del matí, li tornaria a posar el riure d'en Hassan a l'orella exactament el temps que es triga a parpellejar.

Un barber cirurgià de Marsella el va comprar barat, per les mans petites i el silenci, i li va ensenyar la meitat molla d'un ofici que ja coneixia a mitges. Com posar una sangonera, i on. Com tancar una vena i obrir-la. Com llegir un cos de la manera que el pare li havia ensenyat a llegir un llibre de comptes, de dalt a baix, buscant la línia on la suma deixava de ser certa. Els morts també passaven pel darrere d'aquella botiga de tant en tant, perquè el cirurgià tenia un negoci discret amb homes que necessitaven saber alguna cosa sobre com s'havia mort algú, i en Yusuf aguantava el llum perquè la flama no tremolés sobre la carn oberta, i va aprendre que un cadàver guarda els secrets als mateixos calaixos que un home viu. Més freds, només. I el mort, més pacient. Un cos mort et diria qualsevol cosa si en sabies la gramàtica per preguntar-li, i no et mentia mai, cosa que no es podia dir de cap home amb l'alè encara a dins.

Tenia catorze anys quan un mercader de Barcelona va fer escala a Marsella per comprar oli i seu i un escrivent, més o menys en aquest ordre, i va descobrir que el mut del cirurgià sabia portar els llibres en tres llengües. El mercader es deia Roca. Va pagar més del que tenia previst i en va remugar una setmana, i després, durant nou anys, no va intentar mai vendre'l a ningú.

Els primers anys van ser un tracte fred entre tots dos. En Roca comerciava amb oli i cera i bacallà al moll de la Ribera, i havia enterrat una dona de jove i havia enviat l'únic fill a les Índies, i el fill havia deixat d'escriure cap al segon any, i el vell s'havia tancat al

voltant d'aquell silenci com una mà que s'estreny sobre una moneda de la qual no es refia. El primer any, per a en Roca, en Yusuf va ser un gos que algú li havia jurat que era bo amb les criatures, i el vell esperava el dia que li clavaria les dents. Un moro amb les claus de tota la fortuna d'un cristià. Va comptar la caixa forta rere una porta tancada durant un mes abans de permetre's entendre que el noi no ho faria mai, i a partir d'aleshores la va comptar davant seu, que era la seva manera de parlar.

El que ho va capgirar va ser una disenteria, el tercer hivern, d'aquelles que buiden un home i el tornen a buidar fins que ja no queda res per sortir. En Roca va quedar reduït a os i pell grisa i una pudor que en Yusuf coneixia de la rebotiga del cirurgià. Durant nou dies el noi va fer el que l'havien ensenyat a fer, el brou a cullerades, la roba bruta canviada sense dir res, el cos girat dues vegades cada nit perquè no es podrís contra el llit, les petites humiliacions que un malalt no pot refusar i recorda igualment. El va mantenir a la banda bona de la ratlla a còpia d'aigua neta i tossuderia. Quan en Roca va tornar en si, dèbil com un drap escorregut, la primera cosa que va fer quan va recuperar la veu va ser preguntar si la remesa genovesa s'havia anotat al compte correcte. La segona, dies després, remugada al foc i no al noi, va ser un gràcies.

A partir d'aleshores li va ensenyar tot el que s'ensenya a un fill i en va dir ensenyar a un escrivent, per no haver-ho de sentir. El portava als porxos i als coberts de la duana i el deixava parlar, i es quedava enrere amb els braços plegats i la cara sense fer res mentre un factor de Gènova regatejava el preu amb un esclau i perdia. Li corregia el català al sopar, la *ç* tova i les vocals empassades, les volves que un pare treu de sobre d'una criatura sense que ningú li ho demani. Li va donar les claus el quart any. Al setè ja havia deixat de dir *l'esclau* i havia començat a dir *el meu Yusuf*, descurat, de la manera distreta com es nomena el que ja és de la casa.

A la nit, quan les columnes del dia ja eren ratllades i quadrades, el vell desenterrava una ampolla tapada amb cera d'un forat i abocava dues tasses d'una cosa negra i resinosa del Priorat que raspava la gola i deixava una escalfor lenta sota les costelles, i n'empenyia una per la taula sense aixecar la vista, i parlava. Les mateixes històries, gastades de tant de tocar-les, fins que en Yusuf les hauria pogut tornar a explicar amb la veu mateixa del vell. La dona i el seu geni. El fill, que havia estat una decepció de dotze maneres concretes i estimades. La galera que havia perdut davant de Mallorca el 88, amb la qual encara discutia de nit, com si el mar també portés el seu llibre de comptes i li degués. En Yusuf bevia a poc a poc i no deia gairebé res, que era el que el vell volia, una orella que no cobrava interessos.

—Els números no menteixen, fill meu —va dir en Roca una vegada, donant copets a la pàgina oberta amb l'ungla groga—. Els homes, sí. Tot l'ofici és mantenir els homes fora dels números.

S'ho creia com alguns homes es creuen els sants.

En algun punt d'aquells nou anys els comptes se li van desquadrar sense que ell hi consentís, com el deute que penses saldar un dia es converteix en la casa on fa temps que vius. L'havien venut lluny d'un pare als onze anys i d'un germà un mes més tard, i en els anys entremig no havia construït res més que parets, i després un vell català que feia olor de seu i de vi barat se li havia ficat al buit i s'hi havia assegut sense demanar permís. En Yusuf el llegia com ho llegia tot, i cada any la lectura es tornava pitjor. L'alè trigava més a pujar les escales cada hivern, i les monedes petites havien començat a relliscar dels dits que tremolaven. El cor, de nit, havia començat a faltar.

Es va sorprendre de témer una suma que ja veia formar-se cap al peu de la pàgina, com un fill tem allò evident i s'ho calla entre les dents. I tanmateix el vell no el va alliberar mai. Altres amos ho deixaven escrit al testament, un esclau fidel deixat anar a la vora de la fossa, una última gràcia que no costava res al mort. En Roca no

va escriure res. Potser temia que un Yusuf lliure se n'anés cap al sud a buscar una tomba sense nom i el deixés morir entre estranys i mals deutes. Potser la mà, simplement, no li sabia formar la xifra. Allò seia entre tots dos sense dir-se, l'única entrada de tot el llarg compte que cap dels dos no escriuria, i en Yusuf, que l'hauria pogut treure qualsevol de mil vespres davant del vi negre, tampoc no la va treure mai. Es deia que era paciència. Potser només era que no volia sentir la resposta.

Llavors la guerra, que havia estat un rumor a la vora dels comptes, va entrar dins de les muralles. Els aliats tenien la ciutat i després les Dues Corones van tornar a buscar-la, i les trinxeres van anar pujant el vessant, i va arribar una temporada en què les columnes que en Yusuf ratllava cada nit eren gairebé totes pèrdues. Els vaixells van deixar d'arribar. El bacallà es va acabar, després l'oli. Les bombes recorrien els terrats al seu propi ritme lent, i la ciutat va aprendre la diferència entre el xiulet que volia dir *en un altre lloc* i el que volia dir *aquí*. En Roca tenia setanta anys i era tossut com una mula amb rancúnia, i no volia deixar de baixar cada matí al magatzem buit a plantar-se enmig de botes que no contenien res, on cada passa ressonava contra les parets, perquè un home que deixa de comptar les existències, deia, és un home que ha acceptat morir.

Pujava del moll una tarda del color de la cendra molla quan tres homes el van enxampar a la boca del carrer per les sivelles de plata de les sabates. Li van deixar les sivelles. No li van deixar gaire res més. En Yusuf el va portar a casa damunt d'una espatlla, més lleuger del que hauria d'haver estat mai un home d'aquella mida, i el va estirar al llit i el va llegir tal com el cirurgià li havia ensenyat. Les costelles que cruixien sota el taló de la mà, l'ull que s'omplia de sang a poc a poc, i l'alè, cada vegada més curt. Molts blaus. I a sota de tot, al pit, un batec que s'escapava, s'enganxava, tornava a escapar-se, una peça desencaixada en una màquina que encara girava.

Aquell hivern hi havia un metge estranger de qui murmuraven els senyors moribunds, un anglès que en deien Haro, que no cobrava, feia preguntes rares i de tant en tant aconseguia el que els metges espanyols no podien. En Yusuf va sortir sota el toc de queda, per carrers que ara pertanyien a altres coses, i el va trobar, i el va portar, i es va quedar al racó mentre l'anglès posava l'orella al pit del vell i escoltava de la manera que el mateix Yusuf escoltava una suma que no quadrava.

—No són les costelles, el que el matarà —va dir l'anglès—. És el cor. Fa anys que falla. La pallissa només li ha obert la porta.

Va deixar una tintura del color del te fluix, didalera, en deia, digital, la dosi comptada en gotes, la mesura justa, i un verí a la mesura equivocada.

Dos dies després era a l'escriptori abans de l'alba, ratllant una línia sota una columna que ja no importava, quan va sentir cridar la Quima a la cuina de sota, una sola nota, tallada neta per la meitat. Quan va arribar a l'escala, el crit ja tenia una altra veu a dins, la del mosso, en Llorenç, mullada i breu. La cosa que havia estat en Roca era de genolls sobre les lloses de la cuina amb la boca al coll de la cuinera, i va aixecar el cap quan en Yusuf va entrar, i els ulls vells que havien discutit amb el mar el van trobar a la foscor i no el van conèixer gens.

El trinxant era on la Quima el deixava sempre, al piló vora la llar, en una cuina que encara feia una mica d'olor de la cendra bullida amb què fregava els taulons. En Yusuf el va agafar. Havia llegit cent colls. Sabia exactament per on s'obria aquell, la porta tova entre el crani i l'espinada, i va posar el tall allà i no es va deixar tornar a ser el noi que havien comprat pel silenci i les mans petites.

Van caldre tres cops.

La Coronela el va trobar allà. Una patrulla de la milícia ciutadana, sis homes amb un fanal i poca paciència, fent la ronda per una ciutat on ara cada casa amagava la seva pròpia catàstrofe sorda,

atrets per la porta deixada oberta al carrer. El que van veure es podia escriure en una sola línia. Un moro, un amo mort amb el cap separat al costat, una cuinera i un mosso oberts en canal al terra de la cuina.

No van preguntar, i en Yusuf no va oferir cap explicació, perquè no hi havia cap gramàtica en cap de les seves tres llengües que fes que un cadàver que s'aixeca i devora sonés a res més que a la mentida d'un esclau dita damunt dels cossos de la gent que havia escorxat. Va deixar el cap sobre el piló, al costat del trinxant. Va allargar els canells.

No el van penjar. Penjar un home costava corda i un magistrat i temps, i aquell hivern la ciutat tenia un tribunal més barat. La Bandera Negra pagava a la milícia per presoners. El van baixar sota el teatre rebentat que en deien les Comèdies, a una calor carregada de fum de torxa i descomposició, amb el sostre baix que tornava cada soroll a la cara.

En Siset Ferrer duia seda negra oberta sobre un pit dibuixat a cicatriu i tinta, i la pintura dels ulls li havia regalimat una mica amb la calor, i va agafar la barbeta d'en Yusuf entre dos dits plens d'anells que li van pesar contra la mandíbula, i li va girar la cara cap a la torxa com un comprador gira una moneda per llegir-hi el rei. Va mirar primer les mans, cosa que la majoria d'homes no feien. Després li va plantar el polze al front i hi va deixar una creu petita, ràpida, de mossèn cansat.

—Ferm —va dir, satisfet, a ningú—. I callat. Els callats duren.

Va pagar el que va pagar. Sempre coneixia una bona peça des del moment que l'hi duien a dins, va dir a la sala.

A sota de l'escenari, a la foscor de sota els taulons, hi havia una cel·la amb uns quants homes més, cadascun dels quals havia arribat creient-se l'excepció. En Yusuf va trobar el racó més sec i va posar l'esquena a la pedra i les mans planes sobre els genolls. En algun lloc per damunt d'ell, a través del terra, un públic que

encara no coneixia anava trobant els seients. Va aclucar els ulls i els va comptar pel grinyol dels taulons, i va perdre el compte, i el va tornar a començar. No hi havia res més a fer, allà baix.

LA VÍDUA

Van baixar cap al mar amb el ferro nou amagat sota les capes. Carregar acer canviava la manera de caminar d'un home, el feia anar més dret, més segur del terra que trepitjava, i això, en aquella ciutat, era com passejar un fanal encès per la nit. La resta de Barcelona anava amb el cap cot, morts que encara no se n'havien assabentat. Les rondes de la Coronela enretiraven els fugitius a trets, sense gastar saliva a preguntar.

Els carrers d'aquella banda corrien estrets, més foscos fins i tot sota el sol del migdia, els edificis tirats l'un damunt l'altre, tan a tocar que semblaven aguantar-se els uns als altres per no caure. Van enfilar el carrer de la Cera, on durant generacions els terrats havien servit per blanquejar al sol la cera dels ciris. Ara eren buits, i el sol hi requeia sense res per blanquejar. La poca cera que quedava a la ciutat la guardava l'exèrcit per a les llànties de campanya.

En una cruïlla on quatre carrers es trobaven i s'eixamplaven, havien penjat tres homes i les cordes grinyolaven a poc a poc sota

el pes. Un capellà els llegia els càrrecs a un grapat de tafaners. Encara no els tocava a ells, i mentrestant miraven. Els crims, qui sap. Saqueig, robatori, sodomia, potser. En aquell desori, els comptes se saldaven segons qui manés aquell dia.

L'home que estirava la corda duia davantal d'escorxador, perquè quan no hi ha botxí oficial la feina recau en el gremi dels carnissers, que ja saben com cau una bèstia i on s'ha de tallar. En Guerau els va mirar la cara, als tres. La gana els havia rosegat les galtes fins a treure l'os a la llum, i el delicte era aquell, ser pobre i tenir fam en una ciutat que ja no perdonava cap de les dues coses.

En Bernat va remugar, baix, que als generals vençuts els arrossegaven vius pels carrers i els esquarteraven sota els portals, les entranyes escampades per la llinda com una ofrena, i que penjar sencer, amb el cos d'una sola peça, era l'únic privilegi que li quedava al pobre.

El Raval havia estat sempre el ventre tou de Barcelona. Hortes, convents, hospitals. El rebost i la infermeria de la ciutat, terra de mariners i de jornalers i de gent que viu del que cau dels carros. El setge ho havia escanyat tot. Els horts, escurats fins a deixar la terra nua i les tàpies pelades. Els convents, buits, i els hospitals vessant cap al carrer els malalts que ja no hi cabien. Amb els camins de fora tallats, el contraban era l'únic mercat que encara bategava, i homes que mai no s'havien vist com a lladres feien cua per comprar pa i sal i oli a qui en tingués per vendre.

A les cantonades i als llindars, pintada amb sutge o carbó, hi havia una bandera negra mal traçada. Sempre la mateixa, i marcava territori. En Guerau ja l'havia vist abans, aquell drap negre. A can Guim, la nit que el van emboscar. A les bigues de l'arena, penjant sobre el cap d'en Siset.

En Laurent es va aturar al mig del carrer.

—La Bandera Negra. —Assenyalava una paret amb el mentó—. Este es su territorio. Tot, des d'aquí fins al mar. Contrabando, juego, protección. La meitat del que es mou per Barcelona ho mouen ells.

En Guerau va trigar un moment a entendre per què en Bernat havia abaixat el cap. Després ho va veure.

—El deute és amb ells —va dir.

—...Sí.

—I no ho havies dit.

—Què volies que digués? —En Bernat el va mirar i de seguida va apartar els ulls—. Que us he portat fins aquí perquè dec diners a la pitjor gent de la ciutat? Tant se val de qui sigui el deute, Guerau, el deute hi és. No tenim res per oferir-los. Res. Només... no ho sé. L'esperança que els fem més servei vius que morts.

—No. —En Laurent havia començat a negar amb el cap, primer a poc a poc, després més de pressa—. No, no, escolta'm, aquests... aquesta gent és la de l'arena. Són ells. Ens van encadenar, ens van... i ara hi anem nosaltres, sols, pel nostre... por nuestro propio pie, estamos jodidos.

—Laurent...

—No. No hi torno, coño! A la gàbia no hi torno. —Ja no mirava ningú. Tenia els ulls clavats en una de les banderes de la paret.

—Fa dos dies et vam treure d'aquell forat —va dir en Yusuf—, i ets tu qui ens hi torna a dur. Ens vols fer servir per saldar el teu deute?

—Ves a la merda.

—Com sé que no és això el que volies des del principi?

—Perquè si us volgués vendre, collons —en Bernat es va girar de cop—, no caldria que us arrosseguéssiu fins al seu cau. Ja us hauria...

—Prou. —En Guerau no va apujar la veu, però tots dos van callar.

Des de les muralles del nord va arribar el tro d'un canó, i després un altre. Com per recordar-los quina era l'altra opció.

—Escolteu. No podem fer les dues coses alhora. No podem amagar-nos d'ells i entrar a Santa Caterina al mateix temps. —Va deixar que ho païssin—. Tenen el pas pel cordó. Tenen gent a tot arreu. Totes les portes d'aquesta ciutat que no donin a un mosquet francès les tenen ells. —Va mirar en Laurent—. No hi ha cap altra porta. Ja no.

En Laurent va deixar de negar amb el cap. No va dir que sí, només va deixar de dir que no.

—I tu. —Es va girar cap a en Yusuf—. Si en Bernat ens volgués morts, ho hauria tingut més fàcil deu vegades pel camí. Ho saps.

En Yusuf va apartar la mà del cinturó. Ningú no s'havia adonat que l'hi tenia, llevat d'en Guerau.

—O sigui que hi entrem —va dir—. Hi entrem. I parlem amb qui mani.

Al final del carrer, allà on la ciutat topava amb l'aigua, s'alçaven les Drassanes.

En Guerau les coneixia de tota la vida. De petit hi havia jugat a la vora, hi havia robat amb els altres marrecs, les havia tingudes al davant mil vegades sense mirar-les mai. Ara s'hi va fixar. Una mola de pedra de Montjuïc, llarga com un carrer sencer, les naus arrenglerades sota una teulada enfonsada a trams, l'espinada d'una bèstia varada que es podreix a la riba, els arcs per costelles.

Allà s'hi havien botat les galeres del rei durant segles. Ara el rei era lluny, les galeres ja no existien, i el que quedava era una closca buida a tocar de l'aigua. La guerra es decidia a l'altra punta de la ciutat, contra les bretxes del nord. Cap allà havien arrossegat els canons i la pólvora i els homes, i el vell arsenal del mar havia quedat enrere, buit, amb prou feines una ombra de guàrdia. La foscor i la sal s'hi havien quedat moblant les naus.

I no gaire temps soles.

La Taverna del Mort s'arrapava al flanc de la drassana com un paràsit a la panxa de la bèstia morta, encaixada entre el mur vell i el portal de Santa Madrona. El rètol de sobre la porta era un esquelet alçant una copa de vi, però la intempèrie li havia menjat els colors fins a deixar la fusta nua i esquerdada, i el que havia de ser una copa era ara una mà oberta demanant alguna cosa.

A dins, foscor i fum, i la pudor de massa cossos que feia massa que no es rentaven. En Guerau n'havia trepitjat, de caus així, al Carib. Tavernes de pirates i de desertors, on cada tracte es tancava amb una mà a la copa i l'altra a tocar del ganivet, i on el preu de seure-hi era no preguntar mai d'on venia ningú. Cada taula tenia homes parlant baix. Es venia menjar de debò, formatge, cansalada, fruita que havia hagut de travessar les línies franceses i devia haver costat un ull de la cara, prou per fer rondinar els budells a qualsevol que passés a la vora. Les armes estaven recolzades contra les parets com un moble més, al costat d'una cadira o d'una gerra.

Un home se'ls va acostar des del fons. Alt, eixut. La cara, badada de verola fins a semblar cuir cosit de pressa. El somriure, amb massa forats per ser amable, i tan lent que quan va acabar d'obrir-se ja feia estona que no se'l creia ningú.

—La Bandera no us coneix —va dir—. Cosa que us fa molt valents o molt idiotes, entrant aquí armats sense ningú que respongui per vosaltres.

—Venim a parlar, no a barallar-nos —va dir en Guerau—. En Bernat deu diners. Volem trobar la manera d'arreglar-ho.

Els ulls de l'home van caure damunt en Bernat. S'hi va encendre alguna cosa. Satisfacció, o ganes de veure patir algú una estona.

—Ah. El pescador que es pensava que sortiria de pobre comprant-se una barca. Tastavins de moll. Bernat, oi? —El somriure se li va eixamplar—. La Vídua us voldrà veure. A tots. Veniu.

Els va fer passar per una portella oberta al mur vell, i de cop la taverna va quedar enrere i van ser dins de l'arsenal. En Guerau es

va aturar mig pas sense voler. La nau s'obria amunt i endins fins a perdre-s'hi la vista, arc rere arc de pedra fosca, columnes gruixudes com troncs amb les marques dels picapedrers encara gravades, una catedral sense déu, aixecada per als vaixells de guerra d'un rei que ja no manava res. La claror entrava de gairell per les espitlleres i moria abans d'arribar al sostre. D'arc a arc hi penjaven veles velles que partien l'espai en cambres, en cellers, en estables, i tota aquella tela bruta es gronxava a poc a poc amb el corrent que pujava del mar.

El terra baixava cap a les naus de mar, per sota de la marea. Els carreus suaven aigua salada i l'aire es refredava a cada passa. De darrere les veles arribaven veus. Tractes en castellà, en català, en llengües que en Guerau no coneixia, xifres que feien del deute d'en Bernat una broma de criatures, el so d'una balança carregant-se de plata en una cambra que no va veure. Algú plorava fluixet. Aquesta era la segona Barcelona, la que el rei havia bastit per fer la guerra al mar. No havia deixat de fer negoci mai, ni amb el setge ni amb la fam, ni ara, amb els morts remenant-se sota els peus.

L'última nau era la més ampla de totes.

El mar hi entrava per sota i en tornava a sortir, i el terra brillava negre d'humitat. Al fons, damunt un entarimat que algú havia muntat per no tenir els peus a l'aigua, hi havia una taula i unes cadires arrencades d'alguna casa noble. Fusta fina, daurats, vellut, plantats enmig d'aquell fred de sal com un tron fet amb les despulles de la ciutat. Per arribar-hi calia recórrer tota la nau de cap a cap, sota els arcs, amb els homes de la Bandera repenjats a les columnes a banda i banda, mirant passar. En Guerau va caminar com havia après a fer-ho a l'arena, sense pressa i sense ensenyar res.

Darrere la taula hi seia una dona que no passava dels quaranta. Anava de negre de cap a peus, però no era dol. O, si ho havia estat, feia temps que se li havia assecat a sobre i li havia quedat de pell. Li deien la Vídua, i a Barcelona ningú no sabia del cert si era pels

homes que havia enterrat o pels que havia fet enterrar. Pelava una taronja amb un ganivet petit, sense cap pressa, i la sentor àcida de la fruita tallava la pudor de salnitre i de gentada.

Les mans, quan les va deixar quietes damunt la fusta, anaven marcades de feina vella, de quan manava menys i carregava més. La cara era del tot corrent. Te l'hauries pogut creuar al mercat mil cops sense recordar-la. Els ulls, no. Et despullaven i et posaven preu, i el preu sortia sempre per sota.

—Interessant.

Els va repassar de pressa, l'acer, la roba. La mirada li va passar per sobre a en Yusuf sense aturar-s'hi. Va tornar a en Guerau, i s'hi va quedar.

—Tu ets el de l'arena. L'Indià. —No ho preguntava—. Et vas barallar tres nits per a mi i em vas fer guanyar uns bons diners, i després en Siset apareix mort.

Va desprendre un grill de la taronja, se'l va posar a la boca i no va tornar a parlar fins que no va haver acabat de mastegar.

—Encara espero que algú m'expliqui com penseu compensar-m'ho. Perquè no em sento pagada, ni de bon tros.

—El que ha passat a l'arena no és cosa nostra —va dir en Bernat. Li va sortir massa de pressa—. En Siset s'havia tornat descuidat. Tothom ho deia. Si va acabar mort, va ser per badar, no pas per nosaltres. Encara ens hauríeu de donar les gràcies per haver-ne sortit vius, la veritat.

La Vídua va girar el cap com un fuet.

—Les gràcies. —Va deixar la paraula a l'aire perquè en Bernat la sentís bé—. Em deus tres-cents rals, Bernat, i vens a dir-me que t'hauria de donar les gràcies. Quins pebrots que tens.

—No volia dir... —En Bernat va abaixar la veu—. Dona'm temps. T'ho compensaré, fins a l'últim ral. Sempre he pagat el que dec.

—Tu no has pagat mai res. Per això ets aquí.

En Guerau va fer un pas, prou per avançar-se a en Bernat abans que tornés a obrir la boca.

—Hem vingut a presentar-vos els nostres respectes —va dir—. I a veure si trobem un acord que ens convingui a tots. No volem barallar-nos amb vós. Només volem poder viure sense haver de mirar per sobre l'espatlla cada cop que sentim una passa al darrere.

Ella el va mirar. En Guerau no els havia vist entrar. Quan va mirar als costats, hi eren, dos a banda i banda de l'entarimat, les mans ben a la vista, que era pitjor que si les haguessin amagat. Ningú no s'havia mogut. La nau, tan gran com era, s'havia fet petita.

—Respectes. —La Vídua va somriure—. Un home que sap parlar. Ja era hora. —Es va repenjar a la cadira i la fusta va grinyolar—. Doncs escolta'm bé tu. Aquest matí he fet entrar farina a dos convents i bacallà a qui me'l paga, senyors inclosos. A mi no m'ha jurat res ningú. Em venen a buscar, i prou. —Va assenyalar amb el ganivet de pelar cap a fora, cap a la ciutat—. Mira-la. El Consell penja pobres als portals i els mesura la gana amb cullera. L'aigua, la té segellada des que va començar el setge, i qui en vol la compra. Me la compra a mi. —Va tornar a agafar la taronja—. Doncs ara la gent m'escolta a mi. El pa que mengen, el pago jo. La quina, també. Els senyors de dalt es barallen per una cadira a centenars de llegües i no saben ni què val un quintar de blat. I per seguir fent-ho necessito coses que la ciutat oficial m'ha tancat. Una me la podeu obrir vosaltres.

Va desplegar un paper damunt la taula. Un mapa de Barcelona, seccions tenyides de colors, anotacions atapeïdes als marges, la geografia del poder invisible que corria per sota dels carrers. Va posar el dit llefiscós de suc sobre una línia i la va resseguir.

—L'aigua de Barcelona baixa de Collserola per les mines, uns canals oberts fa segles. Alguns no són més que regues estretes, d'altres són prou amples perquè hi passi un home dret. Una xarxa

sencera que cus per sota de barris que des de dalt semblen no tocar-se. Qui vulgui moure gènere lluny dels ulls curiosos només els ha de fer servir.

En Guerau va mirar el mapa, les línies de colors que s'enfilaven per sota dels carrers, i va veure de seguida on s'aturaven.

—Però no totes són vostres —va dir—. Si fos tan senzill, no ens necessitaríeu. Hi ha trams que no controleu.

La Vídua el va deixar acabar. Després va somriure a penes, amb el petit ganivet quiet sobre la fruita.

—El problema té nom. —Va deixar la pell damunt el mapa, un cargol ataronjat caient sobre els carrers dibuixats—. Miquel Santpere i Bru. Mestre de les fonts. L'únic home de Barcelona que, només de veure les obres que vull fer als túnels, sabria de seguida per a què serveixen. I, per tant, l'únic que les pot anar a explicar a qui no toca. Aquesta nit treballa a la mina de sota el carrer de Montcada, mirant de desfer un esfondrament que ofega l'aigua des que va començar el setge. Dos ajudants. Cap guarda. Les mines passen per segures, diuen. —Va alçar els ulls del mapa—. I és als llocs segurs on passen els accidents. Una pedra que es desprèn. Una bossa d'aire dolent. Una caiguda, i un coll que es trenca. Res que faci aixecar una cella, tractant-se d'un home que es va morir tornant l'aigua a la seva ciutat.

A en Guerau li va pujar al pit el fred dels vaixells, aquell que no avisava mai i ja hi era quan l'última porta es tancava al darrere.

—Voleu que matem el Mestre de les fonts —va dir, perquè donar-hi voltes no servia a ningú.

—Els morts no fan informes ni envien guàrdies a furgar túnels que han de quedar en secret. És la manera més neta. —No va somriure. No li calia—. Si en sabeu una de millor que doni el mateix resultat, us escolto.

No en sabien cap, i tots ho sabien.

—I a canvi? —va preguntar en Guerau—. El deute d'en Bernat és una misèria al costat d'això. Un home mort i sense rastre, una ruta que us val una fortuna. Tres-cents rals no ho paguen.

La Vídua el va estudiar una estona. Després va apartar la taronja i va recolzar els avantbraços a la taula.

—No. No ho paguen. —Va deixar que ho païssin—. Què vols, doncs?

—Volem entrar a Santa Caterina. —Ho va dir pla, sense adornar-ho—. Passar el cordó i tornar-ne a sortir, si en sortim. Sense que la milícia ens ompli de plom pel camí.

Per primer cop des que havien baixat, la cara de la Vídua es va aturar.

—La Ribera. —Va deixar la paraula sobre la taula—. La ciutat l'ha emparedada. Allà dins la pesta ja no espera el seu torn, i la milícia té ordre de disparar a tot el que s'acosti a la barricada, per dins i per fora. —El va mirar de fit a fit, buscant l'escletxa—. I tu hi vols entrar. Pel teu propi peu.

En Guerau no va dir res. Va aguantar-li la mirada amb la cara buida que havia après a fer servir al Carib, davant d'homes encadenats.

Ella va esperar. Ell no li va donar res. Al cap d'un moment, la dona va arronsar les espatlles.

—No és cosa meva preguntar què hi vas a buscar. En el meu ofici, qui pregunta es queda sense clients. —Va tornar a la taronja—. I sí, et puc fer passar. La barricada del carrer de l'Argenteria la guarda gent que menja del que jo els dono. Una nit, una paraula meva, i miren cap a una altra banda mentre creueu. Entrar és fàcil. —Va separar un grill, se'l va mirar—. Tornar a sortir d'un lloc ple de morts, això ja no depèn de mi.

Es va inclinar endavant, i la veu va perdre el setí.

—O sigui que el tracte és aquest. Mateu el Mestre aquesta nit, net, sense deixar res que m'assenyali. Feu-ho, i el deute d'en Bernat

desapareix i us obro el cordó cap a Santa Caterina. Falleu, i ja no serà només qüestió de diners. Sabré que quatre homes em deuen una feina i no me l'han feta. I d'aquests jo no me n'oblido mai.

En Bernat tenia els ulls a terra. En Yusuf no es va moure, el ganivet net al cinturó, els ulls que aquell matí ja ho havien vist tot i no s'havien apartat de res. Va ser en Laurent qui va parlar primer, i que fos ell els va sorprendre a tots, potser a ell més que ningú.

—*Necesitaremos información.* On és l'entrada. Com són els túnels. Quants ajudants. A quina hora. —Anava comptant amb els dits, desgranant cada pregunta—. *Si hay bolsas de gas*, ho hem de saber. *Si el terreny cedeix, también. No pienso morir ahí abajo* per no haver preguntat el que s'havia de preguntar.

La Vídua se'l va mirar un instant més del que calia.

—Baixareu per un pou de manteniment, en un racó de la plaça de la Llana. Trenta peus avall i cap a llevant pel túnel principal, fins on treballa ell. Són estrets, i foscos més enllà del que us arribi el fanal. No us separeu. —Va deixar passar un instant—. Qui es perd allà baix s'hi queda.

Va empènyer un parell de papers cap a ells. Diagrames, seccions, notes amb lletra atapeïda.

—Estudieu-ho. Demà al matí em porteu prova que és mort. Les eines, el segell. Alguna cosa que pugui tenir a la mà.

Va allargar la mà oberta damunt la taula i va esperar. En Guerau l'hi va estrènyer. Seca i ferma, plena de durícies velles.

—Tenim tracte.

Van sortir per on havien entrat. La nau, la taverna, el portal de Santa Madrona, i a fora la llum de la tarda els va rebre com si res. El sol queia cap a ponent i Barcelona s'engroguia com un os vell.

En Guerau va desplegar els papers a la claror i va estudiar els diagrames. Les mines corrien per sota de tota la ciutat com venes sota la pell d'un cadàver. Va pensar en l'Eulàlia, en algun racó d'aquell clos tancat de Santa Caterina, i es va preguntar si ho entendria. Va

pensar en Miquel Santpere i Bru, un home que no coneixeria mai si no era per matar-lo.

En Bernat caminava al seu costat sense badar boca, mastegant alguna cosa amarga que no es decidia a escopir.

—Ja sé què penses —va dir en Guerau.

—I tu no penses el mateix?

—Sí. —Van fer unes quantes passes—. Pensar-ho és fàcil. El difícil ve aquesta nit.

Es feia de nit. I amb la nit, l'hora de baixar a les entranyes de Barcelona, quatre homes armats i sense cap sortida millor, a matar un home per la feina que feia.

L'AIGUA NEGRA

La tapa del pou s'obria en un racó de la plaça de la Llana, una taula de fusta pintada del gris terrós de les llambordes perquè ningú no la mirés dues vegades, una de les boques que la ciutat tenia i feia veure que no. El capvespre queia sobre Barcelona amb l'avarícia del crepuscle mediterrani, la llum racionada gota a gota, el cel buidant-se a batzegades fins que els carrers van deixar de ser carrers i tot plegat es va tornar un amàs de formes negres encaixades les unes contra les altres.

En Guerau va repassar el mapa de la Vídua per darrer cop i el va plegar. Una línia neta sobre el paper podia ser, a sis canes de fondària, una galeria ensorrada o inundada, mil tones de roca a sobre i un sol fanal per discutir-hi. Els plànols del subsol són aproximacions fetes per optimistes. Qui havia traçat aquella ruta coneixia les mines com els mariners coneixen la costa, per repetició i per por.

En Bernat i en Laurent feien guàrdia a les cantonades. En Yusuf ja treballava la tapa, alçant la fusta pam a pam sense arrencar-li ni un

grinyol, els dits buscant les vores, el cos quiet, la respiració absent. La mateixa fredor amb què havia degollat els furtamantes a la casa del seu amo.

La tapa va cedir amb un lament de fusta contra pedra. A sota, la negror tenia gruix. Hi hauries pogut clavar un ganivet, i n'hauria sagnat alguna cosa. L'alè que va pujar del forat era humit i mineral i errat, aigua estancada i temps i els treballs lents i sords d'una terra que no havia guardat mai memòria de cap home i no pensava començar ara. Una escala de ferro baixava cap al fons, els graons clavats a la roca anys enrere, menjats de rovell allà on els dits els havien tocat.

En Guerau va baixar primer. El fred va créixer amb cada graó, l'aire més espès, més enganxós, i en algun lloc allà sota corria l'aigua, el degoteig tossut que treballava la pedra des d'abans que cap home arribés a aquest pla i que continuaria molt després que tots fossin morts. El mosquet lligat a l'esquena li repicava contra l'escala a cada passa.

L'escala moria sobre una plataforma d'obra. Va encendre el fanal al tercer intent. La flama va invocar de la foscor una galeria que s'obria en dues direccions, les parets oscades per les eines que les havien cavat. Va trigar un moment a entendre on era. Sota la xarxa del Rec Comtal, la sèquia que prenia l'aigua del Besòs i l'acostava a la ciutat, i per sota d'ella els ramals coberts, les cisternes, els pous, obra d'homes damunt del pla, apedaçada segle rere segle perquè Barcelona pogués beure.

Els altres van baixar d'un en un, i el rectangle de cel que havien deixat a dalt es feia petit a cada graó.

Quan van ser tots a la plataforma, amb els quatre fanals encesos, la roca els va tornar la llum de través, va falsejar les distàncies i va deixar la fosca del fons encara més fonda, hostil als cercles minúsculs de claror que havien obert a cops de flama. En el silenci,

l'aigua degotava en algun racó, marcant un compàs que no era el dels homes.

—¿Hacia dónde? —va preguntar en Laurent.

—Per aquí. —En Guerau va assenyalar una de les dues boques—. El mapa marca interseccions cada cent passes. Algunes duen anotacions en llatí. Mortis. Non revertens. No em cal que me les tradueixin.

En Laurent va mirar la galeria, va donar un cop d'ull enrere, cap a l'escala. Després va clavar els ulls en un punt del sostre i s'hi va quedar, la boca mig oberta.

—Hay una luz ahí —va dir, el dit apuntant amunt, on no hi havia sinó roca que suava—. ¿La veis? Como una vela. Pequeña.

Ningú no va dir res.

—Ya —va dir, al cap d'una estona—. Ya no está. Anem.

Es van ficar a la galeria. Dues passes d'ample, un pas de manteniment, no un conducte per moure aigua de debò. El terra baixava de mica en mica seguint el pendent natural, el carreu polit per segles de botes i de revingudes, llis i traïdor sota la sola. Les parets ensenyaven les capes del temps, obra romana, després pegats medievals, després intervencions fresques de morter i pedra nova. Les mines eren un cos viu que calia apedaçar sense parar, perquè tot plegat, els tremolors, les arrels, l'aigua mateixa, treballava de valent per fer-les caure i recuperar el que era seu.

Van passar la primera intersecció sense ensurts. L'aire es va tornar escàs, la ventilació reduïda a corrents febles que s'esmunyien per un sistema pensat per a l'aigua i no per als pulmons.

El so va canviar passada la segona intersecció. En Laurent va alçar la mà. Es van aturar, els fanals arran de terra. I en el silenci ho va sentir, per sota dels sorolls innocents del subsol, una remor arrossegada.

—Poden ser treballadors —va xiuxiuejar en Bernat—. Els homes del Mestre?

—Pot ser.

Però la mà ja li havia anat al ganivet. Els treballadors caminen. Allò que s'acostava per la galeria s'arrossegava i rascava la roca, i avançava a estrebades.

Van seguir endavant, les armes a les mans. La galeria encara no s'havia obert i l'olor ja hi era. La ferum de la putrescència primer, la que ja coneixia de l'arena, de tots els forats tancats on s'apilen els morts.

La galeria es va eixamplar, el sostre es va enlairar de cop, i va desembocar en una cisterna vella de vint passes d'ample i dotze d'alt, buidada a cops d'escoda i eixamplada segle rere segle, la volta irregular sostinguda per pilars mig d'obra mig de la pedra mateixa, deixats drets perquè aguantessin el sostre.

El fanal la va il·luminar a trossos, en retalls que la ment provava d'ajuntar i no podia.

Morts. Dotzenes. N'hi havia de drets, n'hi havia d'asseguts, n'hi havia d'estesos a terra en postures que no semblaven atzar. I entre la carn quieta, carn que es bellugava, que s'arrossegava amb aquell pas que els delatava. Difunts que haurien d'haver estat sota terra o fets cendra i que en canvi eren aquí baix, fent vida.

Eren dotzenes, i la sala no s'acabava. Les ombres del fons prometien més espai, més galeries. El que el fanal ensenyava era només la vora del que hi havia a dins.

—Déu me valga. Hauríem de marxar —va xiuxiuejar en Bernat—. Tornar enrere. Dir-ho a algú. Portar soldats.

Però en Guerau ja vorejava la sala, arran de la paret, on les ombres eren més espesses i on la vista curta dels morts potser no atraparia el moviment si anava amb compte i sense fer fressa. Havia d'entendre la mida d'allò. De la volta en sortien passadissos en qua-

tre direccions com a mínim, arcades obertes a una negror que el fanal no mossegava. Es va acostar a la més propera.

El passadís feia unes quinze passes i desembocava en una altra sala, més gran. De la mida d'una nau de catedral, amb un sostre que es perdia amunt, fora de l'abast de la flama.

I a dins, centenars de morts. N'hi havia de drets en grups que recordaven formacions de tropa, files i columnes que parlaven d'una disciplina que hauria d'haver mort amb el seny que la sostenia. D'altres seien arrambats a les parets i esperaven. Alguns anaven i venien entre els quiets. Era una ciutat. Una Barcelona de sota, callada, que no necessitava prendre res per la força perquè li bastava esperar que la de dalt es morís sola i li caigués a sobre, pedra a pedra, viu a viu.

I al mig de la nau, on el terra baixava cap al fons de captació que algú havia excavat segles enrere, hi havia una bassa que es bevia la llum del fanal i la tornava negra. Hi surava una cosa fosca, cossos enfonsats, desfent-se en un brou espès que tard o d'hora baixaria pels canals que alimentaven les fonts i les cisternes de Barcelona, totes les aixetes i tots els pous d'on els vius treien aigua sense preguntar-se mai per on havia passat abans d'arribar-los a la boca.

Si Déu encara mirava cap aquí, devia fer dies que reia.

En Guerau va recular fins als altres i va trigar a parlar. Tenia el fred al pit, el mateix de sempre, però més endins ara, ficat en un lloc d'on ja no marxaria. En Bernat li va veure la cara i va fer una passa enrere.

—N'hi ha més —va dir en Guerau—. No només aquesta. D'altres. Lligades per passadissos. Totes plenes.

—¿Llenas de qué? —va preguntar en Laurent.

—Morts. Centenars a la sala del costat, potser milers en total, si totes són com aquesta.

—Què era allò que repetia en Cugat a la cel·la? —va preguntar en Bernat.

—L'aigua negra —va dir en Yusuf, i va assenyalar la bassa—. I el vam deixar per boig. Això és el que va veure. Això el va fer perdre el seny.

—Lo dejamos morir —va dir en Laurent.

Un soroll va trencar la quietud. Passes, moltes, acostant-se de pressa per la galeria per on havien entrat. Llum de fanal rebotant en metall, en canons, en els botons de llautó de la Coronela.

Cinc soldats amb un sergent al davant, un home d'uns quaranta anys colrat per setmanes de mala vida, l'uniforme apedaçat i ennegrit fins a no tenir color. Es van aturar en veure'ls. Les armes a mig alçar, ni amunt ni avall, mentre les dues colles es pesaven amb la mirada per endevinar si allò acabaria en sang o en treva.

El sergent els va passar revista amb els ulls i es va aturar al mosquet que en Guerau duia a l'esquena.

—No sé qui sou ni què hi busqueu, i tant me fa. Les armes a terra.

—Ja marxàvem —va dir en Guerau.

—No aneu enlloc. Veniu amb nosaltres.

—No ho enteneu. Allà dins hi ha milers de morts. Milers. Això és més gros que les vostres ordres...

—Fa sis setmanes que patrullo aquests forats de merda. —El va tallar sense alçar la veu—. Sé què hi ha aquí baix. El que no sé és quina mena de galaflots baixen aquí a fer de carronyaires. Tant és. Les armes a terra, o us les traurem nosaltres.

Va fer un senyal als seus homes, que es van obrir per encerclar-los i tallar els passadissos de fugida.

En Yusuf es va moure primer. De gairell, la mà disparada endavant amb la seguretat de mil llançaments, la fulla va trobar la gola del soldat més proper, just damunt la clavícula. L'home va caure gairebé sense soroll, només el gloc-gloc de l'aire i la sang barallant-se per sortir pel mateix forat.

La pistola del sergent va pujar.

En Guerau va ser més ràpid que el percussor. Li va atrapar el canell, l'hi va tòrcer i el tret va esclatar contra el sostre. Dins d'aquell budell de pedra el so va ser una campana tocada des de dins del crani. Li va clavar el genoll a la boca de l'estómac, va sentir com l'aire fugia del sergent en un esbufec, i el colze a la templa amb tot el gir dels malucs al darrere. El sergent va caure de genolls, el cap contra la roca amb un cruixit que no prometia res de bo.

Un altre soldat per l'esquerra, la baioneta estirada en una estocada que hauria cosit en Guerau entre dues costelles. Es va deixar caure de costat, va deixar passar la fulla arran d'espatlla, prou a prop per notar-ne el vent fred, i des de baix li va obrir la cuixa en un tall de baix a dalt, allà on l'artèria va arran de pell. La sang va sortir a raig, negra a la llum del fanal, i el soldat ja s'estava buidant abans d'entendre que l'havien tocat.

La destral d'en Bernat era massa llarga per a aquell sostre, però s'hi havia avesat en un tancar d'ulls. La va fer servir de llança, el tall endavant contra el pit d'un soldat amb prou empenta per estellar-li les costelles i clavar-lo a la paret. Després la va girar i el mànec va sortir en horitzontal, va trobar una mandíbula i la va trencar amb el so d'una nou esclafada.

En Laurent tallava en arcs curts que no malgastaven res. Ja havia mort el seu home amb una estocada al cor quan en Yusuf va brotar darrere de l'últim i li va ficar l'estilet per la base del crani, al forat entre vèrtebres que sega la medul·la i apaga l'home en sec.

Quatre dels cinc per terra, morts o a punt, i el sergent de genolls amb la sang baixant-li per la cella, intentant desembeinar amb una mà que ja no li responia. En Guerau va anar cap a ell amb el ganivet a punt.

I llavors ho va sentir.

Arrossegar, raspar, soroll de moviment del fons dels budells de sota la ciutat, de les sales plenes de milers. El tret, la batussa, el cop sord dels cossos contra la roca. Tot havia viatjat galeria endins i

havia ressonat per les voltes on els milers esperaven a les fosques, i la fressa els havia girat l'atenció cap a l'origen, com un sol animal gros que obre un ull. I anava a més. El fanal ho va saber abans que ells. La flama es va encongir, blava per les vores.

—Venen —va dir en Guerau.

El sergent el va mirar amb uns ulls que maldaven per enfocar a través de la boira del cop.

En Guerau li va agafar el braç, el va aixecar, li va aguantar el pes quan les cames li van fallar. El necessitava sencer, o tan sencer com es pogués.

—Pots caminar?

—Si puc... —El sergent va parpellejar, va pair la pregunta—. Per què?

—Perquè venen tots i em fa falta algú que conegui aquests budells prou bé per treure'ns d'aquí abans no arribin. Aquest ets tu. Camines o et quedes.

El sergent va mirar els seus homes per terra, la sang que s'escampava per la roca trobant els pendents, buscant els canals, fent cap també ella a l'aigua negra. La boca del passadís, d'on creixia el soroll dels cossos arrossegant-se.

—Puc caminar, crec.

En Laurent ja escorcollava els morts. De pressa, sense fàstic, els dits sabent on buscar, el cinturó, la butxaca de dins la casaca, la canya de la bota. Una banya de pólvora, munició, un ganivet millor que el seu, que es va quedar sense badar boca.

En Bernat va arrencar la destral d'un sol moviment i es va eixugar la sang a la màniga sense aixecar els ulls. En Yusuf va recuperar el ganivet de la gola del primer soldat, el va passar dues vegades per la roba del mort i el va tornar a fer desaparèixer. Quan la resta encara no s'havia posat dreta, ell ja era a la boca del passadís, d'esquena a tots, la mirada endinsada en la foscor d'on venia el soroll.

—Trenta passes —va dir en Yusuf—. Menys, potser.

Van agafar el sergent pels braços i el van fer caminar. Quan va intentar parlar, les paraules se li van perdre a mig camí, i va assenyalar amb el mentó un passadís que tallava el túnel principal en diagonal. Hi passaven just dos homes de costat. El sostre tan baix que en Bernat hi anava corbat i en Guerau havia d'anar amb compte. L'aigua corria allà negra. L'únic fanal que havia sortit sencer de la batussa era el d'en Laurent, i la llum no arribava gaire més lluny que els seus propis peus.

Al darrere, el soroll va canviar. L'arrossegar es va multiplicar fins a fer-se allau, moltes coses alhora, totes raspant la roca en un mateix sentit. En Guerau va arriscar una ullada enrere. El fanal va arrencar de la negror uns ulls que tornaven la llum. La congregació sencera de morts s'havia posat en marxa i s'abocava pels túnels com l'aigua quan es trenca una presa.

El sergent pesava. En Guerau i en Bernat se'l repartien, un braç per banda, i l'home posava el que podia de les cames, però el cap li marxava i tornava, els ulls que enfocaven i es perdien. Cada cop que el coneixement el deixava un instant o dos, el pes se'ls tirava a sobre, i quan tornava ho feia amb una revifada d'espant que els feia trontollar tots tres.

El fanal es va aturar abans que en Laurent.

La llum va anar endavant, va topar amb alguna cosa a vint passes i s'hi va quedar, sense travessar-la, com si hagués trobat una paret vestida de roba.

Allà on el passadís s'eixamplava una mica, la paret es movia.

Drets i quiets i massa junts. Dotzenes de morts fent una cua de combregar, espatlla contra espatlla, esquena contra pit fins on el fanal deixava veure. Els del davant els van mirar i no van fer res. Es van estar quiets, mirant, i allò va durar prou perquè en Guerau se sentís el pols a la gola.

—No surten mai de les cambres —va dir el sergent, i li va costar tot l'aire que tenia—. Mai.

Després un moviment els va recórrer com un espasme. Va començar al davant i va anar enrere i va tornar, com passa per una corda quan algú n'estira un cap i tot el llarg se n'assabenta a poc a poc. En Guerau va comptar el que hi havia per comptar. Al darrere, l'allau, al davant un mur de mort, cap porta per tancar. Cap passadís que el mapa oferís per escapar d'allà. Ni un colze de roca on aguantar-los d'un en un. Vint passes de carn, i a l'altra banda potser res.

—Passarem a través —va dir.

En Bernat va escopir a terra i es va escurar el coll. Va canviar el pes d'un peu a l'altre.

—Doncs endavant.

En Guerau el va mirar, va mirar el passadís, i va tornar a mirar-lo a ell.

—Per què hi vaig sempre jo, al davant?

—Perquè ets el més ample.

—Això no ha sonat a afalac, cap de ruc.

—Vint passes —va dir en Laurent, sense abaixar el fanal—. Veinte pasos y ya está. No és nada.

—Vint passes d'anada —va dir en Yusuf.

En Bernat va sospesar la destral.

—Un dia d'aquests t'ensenyaré a animar la gent.

En Bernat va obrir el primer de baix a dalt. Malucs, cul, tot el cos seguint l'espinada. La fulla va entrar sota la mandíbula i va sortir per la conca de l'ull, i se'n va endur mitja cara. El crani va cedir com una branca verda que es resisteix, s'esberla i encara queda penjant de les fibres. La sang no va rajar. Aquella sang feia setmanes que no rajava. Va sortir a grumolls negres, mig quallats, que es van desprendre del tall i van picar a terra amb el so d'una olla de brou fred que es tomba, i darrere seu un fil espès que es va anar estirant fins que es va trencar sol. Del cap obert va pujar una pudor d'armari deixat al sol durant dies amb carn a dins. La meitat de mandíbula que li penjava va continuar treballant.

En Yusuf ja era al seu costat, passant per sota del braç d'en Bernat. El ganivet va entrar i va sortir per on havia de fer-ho. El cos no va caure, perquè no hi havia on caure. Es va quedar dret, aguantat pels que empenyien al darrere, i els va fer de porta fins que en Bernat el va enretirar amb l'espatlla. Van guanyar mig pas.

Aquesta era la feina. Obrir, tancar, i després treure del mig el que quedava dret.

El segon el va obrir en Bernat, i el tercer també. Cada cop de baix a dalt escopia contra el sostre el que trobava, i el sostre era a un pam del clatell d'en Bernat, de manera que tot allò tornava. Els queia a sobre a trossos. Grumolls negres que picaven i s'estampaven. Tires de carn que s'enganxaven a la roca i se n'anaven despenjant a poc a poc. Els budells d'un que devia fer pocs dies que era mort i encara els duia sencers, tebis, que van baixar per l'espatlla d'en Guerau i li van quedar enroscats al braç fins que va aconseguir sacsejar-los. Del sostre va començar a degotar i ja no va parar. Els va ploure a sobre tot el que quedava de passadís.

En Guerau va provar d'ajudar-los una vegada i va fer nosa, i el mig pas guanyat el van tornar a perdre. No ho va tornar a provar. Amb el sergent penjat del braç dret li quedava la meitat d'un home per fer servir, i el que li tocava era ser un pal amb una càrrega lligada.

En Bernat treballava a compàs de xarxa. Agafar, estirar, deixar anar, tornar a agafar. Al cap de quatre passes ja no hi havia lloc per alçar res. La destral se li va quedar a mitja via, encallada a l'espatlla del mort del costat, i en Bernat la va deixar anar i va treure la maça, que no calia alçar-la, només empènyer-la.

Va trobar de seguida què feia contra la paret. Agafava un cap pels cabells o per on fos, l'encaixava a la roca i hi deixava anar el maluc. A la tercera el crani ja no tenia forma i la roca sí, i el que hi quedava enganxat era una taca amb trossos de dent a dins.

Els morts més vells no sagnaven. Els recents sí, i eren pitjors. Un que encara duia la casaca de la Coronela es va obrir pel ventre

contra la maça i va deixar anar tot allò que la mort no havia tingut temps d'assecar-li a dins. Els va caure als peus. Hi van passar per sobre, gairebé relliscant.

Sota l'aigua que cobria el passadís, el terra havia deixat de ser ferm. Trepitjaven una cosa tova que cedia i tornava a pujar i a cada passa feia el soroll de la verema quan hi ha massa gent dins el cup i el most ja ha passat de punt. En Guerau havia trepitjat raïm de petit, a Sant Andreu, una tardor que recordava per la calor i pel gos que no paraven de treure de dins la bassa. Les cames sabien el moviment. Les cames no sabien res més d'aquell lloc, però aquell moviment el sabien, i el van fer, i el van continuar fent, i va ser així com van avançar.

Veremant budells i carn sota l'aigua negra.

Primer els arribava al turmell, després al bessó. Una vegada el peu se li va enfonsar fins a trobar una cosa dura que va cedir amb un cruixit de cistella, i la cama li va baixar un pam més, i la va haver de treure estirant amb les dues cuixes.

L'aire s'havia fet mastegable. Se li ficava a la boca i s'hi quedava darrere les dents. En Guerau se'l va empassar perquè no hi havia res més per empassar-se.

En Laurent havia deixat de ser útil. Duia el fanal en una mà i el sabre en l'altra i feia servir tots dos com si fossin el mateix estri. La llum anava amb ell i la feina anava tres passes més endavant, de manera que en Bernat obria pas a les fosques.

—¡Carroña! —cridava en Laurent—. ¡Carroña de carroña! ¡Pellejos!

I de cop el sergent ja no hi era.

El braç que en Guerau aguantava havia deixat de tibar. Va mirar avall i no va veure res, perquè avall no hi havia res per veure, només aquella aigua bruta i, a sota, un bellugueig.

No va pensar.

Va ficar el braç allà dins fins a l'espatlla i va buscar a cegues, com dins d'una galleda de pixats i pitjor. Va agafar el primer que li va semblar roba i va estirar. Va sortir una màniga sense res a dins. Ho va tornar a provar. La segona vegada va trobar un cinturó, i el cinturó va venir amb el sergent al darrere, la cara feta un no res de sang i de terra, tot el pes mort. Alguna cosa va sortir enganxada a la seva bota, amb les dents tancades al cuir i sense intenció d'obrir-les. En Guerau li va clavar el taló al front, una vegada, dues, fins que el front va deixar de ser un front.

En Yusuf va perdre el ganivet. Tenia la mà tan greixosa que l'acer li va sortir dels dits com una anguila i es va perdre en aquella aigua que s'ho quedava tot. En duia tres més, a la bota i a la cintura, i no en va poder treure cap, els cossos el premien pels dos costats i els braços li quedaven a mig camí, els colzes contra les costelles d'un altre. Va quedar una passa endarrerit amb les mans buides, i era la primera vegada que en Guerau el veia sense saber què fer-ne, de les mans.

—La hawla wa-la quwwata illa billah.

Va durar poc. En Yusuf havia aguantat el llum a un barber cirurgià de Marsella i sabia per on s'obre una cara. Va posar el polze on l'os deixa de ser os i va empènyer fins que va entrar, i el que en va sortir li va córrer pel canell avall i se li va ficar per dins de la màniga.

En Bernat va haver de fer les dues feines, la d'obrir i la de tancar, i les va fer malament, i van pagar el retard amb quatre passes de terreny.

—¡Villanos! —cridava en Laurent, a ningú—. ¡Gañanes! ¡Ni uno de vosotros ha tenido nunca un escudo en la puerta!

En Guerau tenia ferro a la boca i el cap ple d'aquella estupidesa lenta que ve quan no hi ha aire. En Bernat va clavar un colze a la cara d'en Yusuf, sense voler, en un moviment que anava a un altre lloc.

—Perdó —va dir.

En Bernat va alçar la maça i l'espatlla va protestar de seguida, una fiblada que li va córrer braç avall fins a deixar-li els dits mig morts. Va continuar igualment. Ja no podia fer força només amb el braç, així que hi va posar el maluc, l'esquena i tot el pes del cos, colpejant més per massa que per tècnica. A partir d'aquell moment va deixar d'intentar fer mal. Només volia espai. Un pam, després un altre, el just per continuar avançant sense que els morts el tanquessin del tot.

—Voto a Dios... —deia en Laurent, més baix, cada vegada més baix—. Sacos de tripas... hijos de mil putas...

Després ja no va dir res, i en Guerau va girar el cap per comprovar que el fanal encara pujava i baixava.

El fanal, amb l'oli minvant després de tantes hores, es va anar quedant sense res a il·luminar. La llum va tornar a trobar roca. Va ser així com van saber que havien passat.

El sergent, mig penjat d'en Guerau, va treure una mà i va assenyalar a l'esquerra un passadís lateral mig tapat per la pedra caiguda.

—Allà... Amunt... Superfície...

Es van esquitllar per l'obertura d'un en un, en Bernat l'últim i amb prou feines. A l'altra banda, un pou vertical, una escala de ferro clavada a la roca que pujava cap a un rectangle de llum pàl·lida, molt amunt. En Laurent va pujar primer. Carregava a cada graó amb la cama esquerra i s'hi feia seguir la dreta, i el bessó li tibava a cada estirada. Després el sergent, amb en Bernat enganxat a sota per si les cames li fallaven. Després en Guerau. En Yusuf no va pujar fins al final, perquè algú havia de tancar la rereguarda, quedar-se sol amb els morts si arribaven.

En Guerau va pujar sense pensar, les mans trobant els graons i els peus seguint-les. De sota va pujar un so nou, metàl·lic i regular. Graó a graó.

—Són a l'escala —va dir en Yusuf des de baix—. De pressa.

En Guerau va sortir del pou de cap enfora, mans que l'agafaven pels braços i el tiraven enlaire. Pedra freda, herba crescuda entre les lloses, olor de cera vella i de terra remoguda. El fons del claustre de Sant Pau del Camp, el racó on no anava ningú. A l'altra banda de les galeries cremaven llums i un murmuri de veus vetllava, i entre el pou i les veus hi havia tot de portes tancades i la nit sencera.

En Yusuf va sortir del pou sense el tricorni i amb els morts deu graons més avall, i les mans dels cadàvers ja pujaven darrere seu, maldestres, constants, sense intenció de parar.

En Guerau ja s'havia despenjat el mosquet. Va recolzar el canó a la vora de pedra, va buscar el primer cap que pujava i va deixar anar l'aire a poc a poc. El tret va omplir el claustre i el mort va desaparèixer del graó, i se'n va endur dos més en la caiguda, un embull d'ossos rebotant contra els graons, avall. Els de sota van continuar pujant. Havia comprat sis graons.

—La reixa! —va esbufegar el sergent, assenyalant la reixa de ferro que jeia al costat del forat.

En Laurent i en Bernat la van agafar. Pesava prou perquè calguessin tots dos, i la van fer bascular sobre el forat just quan la primera mà morta sortia de sota. La reixa va caure amb un estrèpit que va ressonar per tot el claustre. Una mà va quedar atrapada sota la vora, els dits encara movent-se, encara grapejant l'aire. L'os va petar. Els dits van continuar igualment, sense retirar-se. No sentien el dolor i no sabien parar.

El sergent va treure una clau del cinturó amb les mans que li tremolaven, de l'esforç i de la ferida, i la va encaixar al pany que fermava la reixa a la pedra. Va girar amb recança, agafada de rovell, fins que el forrellat va entrar al seu lloc amb un clec sec.

A través del reixat es veia moviment a baix. Cossos que s'enfilaven cap a la llum, que premien contra el ferro, mans que s'esmunyien pels forats amb dits buscant carn, calor, el que fos que els

tirava amunt. Però els forats eren massa estrets per a un cos, i el pany era sòlid, i la reixa prou pesant.

Es van quedar drets sota els arcs, sense mirar-se, respirant. En Guerau els va comptar i va tardar un instant a repartir els noms. Anaven negres de dalt a baix i el negre era el mateix en tots quatre. Quatre siluetes que degotaven damunt les lloses del claustre.

En Laurent es va posar de quatre grapes i va vomitar contra la base d'una columna i quan semblava que ja estava, va tornar a començar. En Bernat es va treure una cosa de l'orella amb el dit petit, la va mirar i la va llençar.

—Vot a tal. —Va escopir en Bernat—. Aguantarà? —va preguntar assenyalant la reixa.

—Cada patrulla que passa per aquí la tanca al darrere —va dir el sergent, assegut a terra, mig aquí i mig allà—. El pany aguanta. Allà baix s'hi queden, mentre ningú no els obri des de dalt.

—Quantes sortides com aquesta hi ha? —va preguntar en Guerau.

—Dotzenes. Per tota la ciutat, totes tancades i totes vigilades. El Mestre ho té tot pensat, els murs de sota i les boques de dalt, una per una.

El sergent es va girar per mirar-lo de cara. La sang de la cella se li havia assecat en una crosta negra. Feia una estona aquells homes li havien mort quatre companys. Ara els tenia drets al davant, i ell era viu perquè ells l'havien tret a pes del forat.

—Anàveu a veure el Mestre —va dir—. Per això éreu allà baix. I no costa endevinar qui us hi envia. La Bandera Negra. A matar-lo, perquè els tapa els passadissos que volen per al contraban.

En Guerau va sospesar una mentida i la va deixar córrer. L'home s'havia guanyat la veritat.

—Sí.

—No ho fareu.

—No.

—Bé. Perquè si el mateu, condemneu la ciutat. —Va deixar caure l'esquena contra la paret. Ara que el perill havia passat, l'esgotament i la ferida l'agafaven alhora—. El que manté els morts a sota és l'aigua. Tot el que el Mestre hi té muntat. Murs, panys, fonts. Obriu els passadissos i ja heu vist què passa.

—Els teus homes... —va dir en Guerau.

El sergent va mirar la reixa, la fosca de sota, els dits que encara grapejaven el ferro. A la seva mirada no hi va haver ràbia. Només cansament.

—En aquesta ciutat tots esperem el mateix —va dir.

En Yusuf va fer una passa endavant, la mà al ganivet. En Guerau no va dir res. No va moure's. Només el va mirar, i en Yusuf es va quedar on era.

El sergent ho va veure tot. La passa, la fulla esmolada, els ulls d'en Guerau que el frenaven. Va entendre que la seva vida acabava de jugar-se en un cop d'ull entre dos homes que no eren ell, i no se li va moure la cara. Estava massa cansat per tenir-ne, de por.

—No sortiu per l'església —va dir—. Des que la Diputació s'ha mudat aquí hi ha guarda a la porta de dia i de nit. Pel fons del claustre hi ha la porta de l'hort. Travesseu-lo i salteu la tàpia del fons, la que dona als carrerons. El torn canvia a quarts, i llavors els de la porta miren cap endins. —Es va posar dret—. Presentaré informe demà al matí. Ara mateix només vull arribar a casa, treure'm la sang de sobre i abraçar la dona i la nena.

El sergent es va aixecar i es va allunyar coixejant cap als carrers. En Guerau el va veure tombar la cantonada de la galeria i perdre's.

Sota la reixa, els dits dels morts no paraven de buscar.

Tota la ciutat dorm damunt d'això.

En Bernat li va posar la mà a l'espatlla. En Guerau va apartar la vista.

EL MESTRE DE LES FONTS

Es van deixar caure a la primera nau de les drassanes que van trobar oberta, allà on quedaven fora de mirades inoportunes, tan lluny de les naus amb gent com permetia l'edifici. Encara duien la sang dels morts assecant-se'ls a sobre. Vuit arcs de gòtic baix, un rere l'altre, i una volta de pedra al damunt que pesava com la sentència que un jutge no acaba de llegir. Feia un fred que recargolava la base de l'espinada i es moria en calfreds a la punta dels dits. Cada passa feia un eco massa llarg per a la nau, un lloc on abans s'havien sentit les veus esquerpes dels mestres d'aixa cridant-se els uns als altres i ara només els tornava el so dels seus propis peus. Al fons, encara a la grada, hi havia un bergantí a mig calafatar, el casc obert i les quadernes nues a la vista, una bèstia a mig néixer que ja no naixeria, i les escales recolzades on les havien deixat la darrera jornada abans del setge. Un manyoc de cordes encara penjava de la verga, immòbil, sense ni un alè d'aire per fer-lo gronxar. Una escarpra es rovellava sobre un banc, al costat d'un ferro de calafatar que ningú no havia recollit feia mesos.

Aquí havien armat les galeres de Lepant. A en Guerau l'hi havia explicat un mestre, de petit, amb un to que no es molestava a amagar l'orgull. Aquí, en aquestes mateixes naus, havien tallat carenes per a la flota cristiana més gran que ningú havia vist mai. Ara no hi quedaven ni les serradures. Les cordes velles, podrides i cremades pel sol, ja no es doblegaven. Eren arrels llargues amb mantells de pols compactada que un dia havien estat lligams. Els ferros del banc s'havien menjat la pintura. Tota la inversió de dos segles enrere, totes les mans i tot el saber jeien aquí.

En Bernat va recolzar l'esquena en un pilar i va tancar els ulls. Les mans li tremolaven, fins i tot ara que ja no calia que li tremolessin, i l'esquerra va baixar a buscar el mànec de la destral i no va trobar res. La dreta la movia menys, l'espatlla inflada i calenta sota la camisa. Encara era allà baix, clavada a l'espatlla d'un mort. La cara la tenia grisa, sense vida, el front llustrós, els llavis amb una pel·lícula seca. En Guerau ho va veure i va apartar la vista. En Bernat resava abans dels combats tot i no creure en Déu, i quan no recordava les paraules sacres se les inventava, per si de cas algú escoltava allà dalt.

En Yusuf seia amb el ganivet ja a la beina i les espatlles dretes. Tenia un tall a la mandíbula, sec, que no s'havia molestat a netejar. La sang li havia fet un dibuix curt coll avall i s'hi havia aturat. Un dia en Guerau li preguntaria com s'ho feia, com tornava a tenir el cos sencer en un obrir i tancar d'ulls, com aturava el tremolor abans no es fes notar, com seia així, tranquil.

No li ho va preguntar.

En Laurent es raspava el fang de les botes amb una estella i mirava un punt de la paret del fons que només ell veia. Tenia el cap lleugerament tort, una orella més avançada que l'altra, els ulls a mig camí entre desperts i no. Sentia el que sentia. A vegades hi era, a vegades no. Sempre era el mateix Laurent fins que deixava de ser-ho.

—Hem de trobar una altra entrada —va dir en Guerau.

En Bernat va obrir un ull.

—Després del que acaba de passar... Hem estat a punt de morir, hem mort quatre soldats, hem fugit dels morts per miracle... I vols tornar a baixar?

—Hi tornem per una altra entrada, una altra ruta. Trobem el Mestre de fonts, hi parlem, decidim si...

—No decidim una merda! No matem l'home que té milers de cadàvers tancats sota terra. No obrim passadissos perquè la Vídua passi contraban damunt de cementiris que caminen. Mala fi farem tots, i bé que ens ho haurem buscat.

—El sentit comú fa temps que ha abandonat aquesta merda de ciutat —va dir en Guerau—. Si refusem la Vídua, no ens ajudarà a entrar a Santa Caterina. No se m'acut cap altra manera de trobar la meva germana. Tens alguna idea tu? Perquè estaré encantat d'escoltar-la.

En Bernat va obrir la boca per replicar. En Yusuf el va mirar i en Bernat la va tancar.

En Laurent es va separar del seu punt de la paret i va girar el cap a poc a poc, l'orella endavant, l'atenció enganxada a un plec de runa que segurament havia estat el despatx del mestre d'aixa. Quan va parlar, ho va fer amb la veu plana que se li posava de vegades.

—Sento aigua —va dir—. Debajo de tota esa porqueria. Corre. Como un río pequeño.

Tots van callar.

No corria cap aigua enlloc.

—Laurent... —va dir en Bernat, fluix.

—No, no —va dir en Yusuf. Es va aixecar i va anar cap a la pila de runa. Hi va posar l'orella. Va esperar—. Té raó, hi és.

En Bernat va mirar en Laurent. En Laurent va arronsar les espatlles i va somriure.

—A vegades sento coses que hi són, a veces no. Nunca sé cuáles.

En Guerau es va acostar i ho va sentir. Un fil d'aigua, potser, corrent sota la runa, una de les venes de la ciutat, una de tantes que els passaven sota els peus sense que mai ningú no s'aturés a sentir-les. Barcelona vivia damunt d'una xarxa de canonades i mines que ningú no li havia explicat de petit. Per què calia dir-li a un nen d'on venia l'aigua, si l'aigua hi era sempre?

En Guerau va moure els taulons de fusta i les pedres a un costat. En Laurent i en Yusuf s'hi van afegir. En Bernat va obrir els dos ulls aquest cop. Quan va parlar, ho va fer mig somrient, un gest que no havia tornat a fer des d'abans que es fes de nit.

—De fet —va dir—, jo en sé una història, del mestre de fonts. No d'aquest, eh, el d'allà baix. D'un d'abans. Del que va escriure el llibre.

—El llibre? —va dir en Guerau.

—En Salvi me la va explicar de petit. Devia fer-ne vuitanta anys, o noranta. La catedral —va aixecar la cella, gairebé somrient— va començar a fer pans. Pans, eh. Pa. Sense segell de la ciutat, sense pesar el que havien de pesar. Al carrer del Bisbe se'n trobaven. I això era a Barcelona, eh, una ciutat que portava la fam comptada al gram pel Consell, i la canonja de la catedral, ben tranquil·la, pastant pa per la seva banda.

En Yusuf va alçar les celles. En Bernat se'l va guanyar amb un mig gest.

—Aviam. El Consell descobreix els pans. Un dels seus va al carrer del Bisbe i en requisa dos. Justos els que va trobar. La catedral s'enrabia, els hi demana, el del Consell diu que no, la catedral l'enganxa pel coll i l'engarjola a la presó episcopal. La presó episcopal, eh. La catedral tenia presó. Tot a Barcelona. No us parlo de Roma.

—I el mestre de fonts —va dir en Guerau, que ja veia per on anava.

—I el mestre de fonts. Quan el Consell s'emprenya, què fa el Consell de Cent? Talla les coses que pot tallar. I què pot tallar?

L'aigua. La canonada que va de la ciutat a la catedral. Algú baixa a buscar el mestre de fonts d'aleshores, un que es deia Francesc Socias, em sembla, i li diu, ves-hi i tanca-la, aquella aigua. I en Socias hi va. I la tanca.

—La tanca —va repetir en Yusuf, perquè ja s'ho passava bé.

—La tanca. Gira no sé quina clau a no sé quina mina, i la catedral es queda seca. Unes hores només. El temps que triga la ciutat a trobar un paper que diu que la catedral, mira tu, hi tenia dret, a l'aigua aquella. La tornen a obrir. Però el mal ja està fet. I la catedral, ofesa, què fa? Excomunica el Socias i el Consell de Cent sencer. Tots. Tot el Consell. Hòstia, eh. Per haver tallat l'aigua a uns capellans que feien pa de contraban, els mussols.

Va deixar un silenci.

—El millor del cas és que els mestres religiosos a qui van anar a apel·lar després van dir que l'excomunicació no servia perquè el procediment estava mal fet. Que ningú no els havia notificat com tocava. Ves a saber el que en devia pensar el Socias, d'allò. Va passar mesos sense saber si era cristià.

Va respirar fondo. Era una història que sabia de memòria.

—I tot aquell embolic va acabar amb una cosa només. El Consell, per evitar que tornés a passar, va manar al Socias que es posés a escriure. Tot el que sabia de l'aigua de la ciutat. De qui era cada gota, qui hi tenia dret, qui podia tallar-la a qui.

En Guerau no va saber si havia somrigut o no. La història era d'aquelles vetllades davant d'un foc que escalfava la cara i deixava l'esquena a les fosques, i d'un pare que ja no hi era. Es va aixecar.

—Anem.

El mapa de la Vídua era un dibuix a llapis sobre paper d'embalar, copiat o robat de qui sap qui, brut de dits que no eren els seus. En Guerau el va desplegar a la pedra, hi va trobar el segon accés marcat amb una creu de tinta seca i ja mig descolorida, i el va tornar a doblegar. A l'altre extrem de les Drassanes, allà on la muralla es

clavava al mar. Si el mapa no mentia. Si el mapa era seu i no només semblava seu.

En Laurent va omplir el fanal amb l'oli d'un llum de treball que va treure de la runa del despatx del mestre d'aixa.

La baixada va ser igual i no ho va ser. La mateixa escala, el mateix aire fred de sota. El mateix gust de pedra al paladar quan baixaves més enllà del que volia el cos. Però ara sabien què hi havia, i el cos se sap el que ja ha tastat. En Bernat baixava respirant curt. Cada esglaó li costava una mica menys d'aire i una mica més de fe. En Yusuf baixava com sempre. Havia decidit feia molts anys que el dia que es morís es moriria i prou, i des d'aleshores no l'havia tornat a inquietar res. En Laurent baixava de costat, la cama dreta sempre per sota, murmurant un compte que ningú no li havia demanat, una xifra que feia i desfeia entre dents. En Guerau baixava l'últim. No es va girar.

No van fer fressa ni van parlar. El fanal arran de terra, les armes a mà, cadascú escoltant per sobre de la seva pròpia respiració. Quan en Yusuf alçava la mà, tots paraven. Quan l'abaixava, tots tornaven a moure's, dos passos i un d'aturada. A trams es ratllaven amb la roca un braç o un colze, i descobrien ferides que no es recordaven d'haver-se fet. Pel camí, dues vegades, el fanal d'en Laurent va fer un parpelleig que els va fer aturar tots quatre. Cada cop, en el silenci posterior, el soroll dels morts havia pujat una mica, aquell raspat de moltes coses arrossegant-se que se't ficava entre les dents i no en sortia.

Aquest cop el túnel els va portar a una sala curta, més baixa de sostre. Al fons hi tremolava una claror d'oli, càlida i tossuda enmig de tanta negror. I el van trobar.

Treballava a la llum d'un fanal d'oli i a la fressa de tres feines que no paraven mai, l'escarpra, l'espàtula i la pedra assentant-se. Tot el que un home necessita per construir un mur estava distribuït en aquell tros de túnel. El morter en una cubeta de fusta amb el

mànec d'una espàtula clavat al mig. Els carreus apilats per mida contra la paret. Les eines amb les puntes cap amunt en un sac mig obert. El llibre de pell tacada, obert de bat a bat al costat del fanal, llastat amb dues pedres als angles superiors perquè el corrent que no hi era no l'acabés tancant, els marges esgarrapats amb lletres de moltes mans que s'havien anat menjant el paper en blanc.

Un dels seus ajudants pessigava calç a la cubeta amb una espàtula curta, parant cada tres pessigades per remoure-la a la consistència correcta. L'altre picava un carreu sobre un banc de fusta, a cops curts d'escarpra, fins que la cara quadrava amb la del cantó. El Mestre, dempeus al peu del mur que estava tancant, encaixava la pedra que els ajudants li deixaven a punt. Una pedra. Una altra. El morter entre les juntes amb el dit gros, no amb la paleta, amb el dit gros, perquè el dit notava si l'escletxa s'havia obert allà on no se l'esperava. Treballaven sense parlar, els tres. Els seus moviments no s'encavalcaven mai. Feia anys que es coneixien les mans, i la feina anava sola, una sínia que no demanava que ningú la mirés girar.

Un home d'uns cinquanta anys, gris i tallat curt, les mans grosses i amb calç assecada a les fendes dels artells. La pell se li havia fet de cuir de tant treballar amb la calç. Tenia una marca clara al canell esquerre, una corretja vella d'haver dut una eina lligada en un altre temps. Suava taques fosques a la camisa i tenia pols de morter a la barba. Quan respirava, ho feia per la boca, no pel nas, perquè el nas se li havia bloquejat amb el polsim de mil jornades iguals.

Va alçar la vista quan es van acostar. Els dits no van parar.

—Sou els que la Bandera Negra envia. A matar-me. A obrir-li els passadissos que vol per al contraban. —La veu plana, no de tranquil·litat, de molta feina—. Em preguntava quan vindríeu.

Va assentar la pedra al lloc, hi va passar el dit, va dir un mig *ja* entre dents, i va agafar la següent.

Es van aturar a tres passes.

—Hem vingut a parlar.

—Doncs parleu. De pressa. Em queden tres trams abans no es faci de dia. Un tram tancat a l'alba té tot el dia de calma perquè el morter comenci a agafar. Un de tancat al vespre rep l'empenta dels morts quan encara és tou, i llavors val el que val.

Els dos ajudants es van posar en guàrdia sense aturar la feina. El que picava la pedra duia un punyal curt al cinyell, amb el mànec gastat per molts anys d'ús. El que feia el morter tenia una destral de calafat a un pam de la mà, corroïda per la sal però amb la fulla acabada d'esmolar.

El Mestre va aixecar les celles cap a tots quatre, i va fer un mig somriure.

—Aneu armats. Probablement ens podríeu matar a tots tres. Però costaria estona i faria soroll, i el soroll crida els morts. Cosa que ja sabeu. Així que potser, en lloc d'això, m'expliqueu què voleu.

El soroll dels morts arribava fins i tot allà. Un brunzit baix i continu, més a sota de l'oïda que dins d'ella, el so de moltes goles molt lluny, totes a la mateixa nota, un orgue trepitjat que ningú no tocava. L'home el sentia cada nit i obria la cubeta igualment, passava el dit pel morter, en provava el punt. Un cos s'acostuma a gairebé tot i a allò també.

—Hem vist les cambres —va dir en Guerau—. Els cossos. La bassa d'aigua negra.

El Mestre va deixar la pedra que tenia a mig assentar i, per primera vegada, va parar les mans.

—Quantes?

—Dues. Dotzenes a la primera. Centenars a la segona.

—Cap és la sala gran.

—Quina sala gran?

El Mestre va somriure poc, una arruga que se li va fer al cantó dels llavis i que no va arribar als ulls.

—Si haguéssiu vist la sala gran, ara no estaríeu aquí.

Va tornar a la pedra. Una. Una altra.

—Quants n'hi ha a baix? —va insistir en Guerau.

—Més dels que us caldrà saber per al que heu vingut a fer. Cada nit en compto més. Fa setmanes que vaig deixar de comptar perquè no servia per a res, comptar. Diguem que les cambres que heu vist no són ni la meitat. Diguem que hi ha pisos a sota dels pisos. Diguem que encara no he tocat fons.

—Són a prop.

—Sempre. Per això faig murs. —Va encaixar la pedra i la va pessigar amb el dit—. Cada dia n'aixeco un tros. Cada nit me n'ocupen un altre. La pedra encara hi va més ràpida. De moment.

—I si algú obre el que tanqueu?

—Llavors deixem de córrer més que ells. I els morts troben la porta. Primer Santa Caterina, que és damunt de les cambres grans. Després el Raval. Després el port. —Va fer una pausa per posar la pedra al lloc. Va quedar baixa mig dit. La va aixecar i la va tornar a posar. Aquest cop, bé—. La ciutat cau en dues nits. Tres si la Coronela aguanta. Igualment cau.

Va alçar els ulls cap a en Guerau.

—No em matareu. Sou lluitadors, no sou degolladors. Encara no, gràcies a Déu.

—Com ho saps?

—Perquè els degolladors ja ho haurien fet. Vosaltres encara parleu, i parlar vol dir que dubteu.

En Guerau va trigar a contestar. No podia empassar-se encara aquell *de moment*, ni les dues nits convertides en una mesura, ni l'existència de la sala gran que no havia vist i que, precisament per això, començava a ocupar més espai que qualsevol altra.

Una pregunta va emergir d'entre les altres.

—Ha vingut més gent, aquí baix?

El Mestre va posar una pedra al mur. Hi va passar el dit. Va trigar el temps just que tarda una pedra a quedar com cal abans de contestar.

—Sí.

—Qui?

—No ho sé. Un anglès, em va semblar. La pell molt clara, els cabells del color de la palla seca. Baixava de nit, cada nit, amb dos o tres homes que l'ajudaven. Gent del port, em sembla. Gent que per quatre rals no pregunta on va.

El fred del pit li va tornar, el de sempre, i en Guerau va procurar que no li pugés a la cara.

—I què hi feien?

—No ho sé. No ens hi vam acostar.

En Guerau va deixar passar una pedra sencera abans de dir-ho, i ho va dir mirant el mur.

—Encara hi baixa?

El Mestre va assentar la pedra, hi va passar el dit i el va deixar allà un instant més del que calia.

—Fa temps que no el veig.

En Guerau el va mirar treballar. Una pedra. El dit a l'escletxa. Una altra pedra. Va fer el compte mentre l'home seguia. Cinquanta anys d'home, quaranta de calç a les mans. El llibre que devia haver heretat d'un altre mestre, i que heretaria encara un altre, si mai arribava a haver-hi un altre mestre. El càrrec del Consell de Cent, que feia mesos que no li pagava ni li demanava comptes. L'home que durant tota una vida havia tingut cura del Rec Comtal i de les mines i de cada font d'on Barcelona bevia sense preguntar-se d'on li queia l'aigua a la boca. Examinat de mestre de cases de jove, com tots els qui l'havien precedit. Nomenat pel Consell. Jurat davant d'un sant.

Ara, en lloc de pujar aigua a la ciutat, baixava a tancar els morts a sota, sol, amb dos aprenents que encara no devien haver passat els exàmens, i amb les regles que generacions de mestres li havien deixat escrites al llibre.

—Et deixem viu —va dir en Guerau.

El Mestre va assentir un cop.

—És una decisió assenyada. Hauríeu mort malament intentant-ho.

Els ajudants es van moure, sense ostentació. Els ganivets que duien a la cintura ja eren a la mà, i el dels morters havia agafat la destral de calafat per l'aresta, no pel mànec, l'arma a punt sense haver fet el gest d'armar-se. En Guerau ho va veure. Un home que aixecava murs amb la mateixa mà amb què parava emboscades. Costava no respectar-ho.

—Hauríeu de marxar —va dir el Mestre—. De nit els morts són més actius.

El van deixar allà. Un ajudant pessigava calç, l'altre picava un carreu. El Mestre assentava una pedra, hi passava el dit, n'agafava una altra. Mentre tornaven cap a l'escala, en Guerau es va girar un cop. El fanal els retallava en contrallum, tots tres dempeus dins d'una boca de pedra, treballant en el que ningú no havia de mirar gaire estona seguida si volia continuar dormint a les nits. Algú a la ciutat, demà o demà passat, beuria de la font que el Mestre estava tancant per sota. Algú aixecaria un nen perquè s'hi rentés la cara. Algú s'hi banyaria les mans al matí. Cap d'ells no sabria mai que aquella nit un home havia assentat pedres entre els seus morts i la seva aigua.

Va caminar amb dues coses al cap. La imatge del Mestre assentant pedres. I en Cugat, que havia baixat amb un sac, o havia portat sacs, o havia ajudat a obrir el que mai s'havia d'obrir, i que havia comptat fins on havia pogut comptar, i a partir d'allà havia comptat per no morir-se. La història del que havien viscut sota terra acabava de canviar de mida.

Van sortir per un pou diferent, no gaire lluny del primer. La nit de Barcelona se'ls va caure damunt. Negror partida pels fanals dels llocs de guàrdia, per la claror d'alguna llar que encara tenia qui la cuidés, i, més enllà, per un cor d'absoltes que algú cantava

molt fluix darrere d'una finestra oberta. Al nord, un bombardeig llunyà encenia l'horitzó amb llampecs taronja que s'apagaven abans d'arribar al cel. El fred de l'hora petita els va trobar amb la roba encara humida de l'aigua negra i les espatlles cansades. La camisa de lli d'en Guerau ja no era color sorra per enlloc. En algun pis tancat, un nen plorava de feia hores. En Guerau va saber que la nit, com cada nit, duraria.

SANTA CATERINA

Abans d'entrar a la taverna, en Guerau es va aturar al carreró del costat i es va assegurar que ningú no els veia.

—Mossega'm.

—Què? —En Bernat va obrir els ulls.

—El braç. Prou fort per deixar marca. Tinc una idea dolenta. Però potser funciona.

—Com de dolenta? —Va arronsar les espatlles—. Tant és. Tal com estem, qualsevol idea em va bé.

En Guerau es va arromangar la màniga esquerra i va oferir l'avantbraç. En Bernat va mirar el braç i després la cara d'en Guerau, i no hi va trobar broma enlloc, i va ser en Laurent qui ho va entendre primer i va assentir un cop, sec.

En Bernat va mossegar.

Ho va fer amb la mandíbula ben oberta i va enfonsar els queixals fins que la pell va cedir i la sang va sortir en un arc fi a la llum del matí. El dolor va pujar pel braç i li va clavar una agulla calenta darrere dels ulls. Net, blanc, sense floritures. Dolor de bèstia.

En Guerau no va fer cap soroll.

En Bernat es va apartar, va escopir vermell a un costat i es va eixugar la boca amb el dors de la mà.

—Tens gust de rata de claveguera morta de fa dies —va dir.

—Procura recordar-ho la pròxima vegada que em vulguis fer un petó, brivall.

Es va mirar la marca. Un semicercle rosat, irregular, amb els punts on les dents havien foradat la pell. Va fregar-hi fang del carrer, la brutícia dels racons, i la pell del voltant es va encendre de seguida, vermella, inflada, lletja com tocava. Va abaixar la màniga i va prémer la tela contra la carn molla.

En Yusuf no va dir res, ni se li va moure un múscul de la cara mentre ho mirava.

Van caminar cap a la Taverna del Mort.

El matí cobria el Raval d'una humitat grisa que s'enganxava a la pell, una suor que pujava de terra més que no queia del cel, Barcelona traient-se la malaltia pels porus. En Guerau notava la mossegada bategar sota la màniga, un segon pols que no era el del cor però que hi parlava, pregunta i resposta, i cada batec li tornava la decisió que havia pres entre la nit i l'alba. No mataria el Mestre de les fonts. No posaria el cos d'un home just a les mans d'una dona injusta. I el que costés, ho pagaria amb la moneda que calgués.

La moneda, aquell matí, era la seva carn. I una xapa de ferro estampada amb l'escut d'un general francès, que duia a la butxaca de dins de la casaca des del dia que Bournonville li havia posat a les mans el pes d'una promesa, i que ara faria servir per al que el general no s'havia imaginat mai.

L'home que els va rebre era el mateix de l'altra vegada, la mateixa mirada que pesava i mesurava i posava preu. Aquest cop no va somriure. Els va escorcollar, els va prendre les armes, totes menys el ganivet que en Guerau duia a la faixa, que va palpar i va deixar estar.

El soterrani era el mateix. La taula, les cadires, la roca mare suant humitat. L'aire era més fred del que en Guerau recordava. O potser ell duia menys calor a dins.

La Vídua seia al mateix lloc. No s'havia mogut des de l'última vegada, o aquella era la impressió que imposava, plantada com estava darrere d'una taula mentre el món anava entrant a trossos i acabava deixant-hi alguna cosa. Temps, diners, por, informació. Tot servia. Ella no tenia pressa. Sabia que, tard o d'hora, tothom parlava.

No els va saludar.

Els va mirar entrar, els quatre, bruts de mina i de nit, i després va deixar els ulls sobre en Guerau. Ni una pregunta. Ni un gest cap a les cadires. El silenci era part del mobiliari, una altra eina de la casa.

Va esperar.

En Guerau va aguantar-li la mirada fins que va entendre que ella podia continuar així tant com calgués.

—Hem tornat.

La Vídua no va respondre.

—El Mestre és viu.

Alguna cosa va canviar als ulls de la dona. No gaire. Una correcció mínima, com quan una balança rep un pes nou i l'agulla triga un instant a decidir-se. La Vídua va deixar passar un alè.

Dos.

Cinc.

—Viu —va dir finalment.

No era una pregunta. Va tastar la paraula i no li va agradar el gust.

—Sí.

Ella es va repenjar una mica a la cadira.

—Malgrat la meva petició. Malgrat l'acord. Malgrat el deute d'aquest poca-solta.

Va mirar en Bernat només un instant, prou perquè el deute canviés de lloc.

—Que ara és de tots vosaltres —va continuar—. La responsabilitat solidària és l'únic principi legal que reconec.

Van aparèixer homes als costats de l'habitació. En Guerau no els va mirar. Va mantenir els ulls a la Vídua. Però va notar en Laurent tensar-se al seu costat, en Bernat canviar el pes d'un peu a l'altre, en Yusuf endarrerir-se cap a la paret, buscant l'angle que li cobrís més espai amb menys moviment.

—Saps què costa un fracàs a casa meva? No parlo de diners, parlo de reputació. D'ordre. De la certesa que, quan la Bandera Negra encarrega una feina, la feina es fa. Aquesta certesa l'heu trencada. Heu vist coses que no havíeu de veure. I ara sou aquí, amb les mans buides, demanant...

—No demano res.

En Guerau es va llançar endavant.

El moviment va ser net i el ganivet va sortir de la faixa amb la mateixa naturalitat. No va apuntar als homes armats. No va mirar als costats. Va travessar el parell de passes que el separaven de la Vídua i va posar la fulla contra la pell del coll, just sota la mandíbula, on l'artèria va arran de pell i un tall de tres dits buida un cos en menys d'un parenostre.

Sis armes es van alçar. Sis canons cap al seu cap, a la seva esquena, als flancs. Si disparaven, ell queia. Però si disparaven, el ganivet entrava al coll de la Vídua per reflex o per gravetat. L'aritmètica era senzilla, i tothom la sabia fer.

La Vídua no es va moure.

—Si em mates —va dir, i la veu no li va canviar, no li va tremolar—, no surts d'aquí viu.

—No penso sortir d'aquí viu.

Ho va dir pla, sense oferir res a canvi, una decisió ja presa que només calia comunicar. I era una mentida tan ben construïda que

gairebé era veritat. Es va arromangar la màniga esquerra amb la mà lliure, sense apartar la fulla del coll de la dona.

La marca hi era. Vermella, inflada, molla encara, amb la forma clara de les dents enfonsades a la carn. La pell del voltant s'havia tornat d'un vermell gairebé violeta. El fang i la inflamació havien fet la feina, i dels forats de les dents en sortia un líquid clar que podia ser limfa o podia ser qualsevol altra cosa.

La Vídua va mirar la marca. Va obrir les mans al costat del cos, ben a la vista, els artells grossos, i no es va moure gens més.

—M'han mossegat a les mines —va dir en Guerau—. Fa tres hores, potser més.

El canvi va ser instantani, i a la cara de la Vídua, res. Els homes van fer un pas enrere tots alhora, sense decidir-ho. Un d'ells va abaixar l'arma mig pam. Un altre va empassar saliva.

—Saps què passa amb els mossegats —va dir en Guerau, molt quiet—. Tothom ho sap. Tinc hores. Potser un dia. No em fa por morir, Vídua, perquè ja estic mort. I si em moro aquí, en aquest soterrani, amb la teva gent, em desperto aquí. I el que es desperta no entén de deutes ni de tractes, i comença pel que té més a prop.

Silenci.

La Vídua el va estudiar. Buscava l'escletxa, la tremolor, el senyal que separa la veritat de la comèdia.

En Guerau li va aguantar la mirada.

Va retirar el ganivet del coll de la Vídua tan a poc a poc com l'hi havia posat. Va tornar la fulla a la faixa. Amb la mateixa mà va treure de la butxaca de dins de la casaca una xapa de ferro, estampada amb un escut que la Vídua va reconèixer abans que toqués la taula.

—Salconduit —va dir—. Del general Bournonville. Comandant de l'exèrcit d'ocupació. Pas lliure a través de les línies del setge. Entrar i sortir de Barcelona sense que ningú t'aturi.

La Vídua no va tocar la xapa, només la va mirar, i en Guerau li va veure passar els càlculs pels ulls, ràpids. Un salconduit del

comandant francès. Entrar i sortir. Mercaderia entrant a Barcelona sense risc. Farina, oli, sal, armes, medicina, tot el que el setge feia escàs i car i que ella venia al triple.

—La mossegada és el que em passa si no fem tracte —va dir en Guerau—. El salconduit és el que et passa a tu si en fem.

—Què vols?

—Entrar a Santa Caterina. Aquesta nit. Pel cordó de la Coronela.

La Vídua va agafar la xapa. La va girar entre els dits i en va resseguir l'escut amb el polze.

—És autèntic. —Va alçar els ulls de la xapa—. Però ho comprovaré igualment. Tinc gent que coneix l'escut del general.

—Comprova-ho.

La Vídua va tancar els ulls un instant. Quan els va obrir, la decisió ja estava presa. En Guerau ho va veure en com les espatlles li van baixar un pèl, en com la mandíbula se li va afluixar.

—D'acord. Accés a Santa Caterina a canvi del salconduit. —Va fer una pausa—. Però el deute no desapareix. Si tornes viu, em pertanys.

Fes cua, senyora.

Va allargar la mà.

L'encaixada va ser curta. La mà de la Vídua era seca, freda, ferma. La d'en Guerau cremava de la inflamació que li pujava pel braç.

—Rafa —va dir ella, i un dels homes es va avançar—. Porta'ls al punt de la Coronela a les deu. El cordó del carrer de l'Argenteria. Els nostres ja saben què fer.

En Rafa va assentir. Era petit, llis, amb una cara que s'oblidava mentre encara la miraves, i duia les ungles rosegades fins a la carn viva. No va mirar en Guerau als ulls. Cap d'ells no li va sostenir la mirada quan van sortir del soterrani. A dalt de l'escala, un dels homes els va tornar les armes sense dir res.

A fora, el sol treia vapor de les pedres. En Bernat va deixar anar l'aire de cop, tot el que havia retingut des que havien entrat.

—Collons —va dir.

Res més. En Laurent va fer un so que tant podia ser un riure com un reconeixement, i en Yusuf no va fer cap so, però va caminar més a prop d'en Guerau del que solia.

No van parlar de la mossegada. No calia. Tots quatre sabien què era i què no era, i el silenci al voltant del secret era la primera defensa que tenien. En Guerau es va abaixar la màniga i la va prémer contra la ferida. Li cremava, l'avantbraç li bategava.

Tampoc no van parlar del salconduit. La xapa que l'hauria pogut treure de Barcelona, l'únic pas lliure a través de les línies del setge, ara era a les mans d'una dona que l'esmerçaria a omplir-se les butxaques mentre la ciutat es moria. S'havia venut la sortida per entrar en un barri d'on potser no sortiria. El compte sortia clar. No bo, clar.

Van passar les hores que quedaven en un magatzem abandonat a prop de les Drassanes, un espai buit on encara penjaven ormejos de pesca que ja no pescaria ningú, xarxes i suros coberts d'una pols que ningú no havia tocat, hams rovellats en manats, una nansa desfeta, un rem partit per la meitat, un fanalet de proa amb el vidre escantellat. En Guerau es va asseure contra una columna i va tancar els ulls sense dormir. Per dins de les parpelles, les imatges venien sense ordre ni permís. La cara de la seva mare, que ja no sabia si recordava o si recordava la idea de la cara, si el record era seu o una reconstrucció feta de trossos que l'absència havia esborrat i la culpa havia tornat a pintar amb colors que no eren els d'abans. La lletra desconeguda de la carta que l'havia portat fins aquí. L'Eulàlia de petita, sempre amb els cabells esbullats, rient sense necessitar cap motiu.

I entre els records, un pensament.

I si ja és morta? I si el que trobo a Santa Caterina és el que queda quan la meva germana ja no hi és?

No el va apartar. Se'l va deixar allà, assegut al pit.

Quan el sol va començar a caure, en Rafa va aparèixer al magatzem. Duia el mosquet penjat de l'espatlla d'una manera que no li permetria fer-lo servir de pressa. No va trucar. Va entrar sense demanar permís.

—Moveu-vos —va dir. Res més.

Van travessar el Raval sense una paraula, darrere en Rafa, per carrers que s'anaven estrenyent fins a fer-se passadissos, fins a fer-se tan prims que en Bernat havia de girar-se de costat per passar. La nit queia damunt de Barcelona a poc a poc, pesada, un teló que no acabava de baixar i que se'ls repenjava als muscles fins a fer-los caminar una mica encorbats sense que cap se n'adonés. El bombardeig havia parat, però el silenci que quedava era l'alè que es conté entre un cop i el següent.

En Rafa els va dur al punt de la Coronela on les barricades tallaven el carrer de l'Argenteria. Sis milicians guardant el pas, un fanal d'oli penjat d'una barra clavada a la runa. La llum tirava ombres que semblaven més sòlides que els homes que les feien.

En Rafa va parlar amb un dels soldats, prou baix perquè en Guerau només en veiés el moviment dels llavis. No semblava una conversa. Més aviat una rutina apresa, un intercanvi repetit tantes vegades que ja no necessitava frases senceres.

Un gest, una mirada, un assentiment breu.

El soldat va apartar un tros de barricada. Dues portes arrencades, lligades amb cordes i encaixades de manera que només calia saber on fer força. Va obrir un pas just per a un home. Després va assenyalar el buit amb el cap.

En Rafa es va girar cap a en Guerau. No li va dir res. Va fer un gest amb la mà que tant podia voler dir endavant com a la merda, i en Guerau va decidir interpretar-lo de la primera manera.

Van travessar la barricada.

El carrer de l'Argenteria continuava a l'altra banda, el mateix empedrat, les mateixes parets. Però tot havia canviat d'una manera que no es deixava assenyalar amb el dit i que es notava a la pell i al fons del nas i en com el so es comportava de l'altra banda de la runa. Aquí res no sonava. El silenci se't ficava a les orelles com cotó brut i empenyia tota la resta cap enfora.

I l'olor.

La acritud pesant de la carn que es desfà, la que durant un instant enganya el cap perquè s'assembla a la fruita fermentada, i que l'instant següent, quan el cap la posa a la casella que toca, fa pujar la bilis. En Guerau va respirar per la boca i va seguir caminant. En Bernat es va posar un drap a la cara.

—Aquí no hi ha nadie —va dir en Laurent—. Nadie viu, quiero decir.

Va treure la pistola de miquelet i la va mantenir baixa, arran de cuixa, amb el gall mig armat. Cap gest de més, només l'ofici d'algú que havia fet allò prou vegades per no haver-hi de pensar.

En Guerau es va passar el mosquet de l'esquena a les mans i va comprovar l'encebat amb el polze, sense abaixar la mirada.

Quan va girar el cap, en Yusuf ja tenia un ganivet a cada mà.

No l'havia vist treure'ls.

La Ribera era un animal mort. Els morts que li caminaven pels carrers no hi tenien gaire a veure. El que se li havia mort a dins era una altra cosa. Les cases, totes tancades, les portes barricades per dins. Les finestres tapades amb draps o fusta, quan no eren forats negres oberts a res, ulls cecs en cares de pedra.

I les marques.

En Guerau les va veure a la primera porta. Una X grossa, pintada amb una cosa fosca, de cantó a cantó de la fusta. Al portal del costat n'hi havia una altra, i una altra. Després una porta sense res. Després una porta amb un cercle al mig, precís, geomètric, fet amb

compàs, amb una deliberació que volia dir alguna cosa concreta que ningú no els havia explicat.

—Què volen dir? —va preguntar en Bernat.

No va respondre ningú.

Algunes portes estaven barricades per fora, amb taulons clavats en aspa. D'altres per dins, i costava no pensar què hi havia quedat a l'altra banda esperant que algú obrís. En una porta, a l'altura dels ulls, algú havia escrit amb guix una llista de noms, un sota l'altre, amb les dates al costat. Sota l'últim nom no hi havia cap data. Qui anava apuntant els morts de la casa s'havia mort abans d'acabar la llista, o havia marxat, o un dia havia deixat de veure el sentit de continuar comptant.

Van avançar carrer avall. Les botes sonaven sobre les llambordes amb una claredat que feia mal, cada passa amplificada per aquella quietud que tot s'ho empassava, el so rebotant de paret a paret fins que semblava que caminés tota una companyia i no quatre homes arran d'ombra. En Guerau va fer senyal d'anar arran de paret, per l'ombra, per on la brutícia ofegava el so.

Una enclusa al mig del carrer, treta a rodolons d'alguna casa i deixada allà, massa pesada per a qui se l'havia volgut endur. En Guerau la va mirar i no va parar de caminar. Un carro bolcat en una cruïlla, el carregament escampat i ja saquejat, botes esventrades, un sac de mongetes esbudellat que les rates havien deixat net, una caixa de taronges podrides que ningú no s'havia pres la molèstia de robar. Roba estesa als balcons, draps que el vent movia sense ganes, banderes d'un país que havia deixat d'existir.

—Coneixia aquest carrer —va dir en Bernat, gairebé inaudible—. Hi havia un ferrer. Feia les millors àncores del port.

Després de girar a l'esquerra i després a la dreta, el carrer finalment els va deixar en una placeta que probablement en Guerau no hauria reconegut. Hi havia taulons a totes les portes, i totes les finestres estaven cobertes amb més taulons i teles. A les parets

s'amuntegaven mobles trencats, sacs buits i tota la porqueria que la gent havia deixat enrere quan encara es pensava que la quarantena només duraria quatre dies.

Hi havia morts al mig de tot plegat.

Desenes de cossos, potser un centenar. En Guerau va intentar comptar-los, però ho va deixar perquè estaven tan junts que un braç sobresortia entre dos d'ells i no es podia saber a qui pertanyia, i una dona reposava amb la cara enterrada a l'espatlla d'un home que tenia el ventre obert. Més enrere tot era foscor i cossos, i ja no es podia saber gaire bé què era què.

Fins que no els miraves de debò, semblaven immòbils.

Dos dits de la mà esquerra d'un ancià tremolaven. El cap d'una dona girava molt lentament fins allà on el coll li permetia i després tornava enrere per començar una altra vegada. Hi havia un home sense llavi inferior que mastegava, i no tenia res a la boca. Se sentia un clic sec cada vegada que tancava la mandíbula.

N'hi havia més.

Cap dels moviments semblava voler dir res. Un peu s'arrossegava per terra. Una espatlla s'aixecava i després tornava a baixar. D'una boca en penjava una llengua grossa i inflada que es movia amb el balanceig del cos, endavant i enrere. Tot plegat produïa un soroll baix i repugnant, roba fregant contra pell, ungles contra els llambordins, articulacions que cruixien en moments diferents. Cap d'aquells sorolls era prou fort per destacar per si sol, però cent cossos fent-los al mateix temps acabaven omplint tota la plaça.

La pudor els va arribar abans que poguessin fer tres passes més.

En Guerau ja reconeixia aquella olor. La carn que començava a podrir-se, la merda que els cossos havien deixat anar quan els músculs havien deixat de fer la seva feina, la sang que havia tingut temps d'assecar-se i tornar-se negra. Sota tot això hi havia aquella dolçor embafadora que era sempre la pitjor part. Se li va quedar enganxada al fons de la gola.

Aquells morts no eren com els de les mines.

Sota terra, tots s'havien mogut alhora i d'una manera que ningú havia sabut explicar. A la placeta no semblava haver-hi cap mandat ni confusió. Només eren allà, esperant.

En Guerau va mirar les cares que tenia més a prop. Cap no el mirava, cosa que no el va tranquil·litzar.

—Això no m'agrada —va dir en Bernat.

En Guerau tampoc hauria sabut dir què esperaven. Un so, potser, o una olor, alguna cosa que encara no havia passat. Va estrènyer el mosquet. Hauria preferit que correguessin. Quan corrien, almenys sabia què volien.

Els ulls d'en Laurent van recórrer la plaça, els cossos, un punt entre els cossos on no hi havia res. Va xiuxiuejar.

—N'hi ha un que em mira. El del vestido azul. Me mira.

En Guerau va buscar un vestit blau a la massa de cossos. No en va veure cap. Cap dels morts mirava res.

—Laurent —va dir en Bernat, molt baix.

—Ja —va dir en Laurent. Va parpellejar—. Ja. Enrere. Des. Pa. Cito.

En Guerau va alçar la mà. El grup va recular, pas a pas, sense girar l'esquena als morts.

Un peu va trobar una pedra.

El so va ser mínim, una bota contra una llamborda solta. Res. Un so que en qualsevol altre lloc s'hauria fos en l'aire.

Però a la plaça, un cap va girar.

El mort més proper, un home amb roba de pescador i mig rostre, va girar el cap. Darrere d'ell, un altre. Després tres. Cinc. L'activació s'escampava des del punt del soroll cap enfora, una onada que arribava als morts més llunyans.

—Correu! —va cridar en Guerau.

Van córrer pel carrer per on havien vingut, les botes pels còdols sense cap intent d'amagar-se, perquè el silenci ja no servia de res. Al

darrere, els cent cossos s'havien posat en marxa, lents i implacables, com puja la marea. I des dels carrers laterals s'hi afegien més morts, cridats pel soroll, despertats per la mateixa onada que es transmetia per l'aire o per la pedra o per algun canal que en Guerau no sabia veure.

Van girar a la dreta, i... carrer sense sortida.

Van tombar enrere i la boca del carrer ja no era buida. Tres cossos l'ocupaven i venien cap a ells sense pressa.

En Laurent va disparar. El tret va rebentar dins l'espai tancat del carrer. El primer mort va rebre la bala al pit, va recular un pas, no va caure. Va seguir endavant amb un forat al pit que no li va treure ni una gota. Als morts la sang no els raja. Se'ls qualla a dins, quieta, vi oblidat en una bota.

—No disparis! —va cridar en Guerau, perquè el tret atrauria tots els morts d'un radi que no podia calcular.

Van trobar una escala lateral i en Yusuf ja hi pujava, àgil. En Bernat al darrere, els graons cruixint sota el seu pes. En Laurent va recarregar sense disparar i va pujar. En Guerau va pujar l'últim, i quan va tòrcer el coll va veure les mans dels morts arribar al peu de l'escala, dits buscant els graons, cossos que provaven de pujar amb unes cames que ja no recordaven com es feia, i ho tornaven a provar, i un altre cop, amb la tossuderia idiota de l'aigua que busca l'escletxa.

Van sortir a un terrat. Cel obert. La lluna entre núvols. Barcelona estesa al voltant, les teulades fent un paisatge trencat de teules i bigues i xemeneies caigudes, tot blanquejat per la claror intermitent de la lluna, que anava i venia segons els núvols i a cada represa tenyia les teulades d'un gris de peltre, de plata vella i bruta, i les tornava a apagar, una lluna que no acabava de decidir si valia la pena ensenyar tot allò a ningú.

Des del terrat veien el carrer de baix, i el que veien era moviment. Dotzenes de cossos que confluïen cap al punt on havien estat, lents,

tots amb el mateix rumb. No corrien ni es barallaven entre ells. Es movien tots a una, amb una unanimitat d'estornells al capvespre, aquells núvols d'ocells que giren i pugen i baixen com un sol animal de mil ales, sense que ningú els mani, només la resposta de cadascú al que té al costat.

—Estem atrapats —va dir en Bernat.

Tenia raó. No hi havia cap altre edifici prou a prop del terrat per saltar-hi. L'escala era l'única sortida, i l'escala era plena de morts que pujaven, lents però sense parar.

I llavors va arribar el fum.

No fum de foc. Un altre fum. Dens, groc, que pujava del carrer en volutes gruixudes que s'aferraven a les parets i omplien els racons. En Guerau el va notar a la gola, una cremor, un regust de sofre i de ferro vell que se li va arrapar al fons de la llengua. Aquell fum no s'havia de respirar. Els ulls se li van omplir d'aigua.

Però els morts van reaccionar.

El canvi va ser immediat i total. L'avenç es va aturar. Els cossos que pujaven l'escala es van quedar clavats a mig graó, i després van girar cua i van baixar, desorientats, movent-se en direccions que es contradeien, topant entre ells, caient i aixecant-se per tornar a caure. Al carrer, la mateixa escena. La massa coordinada es va desfer en un garbuix d'individus sense rumb.

—Aquí!

La veu venia de baix. Una figura al carrer, encaputxada, fent senyals amb els braços per sobre del fum que li arribava a la cintura. Un fanal a la mà esquerra. La dreta dient baixeu, baixeu, no teniu temps.

En Guerau no s'ho va repensar. Va baixar per l'escala, va travessar el fum amb la gola encesa i els ulls plorant, va arribar al carrer on els morts vagaven cecs, i va seguir la figura, que ja corria pel carrer principal sense dubtar ni un pas, perquè aquell camí se'l sabia de memòria.

Van córrer. Carrers estrets, girs sobtats, portes que la figura obria i tancava al darrere amb una mà que ja ho havia fet mil vegades. Dues vegades va treure objectes petits de sota la capa i els va llançar als peus dels morts que barraven el pas, i cada vegada va pujar el mateix fum groc i els morts es van dispersar. Tres vegades va fer senyal de silenci, de parar, d'esperar, mentre un grup de morts passava a deu passes sense veure'ls, saturats els sentits pel fum.

A l'últim, la figura es va aturar davant d'un bloc igual que els altres, portes barricades, finestres tapades, marques a la fusta. Va posar la mà en un punt concret de la paret, va empènyer, i un tros de runa que semblava sòlid va cedir cap endins i va descobrir una porta petita, estreta, invisible des del carrer, dissimulada amb una traça que demanava temps, intel·ligència i la voluntat ben clara de no ser trobat.

—Dins —va dir la figura. Primera paraula. Veu d'home. Un accent que en Guerau no va reconèixer.

Van entrar. La porta es va tancar darrere seu. La runa va tornar al lloc i de fora no era res, una paret més, un edifici més.

De dins, llum. Dèbil, tremolosa, d'espelma, però llum. I calor. I veus, baixes, contingudes, però veus de persones que parlaven i es responien, i alguna que, de tant en tant, gairebé reia. Feia hores que no sentia veus humanes que no fossin avisos o ordres, i aquell murmuri li va anar a parar a algun lloc de sota l'estèrnum, una corda tibant massa estona que de cop algú afluixava un punt.

La figura es va treure la caputxa.

L'home era prim, alt, amb els cabells clars caient-li al front. Tenia la pell grisa de no veure el sol des de feia temps, i els ulls gairebé blancs, enfonsats de les nits sense dormir i les decisions preses a les fosques. Duia un davantal de cuir sobre la roba, tacat de coses que en Guerau no va voler identificar, i tenia mans de metge, llargues i precises, amb les ungles tallades arran de carn.

En Guerau va saber qui era abans que parlés.

—Edward Harrow —va dir l'home, en un català d'accent anglès que aplanava les vocals i enduria les consonants fins a fer-ne pedretes que sortien de la boca una a una—. Sou benvinguts. Us esperava.

ON VIUEN ELS VIUS

El primer que va notar va ser l'escalf.

Els edificis amb prou feines allotjaven tres espelmes enceses. Era la calor dels cossos apilats allà dins, que encara cremaven el poc que menjaven, que tornaven l'aliment moviment i el moviment escalfor. El simple fet de no ser morts, encara, se sentia a la pell, una escalfor espessa de cau.

Després, l'olor.

Suor i roba bruta, sí. Orinals que ningú podia o s'atrevia a buidar a fora. Greix de cuina ranci des de feia setmanes, però sota tot plegat també sabó. Algú en tenia i el feia servir amb mesura. I més avall, una flaire més dolça, de pa que es cou, o el record del pa, l'esperança feta llevat i farina. I per sota de tot, l'aire mateix. Respirat massa vegades, sense enlloc per on fugir, amb el regust de la pedra que no s'asseca mai.

L'arquitectura, més tard.

Havien obert els edificis els uns als altres per les parets, no per les portes, perquè les portes eren punts febles, frontisses que podien

fallar, fusta que es podia estellar. Forats fets a cops de pic i destral a les mitgeres, amb la pols de calç encara visible al terra i el totxo descobert que mostrava on les mans havien treballat a torns per rebentar la pedra. Els accessos eren baixos, estrets. Una persona podia passar-hi ajupida, amb una espatlla endavant. Un mort, amb la coordinació oblidada i un cos que ja no recordava com contraure's, hi tindria problemes i es quedaria atrapat.

Era intencionat.

En Guerau va entendre la lògica immediatament i la va respectar. Aquella gent havia après la gramàtica dels morts, havia observat com es movien els cadàvers i havia aixecat la fortalesa en conseqüència. No amb alçada, que no serveix de res quan l'enemic no es cansa, ni amb força, que s'esgota quan l'assalt no s'atura. Ho havien fet amb geometria, amb el calibratge precís de l'espai que permet el pas de la vida i manté la mort a fora.

Bigues de fusta reforçaven cada obertura. Peces salvades de teulades caigudes, de carros trencats, de qualsevol lloc on encara quedés fusta en una ciutat que cremava mobles per escalfar-se des de l'octubre. Les bigues estaven falcades en horitzontal i vertical per crear marcs que no cedissin sota cap pressió. Algú allà dins entenia d'enginyeria, o n'havia après de pressa.

Hi havia sis o set edificis connectats que amb els anys havien acabat formant un sol complex, el convent original i diverses cases que s'havien construït o adossat als seus murs fins que en Guerau ja no era capaç de distingir on començava una cosa i on acabava l'altra. La gent s'hi movia sense haver-hi de pensar gaire, entrant per qualsevol de les obertures de les parets, travessant patis, passant d'una casa a l'altra o agafant una escala concreta per arribar a una habitació que sabien exactament on era.

Ell no.

També havia perdut l'entrada. Devia quedar tres o quatre mitgeres enrere, però totes li semblaven iguals, amb els forats oberts

més o menys a la mateixa alçada i aquella negror retallada a la calç. Si hagués hagut de refer el camí tot sol, probablement hauria acabat donant voltes fins a sortir en una habitació que no havia vist mai.

Travessar d'un edifici al següent volia dir ficar-se de costat per un forat i aparèixer a l'altra banda d'una paret que, fins feia ben poc, no havia tingut cap altra banda. Durant l'alè que durava el gruix de la mitgera no hi havia res, ni sala ni carrer, només la calç arran del nas i l'espatlla raspant el totxo, i la confiança, gairebé cega, que a l'altre extrem hi tornaria a haver aire. El cos no s'hi acostumava. Cada cop esperava el carrer, o un pati, o l'aire de fora, i cada cop hi havia una altra sala plena de gent.

Les finestres, totes tapiades. No entrava ni un fil de dia per enlloc, i la mateixa llum cremava baixa fos quina fos l'hora que feia a fora. Era una llum de color de greix, que ho untava tot d'un to malalt, les cares, les mans, les mantes, i no s'acostava mai als racons, que deixava tal com els havia trobat. A dins no hi havia matí ni nit. Hi havia abans i després de l'última espelma, i res més. Un home s'hi podia despertar sense saber si havia dormit una hora o un dia sencer, ni quant de temps feia que era allà dins. I com que sempre hi havia algú despert i algú adormit, el lloc no s'acabava de llevar mai ni d'apagar del tot. Només continuava.

De la ciutat de fora amb prou feines arribava res. El gruix de les mitgeres i les finestres tapiades s'empassaven el soroll del món, i el poc que travessava arribava sord, gastat, com de sota l'aigua. Era fàcil oblidar que, a quatre passes, Barcelona s'estava cremant. Era més fàcil encara no voler-ho recordar.

I sota tot, sempre, la respiració de tots plegats. Pujava i baixava, mai del tot alhora, mai del tot apagada, un brunzit baix i continu que a estones se't ficava sota la pell i costava destriar de la pedra. Al cap d'una estona deixaves de sentir-lo, com deixes de sentir el teu propi pols, fins que un canvi mínim, una respiració que s'accelerava en un racó, una tos retinguda, te'l tornava tot de cop a les orelles.

Va passar per una sala amb mantes esteses a terra, cossos disposats massa a prop uns dels altres. Famílies premudes per buscar escalf, una dona arraulida amb dos nens, un vell sol contra la paret que roncava. La sala havia estat una capella lateral. Encara hi quedava el clau d'on havien despenjat un crist, i una ratlla de sutge marcava la paret on havia estat un retaule o un sant.

Pel següent passadís van arribar a la cuina del convent. Ja no una cuina de debò. Una taula amb tres olles, un ganivet i sis bols, el racionament escrit en l'espai entre els objectes. Algú ho havia organitzat. Havia decidit que sis bols volien dir que sis persones menjaven alhora, per torns, mentre els altres esperaven.

Una nena seia a la taula. Potser tenia dotze anys, potser més, però la gana l'havia rejovenida a la força. Menjava escudella de carabassa, aquella sopa espessa de carabassa i ceba i llorer que era el que quedava quan ja no hi havia carn ni llegums, el plat de l'últim recurs. Menjava a poc a poc, amb pausa. Quan els va veure, es va aturar amb la cullera a mig camí i va clavar la mirada a la porta del darrere, assegurant-se que algú l'havia tancada.

En Guerau va fer-li un gest amb el cap.

Ella no va respondre.

Després, els malalts, cinc persones sobre matalassos. No, sis. Una tan quieta que en Guerau la va creure morta fins que va veure com se li movia el pit. L'aire aquí era diferent, més punyent, suor de febre, bilis i la dolçor particular de la infecció.

Una dona els atenia. De mitjana edat, amb unes mans que no dubtaven. Canviava l'embenatge del braç d'un home. La ferida era neta, sense podridura ni venes negres, i la dona treballava sense aixecar la vista cap als nouvinguts.

En Harrow es va quedar al llindar de la porta observant-la. Tenia una expressió indesxifrable.

La sala gran havia estat el refetor dels frares, el lloc on la comunitat havia menjat en silenci durant segles, i ara el silenci era

d'una altra mena. La llarga taula de fusta encara aguantava contra la paret, marcada per dècades de cera i de greix, però ja no servia res a ningú. En una fornícula del fons hi havia un sant escapçat i una sola ampolla que podia ser vinagre o vi de missa, guardada per a un moment que encara no havia arribat. Els bancs descansaven contra les parets per deixar l'espai central obert. I sobre la taula, subministraments comptats i marcats amb carbó sobre la fusta. Tanta aigua, tant de gra, l'oli amidat gairebé gota a gota.

Vint-i-vuit persones i cap arma, va confirmar en Bernat després de voltar per les habitacions fent broma i encaixant mans, fins que la gent s'hi obria. Vint-i-vuit ànimes resistint en el convent i les cases del voltant, tot convertit en un sol cos, una fortalesa que respirava per les escletxes de les finestres tapiades i treia l'aire per xemeneies que no es podien encendre perquè el fum atreia els morts.

No anaven enlloc, però.

Es movien poc i a pleret, perquè gastar forces era malgastar-les. Ningú no tenia pressa, perquè no hi havia cap lloc on els esperessin. Feien torns, racionaven, dormien i tornaven a començar. Esperaven, i si els haguessis preguntat què, cap d'ells no t'hauria sabut respondre.

En Laurent va avaluar les defenses i les va trobar escasses. Dues sortides, petites i fàcils de bloquejar. No hi havia armes més enllà de ganivets de cuina i una ballesta amb tres viratons. L'única cosa que no quadrava era la porta de l'església, barrada des de dins i amb les frontisses greixades no feia gaire. Algú la feia servir.

En Yusuf es va mantenir prop de l'entrada. Es va col·locar on podia veure la porta i en Harrow alhora. Tenia les mans buides però a punt. La mandíbula tensa, amb el múscul saltant sota la pell en un ritme que en Guerau va identificar, una ràbia lligada.

La comunitat es movia sense xocar mai, cadascú sabent on era l'altre sense haver de mirar. Algú va portar aigua. Algú altre, pa de mescla de blat i sègol i civada. No feien preguntes. O millor dit, les

feien amb els ulls. T'han mossegat? Estàs malalt? Portes la mort amb tu?

En Guerau els va ensenyar el braç, amb la marca de la mossegada fresca i vermella. Les cares que el miraven es van tancar immediatament. Algú va fer un pas enrere.

—No és real —va dir.

En Harrow va fer un pas endavant i va examinar la ferida sense tocar-la. Va seguir la inflamació, el patró de les dents i la reacció de la pell.

—Mossegada humana —va dir—. Fresca, sense necrosi, sense venes negres, sense més febre de la que provocaria la inflamació. Has deixat que algú et mossegués expressament? És la cosa més estúpida que he sentit aquesta setmana.

—Sí.

El metge anglès va acceptar allò sense més i es va girar cap als rostres que esperaven.

—És net, no hi ha infecció.

La tensió es va relaxar, no del tot, però sí prou. Algú va allargar el pa a en Guerau...

...i llavors en Yusuf es va moure.

Sense avís, sense agafar aire abans de l'acció. Un moment estava quiet i al següent creuava l'espai cap a en Harrow amb la velocitat que neix de la memòria muscular i la ràbia. Les seves mans van trobar el coll de l'anglès. El va estampar contra la taula del refetor. L'ampolla va caure i es va fer a miques. El vinagre es va escampar per la fusta.

La cara d'en Yusuf estava buida, i en Harrow no es va resistir. Es va limitar a mirar en Yusuf amb aquells ulls clínics.

En Guerau i en Bernat es van moure alhora. Van agafar en Yusuf pels braços, van estirar. Era fort, més del que semblava, i per un moment no van poder separar-los. En Laurent es va posar pel mig i va anar separant els dits un a un.

En Yusuf es va apartar esbufegant. Es va recolzar a la paret, amb les mans tremoloses, i per primer cop des que en Guerau el coneixia, tenia llàgrimes als ulls. No queien, només hi eren.

A fora, el soroll va canviar.

Les rascades a les portes barricades es van intensificar. Els cops dispersos es van concentrar en un mateix punt.

La comunitat es va congelar i una mare va tapar la boca del seu fill. Un vell va deixar de respirar per no fer soroll. La dona que atenia els malalts va deixar les benes i no es va moure, ni tan sols va parpellejar.

Tot el refugi contenia l'alè alhora. El temps, que allà dins ja no es movia mai gaire, es va aturar del tot, i ningú no hauria sabut dir quant durava allò, si un moment o mitja vida, mentre la pedra els separava de la mort per un gruix de mig braç.

A fora, els morts pressionaven i buscaven.

Llavors es van aturar.

Els morts es van recollir. No havien marxat, mai no marxaven, però ja no estaven enfocats. Van tornar a la seva deriva, a la patrulla sense sentit. La comunitat va exhalar alhora, i algú va començar a plorar fluixet mentre un altre xiuxiuejava una pregària i la dona tornava a les benes. En Harrow es va arreglar el coll de la camisa on les mans d'en Yusuf l'havien aixafat. Tenia la veu ronca però calmada.

—Responen a la violència, no només al so. Reaccionen quan la gent de dins s'espanta o s'enfada, com si... ensumessin la por.

Va mirar en Yusuf.

—Me'n recordo de tu. Em vas venir a buscar de nit, saltant-te el toc de queda, i em vas portar fins al llit del teu amo. Li vaig donar digital per al cor. Era viu quan me'n vaig anar.

—Era mort dos dies després —va dir en Yusuf.

Tenia la veu crua, de no haver-la fet servir, de tenir-ho tot guardat a dins tant de temps que parlar era obrir una ferida.

—Vaig haver d'acabar amb ell amb les meves mans, li vas fer alguna cosa...

—No li vaig donar res més que medicina.

—Menteixes! Carronya de metge.

—No.

Es van quedar mirant l'un a l'altre. En Guerau observava l'espai entre tots dos, l'aire que contenia l'acusació i la negació, i en va reconèixer la forma. El dol buscant algú o alguna cosa a qui culpar. No era la primera vegada que el veia. En Bernat va posar una mà al braç d'en Yusuf, sense estrènyer, només el pes.

En Harrow va apartar la mirada primer. Es va girar cap a en Guerau amb una decisió nova als ulls. L'anglès va baixar el cap i va anar cap al fons del refetor, cap a una porta que en Guerau no havia vist. Caminava amb pas ferm malgrat el que acabava de passar. Només les mans, penjades als costats, li tremolaven encara.

Va obrir la porta.

La sala del darrere era petita. Havia estat el celler del convent. Prestatges de vi buits, barrils de costat. La llum d'una sola espelma tremolant amb el corrent d'aire.

I sobre un matalàs de mantes i palla, l'Eulàlia.

En Guerau la va reconèixer immediatament i, alhora, no la va reconèixer gens.

La nena que havia deixat ja no hi era. En el seu lloc hi havia una dona de galtes enfonsades i pell d'un gris terrós, amb els cabells castanys sense brillantor, embullats i humits sobre la manta. Tenia els ulls tancats i la respiració era superficial.

I el ventre...

Inflat. Rodó. El perfil clar de l'embaràs pressionant la tela fina del vestit.

Els altres tres s'havien aturat al llindar, com si el celler fos terra consagrada. En Bernat es va senyar a mitges, el gest interromput

a mig pit. En Laurent va apartar la vista cap a un racó fosc on no hi havia res. En Yusuf encara duia la ràbia a les espatlles, però les mans, de cop, li penjaven buides.

Va creuar l'espai sense pensar.

Va caure de genolls al seu costat.

Llavors ho va veure. Un peu nu li sortia de sota la manta. Al turmell, la marca d'unes dents, dues mitges llunes ja tancades, velles de setmanes, i d'allà pujaven cap a la cama uns fils negres sota la pell, com rius de tinta que es bifurcaven i bifurcaven. En Guerau sabia el que volien dir.

Les mans se li van aturar a mig aire, sense saber on tocar, a què agafar-se, si s'atrevia a tocar-la. Cinc anys des que l'havia vista. Cinc anys en què ell s'havia convertit en algú altre i ella en això, una dona que portava un fill a dins en una ciutat de morts.

Ella va obrir els ulls, va trigar un moment a enfocar, i un altre a reconèixer-lo.

—Guerau...

El seu nom a la seva boca, la mateixa veu, una mica més gran, una mica més gastada, però la mateixa. L'última persona que l'havia cridat així amb amor al darrere. Va intentar parlar, però no en va sortir res. Només aire i el pes de cinc anys prement-li la gola.

Ella va somriure amb esforç. Els músculs de la cara no recordaven del tot el moviment.

—Has tornat.

—He tornat.

—Massa tard.

La veu li va sortir plana, sense pes, sense rancúnia.

Ell va negar amb el cap. Volia dir, soc aquí. Volia dir, ho arreglaré. No va dir res perquè totes dues coses eren mentida.

Ella va aixecar la mà.

Ell la va agafar.

Els ossos sota la pell li semblaven d'ocell, buits i fràgils. El pols li batega va ràpid i descompassat contra el palmell, com si el cor ja anés a contracorrent del cos.

—Té molta força, dona cops com en donaves tu. Te'n recordes? La mare deia que li picaves les costelles des de dins.

—Me'n recordo.

No se'n recordava, però va deixar que ella li donés el record, que es tornés real en dir-ho.

Ell la va tornar a veure petita, una nena, rient amagats tots dos al fons de l'església mentre un d'aquells frares rebecs escopia un sermó ranci sobre el foc de l'Infern. La llum grisa li queia per sobre les espatlles, filtrada pels vitralls trencats. La pols hi caminava lenta. Després, ja a fora, mentre la pols del camí se li tornava a posar al damunt, l'Eulàlia li havia dit tota convençuda que la por a la condemna era una drecera cap al fons del pou. Una ruta directa com qualsevol altra. Ella anys després va veure homes fets i drets córrer per aquell camí de pedres roents amb la llengua fora, bavejant com gossos rabiosos sota un cel que els intentava esborrar. Deien que Déu no volia ningú corrent cap a les trinxeres, que l'única ordre que quedava dempeus era anar a casa i protegir-se els uns als altres de la runa del món.

—Fas mala cara —va dir ella al cap d'una estona.

—Tu també.

—Jo tinc excusa.

El somriure va tornar, i aquest cop els músculs van trobar el camí sols. Parlava a glops curts, aturant-se a respirar al mig de les frases.

—Ho sento —va dir ell—. Hauria d'haver...

—Para. —Va tancar els ulls i els va tornar a obrir—. Ja vaig acabar, d'estar enfadada amb tu. No em facis tornar a començar.

—Quant vas estar?

—Anys.

—M'ho mereixia.

—Sí.

Ho va dir de seguida, sense pensar-s'ho, sense caritat, i en aquell sí en Guerau va retrobar la germana que recordava.

—Per què has tornat? —va preguntar ella.

—Per tu.

—Sempre has sigut mal mentider.

En Guerau va aguantar la mirada fins que no va poder més.

—També per mi —va dir.

—Ja s'hi assembla més.

Va estar una estona quieta, prenent aire per al que venia.

—La mare sabia d'on venien els diners. —Una pausa llarga—. No m'ho va dir fins que va caure malalta. Tenia por de tu. No del que et pogués passar, del que t'estaves tornant. Deia que el pare també va començar marxant.

En Guerau va mirar la paret. Hauria preferit els morts de fora.

—Potser tenia raó.

—Calla, que em canso de les teves ximpleries. —Va empassar saliva—. També deia que el pare no hauria tallat mai un cavall de fusta per a ningú. Que a tu et quedava això. N'estava orgullosa. Sabent-ho, n'estava.

En Guerau no va contestar. No s'ho creia.

—Escolta'm. —La veu se li va aprimar—. Si les coses es torcen...

—No.

—Encara no saps què et volia demanar.

—Sí que ho sé.

—Doncs per un cop a la vida calla i deixa'm acabar.

Li va agafar la mà i se la va posar sobre el ventre. La criatura va picar contra el palmell.

—Això primer. Abans que jo.

Va tornar a picar.

—Ja ho veus —va dir l'Eulàlia—. Dos contra un.

En Guerau va assentir. Ella el va mirar fins que va decidir que l'assentiment valia, i va donar la conversa per tancada.

Ella va tornar a tancar els ulls. La mà se li va quedar a la d'ell, calenta de febre.

Al darrere, en Harrow parlava amb els altres en veu baixa. Explicava alguna cosa. En Guerau no es va girar per escoltar. No li importava. El món s'havia reduït a això, la mà de la seva germana i l'alè que entrava i sortia i el cop sord, dins, de la criatura que insistia a no rendir-se.

Es va quedar amb ella a la llum de l'espelma. A fora vagaven els morts. A dins, vint-i-vuit persones esperaven que els arribés l'alba o el final, el que vingués primer. L'Eulàlia s'aferrava a la vida com de petita s'havia aferrat al cavall de fusta vermella que ell li havia tallat un Sant Joan.

S'estava morint. La criatura de dins, potser també.

Havia tornat a casa per això?

En Harrow va apagar l'espelma de la sala principal. La foscor va caure sobre Santa Caterina, tot i que, amb les finestres tapiades, ja hi era des de sempre. En algun lloc, un nen va plorar i algú el va calmar. Els edificis es van assentar en els ritmes de la nit. El cruixit de la fusta, el fregadís d'una roba contra una altra, el ronc d'un vell que es trenava amb el de la biga mestra fins que no se sabia quin era de l'home i quin de la casa, un sospir col·lectiu que sortia cada vespre a la mateixa hora, fos quina fos l'hora a fora.

Dues vegades aquella nit algú es va aturar al llindar del celler. Primer una dona amb una criatura febrosa als braços, després un vell que caminava tort. Miraven el matalàs, el miraven a ell, i se'n tornaven a la fosca sense demanar res. En Guerau no va entendre fins al segon a qui havien vingut a buscar.

En Guerau va seguir de genolls. La mà se li va tornar pesada mentre ella s'enfonsava en el son, o en una cosa més fonda que el

son. La febre li travessava la manta, pel palmell, cap al braç on la falsa mossegada encara bategava amb escalfor pròpia.

Dues febres distintes que es trobaven a la pell.

Per arribar fins aquí havia creuat un oceà, havia caminat durant dies, havia escapat dels castellans i havia entrat en una ciutat assetjada, havia lluitat contra els morts amb les mans nues. Ara tot s'havia condensat en la mà de l'Eulàlia, la criatura que no hauria de ser, picant contra les parets de l'úter, i la ciutat al voltant, una pila de runes que algú havia decidit que encara podia servir.

A fora, alguna cosa va rascar contra la barricada, va provar si era sòlida i va passar de llarg.

A dins, en la foscor, ningú no el veia. *Soc a casa.* En Guerau va inclinar el cap i es va deixar plorar, sense soroll.

LA LLANÇA DEL DESTÍ

La teva germana es mor.

En Guerau va esperar. Sabia que la frase era el fonament sobre el qual en Harrow construiria alguna cosa, i que el que venia a continuació seria pitjor.

—L'embaràs és de vuit mesos. Un soldat. No va ser consentit.

En Guerau va sentir les mans fredes. Un canvi instantani, la sang abandonant les extremitats i replegant-se cap al centre, cap al pit i la gola.

—La vaig trobar sola —va continuar en Harrow—. A la vostra casa. Visitava la mare, l'estava tractant. Febre pulmonar. Li portava medicines. Quan la teva mare va morir, vaig continuar anant. L'Eulàlia no em volia. No volia ningú. Però estava sola i embarassada i malalta i al final va acceptar la meva ajuda perquè l'alternativa era morir en una habitació on ningú no sabria el seu nom. Va posar una condició. Mentre s'aguantés dreta, els malalts d'aquest refugi els vetllaria ella. Es va aguantar dreta força més del que li tocava.

—Per què? —va dir en Guerau, aspre.

—Perquè soc metge.

—No. Per què tu? Per què ella? Per què t'has preocupat per algú que no coneixes de res?

En Harrow va mirar-se les mans, acostumades a tractar les persones com a carn, com a matèria defectuosa.

—Ningú hauria de morir lluny dels qui l'estimen.

En Guerau va sentir un engranatge encallat posar-se en moviment, la carta, tot el viatge de tornada, totes les nits amb el paper plegat contra el pit, i de cop tot encaixava d'una altra manera.

—La carta —va dir—. La vas escriure tu.

—Vaig fer que l'escriguessin. Un veí del barri, un home que sabia escriure en català. El meu català no és prou bo per a una carta que havia de sonar urgent sense sonar desesperada. La teva mare em va dir que potser eres a l'Havana.

—Em va arribar a Cuba.

—Llavors et va trobar, que és el que importa.

En Guerau va tancar els ulls. Va veure la carta. El paper brut i arrugat. La lletra que no era de l'Eulàlia, ni de la mare ni de cap altra mà coneguda. Ho havia pensat, exactament això, la primera vegada que l'havia llegida. Algú l'havia escrita per encàrrec, i no s'havia parat a preguntar per encàrrec de qui.

—Suposo que t'hauria de donar les gràcies.

—No calen. Però sí que necessito la teva ajuda. No tinc dret a demanar-te res, però quan et vaig veure a l'arena, el que vas fer amb aquell nen... vaig veure-hi una sortida.

—Eres allà?

I en Guerau ho va tornar a veure, perquè era de les coses que no se n'anaven del tot. La sorra batuda. La torxa que xiulava. La cosa petita que avançava amb el cap tort i les manetes obertes, amb un vestit de diumenge que algú li havia posat feia setmanes o mesos, i la cara que ja no era una cara. Ho havia fet ell, de pressa, perquè com més de pressa ho fes menys temps tindria per saber què feia,

i s'havia girat cap a la gent esperant trobar-hi el mateix fàstic que tenia ell a la boca, i només hi havia trobat ganes de més.

—Ningú més no es movia —va dir en Harrow—. Tots miraven com si fos una funció. Tu vas ser l'únic que va fer el que calia fer. I et va costar. Es veia de lluny que et costava. —Se li va tensar la mandíbula un moment—. Un home a qui això no li costa no em serveix de res. I un home a qui li costa i ho fa igualment, d'aquests no en queden gaires... Però primer has d'entendre per què la teva germana es mor, per què els morts no troben descans en aquesta ciutat.

En Harrow li va estudiar la cara un moment abans de continuar.

—Quan la vaig trobar, no estava sola. Dos morts havien entrat a casa vostra i ella cridava i demanava ajuda. Quan hi vaig arribar ja l'havien mossegada.

—Si la van mossegar fa setmanes hauria d'estar morta —va dir en Guerau—. O hauria d'haver retornat.

—Hauria —va dir en Harrow—. Però no ho ha fet. Una criatura es fa amb la sang de la mare. Tot el que ella menja, tot el que respira, li arriba a través de la sang. Però aquesta no es limita a nodrir-se'n. Tria. De tot el que li ve de la mare, es queda la propietat com si fos el millor del plat, i li retorna la sang més neta del que l'hi ha agafat. —Va moure els dits a poc a poc, com si sospesés una cosa diminuta—. Fa el que faria el fetge d'un home sa, o una sangonera ben posada a la pell: treu la corrupció de la sang i se la queda. Però sense parar mai. De dia i de nit, mentre creix, i per això la teva germana encara viu.

—Llavors la salva?

—La manté viva, no és el mateix. —La veu d'en Harrow es va tornar a aplanar—. El dia que neixi, quan li tallem el cordó, la teva germana es quedarà sola amb el que porta a dins. No hi puc fer res, ho sento.

—El nadó viurà? —va preguntar en Guerau.

—És difícil de saber del cert, però crec que sí.

Ho va dir sense canviar de to. En Guerau el va observar i va pensar que aquell home havia dit aquella frase abans, que l'havia assajada sol en habitacions buides fins que les paraules havien perdut la capacitat de fer-li mal i havien quedat reduïdes a la seva funció, transmetre informació.

—Cada dia que passa és una batalla guanyada —va dir el metge anglès—. Temps perquè el nadó creixi, perquè arribi al punt en què pot sobreviure fora d'ella. Però el preu el paga ella.

El fanal va parpellejar. L'ombra dels dos homes va oscil·lar a les parets. Per un moment l'únic so de la sala va ser el de la flama menjant-se la metxa, un cruixit mínim i golós, el foc amb pressa per acabar-se.

—Per què n'estàs tan segur... que el nadó viurà?

En Harrow es va arremangar la màniga dreta, lent. Al canell hi duia una marca, petita, petitíssima. Dents diminutes, d'una boca massa estreta, massa menuda per ser d'adult. Una mossegada de nen o de nena que havia perforat la pell i havia deixat una cicatriu blanquinosa que el temps havia esborrat fins a convertir-la gairebé en res.

—La meva filla —va dir.

Un tremolor breu va travessar la paraula *filla* i va desaparèixer de seguida. Però en Guerau l'havia sentit.

—La Vivienne em va mossegar quan vaig intentar tornar-la a la vida —va dir—. La Llança del Destí va fer que el cos es mogués, que els ulls s'obrissin. Però no era ella. I quan em vaig inclinar sobre el cos de la meva filla, la meva filla que portava dues setmanes morta, em va agafar el canell amb les dents.

Les mans li van quedar quietes sobre la taula, una damunt de l'altra, sobre la cicatriu.

—Però no vaig morir. Hauria d'haver mort. Tothom mor. Però jo portava dies en contacte amb la llança, tocant-la amb les mans

nues, i potser això em va donar alguna cosa. La propietat es va difondre pel meu cos i no em va matar. La porto dins. Sempre la portaré dins.

—Per això els morts no t'ataquen —va dir en Guerau. Les peces encaixaven. El fum groc. L'encaputxat movent-se entre els cossos de la plaça sense que cap d'ells reaccionés.

—La meva sang porta la propietat. Quan l'extrec, l'asseco i la cremo, el fum satura els sentits dels morts. Els confon. És la meva sang convertida en barrera.

En Guerau es va dur la mà sota la camisa. Des del soterrani del carrer dels Còdols hi portava el diari, contra el pit. El quadern de cuir que havien trobat al laboratori buit, quan el creien mort. L'havia carregat tot aquell temps com una arma, una cosa per fer servir contra ell el dia que calgués. Ja no la volia.

El va deixar sobre la taula, entre tots dos, i el cuir va fer un so sord contra la fusta.

—Això és teu.

En Harrow va mirar el quadern. No el va tocar.

—En Yusuf me'l va traduir. Tot. La Vivienne, la febre, el gener a Londres. Onze anys. El viatge, Viena, la llança. Ja sé com vas arribar fins aquí. —Va mirar la capsa d'ivori—. El que el diari no diu és què va passar amb ella després. I això és el que et pregunto.

Va allargar la mà i va deixar els dits sobre el cuir, sense agafar-lo del tot.

—Se'm va escapar —va dir—. La Vivienne... el cos de la Vivienne, quan el setge va començar. La vaig buscar pels carrers durant dies. Res. Llavors vaig pensar en les mines d'aigua.

—Hi vas baixar.

—Hi vaig baixar. Vaig buscar homes que m'ajudessin. Portàvem fanals i cordes i buscàvem entre els cossos que ja s'havien començat a congregar allà baix. Al principi eren desenes. Després centenars.

Cada setmana, més. La congregació creixia i nosaltres buscàvem la Vivienne entre les files dels morts.

—La vas trobar? —va preguntar en Guerau.

En Harrow no va respondre. Va mirar un punt de la paret on la llum del fanal no arribava del tot.

—Vine —va dir.

Van sortir de la sala. Van caminar per un passadís estret fins a una porta reforçada amb un forrellat de ferro que en Harrow va obrir amb una clau que portava penjada al coll. La sala era petita, gairebé un armari. A les parets, prestatges de fusta amb instruments mèdics. Ganivets de dissecció, pinces, un alambí petit, ampolles fosques que l'espelma resseguia sense entrar-hi, arrencant de tant en tant una espurna al tall d'un ganivet. Notes apilades en columnes, cobertes per la lletra atapeïda d'en Harrow en anglès i en llatí.

I al centre de la sala, sobre una taula baixa, una capsa.

En Guerau la va veure i la sang li va pujar al cap. Les mans se li van tancar. La mà li va anar a la butxaca de dins de la casaca abans que el cap li digués que allà ja no hi havia res, i el record del dibuix que el general li havia mostrat a la tenda del campament va ocupar-li la visió. Les juntures, els símbols irregulars als costats, ni del tot lletres, ni del tot figures, blanc d'os. I a una de les cantonades, gravada a l'ivori amb lletres fosques.

VIVANTE.

La capsa que en Bournonville l'havia enviat a buscar. La capsa d'ivori que no havia trobat al laboratori perquè en Harrow se l'havia endut quan havia fugit a Santa Caterina.

En Harrow la va obrir.

A dins, embolicat en un drap que havia estat blanc i que ara era del color de la sang seca, un objecte. Un fragment de metall fosc, gruixut i llarg, amb la punta irregular i la superfície coberta d'una pàtina que el temps havia dipositat fins a fer-la inseparable del metall.

No semblava una arma ni una relíquia. La llum de l'espelma hi queia i no en tornava cap reflex. El metall se la quedava sencera, com s'ho quedava tot.

—Toca-la —va dir en Harrow.

En Guerau va estendre la mà. Els dits van tocar el metall i el fred va pujar-li pel braç, un fred que venia de dins de la llança, propi, autònom, no el d'un objecte deixat hores a la foscor. Va sentir una vibració. No a la pell. Més endins. A l'os del canell, al lloc on la sang es fabrica. Tan subtil que podria haver estat el seu propi pols, però no ho era.

Va retirar la mà.

—La Llança de Longinus —va dir en Harrow—. El metall que va tocar la sang del cos que va morir i va tornar. Vaig pensar que era la resposta —va continuar, i a la veu hi va entrar un cansament vell, d'haver buscat una cosa durant anys, haver-la trobada i descobrir que trobar-la era pitjor que buscar-la—. Vaig pensar que si entenia el metall, entendria el mecanisme. Que si entenia el mecanisme, podria controlar-lo. Que podria triar què recuperar i què no. Que podria tornar la Vivienne de debò. No el mecanisme, no la fam i el moviment. Ella. La meva filla.

—I no va funcionar.

—El que sigui que conté aquesta llança no està fet per a nosaltres —va dir en Harrow—. No és una eina que un metge o un home de ciència o un rei pugui fer servir amb precisió. És una força. Antiga. Anterior als noms que li posem. I quan la toques, quan intentes entendre-la, el que passa és que ella et passa a tu. T'obre. Et canvia. Jo porto la propietat dins la sang perquè la llança em va obrir a ella abans que la mossegada de la Vivienne m'hi exposés. No sé si em va protegir o si em va condemnar. No sé si la diferència importa.

Va tancar la capsa, i les mans li tremolaven una mica. Només una mica.

—Ningú pot tenir-la —va dir—. Ni els francesos. Ni els espanyols. Ni l'Església. Cap rei. Cap general. Perquè qui controli la llança controla els morts. Exèrcits que no mengen ni dormen i que no es giren mai contra qui els mana.

—Has dit els francesos, els espanyols, l'Església —va dir en Guerau—. No has parlat dels teus.

En Harrow va trigar a contestar.

—El meu país va signar un paper a Gènova fa nou anys. Es comprometia a protegir les vostres lleis. —Va posar la mà plana damunt la capsa—. Després els ministres de la reina van fer números i aquesta ciutat va canviar de columna. Els mateixos vaixells que us havien portat canons van tornar per endur-se els soldats. A Londres algú va escriure un fulletó sobre la vostra desgràcia.

—Doncs ven-los la llança. —En Guerau va assenyalar la capsa amb la barbeta—. Si tant val, que la paguin. Una flota per una capsa. Encara arribarien a temps.

En Harrow no es va escandalitzar. La idea no el sorprenia, i això era pitjor que qualsevol resposta.

—Ho vaig pensar —va dir—. Les primeres setmanes del setge ho pensava cada nit. Escriure a l'Almirallat. Oferir el que hi ha aquí dins a canvi de trencar el bloqueig. —Va negar amb el cap, a poc a poc—. I després baixava a les mines i mirava la congregació. Milers de cossos esperant una veu que els digui on anar. Tant és la bandera que porti, aquesta veu. I la ciutat salvada? El primer port d'un imperi que ja no ha d'enterrar els seus soldats.

—I no vas escriure.

—El meu país ja us ha ensenyat què fa amb les promeses. —Els dits se li van tancar sobre la vora de la capsa—. No vull veure què faria amb això.

—L'hem de destruir —va dir en Guerau.

—Ho he intentat. Foc. Eines. Àcid. Bloody thing. El metall no es fon ni es trenca, i l'àcid hi rellisca i prou.

—L'amaguem on ningú la pugui trobar.

—Ho vaig pensar. Enterrar-la en un lloc on cap mà humana la torni a tocar. —Va negar amb el cap—. No hi ha cap lloc segur per a l'eternitat. De moment, l'únic que podem fer és protegir-la.

—I si el barri crema? —va dir en Guerau.

—Llavors la traurem per sota —va dir en Harrow—. Els frares no treien els seus morts pel carrer.

En Guerau va caminar pel passadís. Va passar per la sala on havien parlat, pel forat obert a la paret mitgera, que ara travessava sense ajupir-se a cegues perquè el cos ja n'havia après la mida, pel passadís principal on la comunitat vivia la seva vida nocturna d'espelmes comptades i xiuxiuejos i racions mínimes.

Els seus companys ja havien trobat formes d'ocupar les mans i el cap.

En Bernat movia un barril d'aigua cap a la sala dels malalts, els braços grossos fent la feina de dos, remugant *collons de barril* a cada empenta, els peus cercant agafador a cada empenta sobre la terra batuda, i una dona li anava dient per on sense mirar-lo als ulls però sense apartar-se del seu camí. En Yusuf seia entre els malalts amb un bol d'aigua i un drap, canviant l'embenatge del braç d'un home. Havia treballat per a un barber cirurgià i els dits encara recordaven el tacte de la gasa sobre la carn oberta. Duia les ungles curtes i netes, allà on ningú les tenia netes. En Laurent feia guàrdia vora un dels forats de la paret mitgera, la pistola a la falda. Vigilar era el que

sabia fer. Amb la gent no se'n sortia tan bé. De tant en tant els llavis se li movien sols, parlant amb algú que no hi era.

Ningú no els ho havia demanat. Eren quatre homes que no devien res a aquella gent. Podien haver-se quedat en un racó, armats, comptant les hores fins que algú els obrís un pas cap a fora. En comptes d'això, treballaven.

En Guerau no va anar a l'habitació de l'Eulàlia. Encara no. Duia a dins tota la porqueria que en Harrow li havia carregat al damunt. La capsa d'ivori. La llança que no es podia destruir ni entregar ni amagar prou lluny, i la decisió que encara no havia pres. Va entrar a la cuina, davant les tres olles i els sis bols comptats.

La nena hi era. Dotze anys, potser, i la gana n'hi treia tres, el cabell tallat arran, del temps dels polls, un clatell prim de pardal. Duia una brusa de dona amb les mànigues enrotllades tres voltes, i encara li ballava. Fregava els bols, un per un, en una ribella amb un dit d'aigua tèrbola que no podia malgastar. La mateixa de la primera nit, la que vigilava la porta del darrere entre cullerada i cullerada.

Quan el va veure no va dir res. Va deixar el drap, va omplir un plat d'escudella de carabassa de l'olla del mig i l'hi va posar al davant. Després va tornar als bols.

—Vols que t'ajudi? —va dir en Guerau, mirant la ribella.

—No —va dir la nena sense girar-se—. És la meva feina.

Va menjar, espessa, tèbia, gust de carabassa i ceba i poca cosa més. El raspar dels bols contra la ribella omplia els buits.

—I la teva família —va dir ell.

La nena no va deixar de fregar. Va parlar mentre ho feia, com si tenir les mans ocupades li donés permís per dir-ho.

—El meu pare va morir al baluard. La meva mare es va tornar. Va venir a buscar-me a les fosques i em va agafar pel braç, i jo li deia mama, mama, i ella obria la boca. Una veïna la va matar amb una aixada. Jo li ho vaig demanar perquè no ho podia fer, i ella sí.

Va deixar un bol escorregut damunt els altres.

—Diuen que Déu mira Barcelona. Jo crec que se'n va anar quan van tancar les portes. Que va marxar amb els que encara van poder sortir i aquí dins no hi va deixar res. Ni Déu ni esperança. Que se'n vagi a cagar, ell i tots els sants. Només gent esperant que els arribi el torn.

En Guerau hauria pogut dir-li que s'equivocava. Durant un instant fins i tot va buscar alguna cosa que sonés prou bé per dir-la.

No la va trobar.

—Escolta'm bé. Hi ha hagut fam, guerra i mares que es giren contra els fills des que el món és món. —Va apartar el plat—. Però també hi ha hagut dies de sol, pa calent i una mà que t'agafa quan ja pensaves que no quedava ningú. Tot passa al mateix món. Tot barrejat. A vegades et toca quedar a sota.

—I ara som a baix?

—Ben avall. —Va mirar l'aigua bruta de la ribella—. Però res no es queda al mateix lloc per sempre. Aguanta prou per veure què ve després. Només això. Aguanta.

—I si no aguanto prou?

—Llavors no ho veuràs tu. —Es va aixecar—. Però alguna cosa vindrà igual. Per a algú altre.

La nena va quedar-se pensant-hi una estona. Després va agafar el plat buit, el va deixar damunt la pila de la ribella i va tornar a ficar les mans a l'aigua. Abans, però, va mirar la porta del darrere per assegurar-se que continuava tancada.

UNA FILLA

Una mà li va sacsejar l'espatlla en la foscor. En Guerau va obrir els ulls sense saber si havia dormit o si només havia fet els gestos del son, amb el cos quiet i la ment encara movent-se entre habitacions tancades, buscant portes que no existien.

—Vine —va dir en Harrow. Veu baixa, sense fanal.

En Guerau va deixar anar la mà de l'Eulàlia amb cura, deslligant els dits un a un perquè no es despertés. La seva germana va moure el cap sobre el matalàs, va murmurar, potser un nom, potser res, i va continuar dormint amb aquella respiració feble i ràpida que en Guerau ja havia après a escoltar amb por.

Va seguir en Harrow pel passadís. La comunitat dormia. Algú roncava en una de les sales. Algú altre plorava molt fluixet, prou perquè només se sentís en passar-hi a prop. Van passar per la cuina, on els sis bols estaven nets i apilats, esperant el matí.

A la porta de sortida, en Harrow li va donar una capa.

—Posa-te-la —va dir en Harrow. Ell ja en portava una, la caputxa alçada, la tela fosca i humida sobre les espatlles.

L'olor el va colpejar abans que la tela li toqués les mans.

—Sang dels morts?

—La recollim dels cossos del carrer. L'estenc sobre la roba i la deixo assecar. Els vius la porten quan han de sortir. Et cobreix l'olor, la calor, tot el que els morts detecten. Si no et mous massa de pressa i no fas soroll, et prenen per un dels seus.

En Guerau es va posar la capa. El pes de la sang seca li va caure sobre les espatlles. La tela era rígida als plecs on la sang s'havia endurit i tova on encara conservava humitat, i el contacte amb la pell li va fer una cosa més precisa que l'oi o el fàstic. Durant les properes hores caminaria entre ells amb la seva sang a sobre, separat dels morts per un batec de cor i una pesta que no era seva.

Van sortir.

La nit de Santa Caterina era diferent de la nit de la resta de Barcelona. No hi havia fanals ni ningú per encendre'ls, no hi havia guàrdies perquè la milícia restava al cordó, mirant cap a dins des de fora, no hi havia cap dels sons que fan les ciutats quan la gent dorm. Gossos, porticons, passes llunyanes de qui torna a casa tard. Aquí la nit era absoluta. Pedra i cel i la lluna que entrava pels carrers buits amb una llum grisa que ho aplanava tot, convertia els edificis en superfícies planes sense profunditat, com un dibuix fet per algú que no sap pintar ombres.

Els morts eren al carrer.

No tots. No la massa de la plaça. Cossos dispersos, dos o tres per carrer, movent-se o quiets o en aquell estat intermedi on la quietud podia convertir-se en moviment en qualsevol moment. En Guerau en va veure un recolzat contra una paret, la cara girada cap al cel, la boca oberta, i va pensar que estava mirant la lluna fins que va adonar-se que no mirava res, que els ulls estaven tancats i que la boca oberta era una posició. La mandíbula havia perdut la tensió dels músculs que la sostenien i simplement havia caigut, pes mort obeint la gravetat.

Van passar a tres passes d'ell i no es va moure.

Van caminar sense dir-se res, en Harrow al davant, en Guerau tres passes darrere, la capa de sang cobrint-los. L'anglès es movia sense dubtar perquè feia sovint aquell camí i coneixia cada llamborda solta i cada cantonada on un cos podia aparèixer de sobte, i no portava fanal perquè els seus peus sabien on anar. Els d'en Guerau, no. Anaven tres passes enrere, buscant a cegues el que els de l'anglès ja tenien après.

En Guerau sentia la sang seca raspar-li el clatell cada vegada que girava el cap. A la seva dreta, un mort caminava pel centre del carrer a poc a poc, una passa darrere l'altra, sense corregir mai el rumb. Les cames se li doblegaven als genolls amb una rigidesa que feia pensar en frontisses rovellades, articulacions que necessitaven oli i que mai en rebrien. Portava la roba d'un pescador. Xarxes encara enganxades a la faixa, un peu calçat i l'altre descalç i negre.

El mort es va girar cap a en Guerau.

Va mirar-lo. O va fer el gest de mirar-lo, perquè els ulls eren opacs i no reflectien la lluna i no es movien dins de les conques. Però el cap va quedar orientat en la seva direcció durant tres passes, quatre, cinc, i en Guerau va sentir el pols accelerar-se-li al coll.

El mort va tornar el cap endavant. La carn pútrida no havia sentit la calor de sota la caputxa. Va continuar caminant. En Guerau va exhalar. L'aire li va sortir calent per sota la caputxa i es va barrejar amb l'olor de la sang que portava a sobre.

Mal viatge facis, pescador.

Van creuar tres carrers més. A cada un, cossos que vagaven o que estaven quiets o que feien coses que no tenien sentit. Un girava en cercles lents al centre d'una placeta, repetint la mateixa trajectòria una vegada i una altra, les soles raspant la terra amb un compàs sord, sempre igual. Un altre seia al graó d'un portal, les mans sobre els genolls, esperant que li obrissin. Feia setmanes que esperava. Potser mesos.

El molí era al fons d'un carreró sense sortida, darrere d'una placeta petita on un cirerer mort havia quedat amb les branques nues obertes contra el cel. L'edifici era baix, de pedra, amb una única porta de fusta reforçada amb ferro. Al lateral encara hi havia la roda, encallada feia anys, les pales rovellades, cobertes de molsa seca, una d'elles mig podrida. A les cantonades el morter s'havia anat desfent amb la humitat i la part del darrere del sostre havia cedit.

En Harrow es va aturar davant la porta.

No la va obrir de seguida. Va deixar la mà sobre la fusta, exactament al mateix lloc on devia haver-la posat moltes altres nits. La zona estava més gastada que la resta, suavitzada pel fregament dels dits. Es va quedar així una estona, amb els ulls tancats.

En Guerau va veure com les espatlles li pujaven i baixaven una vegada.

Després una altra.

—La vaig trobar —va dir en Harrow, sense girar-se—. A les mines d'aigua. Feia setmanes que la buscava entre els cossos, entre les files dels morts que es congreguen allà baix. I la vaig trobar. Petita. Amb el vestit blanc que la seva mare li va cosir per a Pasqua. La vaig reconèixer pels cabells. Del color del coure. La Mary li feia trenes cada matí.

Va callar, i va tornar a parlar.

—La vaig portar aquí. De nit. Amb la capa de sang perquè els altres morts no reaccionessin. La vaig agafar per la mà i ella va caminar al meu costat, perquè els morts caminen si els guies, si la teva sang porta la mateixa propietat que la seva, i ella no va resistir-se perquè resistir-se és un acte de voluntat i ella ja no en té. La vaig portar aquí i la vaig tancar i li vaig dir coses que ella no podia sentir, i cada nit he vingut a veure-la perquè no podia fer el que calia fer.

Va obrir la porta.

La foscor de dins era densa, feta de pols i temps i una olor que en Guerau va reconèixer. La mateixa dels morts del carrer, però més concentrada, més íntima, l'olor d'un sol cos tancat en un espai petit durant setmanes. La lluna entrava pel forat del sostre i tallava el terra en una franja de llum que il·luminava sacs de gra buits, la mola de pedra encallada, trossos de fusta caiguts del sostre, i al fons, a la meitat fosca, una forma petita asseguda contra la paret.

En Guerau la va veure.

Era més petita del que havia esperat, perquè el diari d'en Harrow deia onze anys i onze anys haurien d'haver estat més grans que allò, però la mort havia contret el cos, l'havia plegat cap endins, i el que quedava era una figura encongida de vuit o nou anys, una nena que s'ha adormit en un lloc on no hauria d'adormir-se i que despertarà quan algú la cridi pel nom.

Portava el vestit blanc. Ja era del color de la terra i de coses que no volia identificar, brut de setmanes de moviment sense consciència, de caure i aixecar-se i caure de nou. Els cabells, d'un coure apagat, li queien sobre la cara, llargs, embullats, amb fulles seques enganxades i una crosta que semblava fang però que no ho era. Les mans descansaven sobre els genolls, petites, els dits quiets. Tenia els ulls tancats.

Se li van tensar els braços abans que pogués pensar res, el reflex idiota d'agafar-la, tapar-la, treure-la d'allà.

—Vivienne —va dir en Harrow, i la veu li va sortir amb la vibració que en Guerau ja li coneixia, aquell tremolor breu que travessava les paraules i desapareixia immediatament.

La nena va obrir els ulls.

No eren els ulls d'una nena. Eren opacs, buits, sense la lluentor que la llum posa a les coses vives quan s'hi reflecteix. Va girar el cap amb la lentitud mecànica que en Guerau ja coneixia dels altres morts, la mateixa precisió sense propòsit, el mecanisme que s'activa perquè s'activa. La boca es va obrir una fracció. Les dents eren

petites i blanques i perfectes, dents de llet que no acabarien de caure mai.

Es va aixecar. El moviment va ser maldestre, els genolls doblegant-se malament, el pes del cos redistribuint-se amb dificultat, com si no recordés com funcionaven els músculs. Va quedar dreta, oscil·lant, les mans penjant als costats, i va començar a caminar cap a ells amb passos curts i irregulars, atreta per la presència, per la calor, pel que fos que els morts detectaven en els vius.

En Harrow no es va moure.

En Guerau el va mirar i, per un moment, li va costar encaixar aquell home amb tot el que sabia d'ell. Havia creuat mig món per robar una llança. Havia matat un guàrdia a Viena. Havia portat el cos de la seva filla dins un taüt de plom, convençut que encara podia fer alguna cosa amb ella.

I ara era allà, a pocs passos de la Vivienne, sense poder ni aixecar les mans.

Li penjaven als costats i la cara no li deia res. Ni tan sols parpellejava.

—No puc —va dir.

La veu li va sortir baixa, més cansada que trencada.

—Ho provo cada nit. Vinc aquí, obro la porta, la miro i no puc. Soc metge. He tallat cossos. He obert cranis. He vist coses que pensava que ja m'havien tret la capacitat de sentir fàstic o por.

Va mirar la Vivienne.

—Però és la meva filla. —Va empassar saliva—. Sé que ja no és ella. Ho sé. Però quan agafo el ganivet, la mà no puja.

La Vivienne va fer un altre pas cap a ells. Petita, lenta, les mans estirant-se cap endavant amb el gest que en Guerau havia vist centenars de vegades a l'arena, als carrers, a les mines. La recerca de calor, de carn, de l'aliment que els mantenia en moviment. Però les mans eren tan petites. I el vestit blanc li penjava dels muscles,

massa gran per a un cos que s'havia contret, i li donava l'aspecte d'una nena que s'ha posat la roba de la mare per jugar a ser gran.

—Necessito que ho facis tu —va dir en Harrow.

En Guerau va mirar l'anglès i després la Vivienne. Les mans petites continuaven esteses cap a ell. Va pensar en l'Eulàlia, a l'altra banda del barri, estirada sobre un matalàs amb una criatura a dins que vivia de la seva sang i d'alguna cosa que ningú no entenia. En la carta que l'havia fet tornar. En la promesa que la seva mare havia arrencat a en Harrow abans de morir.

Cuida de la teva germana.

L'anglès ho havia fet.

Ara li demanava això.

En Guerau va treure el ganivet de la faixa.

—De pressa —va dir en Harrow—. Si us plau.

Va avançar.

La Vivienne va alçar el cap. Va obrir una mica més la boca i van aparèixer les dents de llet, petites i encara blanques. Els ulls no van canviar. Les mans sí. Van pujar cap a la cintura d'en Guerau perquè ella era baixa i ell no, i durant un instant el gest va ser exactament el d'una nena demanant que l'agafessin en braços.

En Guerau va haver d'empassar abans de tocar-la.

Li va posar la mà esquerra al clatell. Els cabells eren secs i se li trencaven entre els dits. Algú els havia pentinat cada matí, havia desfet nusos, havia fet trenes, havia renyat aquella criatura perquè es quedés quieta. Ara només hi havia pols, fulles seques i cabells enganxats a la pell.

Va subjectar-li el cap sense fer més força de la necessària.

Amb l'altra mà va buscar amb la punta del ganivet la base del crani, el punt on acabava el coll i començava el cap. Sabia què havia de tallar. No calia pensar-hi gaire.

En Guerau va empènyer la fulla.

La resistència va ser breu.

Durant un instant tot el cos de la Vivienne es va tensar, des del coll fins als peus, una rigidesa brusca que li va fer cruixir les espatlles i els dits. Després va deixar d'aguantar-se.

Les mans li van caure.

Les cames també.

En Guerau la va atrapar abans que el cap piqués contra el terra i la va abaixar amb cura, més per en Harrow que per ella. Quan va treure el ganivet, no en va sortir gairebé res. Una humitat fosca al voltant de la ferida, prou per embrutar la fulla. La sang dels morts ja no anava enlloc.

La va deixar estirada d'esquena.

No va saber què fer amb les mans de la nena. Finalment les hi va posar sobre el pit, una damunt de l'altra, i li va apartar els cabells de la cara. Els ulls continuaven oberts. No hi havia canvi. Ni alleujament. Ni pau. Només aquella mirada buida que ja tenia abans que ell li enfonsés el ferro al clatell.

En Guerau havia vist homes oberts de dalt a baix, dones menjades pels seus propis fills, cossos que encara caminaven amb mitja cara penjant. Allò no era el pitjor.

Només era una nena morta per segona vegada.

Darrere seu, en Harrow va fer un soroll.

No va ser un crit. Va ser una cosa més petita i més lletja, un gemec que li va sortir del pit abans que pogués impedir-ho. Va durar un moment. Després el va ofegar ell mateix, com si fins i tot allò fos massa.

En Guerau es va dreçar i es va girar. En Harrow era de genolls. No recordava haver-lo vist agenollar-se mai. Tenia les mans planes sobre les cuixes i el cap inclinat. No plorava. No tremolava. Res d'això. Només s'havia quedat allà, de genolls davant del cos de la seva filla, com un home que havia arribat al final de tot el que sabia fer i havia descobert que no servia de res.

La lluna entrava pel sostre enfonsat i atrapava la pols que havien aixecat en moure's. Queia a poc a poc sobre la Vivienne, sobre els cabells, sobre el vestit blanc, sobre les mans que en Guerau li acabava de creuar.

En Harrow no la va tocar, potser perquè ja ho havia fet massa vegades.

En Guerau va esperar.

Al cap d'un temps que no va mesurar, en Harrow es va aixecar i es va espolsar els genolls. Va mirar en Guerau amb els ulls secs i nets.

—Gràcies —va dir.

En Guerau va assentir.

—Quan arribi el moment —va dir en Harrow—, t'ajudaré. La teva germana. El nadó. El que calgui. T'ho dec.

—No em deus res.

—Et dec tot. Però no discutirem ara.

En Harrow no va anar cap a la porta. Va caminar fins al sac que havia deixat vora la paret, en va treure la capsa d'ivori i la va obrir sobre els genolls, i a dins hi havia la llança, embolicada amb aquell drap del color de la sang seca.

Llavors ho va entendre. Per això l'havia carregada fins al molí. Havia arribat amb la idea de provar-ho una vegada més, de fer servir la llança i recuperar la Vivienne d'alguna manera que no fos aquella cosa que ara jeia a terra amb les mans creuades sobre el pit. No ho havia fet. La misericòrdia havia estat el ganivet.

—Obre't la camisa —va dir.

En Guerau no es va moure.

—Per què?

—Perquè ho necessites i perquè t'ho dec.

La veu era altre cop la del metge, plana, ocupada ja amb el que vindria després. Els dits, en canvi, li anaven a batzegades mentre apartava el drap.

—La sang et pot amagar unes hores. Això no.

Els botons van anar cedint sota uns dits que no acabaven de semblar seus. Encara conservava al palmell el pes del clatell de la Vivienne i aquella manera massa fàcil com havia cedit sota la fulla, i negar res a en Harrow, després d'allò, exigia una força que en Guerau ja no tenia. També hi havia una altra cosa, menys noble i més difícil de confessar. Volia saber.

En Harrow va apartar el drap.

La llança va aparèixer a poc a poc, fosca fins i tot sota la lluna. La claror li passava pel damunt sense quedar-s'hi, com si aquell metall hagués oblidat què havia de fer amb la llum. Quan la punta va tocar l'estèrnum d'en Guerau, estava freda.

—No et moguis.

El tall no va ser gaire més llarg que una ungla. En Guerau va esperar el dolor i, durant un instant, no va arribar. Va arribar una escalfor. Li va entrar pel tall, prima al principi, gairebé suportable, i va continuar avançant molt després d'haver travessat la pell. Va trobar l'os. El dolor va venir darrere, tard i enfadat, però ja no importava gaire perquè l'altra cosa havia començat a pujar-li pel pit.

Va pensar que era sang.

No ho era.

La sang coneix camins. Aquell moviment no. S'obria pas per llocs on no hi havia venes, li passava entre les costelles, s'enfilava pel moll de l'os i buscava espais que en Guerau no sabia que tenia. Quan li va arribar a la gola va tancar la boca amb força, però la sensació va continuar pujant igual, com si la carn fos només una paret fina que algú examinava des de l'altra banda.

Allò que s'havia despertat no semblava nou.

Això era el pitjor.

En Guerau va tenir la impressió absurda que havia estat sempre allà, enterrat molt més avall que qualsevol record. Ara s'estenia per

ell sense pressa, ocupant distàncies, comprovant articulacions, arribant fins als dits i tornant després cap al centre, com una bèstia que reconeix per primera vegada la mida de la gàbia on l'han tancada.

En Harrow va retirar la llança i el drap va tornar a cobrir el metall.

La Vivienne continuava a terra. Les mans creuades. Els ulls oberts.

—Ara som germans de sang —va dir en Harrow.

En Guerau es va prémer el tall amb dos dits. Esperava trobar sang calenta. En va trobar molt poca.

—Què m'has fet?

—El mateix que em vaig fer a mi.

En Harrow es va mirar el canell. La cicatriu de les dents de la Vivienne encara hi dibuixava una boca petita.

—La llança no és una arma. Ja t'ho vaig dir. L'arma és només el ferro. El que importa és el que hi va quedar quan va tocar aquella sang.

—Quina sang?

En Harrow va trigar a respondre.

—La d'un home que va morir i va tornar sense deixar-se ell mateix a l'altra banda.

En Guerau va mirar la capsa d'ivori.

En Harrow va començar a embolicar la llança amb una cura que tenia alguna cosa d'ofici religiós, tot i que ell mateix hauria menyspreat la comparació.

—Només en va quedar una engruna. Una cosa enganxada al metall que encara sap fer una part del que va fer aquella sang. En un cadàver ja has vist què passa. El cos s'aixeca, però no hi torna ningú. Només queda la carn fent-se passar per la persona que l'ocupava.

Va mirar la Vivienne i durant un moment les mans li van quedar quietes.

—En un cos viu és diferent.

—Com?

—No ho sé prou.

En Guerau va riure una vegada, sense humor.

—M'has tallat amb una relíquia que desperta morts i no ho saps prou.

—Si ho sabés, no hauria necessitat passar mitja vida robant llibres a homes que els guardaven perquè tampoc no els entenien.

La resposta li va sortir més dura del que devia voler. En Harrow va baixar els ulls.

—Els antics buscaven això molt abans que nosaltres. Sempre hi ha hagut homes convençuts que morir era una indignitat reservada als altres. Alquimistes que bevien metalls fins que els budells se'ls desfeien. Reis enterrats amb ossos de sants. Faraons que feien aixecar muntanyes damunt la seva carn perquè la pedra els protegís del mateix destí que un gos mort en una cuneta.

Va passar el polze pel drap.

—Alguns no volien tornar els morts. Volien que els morts els obeïssin.

En Guerau va notar una altra onada de calor sota l'estèrnum, més fonda aquesta vegada.

—Nigromants.

En Harrow va fer una ganyota.

—Una paraula ridícula fins que veus un mort girar el cap perquè algú li ho ha demanat.

La sala va quedar en silenci. A fora, alguna cosa va rascar contra la pedra i va continuar de llarg.

—Tots van acabar trobant el mateix —va dir en Harrow—. Que la tomba no és necessàriament el pitjor lloc on pot acabar un home.

En Guerau va tornar a mirar el tall. La pell dels marges començava a enfosquir-se d'una manera que no semblava un hematoma.

—I jo què soc ara?

En Harrow va alçar els ulls. Aquesta vegada no va intentar semblar metge.

—No ho sé.

En Guerau va esperar alguna cosa més.

Va arribar.

—Ets fort. I ara mateix és el pitjor que et puc dir. Si fossis un altre home, potser ja series mort.

—Això m'hauria de tranquil·litzar?

—No.

En Harrow va tancar la capsa d'ivori.

—No sé si t'acabo de salvar la vida o si te l'he pres d'una manera que encara no sabem anomenar.

Va mirar la Vivienne.

—Últimament em costa distingir una cosa de l'altra.

En Harrow es va agenollar al costat de la seva filla. Li va tocar la cara. Li va dir alguna cosa en anglès que en Guerau no va entendre. Li va fer un petó al front. Després es va aixecar i va caminar cap a la porta sense mirar enrere.

Van sortir del molí i van tancar la porta. La nit els va empaitar amb la seva foscor i la seva olor i els seus morts que vagaven pels carrers. Una de les seves ja no es tornaria a moure.

Van tornar en silenci. Les capes de sang els cobrien. Els morts no els van mirar. El cirerer mort del carreró els va veure passar amb les branques esteses. Tant era. A la porta de la comunitat, en Harrow es va treure la capa. En Guerau va fer el mateix. L'olor de la sang morta li va quedar a la pell, al cabell, al fons del nas, i va saber que trigaria dies a desaparèixer i que potser no desapareixeria mai del tot, que portaria aquella olor amb ell de la mateixa manera que portava la mossegada falsa al braç i la memòria de les dents de llet estirant-se cap a la seva cintura.

Van entrar. Tothom qui podia dormia i no s'havia mogut res. El món de dins continuava sent el que era. Vint-i-vuit persones respirant en la foscor, racionant l'aire, esperant.

En Guerau va tornar a l'habitació de l'Eulàlia. Es va asseure al terra. Li va agafar la mà. La seva germana va moure els dits, va respondre al tacte sense despertar-se. El pols continuava, feble i ràpid, i dins del ventre el batec del nadó continuava, més fort que el de la mare, tossut, viu amb una insistència absurda.

Va tancar els ulls. Tenia les mans netes perquè les havia fregat contra la pedra del carrer en sortir del molí, amb tanta força que els palmells encara li cremaven i la pell li havia quedat vermella. No havia servit de gaire. Continuava sentint els cabells secs de la Vivienne entre els dits, el clatell petit encaixat al palmell i aquella resistència breu, gairebé insignificant, que havia fet la base del crani abans que el ganivet hi entrés.

Sota la camisa, el tall que en Harrow li havia fet havia parat de sagnar. Però l'escalfor seguia pujant, lenta, una segona febre que no acabava de ser seva. La de l'Eulàlia la matava. La d'ell, no.

UNA ESPURNA EN LA FOSCOR

El silenci va arribar primer. Va caure damunt el barri carrer a carrer, gola a gola. En Guerau ho va sentir a les dents, un canvi de pressió subtil. Seia al costat de l'Eulàlia, la mà d'ella a la seva, la respiració tan superficial que havia de mirar-li el pit per confirmar que encara hi era. Sota la camisa, el tall del molí encara li coïa amb una escalfor que no se n'anava. El nadó es movia sota la pell tibada del ventre, inquiet, potser percebent el que ella ja no podia percebre.

En Laurent va aparèixer a la porta.

—Vienen.

La paraula ja ho contenia tot. La Coronela amuntegada al cordó, les torxes alçades, els cubells de pega i d'oli passant de mà en mà amb pocs crits i encara menys ordres, perquè cadascú semblava saber què li tocava fer. La llum començava a tenyir de taronja les façanes de la vora i, per un moment, feia la impressió que el barri ja cremava abans que ningú hi hagués acostat una flama.

No era el primer que cremaven.

—Quant de temps?

—Una hora. Menys, potser. Ya están tomando posiciones por todo el cordón. —En Laurent no va canviar el to—. Lo encenderán todo a la vez.

En Guerau va mirar cap a la porta. A fora ja se sentien passes corrent, fusta arrossegada per terra i una veu que repetia la mateixa ordre fins que una altra la va tapar.

En Harrow va entrar amb la bossa mèdica, el cuir gastat i tou de tants anys d'ús, i es va agenollar al costat de l'Eulàlia. A la llum de l'espelma tenia la pell del mateix color de la cera i els ulls quasi sense vida, enfonsats de setmanes sense dormir. Li va buscar el pols al canell, després a la gola, i li va passar les mans per l'abdomen amb una cura que no tenia res de delicada, pressionant aquí i allà per saber on era el nadó, quant havia baixat i fins a quin punt el cos de l'Eulàlia encara aguantava.

—És a prop —va dir—. Les contraccions venen més seguides. El nadó està ben col·locat.

—On són en Bernat i en Yusuf?

—Aquí —va dir en Bernat des del passadís.

Va entrar gairebé de costat, massa gros per a aquella porta, amb en Yusuf darrere. Tots dos duien la roba bruta de sutge, i en Yusuf tenia sang a la màniga que no semblava seva.

—Ja tanquen el carrer de baix —va dir en Bernat—. I han portat més pega.

En Guerau va mirar l'Eulàlia. Dormia malament, amb la respiració curta, una mà sobre el ventre. En Harrow no s'havia apartat del matalàs.

—No podem treure a tothom pel carrer —va dir en Guerau.

—No —va dir en Harrow.

Tots el van mirar.

L'anglès va assenyalar cap a terra.

—Sota l'església hi ha una cripta. Al fons, darrere l'altar petit, hi ha una llosa sense inscripció. La traieu i baixeu.

En Bernat va arrufar el front.

—Baixem on?

—A uns passadissos.

—Quins passadissos?

—Els que ens trauran d'aquí si deixes de fer preguntes.

En Guerau no va preguntar res. Els frares no treien els seus morts pel carrer, i un convent amb horts necessita aigua. L'aigua venia del Rec i tornava al Rec, i tot el que corria per sota de la Ribera acabava trobant-lo. Això ho sabia des de nen.

En Bernat va obrir la boca. En Yusuf li va tocar el braç sense mirar-lo i la va tornar a tancar.

—Quan sigueu a baix —va continuar en Harrow—, primer a l'esquerra. Després recte fins que trobeu una paret amb tres creus gravades. Allà gireu a la dreta. No baixeu per cap escala. Si el terra comença a fer pendent, us heu equivocat i torneu enrere.

—¿Y por dónde sale? —va preguntar en Laurent.

—Fora del cordó.

—¿Dónde?

—Als horts de l'altra banda de la muralla vella, tocant el Rec. Prou lluny perquè el fum us tapi quan surtin les primeres flames.

En Laurent va aguantar-li la mirada un instant i després va assentir.

—Bien.

En Guerau va mirar els altres tres.

—Us emporteu tothom.

En Bernat va girar el cap cap a l'Eulàlia.

—I tu?

—Em quedo.

—Guerau...

—Em quedo amb ella.

En Bernat no va contestar de seguida. Va mirar en Harrow, després l'Eulàlia, i finalment el ventre sota la manta. Els fils negres del turmell ja li havien passat el genoll.

—No penso arrossegar-te d'aquí quan comenci a cremar tot això.

—No hauràs de fer-ho.

—Això ja m'ho has dit altres vegades i sempre acaba tocant-me carregar alguna cosa.

En Yusuf va mirar en Harrow.

—I vosaltres com sortireu?

—Per un altre ramal —va dir l'anglès—. Més curt. No serveix per fer-hi passar trenta persones.

—Quan? —va preguntar en Yusuf.

En Harrow va mirar l'Eulàlia abans de respondre.

—Quan puguem.

Ningú va preguntar què volia dir.

A fora va esclatar un crit. Algú va córrer pel passadís dient que ja havien vist torxes al carrer de llevant.

En Guerau va fer un pas cap als tres homes.

—Baixeu-los a la cripta. Tots. Ningú es queda enrere perquè tingui por de la foscor o perquè cregui que sota terra és pitjor. En Laurent va davant. En Yusuf al mig, amb els malalts i la dona de les benes. Bernat, tu tanques.

—Per què jo?

—Perquè ocupes mitja galeria.

—Això sí que és un pla militar.

En Yusuf ja havia girat cap a la porta.

—I si no hi ets quan sortim?

En Guerau va mirar-lo.

—La platja.

En Yusuf va assentir una vegada. No va dir t'esperarem.

En Guerau ho va agrair.

En Laurent es va quedar un moment més.

—Si no vienes...

—Platja.

En Laurent va fer una ganyota.

—Eso no era lo que iba a decir.

—Ja ho suposo.

Un altre crit va arribar des de fora, aquesta vegada més a prop.

En Laurent va mirar l'Eulàlia, després en Guerau, i va marxar sense acabar la frase.

En Harrow va esperar fins que els passos dels tres es van perdre pel passadís. Al cap d'una estona, en algun lloc sota els peus, una llosa va lliscar sobre pedra, i després res.

—La cripta aguantarà —va dir.

En Guerau va mirar la seva germana.

—Més li val.

Els ulls de l'Eulàlia es van obrir. La febre els havia fet massa brillants, desbordats per la calor que venia de ben dins del crani. Darrere l'esmalt encara hi havia reconeixement. Encara hi havia la part d'ella que sabia que el seu germà seia al seu costat i que entenia, amb la poca consciència que li quedava, que el temps s'havia comprimit.

L'Eulàlia li va estrènyer la mà. Els dits febles però insistents.

—Guerau.

El seu nom era salutació i comiat alhora.

—Soc aquí.

No hi havia res més a dir. Tota la resta era mentida, o promeses que no podria complir.

Una contracció la va agafar. Els músculs de l'abdomen es van endurir en una carena que ell podia veure a través de la tela prima

que la cobria, l'onada pujant de baix a dalt amb una precisió cega. No va cridar. La comunitat havia après el silenci feia mesos. Però l'alè que va escapar entre les dents serrades portava tot el dolor que un crit hauria sostingut, concentrat i tallant.

Les mans d'en Harrow van seguir la contracció, la van sentir créixer i passar, van comptar el temps fins a la següent.

Una altra contracció, més enganxada a l'anterior. El ritme s'accelerava, com si el nadó hagués decidit que el moment era ara, que el cos duia el seu propi compàs, sord al foc i a la plaga i a la ciutat que es moria al damunt.

El fum va arribar abans que la flama. L'olor es va filtrar per esclet-xes entre pedres, per les mil obertures diminutes que té qualsevol paret. L'habitació es va omplir d'una boira grisa que va convertir cada respiració en feina. Cada alenada s'havia de voler. L'aire sabia a fusta cremada i a quitrà i a una altra cosa que en Guerau va reconèixer sense voler.

L'Eulàlia va empènyer quan va venir la següent contracció. El cos obeïa ordres que venien de més avall que el pensament. La cara havia anat més enllà del pàl·lid cap a un to entre la carn viva i el gris del cadàver, el color escolant-se-li a ulls veients.

—Altra vegada —va dir en Harrow.

Ho va intentar. Els músculs van obeir a mitges, i llavors els ulls van girar cap al blanc i la mà, dins la d'en Guerau, va quedar fluixa. Fluixa de cop, sense el pes lent del son. Els dits van perdre tota força.

—Eulàlia...

Ella no va respondre.

Els dits d'en Harrow van anar a la gola.

—Se n'ha anat —va dir. Veu plana, de metge, una dada i prou. Llavors va alçar el cap—. El nadó encara és viu. El sento moure's. Qüestió de moments. Potser segons.

Ja obria la bossa, ja en treia instruments que prenien la llum de la llàntia i la tornaven feta talls. Bisturís. Pinces. No hi havia temps per filar prim. No hi havia temps per a res, només per a la necessitat bruta d'obrir un cos que acabava de deixar de ser una persona i treure'n la vida que duia a dins abans que també s'aturés.

—Aguanta-la.

Perquè a Barcelona els cadàvers no es quedaven tranquils.

Això primer, havia dit ella.

En Guerau es va col·locar a les espatlles de la seva germana, les mans clavades als seus braços. Sota els palmells la pell es refredava i es tibava alhora. Els músculs començaven a fer força de nou. Encara duia la cara de l'Eulàlia. Res més.

En Harrow va tallar.

La fulla va obrir el ventre en un sol traç llarg, a través de la pell i la capa de greix i el múscul de la paret abdominal. La sang va rajar. Més fosca del que hauria de ser, més espessa. L'olor que venia del cos obert era la d'alguna cosa podrint-se, de carn feta malbé a la calor.

Va treballar de pressa, les mans movent-se soles, de tant fer-ho, i tallaven una carn que ja estava canviant.

El cos de l'Eulàlia es va arquejar.

El moviment va ser violent, un espasme de tot el cos que l'hauria llançat enlaire si no l'hagués esperat. Va prémer cap avall amb tot el seu pes. Els ulls de la seva germana es van obrir. Buits. La brillantor de la febre substituïda per l'esmalt pla dels morts. La boca es va badar. La mandíbula va baixar més avall del que cap boca viva pot, oberta fins a ser només un forat. La gana.

La va mantenir clavada al matalàs mentre els braços pujaven amb una força que no hauria d'existir en un cos acabat de morir. Els dits d'ella li van trobar els braços i el coll. Les ungles es van clavar. Van treure sang.

—Aguanta-la!

Les mans d'en Harrow eren dins d'ella, trobaven la matriu i l'obrien amb moviments ràpids i precisos. El nadó era allà. Cargolat encara. Lligat encara pel cordó que l'havia sostingut vuit mesos, que l'havia alimentat mentre creixia dins d'un cos que es moria al seu voltant.

L'Eulàlia es va sacsejar. El sotrac li va fer perdre el punt, i les dents es van tancar a un pam de la seva cara. Tan a prop que en va sentir la podridura, ja en marxa. Les mans eren més fortes a cada estrebada.

En Harrow va alçar el nadó de la cavitat oberta del ventre de l'Eulàlia.

El cos petit, llefiscós de sang i de les aigües, la pell coberta encara del greix blanc del part, la cara diminuta i comprimida. Va tallar el cordó amb una mà mentre amb l'altra sostenia el nadó, més de pressa que mai, perquè l'Eulàlia es tornava més forta i els braços d'en Guerau ja no podien gaire més.

El nadó va prendre alè i el va deixar anar en un crit prim, rabiós, el so d'una cosa nova que protestava per haver arribat a un món que s'acabava.

En Harrow el va embolicar en una tela que tenia a punt. Se'l va posar contra el pit, lluny de les mans que es tancaven a l'aire.

—Ara!

En Guerau va entendre. Va treure el ganivet de la faixa amb la mà dreta, l'esquerra encara clavada a les espatlles de l'Eulàlia. Ella girava el cap, buscava el braç amb les dents. La va mirar a la cara una última vegada. Als ulls buits. A la boca oberta més enllà d'on s'obren les boques. A la cosa que duia la cara de la seva germana i els seus cabells i el seu cos i que ja no era la seva germana.

Li va clavar la fulla sota la barbeta, cap amunt, fins al cervell. La resistència va ser breu. La carn tova, després el paladar, després la cosa que de debò calia aturar. El cos es va posar rígid un instant i

es va desfer. Els ulls encara es movien, encara seguien el so del crit del nadó. Després ja no van seguir res.

En Guerau es va aixecar. L'alè li anava de pressa, els braços li tremolaven. Va mirar el que en quedava. Un cadàver sobre un matalàs xop de sang, un ventre obert, i la cara de la seva germana, amb la boca per fi quieta.

En Harrow tenia el nadó i li repassava el cos amb mans que sabien què buscar.

—Està viva —va dir—. Respira bé.

Ella. Una nena. La seva neboda.

El fum era espès. La calor s'acumulava, travessava parets que començaven a socarrar-se, i a l'altra banda de la pedra el foc cruixia, gras, menjant-se la casa per fora mentre ells encara hi eren a dins.

—Hem de marxar.

En Harrow va acabar d'embolicar el nadó, ben estret. El cos petit va desaparèixer entre els plecs de tela. Només la cara, a la vista.

—Els altres han anat cap a l'est. Nosaltres, cap a l'oest. Camí diferent. Aniràs més de pressa sense la gentada.

En Guerau va recollir el mosquet de terra i se'l va penjar a l'esquena. Van deixar l'habitació. Van deixar el cos de l'Eulàlia refredant-se sobre el matalàs. Es van moure per passatges que connectaven edificis, per forats oberts a parets mitgeres durant els mesos de quarantena. Per portes que havien estat barrades i que algú havia tornat a obrir a cops quan va tocar fugir.

En Harrow els va portar avall cap a un soterrani que connectava amb passatges més antics que els edificis al damunt. Pedra romana o més vella, que havia aguantat segles. L'aire era més fred, més humit, amb l'olor mineral de l'aigua subterrània. El nadó feia sons petits contra el pit d'en Harrow.

Viva. Exigent.

En Harrow es movia amb una certesa estranya. Girava a les cruïlles sense aturar-se, triava els passatges que pujaven cap a la

superfície. Darrere d'ells, feble primer i després més fort, va créixer el soroll de peus arrossegant-se, els morts que havien trobat una entrada i havien baixat als passatges.

En Guerau es va aturar al colze del passatge i es va treure el mosquet de l'esquena. Va disparar cap al so, sense esperar a veure-hi. La fogonada va ensenyar el túnel un instant, parets molles, formes que venien. La primera va caure i les següents hi van ensopegar, un embús de carn al pas estret. Va recarregar caminant d'esquena, la banya de pólvora a la mà, els dits fent la feina sols en la foscor.

—Més ràpid.

El túnel es va obrir en un pou vertical. Una escala de ferro pujava cap a la foscor, els graons clavats a la pedra, els suports rovellats però ferms. En Harrow es va aturar al peu. Al fanal, la cara se li havia tornat del mateix color que la pedra, i duia les mànigues arremangades fins al colze i els avantbraços bruts fins on havien arribat dins de l'Eulàlia.

—Ves, puja.

En Harrow va ficar el nadó dins la bossa mèdica, entre els draps, i li va passar la corretja pel cap. El cos petit hi va desaparèixer, més lleuger del que en Guerau esperava.

—Jo els entretindré si pugen.

—No pots...

—Ves. El nadó ha de viure.

En Guerau va pujar, perquè discutir era perdre un temps que no tenien i perquè en Harrow tenia raó. L'escala era llefiscosa d'humitat, els graons gastats, i pujar amb la bossa balancejant-se-li contra el pit demanava tota l'atenció del cos. Una relliscada mataria tots dos.

A sota, sons de lluita. Cops. Els sorolls que fa la brega quan passa en un lloc estret, on no hi cap la traça, on tot es redueix a agafar i picar i obrir prou lloc per a una fulla. En Guerau va pujar més de pressa. El nadó li plorava dins la bossa.

Els sons de sota van parar de cop. Un silenci que podia voler dir victòria o derrota, i allà baix, contra coses que no es cansaven mai, volia dir derrota.

En Guerau va sortir per una reixa a un pati il·luminat pel foc. La calor el va rebre de cop, una bufetada seca a la cara després del fred de baix. La va tancar darrere seu. El foc li quedava a l'esquena, a l'altra banda de la línia de torxes. El cordó mirava cap a dins. La Coronela havia tancat el barri, però ningú no havia comptat amb els túnels. Va córrer per carrers on només quedaven els morts.

Es va arrecerar al primer portal que va trobar sencer. La bossa mèdica d'en Harrow pesava més del que hauria d'haver pesat amb un nadó a dins. La va obrir i en va treure la nena. Sota els draps hi va trobar el que en Harrow hi havia ficat durant el caos del part i la mort i la fugida, la capsa d'ivori. A dins, embolicada en aquell drap del color de la sang seca, la Llança de Longinus. Duia poder, tant si era de debò com si només era el pes de segles de fe i de sang.

Va deixar Santa Caterina enrere amb la primera llum.

El nadó viu contra el seu pit. La llança, pesant, dins la bossa. Darrere seu la quarantena cremava, i el fum pujava cap a la llum del matí i la tenyia d'or, de vermell, d'ambre.

Va trobar refugi en un edifici mig esfondrat pel bombardeig. Es va asseure on hi havia hagut la casa d'algú, abans que l'artilleria se n'endugués el sostre. El nadó el va mirar amb ulls que encara no sabien mirar, que veien llum i ombra i res més. Era vermella i arrugada i bruta de sang i del greix del part, i en Guerau la va netejar amb un tros de camisa esquinçada, i quan va estar tan neta com ell la podia deixar es va adormir amb la confiança absoluta dels nadons, la certesa que el món proveirà. Perquè sí.

Es va quedar amb ella mentre el sol sortia sobre Barcelona.

LA CASA DELS GUAL

La ciutat cremava a la seva esquena i en Guerau va caminar cap a la foscor.

No va mirar enrere. Tampoc no calia. La calor li baixava pel clatell i se li quedava entre les espatlles, empenyent-lo carrer avall, i podia saber com creixia el foc pel color que prenien les llambordes davant seu, aquell taronja brut estenent-se sobre el gris, i per l'ombra del seu cos, que s'allargava fins a tocar les façanes i tremolava cada vegada que alguna cosa s'ensorrava darrere seu.

La nena respirava contra el seu pit.

Li havia fet una mena de niu amb la jaqueta, lligant-la amb els mateixos nusos que les mans encara recordaven dels vaixells, tot i que ell començava a oblidar els noms de les cordes i potser alguna altra cosa amb elles. La criatura dormia amb els ulls tancats i la boca es movia de tant en tant, buscant un pit que ja no hi era. Feia olor de sang, de les aigües del part i d'aquella dolçor estranya dels nounats, una olor de carn acabada d'arribar que encara no havia

tingut temps d'agafar res del món. En Guerau l'havia netejada com havia pogut. Encara duia sang seca als cabells i als plecs del coll.

Als avantbraços li feien mal els llocs on l'Eulàlia l'havia agafat. Vuit mitges llunes obertes per les ungles, algunes ja tancant-se, d'altres encara humides, i cadascuna semblava tenir un batec propi que li pujava pel braç quan estrenyia la nena contra ell.

Tampoc les va mirar.

Va caminar cap al nord i l'oest per instint, i va passar per tres cossos. Dos eren clarament morts, la mena de morts que es queda morta, com queden els cossos després del bombardeig. El tercer es movia, arrossegant-se per la cuneta amb les mans, amb aquella intenció que havia après a reconèixer. Li va fer un tomb ample.

La bossa a l'espatlla pesava més del que hauria d'haver pesat, la corretja fent solc a la clavícula, el pes oscil·lant contra el maluc a cada gambada, tibant-li l'espatlla cap avall amb la voluntat de tornar a terra, i no s'havia permès de pensar per quin motiu.

Barcelona s'anava estrenyent al seu voltant mentre s'acostava a la Seu. Els carrers es tornaven més buits i la destrucció més ordenada, menys total. L'artilleria havia arribat fins aquí, però de manera selectiva. La Catedral s'alçava per sobre de tot, les seves torres recordant que la pedra es queda dreta en una ciutat feta sobretot de coses que cremen. Hi havia passat una nit a la seva ombra de nen, vuit o nou anys, amagant-se d'un home a qui havia robat, i recordava com feia olor la pedra, freda i vella i indiferent a tot allò que es movia als seus peus.

La nena va fer un so. Petit, contingut, una protesta sense paraules, perquè encara no en tenia. En Guerau va acostar els llavis al cap de la nena i hi va sentir la fontanel·la bategar, aquell punt fràgil on el crani encara no s'ha tancat, on el cervell és a un dit de distància del món. El batec era fort. Regular. Tossut, però no com el de la mare, una tossuderia que ja era seva i de ningú més.

Va trobar el carrer de la Pietat per la forma de la foscor.

Havia entrat a casa dels Gual prou vegades, en allò que semblava una altra vida d'un altre home. Tenia dinou anys i estava enamorat de la idea de la seva pròpia competència. Recordava la planta. L'entrada principal al carrer de la Pietat, la porta de servei pel carrer dels Comtes, el pati interior amb la cisterna, el jardí al darrere que la família mantenia amb una obstinació que ara llegia com una declaració sobre quin tipus de gent creien ser.

Els guardes a l'entrada principal eren desperts, però per poc. Dos, armats, recolzats a la paret, escurats fins al moll, massa nits seguides fent guàrdia. En Guerau els va observar des de la boca del carrer dels Comtes, on l'ombra era prou fonda. La nena es va remenar. Li va prémer el palmell suaument i ella es va asserenar.

Necessitava la porta de servei, i algú que l'obrís des de dins.

Va esperar.

La llum tot just començava a cedir quan va sentir el carro.

Venia de la banda del mercat, o del que n'havia quedat, sense presses, amb el pas d'un matinador per costum, indiferent a si la ciutat estava en guerra o cremant o plena de morts. Les rodes sobre les llambordes. El so pacient d'una mula. Cada volta de roda treia un grinyol llarg a l'eix de fusta, i les ferradures picaven la pedra amb una cadència de rellotge espatllat. El carro carregat amb el que semblaven, en el gris del capvespre, safates de plantar.

I darrere, algú caminava amb un pas que en Guerau va reconèixer com es reconeix una música que feia anys que no sentia però que el cos encara sap seguir. Una espatlla més alta que l'altra, la cama dreta cedint una mica a cada passa, tot ell organitzat al voltant d'aquella asimetria fins que ja no semblava una manera de compensar res, sinó simplement la manera que tenia d'ocupar l'espai.

Era prou alt perquè això fos el primer que es veia. Després arribava la inclinació del cos, que el tornava a fer més baix, i després la resta. L'angle de la mandíbula. La manera com la cara apareixia a trossos dins la foscor.

En Guerau no necessitava veure'n més. Va sortir de l'ombra i va dir el nom en veu baixa, un senzill buf d'aire i dues síl·labes, i l'home es va aturar.

No es va girar immediatament. Va quedar-se quiet un moment d'esquena a en Guerau, la quietud d'abans de la sorpresa, el cos decidint com respondre. Llavors es va girar.

En Genís no havia envellit d'una manera que el fes semblar simplement més vell. Amb ell, els anys havien fet una altra feina. Li havien anat traient tot el que sobrava fins a deixar a la vista la cara que potser sempre havia dut a sota. La pell tibant sobre els pòmuls, els ulls enfonsats però encara massa grans, la mandíbula marcada amb una duresa que ja no necessitava carn al voltant.

A la llum feble, el rostre tenia alguna cosa d'imatge religiosa deixada massa temps a la intempèrie. No un sant intacte, sinó la fusta després de molts hiverns, quan la pintura ha marxat, les vores s'han menjat i només queda l'os de la forma.

El va mirar un moment ben llarg sense parlar.

—Ets mort.

La veu era la part que sempre sorprenia. Era una bona veu. Baixa, mesurada, el vocabulari d'un home que havia llegit tot el que hi havia a la biblioteca de la casa perquè ningú no havia pensat a dir-li que no ho fes.

—Quasi —va dir en Guerau.

En Genís va mirar el moviment sota la jaqueta d'en Guerau.

—Teva?

—De la meva germana. Ella ja no hi és.

En Genís no va preguntar res més, perquè també havia enterrat coses.

—Quan has d'entrar? —va dir.

—Ara.

En Genís ho va considerar.

—El jardiner va marxar la setmana passada —va dir finalment—. La família encara no sap que no l'he substituït. Els ho havia de dir demà. —Va fer una pausa—. No els ho diré demà.

—La nena —va dir en Guerau.

En Genís va mirar el carro. Les safates de plantar, caixes de fusta fondes plenes de terra i gessamins que queien pels costats. Va mirar la nena una altra vegada, després la fondària de les safates.

—Haurà d'estar callada.

—Ha estat callada tot el dia.

En Genís ho va acceptar.

—Vine —va dir.

El guarda de la porta de servei era un home que es deia Jacint, que feia sis anys que treballava per als Gual i que en tot aquell temps no havia mirat mai en Genís amb res que no fos menyspreu avorrit. Se sabia per damunt d'ell i li ho recordava cada dia, amb crueltats petites. Va mirar el carro, després en Guerau, i va tornar al carro.

—I aquest qui cony és? —va dir.

—El nou jardiner —va dir en Genís—. Comença avui.

—No n'he sentit a parlar, de cap jardiner nou.

—Tampoc no vas sentir dir que el vell se n'havia anat. Va estar fora quatre dies abans que ningú no se n'adonés, cap de suro.

En Genís va avançar una mica el carro, amb el gest de cada dia, poc acostumat que l'aturessin.

—El gessamí del primer saló s'està morint. La senyora ho va notar ahir.

En Jacint va mirar en Guerau de dalt a baix. Tota la seva feina era decidir qui entrava i qui no, i no se'n sortia gaire. En Guerau li va aguantar la mirada, buit, el sopar encara per fer, vint anys de jardí fingits a l'esquena, sense sentir res de res.

La nena estava quieta.

—Endavant —va dir en Jacint, i es va apartar.

Van entrar al pati. La cisterna va capturar el cel gris i el va retenir, l'aigua fosca i immòbil. En Genís va portar el carro fins a la zona d'emmagatzematge sense afanyar-se, i quan van quedar fora de la vista d'en Jacint es va aturar i va ficar la mà en una de les safates de plantar i va aixecar el gessamí amb cura, i la capa de tela que hi havia a sota, i va descobrir l'espai buit que havia preparat. En Guerau el va mirar, i va mirar la nena, i va entendre el que calia fer.

La va treure del farcell de la jaqueta. Ella va obrir els ulls, que eren encara els ulls sense focus del nadó, que trobaven la llum però no la forma, i va fer un so que era gairebé una pregunta.

—Xistt —va dir, que no era una paraula.

La va posar a l'espai dins la safata, arrecerada en tela, parets de terra negra a banda i banda i el fons de fusta basta sota el palmell, i ella va mirar cap al cel amb una expressió que podia haver estat qualsevol cosa perquè encara no tenia expressions, no del tot, només tenia estats. En Genís va tornar a col·locar el gessamí amb cura, deixant escletxes per a l'aire, i la safata va tornar a semblar una safata.

—No hi estarà gaire —va dir en Guerau. No sabia si era veritat.

En Genís no va dir res. Va agafar la safata i la va portar cap a la casa a poc a poc, amb cura.

Va deixar en Guerau a la sala de costura del primer pis i va tancar la porta sense dir res, i la sala de costura es va tancar al voltant d'en Guerau. Calor, quietud, l'olor de cera d'abella i d'espígol sec i aquella dolçor polsosa de la roba desada en una sala de bones cortines. Una cadira encoixinada de vellut blau fosc. Una taula petita amb un brodat a mig fer, encara al bastidor. La finestra donava al jardí interior i a través del vidre el jardí es quedava sense llum.

Pudia com un gos ofegat, i en Guerau ho sabia.

Es va quedar dret a la vora de la finestra, ben quiet, i va pensar en res, una disciplina que havia après a les Antilles, de la mà d'un home que l'hi havia ensenyat per sobreviure. Quan tot és massa,

fes que tot sigui res. La ment es queda en blanc, el cos continua fent la seva.

La va sentir al passadís abans de sentir-ne cap passa.

La porta es va obrir.

L'Agnès era a l'entrada en bata, la trena desfeta per dormir i els cabells solts sobre una espatlla, els peus descalços al terra fred. El va mirar des de l'altra banda de la sala. La cara se li va obrir un instant, sorpresa, i després es va tornar a tancar abans que en Guerau pogués llegir-hi res més.

No va cridar.

—Tens poca estona, abans no em trobin a faltar a baix.

Va entrar a la sala i va tancar la porta i es va quedar al centre de la catifa amb els braços creuats i el pes sobre un peu, i ell havia oblidat fins a quin punt era completament ella mateixa en qualsevol posició que ocupava, que no existia cap versió de l'Agnès que semblés accidental.

—Sembla que t'hagin arrossegat per una claveguera.

—Per diverses, i cap d'elles de senyors.

—I fas una pudor de mort remenada que tomba.

—Ja sé de què faig olor.

Va descreuar els braços i els va tornar a creuar diferent. Els ulls se li van anar a la jaqueta que ell portava, a la forma que tenia, la manera com penjava malament.

—Què és això? —va dir.

—La meva neboda.

La va veure pair-ho. La paraula neboda duia molt a dins, i ella la deixava fer, seguia la implicació fins al final sense demanar-li els passos.

—L'Eulàlia... —va dir. No era una pregunta.

—Ahir a la nit.

L'Agnès no va dir res un moment. Es va prémer els llavis de la manera que sempre havia fet quan es negava a deixar que una

emoció s'apoderés de la sala. Ell sempre ho havia admirat. Sempre ho havia odiat.

Va obrir la jaqueta i la nena estava desperta, mirant cap a no-res, les mans en petits punys.

L'Agnès la va mirar una bona estona. La mandíbula se li va afluixar i els ulls se li van estovar, com els nadons estoven qui no s'hi sap defensar, que no s'hi sap defensar ningú. Llavors ho va contenir.

—Necessita menjar —va dir.

—Ja ho sé.

—Necessita escalfor.

—Ja ho sé.

L'Agnès va mirar de reüll la porta del passadís, com si primer hagués de passar comptes amb la casa.

—Què és el que vols, Guerau?

—Que la tinguis segura. Fins que trobi una via per sortir de la ciutat. Quan la tingui, vull que vinguis amb mi.

El silenci que va seguir va durar cinc anys.

—Tu vols —va dir ella—. Has estat fora cinc anys. No escrius. Vaig assabentar-me que seguies viu pels rumors que viatgen pels ports i les casernes i acaben distorsionats fins a no reconèixer-se, excepte el nom. I ara entres per la porta de servei amb un nadó en braços i em dius el que tu vols. Quin nas que tens, Guerau.

—El teu pare em va fer fora.

—El meu pare no et va forçar a estar-te fora cinc anys.

—Va deixar clar el que passaria si no ho feia.

—I tu vas decidir que aquella claredat et lligava.

No tenia res a oferir en aquell punt. No ho va intentar.

—La nena necessita un nom —va dir l'Agnès.

—Ja ho sé.

—En tens cap?

—Encara no.

L'Agnès el va mirar. Ell va correspondre la mirada. La sala era molt silenciosa. A fora, l'artilleria era un tro llunyà, tan constant que ja només es notava quan canviava.

—La portaré a la senyora Puig —va dir l'Agnès—. Espera aquí.

En Guerau li va posar la nena als braços. L'Agnès la va agafar sense que ningú li digués com, el colze sota el cap i l'altra mà sota les cames. Va sortir, i ell es va quedar a la sala de costura escoltant la casa tancar-se per a la nit. Passes a baix, el so de porticons, alguna cosa metàl·lica a la cuina. El jardí era ara negre del tot, el gris fos en nit, i el gessamí de la paret ja només era una olor, dolça encara malgrat l'estació, malgrat la guerra, malgrat tot.

Sentia l'olor del fum de la seva pròpia roba.

Estava molt cansat.

Tenia les mans buides per primer cop des que havia agafat la nena a Santa Caterina. Sense el seu pes al pit, el cos no sabia què fer.

La bossa amb la capsa d'ivori descansava a terra, al costat de la cadira de vellut. En Guerau va adonar-se que ja no podia deixar de pensar-hi, que la disciplina de convertir-ho tot en res no li servia. Ara hi havia un després, i el *després* demanava pair el que havia passat. L'Eulàlia. La boca oberta. El ganivet entrant sota la barbeta. Els ulls encara buscant el so del crit del nadó. El fum. En Harrow amb la nena contra el pit, tallant el cordó amb una mà. Els sons de lluita al fons del pou que s'havien aturat de cop.

Va tancar els ulls.

L'Eulàlia li havia dit *massa tard*.

RENDICIÓ

Quan va tornar, va tancar la porta darrere seu amb més cura que abans, i es va quedar amb l'esquena contra la fusta, deixant que la porta li aguantés un pes que les cames ja no volien sostenir.

—L'ha agafada —va dir l'Agnès—. No ha preguntat.

—Bé.

Es va apropar a la finestra i va mirar el jardí, d'esquena a ell, els cabells solts encara.

—Ha enviat el meu marit a Madrid —va dir l'Agnès.

En Guerau va trigar un moment a entendre que havia canviat de tema.

—Què vols dir, l'ha enviat? Qui?

—El meu pare. Fa tres setmanes.

Ella el va mirar i no va afegir res fins que va veure que començava a entendre-ho.

—El meu marit sap fer-se disponible quan hi ha certes converses —va continuar—. I el meu pare té el costum de trobar-li converses d'aquesta mena.

En Guerau es va quedar quiet.

—Quines converses?

L'Agnès va baixar els ulls un instant.

—Les que comencen quan algú decideix que una guerra ja no es pot guanyar i que encara és a temps de perdre-la amb una mica de dignitat.

Es va deixar caure a la cadira de vellut, sense la cura habitual, i hi va descarregar tot el pes.

—He trobat les cartes. Les guarda al despatx de la biblioteca, dins una caixa tancada. —Va alçar els ulls cap a ell—. Em vas ensenyar bé.

—Agnès...

—Estan negociant la rendició de Barcelona.

En Guerau no va respondre.

—No oficialment —va afegir ella—. El Consell no en sap res. El meu marit parla en nom d'un grup de famílies que ja estan pensant en l'endemà. Volen conservar les cases, els negocis, els vaixells. Sobretot volen que els Borbons recordin que ells van saber canviar de bàndol abans que fos massa tard.

—Caragirats.

—Sí.

—El teu pare els ha fet una llista?

L'Agnès va assentir.

—El meu pare sempre fa llistes.

En Guerau va posar el palmell contra la paret. L'arrebossat era fred. Va mirar cap a terra i durant un moment va pensar en la bossa que havia deixat allà, amb la llança a dins.

—Quan?

—No ho sé.

—Però has llegit les cartes.

—Les he llegides totes. Parlen de condicions, no de dates. I les condicions ja estan pràcticament acordades. —L'Agnès va començar a fregar-se el polze contra el lateral de l'índex—. El meu fill també és a Madrid.

En Guerau va alçar el cap.

—Amb el teu marit?

—Sí. Visitant parents, segons la història que expliquem a tothom.

—Collons, Agnès.

—El meu pare no deixa mai totes les peces al mateix lloc. Amb el nen a Madrid sap que jo no faré cap bestiesa.

—Avisa el Consell.

Ella va riure una vegada, però no hi havia humor.

—Què els dic? Que detinguin el meu marit? Que pengin el meu pare?

—S'estan venent la ciutat mentre encara hi ha homes morint a les muralles.

—No cal que m'ho diguis.

—Doncs avisa'ls!

—Són mala brossa, Guerau. No soc cega. Però són la meva família.

—Quan caigui la ciutat, els purgaran igualment.

L'Agnès va girar el cap cap al jardí.

—Sé què fa el meu pare —va dir en veu baixa—. Sempre he sabut quina mena d'home és.

—No sembla que et sorprengui gaire.

—Podria odiar-lo millor si s'equivoqués.

En Guerau la va mirar. Ella va continuar mirant fora.

—Però els números li surten. He llegit totes les cartes. La reina Anna és morta, Guerau. A primers d'agost.

—Què hi té a veure la reina Anna amb...

—Tot. —Ara sí que el va mirar—. El seu parlament va discutir el nostre cas una tarda. Una. «El cas dels catalans», en deien els diaris de Londres. L'endemà ja parlaven dels pressupostos de la marina.

—Encara queda Viena.

—Viena. —A l'Agnès gairebé se li va escapar una rialla—. L'emperador va signar la pau a la primavera. Milà per aquí, Nàpols per allà, Flandes. Nosaltres no sortíem al tractat.

—Potser encara...

—No. —Ho va dir sense alçar la veu—. No em facis fer veure que no ho entens.

En Guerau va apartar la mà de la paret.

—Al teu marit li hauria d'haver semblat més important.

—Al meu marit moltes coses li semblen menys importants quan no li passen a ell.

—Una bona pallissa, per exemple.

Això sí que li va arrencar una ombra de somriure.

—Probablement.

Va durar poc.

—El meu pare compta canons —va continuar l'Agnès—. Comptava soldats abans que comencés el setge. Ara compta els que queden. Diu que una ciutat no guanya contra dos regnes quan els seus aliats ja han cobrat i han tornat a casa. Que continuar resistint és teatre per a la història.

—Doncs que baixi ell a fer de comparsa a la muralla.

—No baixarà.

—Ja m'ho imaginava.

—Per això escriu cartes. Quan comencin a cremar coses, vol que la seva família sigui a l'altra banda del foc.

A fora l'artilleria va canviar de ritme durant uns segons. Tres detonacions més ràpides, una pausa i després el mateix batec sord de sempre.

—No te'l defenso —va dir l'Agnès—. No em miris així. Et dic que és un home de números i que sap comptar.

—També sap vendre.

—Això no t'ho discutiré.

Es van quedar callats. L'Agnès el va observar una estona i finalment va arrufar el front.

—Ves a descansar.

—Estic bé.

—Sembles a punt de caure.

—He estat pitjor.

—No saps mentir.

—Agnès...

—Tens sang al coll.

En Guerau va alçar una mà i va trobar la crosta seca abans de trobar la ferida. La sang li havia baixat fins al coll de la camisa i s'hi havia assecat sense que se n'adonés. L'havia portat pels carrers, pel pati i fins allà.

L'Agnès es va aixecar i va creuar la sala.

—Deixa'm veure.

No va esperar permís. Li va posar dos dits al costat de la ferida i va prémer amb cura. En Guerau va notar el fred de les puntes dels dits abans que el dolor.

—Això és de l'Eulàlia? —va preguntar ella.

—Sí.

Els dits es van aturar. L'Agnès no va preguntar res més.

Era prou a prop perquè en Guerau li sentís l'alè. Feia olor de sabó de debò, cosa que en una ciutat que es moria de gana era alhora una obscenitat i un consol.

—T'odio —va dir ella.

En Guerau la va mirar.

—T'ho he posat fàcil.

—No, no ho entens.

—Probablement no.

L'Agnès el va besar.

Al principi només va ser el contacte insegur dels llavis, com si encara pogués fer-se enrere i convertir-ho en una altra cosa. En Guerau no es va moure. Després li va posar les mans a la cara i ella li va agafar la camisa amb totes dues mans, i una li va pujar a la barba i s'hi va quedar, i quan es van separar respiraven massa de pressa per haver fet tan poca cosa.

L'Agnès no el va deixar anar.

—Això no respon a res.

—No.

—No arregla res.

—Tampoc.

—No és perdó.

—No t'ho he demanat.

Ella va buscar alguna cosa a la seva cara.

—I encara...

No va acabar.

El va besar una altra vegada i aquesta vegada no hi va haver cap dubte.

Van trobar el sofà i ella li va obrir la camisa i li va prémer el palmell pla contra el pit, i ell va sentir l'escalfor recórrer-li el cos, l'escalfor d'una pell que el cos no havia oblidat en cinc anys. El tacte, la temperatura exacta, com li canviava l'alè a cada gest petit d'ella.

La va agafar per les espatlles i la va estirar. Ella el va deixar. Va trobar el mugró esquerre de l'Agnès amb la boca, primer a través de la roba i després sense, la bata obrint-se, i ella va fer un so que va matar immediatament, una mà contra la seva pròpia boca, perquè la casa encara no s'havia adormit i les parets no eren gruixudes. Els sons reprimits sempre li havien semblat millors, la contenció ho esmolava tot.

Va baixar des del pit. La boca contra l'estèrnum, la suau inclinació del ventre, la pell fina allà i càlida, tensant-se sota els seus llavis. Les mans d'ella eren als seus cabells, guiant sense dirigir, els dits ferms. Va seguir la línia d'ella avall per la foscor fins que la llengua va trobar el seu centre i hi va prémer, lent al principi, exacte, amb una pressió que no era ben bé força ni del tot tendresa, una cosa entremig. Ella es va arquejar. Els malucs li van anar cap a ell i la seva mà el va acostar més i ella va fer el so de nou, el que matava, però aquest cop se li va escapar una mica abans que el pogués agafar. Ell s'hi va quedar. Sempre havia tingut paciència quan importava. Les cuixes d'ella li emmarcaven les orelles i els dits se li havien tancat als cabells, i la respiració d'ella s'havia tornat involuntària, feina del cos i de ningú més.

Quan va pujar, ella el mirava.

La mirada que li va llançar llavors no tenia res de diplomàtic.

Es va girar.

Es va oferir de genolls, les mans al braç del sofà, i el va mirar per sobre l'espatlla amb el somriure que sempre l'havia desfet, esbiaixat i dolent. Sabia exactament què feia i ho feia igualment. Ell es va col·locar darrere d'ella i li va posar les mans als malucs i ella va prémer enrere contra ell, una instrucció més eloqüent que cap paraula, i hi va entrar.

Era molla i càlida i, al segon moviment, ja no hi havia res a descobrir. Cinc anys no havien esborrat l'angle dels malucs, la manera com l'acollia, el ritme que trobaven sense haver-lo de buscar. Es va moure fort i ella ho va acollir i el so que va fer va quedar sufocat a l'angle del braç. Les mans d'ell la van agafar per la cintura i la seva esquena es va corbar sota ell i ella va empènyer enrere contra cada moviment.

En algun moment ella es va girar de nou, separant-se amb la decisió que portava a tot, el va fer caure d'esquena i es va asseure a sobre seu, i el va mirar des de dalt a la claror taronja de la finestra

amb els cabells solts i la bata relliscant d'una espatlla, la claror agafant-li la corba de l'espatlla i del coll i deixant la resta en ombra, i va començar a moure's.

Ell la va observar.

Ella es movia a sobre seu. El ritme, com el cos pujava i baixava, els sons petits que ja no es molestava a reprimir perquè havia passat el llindar on reprimir-los encara era possible. Els pits que es movien a cada descens. El cap enrere quan l'angle canviava. I com el mirava quan el tornava a abaixar. Ferma, present, sense tancar els ulls. Era viu, ferotgement viu, en una ciutat on els vius feia mesos que anaven a menys.

Les mans d'ell van tornar a buscar-la i es van moure. El polze va trobar el lloc que la seva boca ja havia recorregut i hi va prémer en cercles lents i petits mentre ella es movia a sobre seu. Ella el va mirar quan ho va fer, el ritme vacil·lant un moment, atrapat entre dues fonts de sensació, i llavors va retrobar el ritme però era diferent ara, més ràpid, menys controlat, els malucs perseguint les dues coses alhora. Ell va mantenir la pressió constant i la va deixar moure's contra ell.

Va sentir la pressió d'ella acumular-se, la va sentir en com el ritme se li desfeia, menys deliberat, més urgent, en el tancament involuntari al seu voltant. Ell va arribar primer, l'alliberament recorrent-lo en una onada que va començar a la base de la columna i va acabar en algun lloc a la part posterior del crani, inundant-la, i li va agafar els malucs i va mantenir el contacte.

Ella va dir, en veu baixa, gairebé sense so.

—No t'aturis.

Ell va continuar movent-se.

Ella va arribar amb les dents clavades a l'avantbraç i l'esquena arquejada i tot el cos tremolant en una compressió que rebentava cap endins, l'esfondrament de dins que s'obre cap enfora, i ell ho va sentir a tot arreu. Les parets d'ella contraient-se al seu voltant

amb una força que era gairebé dolor, el tremolor que va recórrer les seves cuixes i les seves mans i fins al pit d'ell, on ella es va inclinar finalment, esgotada, el front a la seva espatlla.

Van quedar-se així un moment.

L'Agnès li va prémer el front contra el seu, els ulls tancats. La seva respiració era el so més alt a la sala.

En Guerau va voler dir alguna cosa. No va dir res. Ella es va apartar rodant i va jeure al seu costat en l'espai estret, l'esquena contra el respatller del sofà, el maluc contra el d'ell perquè en aquell pam de tela no hi havia cap altre lloc on posar-lo. Mirava el sostre.

—No vinc amb tu —va dir.

—Agnès...

—No vinc amb tu. Ara no. No m'ho tornis a demanar.

A l'altra banda de la finestra un incendi cremava lluny, i una claror prima i taronja jeia damunt el terra de la sala. La ciutat havia entrat sense que ningú l'hagués convidat.

—La nena estarà segura amb la senyora Puig —va dir l'Agnès—. De moment. No sé el que significa de moment però de moment. Hauràs de trobar la teva sortida de pressa.

Ell va mirar la bossa, al terra, vora la cadira.

—I quan la tinguis...

Es va aturar.

—Quan la tingui —va dir ell.

—Si la trobes.

Va girar el cap. Duia els cabells desfets. Era la dona que sortia només en certes sales i sota certes llums, i en qui ell havia pensat més vegades de les que podia comptar.

—Si trobes una manera, torna a buscar-la. I pensaré en la resta.

Ell va esperar que digués una altra cosa, i no en va dir cap.

—Agnès. La informació sobre el teu marit. Has de decidir el que en fas.

Ella es va passar el dors de la mà per la boca.

—Ja ho sé.

—La gent morirà...

—Ja ho sé, Guerau. Porto tres setmanes sabent-ho. No m'expliquis què vol dir.

No ho va fer.

Van quedar-se allà estirats en aquella claror, sense dormir del tot, sense parlar del tot, deixant que la nit s'assentés al seu voltant de la manera que l'aigua troba el seu nivell.

Ella va dir.

—T'he trobat a faltar.

Ell va dir.

—Ja ho sé.

Que era veritat, i era també el que podia dur a sobre, que de vegades és el mateix.

Estirat en aquella llum, va deixar que el cap fes el que feia quan ningú el vigilava. Hi havia una vida en què no havia marxat. Un taller a la Ribera, a dues cantonades del Born, ple d'encenalls i d'olor de pi serrat, les mans amb durícies guanyades de dia. Cavallets de fusta en un prestatge, a dotzenes, per a criatures que no coneixeria mai. La mare pujant els diumenges amb l'escudella embolicada en un drap, viva, queixant-se del preu del safrà. L'Eulàlia casada amb un home avorrit i bo que no hauria de saber mai la sort que tenia.

O l'altra, la dels camins. Gènova, Liorna, Marsella, ciutats que només coneixia de la boca dels mariners, l'Agnès discutint el preu de les habitacions en tres llengües, adormida contra la seva espatlla en carruatges de molles vençudes. Monedes honestes a la faixa, cap nom fals, cap porta que calgués vigilar. S'hauria marejat igualment als vaixells. Fins i tot en somnis el sopar li pujava a la gola.

Eren vides petites, de la mida d'un home, i no en va saber sostenir cap gaire estona a les mans. Totes tenien un forat al mateix lloc. En Pere Gual hi sortia, o no hi sortia, i llavors era pitjor, perquè

ningú no l'havia fet fora de la ciutat i ell s'hi havia quedat sent un lladre igualment. El sostre era el mateix en totes. Al seu costat, l'Agnès respirava a poc a poc, i la claror taronja ja tocava el peu del sofà.

Estava gairebé adormit quan va arribar el crit.

No del carrer, no de lluny. Era de dins la casa. De baix. Un crit que va pujar i llavors es va tallar de la manera que els crits es tallen quan allò que els ha causat ja no és una cosa a la qual pots cridar, quan la boca descobreix que no li queda més crit.

L'Agnès es va incorporar i en Guerau ja era dret.

A sota seu, alguna cosa pesada va caure. Va trencar-se vidre. Llavors un altre so, un so que se li estava fent familiar d'una manera que no havia demanat, un so que ara sabia reconèixer, l'arrossegar-se del que un cop havia estat una persona i en conservava la forma. La resta, no.

Els túnels, va pensar. El Mestre havia dit que els murs aguantaven perquè ell els refeia cada nit. El Mestre havia estat sol a la foscor amb una llàntia i una provisió de morter. El Mestre potser ja era mort. Mala fi per a l'únic home decent d'allà baix. Les parets podien haver aguantat la nit o podien haver aguantat una hora, i els morts que s'havien estat congregant a les cambres sota la ciutat aquella nit pujaven.

Els morts de Barcelona, sortint. No dels cementiris. De sota.

—Vesteix-te, de pressa —va dir.

L'Agnès ja es movia. Sempre s'havia mogut més ràpid del que semblava, tres passos dins del problema abans de semblar que havia començat.

—Els nens —va dir.

—Ves-hi.

—La senyora Puig...

—Ves.

Va posar-se la jaqueta i va agafar la bossa i el mosquet.

De sota la casa van arribar sons que no tenia temps d'interpretar. Ja hi eren, els fills de gossa.

Va obrir la porta de la sala de costura i el passadís se li va obrir al davant, i en algun lloc entre ell i l'ala est i els nens i la nena i la dona que tot just li havia dit que el trobava a faltar, alguna cosa es movia que no hauria de moure's.

A sota, la casa ja cruixia.

LA PLATJA

Es va tornar a sentir. A sota, alguna cosa es movia per habitacions que feia un moment estaven buides.

L'Agnès s'ajustava la bata i buscava unes sabates que no trobava a les palpentes. La foscor feia el que acostuma a fer a les cases que no coneixes. Ell va trobar una espelma a l'escriptori, la va encendre amb l'esca i la hi va passar. Ella va trobar el calçat.

El passadís.

Va obrir la porta i el primer que va entrar va ser l'olor, i no li va caldre posar-hi nom, les galeries s'havien obert en algun punt sota els fonaments. El que fos que el Mestre hagués intentat contenir amb guix i voluntat ja no s'aguantava i pudia a budells oberts.

Tres portes més enllà, va caure alguna cosa. Vidre, i després el so humit.

—L'ala dels nens —va dir l'Agnès.

Ell ja hi anava.

—La Puig en té quatre.

Ell va vigilar el passadís cap a banda i banda. A l'esquerra, res. A la dreta, una figura al fons, dreta, amb els braços penjant sense tensió als costats. La silueta no respirava, no balancejava el pes d'una cama a l'altra. Tenia el front recolzat contra la paret, com si hagués oblidat per què s'havia aturat allà. El cap li penjava en un angle impossible. Una gota de líquid fosc va caure del seu colze al terra de pedra.

Van anar cap a l'esquerra.

Des de sota els seus peus, un gemec llarg i humit va travessar les lloses. Va sentir un cop sec, després un arrossegament. L'Agnès avançava amb l'espelma i la flama tremolant projectava la seva ombra contra les parets de l'escala. La claror il·luminava només tres passes endavant, deixant en Guerau en penombra. Ell girava el cap cada poques passes, escrutant la foscor que s'estenia darrere seu. La mà dreta no deixava d'acariciar el mànec del ganivet.

Ella es va aturar al revolt abans de l'ala est.

—Sento alguna cosa —va xiuxiuejar.

Ell va parar l'orella. Un nen plorant, un de sol, en algun lloc de l'interior.

La porta de l'habitació dels nens estava entreoberta. L'Agnès va empènyer la fusta amb la punta dels dits i va travessar el llindar. En Guerau va inhalar profundament i la va seguir, amb els nusos dels dits blancs al voltant del mànec del ganivet. La culata del mosquet li pesava inútilment a l'esquena. Quan la llum de l'espelma va il·luminar l'escena davant seu, els músculs se li van afluixar i el braç armat li va caure lentament al costat.

La senyora Puig estava agenollada sobre el segon bressol a mà esquerra. Tenia les mans dins l'aigua del gibrell que havia arrossegat fins allà. El nadó del gibrell no es movia. A terra, al costat del primer bressol, dues formes. Petites. Quietes. El nadó del tercer bressol plorava.

L'Agnès va fer un soroll que ell no li havia sentit mai.

La senyora Puig va aixecar la vista. Tenia la cara immòbil, només els ulls vius, vermellosos als marges. Les arrugues del front s'havien allisat. Havia arribat al final d'un càlcul llarg. Les mans no li tremolaven dins l'aigua del gibrell, tot i que els nusos dels dits sobresortien blancs contra la pell envellida. Quan va parlar, la veu li va sortir sense inflexió. Havia plorat tot el que es podia plorar.

—N'hi havia sis —va dir—. Me n'he sortit amb tres.

La senyora Puig el va mirar amb uns ulls que portaven trenta anys cuidant fills aliens.

—Els morts són a les plantes de sota —va dir la senyora Puig—. Soc en aquesta casa des d'abans que nasqués la vostra mare.

Alguna cosa es va moure al passadís. No gaire a prop, però tampoc lluny.

—No els agafaran —va dir la senyora Puig. Les paraules van sortir gairebé inaudibles, amb la mirada fixa en un punt indefinit de la paret. Les seves mans, encara mullades, es van tancar en punys tan forts que les venes li sobresortien. Va passar la llengua per uns llavis secs i esquerdats—. No els deixaré.

La senyora Puig es va aixecar i li van cruixir els genolls. Es va allisar el davantal, el gest d'acabar una feina, i després va mirar el tercer bressol i la cara se li va moure per primera vegada, i es va aturar.

—Emporteu-vos-la —va dir.

L'Agnès va creuar l'habitació amb passes que no feien soroll. Va posar les mans sota el cos petit i el va aixecar. La criatura, que havia estat omplint l'aire amb plors aguts, va emmudir en sentir la calor d'un altre cos. En Guerau va observar la senyora Puig. Els ulls vermellosos no parpellejaven, la mandíbula tensa. La llengua d'en Guerau es va moure darrere les dents, formant paraules que no van sortir mai.

La van deixar allà.

La foscor de sota era completa, i el que s'hi mogués no necessitava llum per trobar-los. L'Agnès duia el nadó contra el pit i l'espelma a la mà dreta. No havia trobat les sabates i baixava descalça, comptant els graons amb la planta. En Guerau, el ganivet. Van trobar l'escala de servei i van baixar per la dreta.

Era estreta, amb els graons gastats al mig, i feia olor de greix ranci i d'una altra cosa més recent que en Guerau hauria preferit no reconèixer. Va baixar primer. Al primer replà encara se sentia la casa damunt seu. Al segon, l'olor va empitjorar i també els sorolls.

Es va aturar.

De la cuina arribava alguna cosa arrossegant-se, després un cop contra fusta i un altre, irregular, com si algú intentés travessar una porta sense recordar per a què servien els poms. La sortida del jardí quedava descartada. Els tocava l'entrada dels carruatges, a l'altra banda.

I per arribar-hi havien de creuar el pati.

En Guerau ho va explicar a l'Agnès amb les paraules justes. Ella va assentir, es va acomodar el nadó més amunt de l'espatlla i no va preguntar res. Feia hores que havia deixat de gastar forces en preguntes que no canviaven res.

L'entrada dels carruatges quedava a una quinzena de passes. No semblava gaire fins que va mirar què hi havia entremig. Quinze passes de res i quatre bèsties al mig.

La cisterna ocupava el centre del pati.

En Guerau ja l'havia vist quan havien entrat i havia procurat no pensar-hi. Ara no tenia aquesta sort. L'aigua era negra i completament quieta, prou quieta perquè hi pogués veure el reflex trencat d'una finestra del pis de dalt.

Al voltant hi havia quatre morts que pogués distingir.

Un seia contra la base de la cisterna amb les cames obertes i el cap caigut sobre el pit. Els altres tres es movien amb aquella

lentitud que en Guerau ja havia après a no confondre amb poca cosa. Anaven derivant pel pati, corregint el rumb quan algun soroll els arribava, sense presses i sense perdre gaire energia. Els morts recents encara conservaven una certa economia del cos.

Els vells no. Els vells feien coses estranyes.

L'Agnès va recórrer el pati amb els ulls, va mirar el nadó i després en Guerau.

No li va preguntar si podien passar.

Tots dos sabien que haurien de fer-ho.

—Si plora... —va dir ella.

—No ho farà.

Cap dels dos s'ho creia, però ja no tenien cap altra sortida.

En Guerau va creuar primer, de pressa però sense arribar a córrer. Les soles tocaven la pedra amb cura, una passa rere l'altra, perquè córrer feia soroll i feia vibrar el terra i allà qualsevol cosa podia ser prou per girar un cap. Els tres morts que encara caminaven s'havien anat desviant cap a l'esquerra, atrets per algun soroll que venia del jardí. Una rata, una teula que havia caigut, qualsevol cosa. No importava mentre continuessin anant cap allà.

El de la cisterna seguia assegut.

En Guerau va passar a tres passes d'ell.

No es va moure.

Va arribar a l'entrada dels carruatges i va trobar la porta tal com l'havien deixada al vespre, sense barra. La va obrir només el necessari i es va quedar subjectant-la, una mà a la fusta i l'altra amb el ganivet.

Va mirar l'Agnès. Ella va començar a creuar. A mig pati, el nadó es va remoure contra la seva espatlla.

L'Agnès es va aturar.

En Guerau també.

Un alè.

Dos.

La criatura va deixar anar un gemec petit, gairebé res, però en aquell pati va semblar prou fort per arribar a totes les parets.

Un dels morts va parar.

Havia estat una dona. Encara se li veia en la forma del cos, en els cabells recollits que començaven a desfer-se, en l'esquena corbada després d'anys treballant inclinada sobre una taula o una pica. El cap va girar primer. Després les espatlles.

Cap a l'Agnès.

—Vine —va dir en Guerau, tan baix que gairebé no va sortir veu.

Ella va avançar.

La morta també.

L'Agnès va accelerar les últimes passes i en Guerau la va agafar pel braç quan va arribar, la va fer passar per l'obertura i es va esmunyir darrere seu. La mà de la morta va tocar la fusta just quan ell tancava.

Un cop.

Després un altre.

En Guerau va mantenir la porta tancada amb l'espatlla fins que va sentir l'Agnès respirar al seu costat. Aleshores va mirar el carrer i va entendre que el pati només havia estat la part fàcil.

Barcelona cremava per tres llocs que podia identificar i per molts més que no veia, i el foc saltava de teulada en teulada sense ningú que el volgués aturar. Ningú no en tenia d'esma ni ganes. La Coronela era al carrer. Sentia els tambors, la cadència de les formacions de contenció. Dues vegades, al primer tram de carrer, va veure escamots que baixaven cap al sud gairebé corrent, amb armes, fanals d'oli i, en un grup, una xarxa. No n'havia vist mai cap. Allò li va dir fins on havia anat la cosa des que havia entrat a casa dels Gual.

Un xiulet llarg va créixer per damunt dels terrats i va acabar dos o tres carrers enllà, en un tro que va sacsejar les llambordes sota les

botes. Una bola de les bateries del nord. Va ploure pols d'enderroc, fina com farina, i a en Guerau li va cruixir entre les dents. Les Dues Corones no havien parat de batre la ciutat ni per veure-la morir. La mala pesta els mengi.

La Bandera Negra també era fora. Va veure els seus fanals de senyals passant de terrat a terrat per sobre del carrer de Montcada, punts de llum groga que saltaven la negror d'una teulada a la següent i s'apagaven en arribar.

Va marcar el rumb cap al sud i l'Agnès li mantenia el pas. El nadó estava quiet.

A mitja illa, una casa va rebre el tro de ple. La façana va vomitar pedra i fusta damunt el carrer, una alenada de calor seca els va empènyer l'esquena, i el cel es va omplir de teules que queien girant. En Guerau va estirar l'Agnès cap a un portal i va esperar que parés de ploure runa. Quan van tornar a sortir, el nadó, contra tota lògica, encara no havia dit res.

Eren a tres illes de cases del Portal de Mar quan va passar.

N'hi havia un al mig del carrer, a una desena de passes, movent-se amb la lentitud dels pesats, sense direcció, sense urgència. En Guerau ho va llegir malament.

Es va inclinar a l'esquerra per esquivar-lo i el mort es va girar, més ràpid del que esperava. Va rectificar, fent un pas a la dreta per deixar que la força el portés de llarg, el moviment que havia fet cent cops. Però el peu se li va travar en alguna cosa, una llamborda solta, tant era, i la correcció va arribar tard. El pes se li va desplaçar i, en lloc que les dents passessin per sobre de l'espatlla, va posar l'articulació just on anava la boca.

Un sol instant de comprensió, massa tard.

Va clavar el ganivet amb la dreta, dos cops, i el cos va caure. Es va fer enrere. L'espatlla estava malament. Ho sabia per la qualitat del dolor, massa calent, estenent-se de mala manera. Ho havia fet com un aprenent.

L'Agnès anava tres passes per davant. No ho havia vist. Ell es va posar dret i es va apujar el coll de la jaqueta.

Cap al nord, una explosió va encendre els baixos dels núvols, i el tro sord la va seguir. La batzegada li va pujar per les soles de les botes i li va colpejar la caixa toràcica. La ciutat queia a trossos a la seva esquena, i a ells encara els quedava mitja Barcelona per travessar.

—Som-hi —va dir.

Ella el va mirar.

—Som-hi.

No arribarien a la platja.

Ho va saber quan van girar l'última cantonada abans del Portal de Mar i es van trobar entre dues coses igualment infranquejables. Els morts, en un nombre que no havia vist mai a cel obert, i una línia de la Coronela, quaranta homes de fondària, amb les piques calades, avançant cap al nord en formació de contenció sense aturar-se pels civils que trobaven al camí. Els seus propis, vot a Déu.

L'Agnès es va arrecerar en un portal. Ell es va posar al seu costat. El nadó s'havia despertat i mantenia un silenci que semblava cada cop més provisional.

Una bola va caure a la cantonada de davant. El brancal els va escopir pols i un tros de cornisa va esclatar contra les llambordes a un pam de la bota de l'Agnès. Ella no es va apartar. No hi havia cap racó de carrer que fos més segur que aquell.

No podien avançar, els morts tapaven el sud i la Coronela tapava el nord. El carreró de l'esquerra estava ocupat. Un, dos, fins a cinc figures.

Buscava el carreró de la dreta quan va sentir el seu nom.

Venia de darrere, baix, la veu d'en Laurent. Es va girar.

Eren a la boca d'un carrer lateral, en Laurent i en Bernat, tots dos amb el pas pesat. Feia estona que caminaven i n'estaven tips. En Bernat portava un drap de lli al braç, mal lligat, tacat i ja sec,

d'alguna cosa que li havia passat mentre estaven separats. Estava dret. Era el millor que es podia dir.

—Os seguimos desde hace dos manzanas —va dir en Laurent—. Camines de pressa.

—Com heu...

—Hemos visto el foc a casa dels Gual. Hem vist salir dues persones. —Va mirar l'Agnès, el nadó i de nou en Guerau—. Parecía la gente adecuada per seguir. —Una pausa—. ¿Qué le pasa a l'espatlla?

—Després —va tallar en Guerau.

Es van moure.

La línia de la Coronela era prou lenta perquè hi hagués un buit cap a l'est, d'una illa de cases d'amplada. En Guerau els va fer passar per allà sense aturar-se a donar explicacions. El van seguir.

—En Yusuf? —va dir en Guerau mentre caminaven.

—S'ha avançat —va dir en Bernat—. Fa dues hores. Coneix la platja.

—La banda del Portal de Mar.

—Ho sap.

L'espatlla li feia coses en les quals no volia pensar. Mantenia el braç esquerre quiet i seguia cap al sud.

Darrere seu, un tram sencer de carrer es va aixecar i va tornar a caure en una pluja de pedra i flama. La calor els va arribar al clatell, seca i bruta de pólvora, i en Guerau va doblegar l'esquena damunt l'espatlla ferida i va seguir. Davant, entre dues teulades, ja s'obria el negre del mar.

En Yusuf havia encès un foc a la sorra, per sobre de la línia de l'aigua. El construïa amb fusta de naufragi, grisa de sal i lleugera com l'os, i trossos de roba estripada, i l'alimentava amb paciència professional quan van arribar. Quatre adults, un nadó, una espatlla seriosa i una ferida al braç embolicada en lli. Ho va mirar tot sense sorpresa visible. Va afegir més roba al foc.

—Encara no hi ha vaixell —va dir.

—No —va respondre en Guerau.

—Fa dues hores que soc aquí. Sol, amb això.

—Ho sé.

La platja no estava buida, però els morts eren escassos, figures solitàries que vorejaven l'aigua, perdudes, seguint la marea i el so. La Coronela no havia baixat tant al sud. Per sota de tot hi havia el mar, una respiració llarga i sorda que pujava i requeia, indiferent a la ciutat que cremava darrere. El foc es veia des de l'aigua.

L'Agnès es va asseure en una resta de fusta, amb el nadó en braços, i va mirar el mar. Li anava parlant en veu baixa i dolça. En Bernat es va asseure al seu costat, encuriosit per la nena. En Laurent es va quedar dret, el pes a l'esquerra, perquè tornar-se a aixecar de la sorra li costava més del que valia seure. En Yusuf cuidava el foc.

En Guerau es va quedar apartat i va intentar no pensar en l'espatlla.

Una de les figures de la vora de l'aigua es va girar cap al foc. S'hi va estar un moment, quieta, i després va començar a venir, els peus fent solcs a la sorra molla. Dues més es van girar darrere d'ella i van venir espaiades, cadascuna al seu pas.

En Guerau va despenjar-se el mosquet, va posar un genoll a terra i va recolzar el canó sobre l'avantbraç esquerre, que per a això encara servia. Va deixar que la primera entrés a la claror del foc. El tret va sonar petit sota els canons de la ciutat i la figura va caure d'esquena. El cop del mosquet li va arrencar un lament pel dolor, però va recarregar sense aixecar-se, pólvora, bala, vareta, els ulls a la platja i les mans fent la feina soles. Cada càrrega deixava venir la següent una mica més a prop. La segona va caure a la ratlla de la claror. La tercera, a deu passes. Després ja no en venien més. Va recarregar per costum i es va quedar com estava, el genoll a la sorra, mirant la vora de l'aigua.

La sorra era humida. Barcelona cremava a l'esquena, taronja als marges de la foscor, una resplendor que tenyia el ventre baix dels núvols i s'estirava platja avall fins a tocar-li els talons.

—Allà! —va dir en Yusuf.

La barca va arribar amb una onada i va encallar a la sorra. Era un bot de vaixell de guerra, curt de buc i baix de regala, dos rems per banda i una canya a popa. Lloc per a mitja dotzena de persones, comptant-les bé. En van sortir quatre homes, francesos pel tall de l'abric. Dos es van quedar vora la barca amb els mosquets creuats al pit. Els altres dos es van avançar. Joves. Un duia un fanal, l'altre tenia la mà a l'espasa.

—Qui va là? —va dir el del fanal.

En Guerau va respondre en francès. Va donar el seu nom. Va donar el nom del general.

—Le général a dit de demander la cargaison —va dir el del fanal. I després, en un català de guarnició, el que es gasta amb els criats—. La càrrega.

En Guerau va obrir la bossa. La fulla era a dins. Un ferro fosc, poc més llarg que un avantbraç, més feixuc del que la mida prometia, la taca a la punta que cap neteja havia aconseguit treure. Va deixar que la llum del fanal la trobés.

Els soldats la van mirar. El segon va fer un soroll que, en un altre context, hauria estat una riallada.

—C'est ça? —va dir al primer, sense abaixar la veu—. De la ferraille. —Va mirar en Guerau—. Porteu tant de temps en un setge que heu començat a adorar el ferro vell?

—C'est ce que veut le général? —va dir el primer.

En Guerau va empassar-se la pasta que li omplia la gola. Darrere seu, podia sentir en Yusuf, en Laurent i en Bernat, immòbils i alerta. Tenien els peus ferms sobre la sorra, el cos preparat, esperant el moment en què la violència fos l'única sortida possible. En Guerau n'estava fart. De la violència. De la mort. D'haver-se d'obrir camí a cops de ferro i plom.

Va mirar el soldat del fanal, que semblava l'oficial al comandament.

Li va sostenir la mirada. Buscava un home en aquells ulls. Algú que, com ell, preferís trobar una sortida abans que haver de deixar un mort sobre la sorra. Durant uns instants, cap dels dos no va parlar.

En Guerau va veure que l'havia trobat.

—D'acord —va dir el francès. Va escombrar el grup amb els ulls, fent comptes per a la barca—. Podem portar...

El fanal es va aturar a mitja frase.

La llum havia trobat l'espatlla d'en Guerau. L'abric s'havia obert un pam i el que es veia pel forat no demanava preguntes. Negre. Amarat. El del fanal el va alçar una mica, a poc a poc, i la llum va pujar amb ell fins al forat de l'abric.

—Il est mordu —va dir, fluix.

—Je le vois.

El segon va fer un pas enrere. La mà, ara sí, va tancar-se a l'empunyadura. Vora la barca, els dos mosquets van deixar d'estar creuats.

—A ell no el portem.

El primer va mirar en Guerau. Podria haver estat recança, si hi hagués posat més esforç.

—Per la seguretat del vaixell. Podem portar els altres...

En Yusuf es va moure mig pas, sense soroll, fins a quedar entre en Guerau i els mosquets de la barca. Ningú no l'hi havia demanat.

—Els altres no marxem sense ell —va tallar l'Agnès. Ho va dir abans que en Guerau pogués obrir la boca, i no va mirar ningú per confirmar-ho.

El segon soldat no es va molestar a dissimular que no l'escoltava.

—Podeu quedar-vos amb ell, doncs.

—El general m'ha enviat a buscar això —va dir en Guerau.

—Les nostres ordres només cobreixen la càrrega. —El soldat va assenyalar la bossa—. Doneu-nos el ferro i ens n'anirem.

Ningú no es va moure. Muralla amunt, lluny encara, alguna cosa va baixar rodolant per la runa.

—O bé —va continuar el soldat— us quedeu a discutir-ho a la platja mentre els morts devoren la ciutat, i ja veurem com us va.

—Gabachos de mierda. ¡Carroña con galones! —va escopir en Laurent.

—Donnez-nous la lance —va dir l'altre, més baix. Gairebé disculpant-se—. Només necessitem això.

—Ens deixareu aquí per morir? —va dir l'Agnès.

—Madame. —La veu del segon es va tornar plana—. J'ai vu trois hommes se transformer cette semaine. Tres. No portaré això al vaixell. Doneu-nos la càrrega. La resta podeu provar sort a l'aigua, si tantes ganes teniu d'arribar al vaixell.

Va fer un senyal amb dos dits, sense mirar enrere, i els dos homes de la barca van començar a alçar els mosquets.

Va ser en Laurent qui es va moure primer.

El sabre va sortir i va entrar a la gola del segon soldat abans que el senyal acabés de fer-se. El tall li va obrir el coll de banda a banda i la veu que encara duia a dins va sortir per allà, un xiulet humit, un vessament negre que li va baixar pel pit de l'uniforme i va desaparèixer dins del blau com si l'abric se'l begués. L'home va fer mitja passa amb tota la sang del cos tenint pressa per sortir alhora, i es va asseure a la sorra, i es va quedar allà, aguantant-se el coll amb les dues mans com es tapa una bota oberta.

Un mosquet va disparar.

El tret va omplir la platja sencera i va rebotar contra la muralla i va tornar.

—Cony!

En Bernat va girar mitja volta amb el costat obert, la camisa cremada a la vora del forat, i va continuar el gir sencer, convertint la mitja volta en impuls, i va arribar al tirador abans que l'home entengués que fallar aquell tret havia estat l'últim error de la seva vida. El va agafar pel coll de l'abric i li va estampar el cap contra la regala de la barca. Una vegada. La fusta va sonar. Dues. Va sonar

diferent, més tou, i a la tercera ja no va sonar a fusta ni a res, i el que en Bernat va deixar caure a l'aigua baixa tenia el front còncau i un ull que mirava cap a un costat.

El quart va córrer. Va deixar el mosquet, va deixar els companys, va córrer cap al negre de la platja amb l'aigua fins als genolls frenant-li les gambades. En Yusuf va fer aquell gest seu de gairell, la mà disparada endavant, i el soldat va caure de bocaterrosa dins d'un pam d'aigua amb el mànec del ganivet sortint-li del clatell. L'onada següent el va moure una mica, el va deixar ben posat, i se'n va anar.

El primer soldat, el del fanal, va desembeinar. Era ràpid, més del que en Guerau esperava. L'acer va creuar l'aire i en Guerau va fer l'única cosa que el cos li va permetre, es va girar sencer, l'esquena a la fulla, l'Agnès i el nadó al davant, els braços tancats al voltant d'ella. El tall no va arribar. En Yusuf ja hi era. El soldat va caure a la sorra sense acabar el moviment, i el fanal va caure amb ell i va quedar dret, per miracle, amb la flama torta.

El del coll obert encara seia a la sorra. Va deixar de fer el xiulet i es va tombar de costat. En Guerau va deixar anar l'Agnès. En Bernat s'aguantava el costat amb la mà plana i la sang li sortia entre els dits amb una calma que no prometia res de bo, i ell la mirava com si fos problema d'un altre.

En Guerau va mirar la cara del noi del fanal. Jove. Més i tot del que havia semblat en la foscor.

—Pugeu en Bernat a la barca. I de pressa, que se'ns buida —va dir.

Van remar allunyant-se de la platja. En Guerau va agafar un rem amb el braç esquerre, el braç dolent, perquè no hi havia alternativa millor. En Laurent va agafar l'altre, i en Yusuf es va asseure a popa. Cada palada arrencava l'aigua amb un xarbot sord i la fusta del rem li tornava el pes del mar a cada tirada, i ell el rebia i el tornava a empènyer, i prou. La barca trontollava amb l'onada i l'Agnès seia al mig amb el nadó i la bossa amb la llança, mantenint el pes baix.

En Bernat era a popa, la canya del timó sota l'aixella. S'havia desfet el drap del braç i se l'havia passat pel costat, i refeia el nus amb les dents i amb la mà que li quedava lliure.

A l'esquena, Barcelona.

El foc de la platja seguia encès, ja més petit, un punt taronja en la línia fosca de la costa. Per sobre, la ciutat continuava cremant, i el cel tenia un color sense nom, taronja i negre i el gris del fum que es barrejava amb la nit. Encara se sentien, molt poc, cada cop més lluny, els tambors de la Coronela. En algun lloc d'aquell so hi havia l'absència de campanes. A Barcelona, quan callaven les campanes, callava tot.

Van seguir remant.

En algun moment en Laurent va parlar, i en Guerau no el va arribar a entendre. Probablement no importava.

EL MAR

La primera bala de canó va batre l'aigua a vint peus per babord. Va aixecar una columna blanca, suspesa en la negror un instant fins que la gravetat se'n va recordar. La segona va tocar alguna cosa més a prop. En Guerau no va veure què.

Ningú deia res. El foc no anava dirigit a ells. Això era pitjor. El metall queia on queia i no hi havia cap patró per desxifrar, no hi havia res a fer amb aquella informació. El bloqueig francès era una línia negra a l'horitzó d'ençà que havien deixat la platja. En la foscor, els vaixells semblaven una absència, un mur. El bombardeig havia començat quan la barca s'allunyava de la sorra. Bales i foc de morter cap a la sorra i la línia de l'aigua, el mètode per empènyer la gent rere les muralles. Sense objectiu. Disparaven a la costa com es crema un camp, ignorants que algú pogués ser allà fora.

En Bernat era al timó. Coneixia aquelles aigües, sabia llegir els corrents, els desnivells del fons de sorra. Les carenes submarines que cap mapa no havia cartografiat, les coneixia de memòria, una

per una. La ferida de bala al costat li havia deixat la cara blanca, però mantenia la mirada fixa davant seu.

En Yusuf es va ajupir al seu costat.

—Deixa'm veure't la ferida.

En Bernat no va apartar els ulls del mar.

—No cal.

En Yusuf va mirar la taca de sang que s'estenia sota la roba.

—Sí que cal.

Va començar a afluixar-li la roba amb cura, mentre en Bernat mantenia el rumb.

Una tercera bala. Més a prop. L'escuma els va esquitxar.

L'Agnès era a la proa amb la criatura contra el pit. No mirava els vaixells de guerra, mirava en Guerau. Ell ho sabia sense girar-se perquè havia estat conscient d'on mirava ella des que havien sortit de la platja.

Una altra bala. Aquesta va rebotar sobre l'aigua. Tres salts, com una pedra, fins que va trobar el costat d'una barca una seixantena de braces més endavant i va deixar de saltar.

—Hi ha gent, en aquell xabec —va dir en Laurent—. Si nos ven, estamos muertos.

—Sí —va respondre en Guerau.

El xabec es veia més clar. Tres pals, veles llatines, el buc tan arran d'aigua que de nit costava dir on acabava el mar i on començava la fusta. N'havia vist d'altres iguals. Havia treballat en vaixells i en comprenia la lògica. Una sola filera de canons, rems per quan el vent calla, poc calat. Allà on una barca fugia pensant-se fora d'abast, el xabec hi arribava.

Un projectil va caure prou a prop per fer saltar l'aigua contra la borda.

La barca va escorar. En Bernat va clavar una mà al timó, aquella mà que feia petit qualsevol mànec, i va aguantar el cop amb les

dents serrades. Van ficar els rems a dins. La mar, remoguda pels impactes, pujava i queia sense ordre, i remar-hi a cegues, de nit, era una batalla perduda. Van deixar fer el bot, en Bernat aguantant-li la proa a les onades amb la canya i prou.

—Quant aguantaràs? —va preguntar en Yusuf.

—No gaire.

Un altre esclat va sacsejar l'aire. La fusta va cruixir sota els seus peus. En Yusuf va mirar cap als vaixells de guerra.

—La ilaha illa Allah.

En Bernat va escopir sang per la borda i en Guerau va mirar el mar, on els vaixells de guerra avançaven lentament davant seu, tallant-los qualsevol sortida a una barca massa petita i massa lenta, mentre Barcelona quedava enrere, il·luminada pels incendis.

—No arribarem gaire més lluny —va dir en Bernat.

En Guerau no va respondre. Ja ho havia entès. Va mirar l'Agnès. Ella ja l'estava mirant. Feia estona que esperava aquell moment, potser des que ell havia deixat de mirar els vaixells i s'havia mirat les mans. Sabia el que li passava pel cap, paraula per paraula. I el mal ja hi era, avançat, obrint-se lloc entre les costelles. El cos ja l'havia començat a plorar. En Guerau es va acostar. L'Agnès va negar amb el cap abans que arribés fins a ella. Un moviment petit, gairebé imperceptible.

No, no ho facis. No em facis això.

Ell es va ajupir igualment, va obrir la bossa que ella duia entre els peus i en va treure la llança. Se la va lligar a la cintura sense mirar-la, dues voltes, el nus tibat d'una estrebada.

En Guerau li va posar les mans a les galtes. La criatura quedava atrapada entre tots dos, calenta contra el fred de la seva mà. En Guerau va abaixar els ulls.

La nena el mirava. Dos ulls foscos, líquids, que encara no sabien ben bé què mirar. Intentaven trobar-li la cara, la veu, aquella cosa

coneguda que havia estat allà fins ara. En Guerau li va resseguir una galta amb el polze. Era tan petita. Els canells, els dits, els braços prims. Tot aquell cos cabia amb tanta facilitat entre els seus braços que li va resultar obscè. Va pensar en com n'era, de petita, una persona abans que el món comencés a omplir-la de coses. La nena li va tancar els dits al voltant del polze. No desfeia res, aquella força petita. Quan es va apartar, no va ser la nena qui va deixar anar.

Una rialla amarga li va pujar per la gola. No va arribar a sortir.

—Mercè —va dir—. La nena, es diu Mercè.

L'Agnès va tancar els ulls un instant. En Guerau va besar la criatura al front i després la va besar a ella. L'Agnès li va tornar el bes amb una força desesperada, aferrant-se als seus llavis com si encara pogués retenir-lo, si l'estrenyia prou.

Quan es van separar, en Guerau no la va mirar als ulls.

Va anar fins a en Yusuf. Estava ajupit al costat d'en Bernat, treballant sobre la ferida. Les mans plenes de sang. En Guerau li va posar una mà a l'espatlla.

—Cuida'ls.

En Yusuf va alçar la mirada.

—Guerau...

—La meva família.

En Yusuf va aguantar-li els ulls un instant. Després va assentir. En Guerau li va estrènyer l'espatlla i es va apartar.

Va trobar en Laurent mirant cap als vaixells de guerra. Tenia la mandíbula contreta i els ulls clavats en les flames que esclataven sobre Barcelona.

—Laurent.

L'altre va girar el cap.

—T'he sentit. Supongo que te veré, como al resto.

Ho va dir serè, gairebé de bon humor, i va tornar a mirar l'aigua.

En Bernat continuava al timó. Tenia la cara blanca, una mà aferrada a la canya del timó i l'altra pressionant-se el costat. El dolor li havia endurit les faccions, però encara mantenia el rumb. Cada pocs cops de mar girava el cap, el poc que la ferida li deixava, per comprovar la càrrega. La càrrega eren ells.

—No t'afonis abans d'arribar-hi.

En Guerau va somriure també. Després va anar fins a la borda. Es va quedar allà un instant. No va sentir por, la por ja havia fet la seva feina moltes hores abans. Va fer una última respiració. Un últim segon per sentir el vent a la cara, el grinyol de la fusta sota els peus, la seva gent a prop. L'Agnès. En Yusuf. En Laurent. La respiració feble d'en Bernat. La nena.

Davant seu, els vaixells de guerra s'alçaven sobre l'aigua negra, il·luminats pels seus propis fanals i pels esclats grocs dels canons. Cada tret feia tremolar l'aire. Barcelona cremava més enllà.

En Guerau va posar una mà sobre la borda. No va esperar el següent tret.

Es va deixar caure.

L'aigua el va rebre com si l'hagués esperat. Un fred que li va entrar per les orelles i el va buidar de tot el que havia premut durant hores, la fusta de la barca, les mans de l'Agnès, el pes calent del nadó contra l'estèrnum. Es va enfonsar un moment, del tot, i va sortir escopint sal i ja nedant. El xabec era a dues-centes braces. Potser dues-centes cinquanta. Aigua negra i una idea de merda.

Darrere seu, la barca ja s'allunyava i en Bernat corregia el rumb. Davant, una filera de troneres arran d'aigua i el so que fa el mar contra un buc llarg i baix.

L'aigua al seu voltant no estava buida. Restes fumejants d'una barca enxampada al començament del bombardeig suraven a la deriva, taulons, cordes, un embalum que va esquivar. Una bala va

picar a quaranta braces a la seva dreta, una columna blanca que va pujar i va tornar a caure a plom, i l'onada el va fer girar mig cos.

Va recuperar la superfície i va seguir.

Era bon nedador des dels nou anys. La seva mare el ficava al mar cada estiu, a la platja de fora les muralles, i li deia que no tornés fins que li fessin mal els braços. Ell es pensava que era un càstig. Hi va pensar ara, en la textura de la seva veu quan parlava seriosament, en el sol de la platja que queia pla sobre la sorra bruta, les barques varades i les veles esteses, una llum de plom escalfat que ho aplanava tot i no feia ombra, i en el crit dels homes adobant xarxes, el repic d'un martell en un buc, una galleda de cloïsses que algú obria amb un ganivet rovellat i una gossa prima que dormia al sol sense fer cas de res.

A mig camí va deixar de pensar. El cos va començar a tirar coses per la borda i el pensament va ser de les primeres. Braços. Respiració. Direcció. La mossegada, la condemna que feia hores que se li movia per la sang, tot allò va quedar desat per després, en un munt al qual havia anat afegint coses tota la nit.

El xabec creixia i, en algun moment, va deixar de ser una forma i es va convertir en un mur, una paret de fusta amb so a dins. Veus d'homes, ordres que ningú semblava escoltar, el cop sord de ferralla movent-se a coberta. De prop era una bèstia amb les entranyes plenes de gent treballant, els pulmons fent anar l'aire calent per les troneres, el ventre digerint pólvora i ferro sense saber encara que aquella nit es buidaria de cop. Cent braces. El buc era negre de pega. L'olor de quitrà i de pólvora i l'olor animal d'una nau amb una tripulació que feia setmanes que navegava.

Setanta braces. Cinquanta.

Els esglaons del portaló eren a la banda d'estribord, sota la segona tronera, amb les cordes de mà penjant fins a fregar l'aigua. Els havia vist de lluny, a la llum dels fanals, i havia calculat. No s'havia equivocat, per una vegada.

Va pujar ràpid.

El buc era fred sota les mans, aspre. Els percebes li tallaven la pell on era més fina. La pega se li enganxava als dits i s'estirava en fils negres quan els obria, i sota la pega la fusta tenia un gra solcat, ple de crostes de sal que cruixien sota la pressió de la mà com el sucre cremat al fons d'una cassola.

Va saltar la borda abans que ningú a coberta entengués què estava veient. Un home sortint de l'aigua en ple combat naval, regalimant, amb un ferro lligat al costat que no era una espasa.

A coberta hi havia uns seixanta homes. Les dotacions als canons de popa treballaven sense una veu, sis per peça, despullats fins a la cintura malgrat el fred, i cap d'ells mirava el que feien les seves mans. Granaders a la borda, mosquets apuntant a l'aigua. Oficials movent-se entre posicions. Nois de dotze i tretze anys corrent amb cartutxos de les escotilles als canons i tornant, una vegada i una altra, i no miraven res que no fos el terra davant dels peus.

Cap d'ells mirava la borda d'estribord.

Tenia el temps que triga un cap a girar-se, i el va gastar mirant. L'escotilla era allà, a quinze peus. Un granader a vint peus es va girar de la borda i el va veure, i la boca de l'home es va obrir, però en Guerau ja es movia.

El primer soldat se li va llançar a sobre gairebé immediatament. Jove, mosquet ben alt. No havia tingut temps de carregar-lo i el va brandar com una maça. En Guerau es va menjar el cop de la culata a l'espatlla que ja tenia malament i el dolor va ser blanc i extraordinari, però no es va aturar. Va treure la llança amb l'esquerra, la mà dolenta, tot anava malament. Poc més llarga que un avantbraç, sense guarda, sense mànec, dos mil anys de misteri i sacerdots i homes morint per tenir-la a les mans, i ell la va agafar com s'agafa un ganivet de carnisser i li va entrar al soldat per sota les costelles.

El noi va caure.

El granader que l'havia vist ja cridava, i dos membres de la dotació del canó de popa més proper s'havien girat de la peça, i hi havia

un oficial venint de la popa amb l'espasa ja desembeinada. De sota, per l'escotilla, pujava el so d'algú preguntant a crits què passava allà dalt.

Sorra sota els peus. Ho va notar sense entendre per què i es va moure cap a l'escotilla amb el ferro a la mà dolenta i sis homes entre ell i on havia d'arribar.

L'oficial va arribar primer. Era bo. La fulla li va venir baixa i en Guerau no tenia amb què aturar-la, així que la va deixar passar pel costat i es va tirar endins, dins de la guàrdia, on una espasa no val res. Però l'espatlla dolenta va cedir a mig moviment i el pes va anar on no tocava, i durant un instant l'oficial tenia l'avantatge i en Guerau anava enrere, els talons trobant la vora de la tapa de l'escotilla i la caiguda de set peus fins a la sotacoberta.

Va obrir la mà. El ferro va caure i els ulls de l'oficial el van seguir cap al terra, el que triga un ferro a caure, prou. Li va clavar el colze a la mandíbula. L'oficial va anar de costat. En Guerau va recollir la fulla abans que acabés de tocar la fusta i va baixar per l'escotilla.

La sotacoberta li va tirar a la cara una bafarada de calor i de sentina. Fosca, baixa. Va haver de córrer doblegat, el clatell fregant les bigues. Cada canonada arribava de dalt, a través de la fusta, una concussió que li ressonava al pit i a les dents. Llum de pocs fanals, taronja i oscil·lant.

Els rems llargs estibats al mig, de proa a popa. A banda i banda, hamaques recollides, sacs. Homes passant cartutxos de mà en mà cap a l'escotilla, una cadena que no es podia aturar. La calor dels cossos s'imposava al fred que ell duia a la pell.

Ningú tenia temps de mirar les escales.

Havia recorregut la meitat del pont abans que els crits de sobre arribessin a les oïdes de sota, abans que un tinent a prop de la popa comencés a obrir-se pas entre els homes. Al seu voltant, la cadena seguia passant càrregues. Una cadena que s'atura és un canó mut allà dalt. Un d'ells va alçar els ulls cap a en Guerau passant a tota

velocitat i va tornar a la feina sense canviar l'expressió, perquè el que fos que passava era un problema dels oficials i el seu problema era la càrrega.

El tinent va disparar.

Va fallar, però per poc. La bala va arrencar un tros de la biga sobre el cap d'en Guerau i els fragments de fusta li van caure al damunt. Una estella li va obrir un tall sobre l'ull esquerre. La sang li va baixar per la parpella i el món per aquell costat es va tenyir d'un vermell tèrbol. Va parpellejar dos cops per treure-la i no se'n va anar, i va seguir amb l'ull bo mentre l'esquerre se li omplia i es buidava al compàs del cor.

No es va aturar. El tinent ja recarregava, cosa que costava temps que no tenia, i en Guerau ja era a la següent escotilla, baixant.

Una mà li va agafar el turmell.

Va baixar tres graons abans que la presa l'aturés. Un mariner, jove, més fort del que semblava, que havia entès més ràpid que el tinent el que calia fer. En Guerau va donar una puntada de peu. La presa va aguantar. L'home el tirava cap amunt i hi havia més passes a les escales per sobre, almenys dues parelles, baixant.

Va passar el tall per sobre dels dits.

La presa va cedir.

Va baixar.

La cala era més fosca, els fanals comptats i el sostre a l'altura del coll. Botes falcades, el llast de pedra a sota, una ferum de pixats de cent homes i de riu mort pujant de la sentina. L'olor de pólvora era més pesada, d'una qualitat diferent. El buc cruixia al seu voltant i ja era sota la línia de flotació, el mar fregant les taules a l'altra banda, gruixut, a un pam de la cara.

Tres homes esperaven al peu de les escales. Granaders, dos amb mosquets, un amb un sabre. El del sabre va venir primer perquè l'espai era massa estret per als mosquets i era prou llest per saber-ho.

En Guerau va anar baix.

El sabre va passar per sobre del seu cap. Va pujar per dins de la guàrdia de l'home, tan a prop que li sentia l'alè i el vi de l'alè, i allà dins un sabre és ferralla per fer riure i dos pams de fulla ho són tot. Va entrar per sota l'aixella i va estirar. L'home va deixar caure el sabre i en Guerau el va agafar abans que toqués les botes.

No es va aturar.

El primer mosquet va descarregar. Va sentir l'aire de la bala al coll, la pressió, i va veure els homes de la cadena, a dotze peus, arronsar-se quan la fumera els va envair. El segon mosquet no havia disparat encara i en Guerau ja estava sobre l'home amb el sabre robat.

No va disparar, li va negar el foc.

L'home va mirar l'arma. Va tornar a prémer, per si de cas. En Guerau el va colpejar amb la guàrdia del sabre i va caure.

Passava d'ells cap a la proa i la propera escotilla quan va sentir una veu forta, un oficial que havia baixat de sobre i que cridava als homes que l'aturessin, que deixessin les càrregues si calia, que aquell home no podia baixar més avall. Durant un moment la cadena va alçar els ulls de debò i les mans es van aturar per primera vegada en hores.

Va tirar cap a popa, per l'estretor entre la càrrega.

Es movia com s'havia mogut pels carrerons foscos amb un ganivet a la mà i algú al darrere, sense pensar. Sense planificar més enllà de dos moviments, llegint l'espai i la gent i passant pels buits que deixaven.

La cambra dels cartutxos era rere una porta baixa. La santabàrbara rere una altra, més gruixuda. Entre totes dues, una cortina de feltre xopa d'aigua, penjada allà per gent que sabia perfectament què hi havia a l'altra banda.

Podia olorar el salnitre a través.

Hi havia un sol home a la cambra, i no duia uniforme. Un noi, potser setze anys, un dels nois de la pólvora, els que corrien per la

foscor sota el foc amb els braços plens de càrregues que matarien tothom si en deixaven caure una malament.

El noi el mirava fixament. Tenia sang a les mans que no era seva i premia un cartutx contra el pit.

En Guerau es va aturar.

El va mirar un moment.

—Fot el camp. Ara.

El noi va deixar anar el cartutx i va córrer.

En Guerau el va veure pujar les escales, peus petits sobre la fusta inclinada, i es va girar cap a la porta de la santabàrbara. Va apartar la cortina i va provar la porta.

Hi havia un pany, i un lladre continua sent un lladre encara que li posin una relíquia a la mà.

La porta es va obrir. La santabàrbara no era gran, i no calia que ho fos. Prou per acabar la guerra d'algú.

La meva, per exemple.

Barrils falcats amb tascons, els cartutxos a les seves fundes de franel·la per files, garlandes de bales penjades a la paret, ni un gra de pólvora a terra. Un sol fanal, protegit. L'olor era mineral i densa, i li deia exactament on era i per què no hi hauria d'estar.

Va mirar el fanal.

El noi havia corregut. Bé.

Va despenjar el fanal.

L'Agnès era allà fora, en una barca que en Bernat governava per un mar que intentava matar-la, amb la seva filla, la paraula que es va permetre usar, als braços. Mentre aquell vaixell seguís disparant, la barca no arribaria enlloc.

En va treure la protecció.

La seva mare. El rostre li va tornar sencer, sense esforç, per primer cop en anys. L'angle de la mandíbula, com el mirava quan intentava decidir si feia l'idiota. Probablement decidiria que sí.

La seva germana, l'Eulàlia, havia mort en una habitació sobre un carrer en flames. Li havia mort a les mans. Va carregar la seva filla per la foscor d'una ciutat que s'enfonsava, un cos petit als braços, l'escalfor d'ella.

N'hi havia prou. Era més del que li havia demanat ningú.

Va acostar la flama al cartutx més proper.

Es movia abans que arribés el so. Escales amunt, l'escalfor ja a l'esquena, la llum equivocada, taronja on hauria de ser negra. El so creixia d'un xiulet a un bram sense nom i la fusta del vaixell va començar a fer un soroll que no havia fet mai, un cruixit que venia de cada biga i cada tauló alhora.

Va arribar a la sotacoberta corrent.

L'explosió va arribar mentre pujava l'última escala. Va venir de baix com un puny a través del terra i el vaixell es va desintegrar al seu voltant, com fallen els edificis vells, des del fons, sense avís. Ja no corria cap a res concret, només es movia perquè encara era possible, i llavors el buc va desaparèixer i l'aigua va ser-hi, i el cel nocturn, i després res.

La caiguda.

O era el vaixell que queia al seu voltant. Les dues coses alhora, potser. L'aigua va pujar ràpid i la superfície ja no era la superfície. Fusta cremada, cordes, cossos, la llum del foc estenent-se de proa a popa, les peces de la bateria detonant en seqüència, cada esclat un cop al pit.

Es va enfonsar.

L'aigua es va tancar sobre ell i el soroll de dalt va canviar, es va tornar sord i estrany. Les explosions arribaven com a pressió. El foc de dalt era un taronja que ondulava amb el moviment de la superfície i, des d'allà baix, no tenia cap aspecte de destrucció. Semblava una llum d'església.

L'alba.

S'enfonsava.

L'espatlla estava malament. Ho sabia des de feia hores. S'enfonsava i sentia el fred pujant-li per les cames, el fred de quan el cos pren una decisió que la ment no ha pres encara.

Va pensar a nedar.

No va nedar.

La llança era a la seva mà. No se n'havia adonat fins ara, o se n'havia adonat i ho havia arxivat sota les coses que no importaven, però ara era l'única cosa amb textura en un món que s'anava tornant llis i fred i llunyà. L'agafava malament, pel tall, el puny tancat sobre la fulla sense pensar-hi, i l'acer li obria el palmell. No fondo. Només la vora.

En va notar la mossegada i era real d'una manera en què gairebé res més ja ho era.

Va recordar en Harrow. El metge anglès li havia parlat d'aquella llança a les entranyes de la ciutat, sota tones de pedra i carrers plens de morts, en una foscor que semblava haver estat allà molt abans que Barcelona. Deia que el metall havia tocat la sang de Crist i que alguna cosa d'aquell contacte hi havia quedat adherida, una qualitat que els segles no havien pogut consumir.

En Harrow creia que la mort tenia una frontera. Els cadàvers que caminaven pels carrers n'eren la prova. Si havien pogut tornar, el pas existia. Potser també es podia fer en sentit contrari.

I aquell ferro, després d'haver tastat la sang de Crist, conservava alguna cosa capaç d'obrir-lo.

El va deixar anar.

Els dits es van obrir i la llança va relliscar del palmell tallat i va caure avall, cap a la foscor que hi havia sota la foscor, cap a un lloc on no hi havia llum ni mans ni generals ni metges. Va caure lent, o ell ho va veure lent, el metall fosc girant sobre si mateix mentre s'allunyava, fent-se petit, perdent forma, convertint-se en una ombra dins d'una ombra fins que va desaparèixer cap al fons, on l'esperaven el fang i la pedra i uns quants segles de no res.

Va mirar la superfície.

La llum taronja, les formes movent-se.

Va buscar una barca. Una barca petita, un home amb una sola mà al timó, una dona a la proa amb un nadó. La va buscar en el caos de sobre seu, entre les flames i la segona explosió de la santabàrbara de proa que s'enduia la meitat del vaixell.

Va buscar i buscar.

Allà.

Petita.

Movent-se cap al nord.

Va mirar com s'allunyava fins que la negror dels marges va arribar al centre.

Llavors va deixar de mirar.

El fred ja no era res.

Va pensar en la seva mare, en la seva veu, en la cadència que tenia quan estava cansada al final del dia i parlava de qualsevol cosa, les petiteses de diumenge, el pa, el vent, si havia plogut, el soroll d'una cullera contra una olla de terrissa, el preu del peix al mercat, la veïna del segon que tornava a estar malalta, una cançó que ella mig taral·lejava sense adonar-se'n i deixava a mitges quan algú li parlava, els seus dits desfent un nus que no es volia desfer.

Feia anys que no hi pensava d'aquesta manera.

Va pensar. Mercè.

El nom era per a la nena. Era també per a la seva mare.

La superfície s'allunyava. O s'allunyava ell. La llum taronja seguia allà, ondulant, i les formes seguien movent-se a dalt, ocupades, vives.

Ho va mirar tant de temps com va poder.

L'última cosa va ser el foc.

Després la foscor, i el fred, i el mar.

LA CARN DELS HEROIS

El van trobar a la sorra.

Un soldat de la Coronela el va veure primer, un cos entre els troncs cremats i les restes de la batalla naval que el mar anava portant a la riba des de feia dies. La sorra n'anava plena des de la línia de l'aigua fins als primers matolls, taulons estellats, un tros de pal amb la corda encara nuada, un rem trencat arran de la pala, bocins de vela que la marea inflava i desinflava, un canó petit mig enterrat amb la boca cap al cel i, escampats entre tot allò, els homes, els d'aquí i els d'allà, ja sense bàndol, tornats el mateix color gris que la fusta i la sorra.

Van pensar que era mort.

En Guerau no recordava com havia sortit de l'aigua. Recordava la batalla, el fum del vaixell, el moment de la detonació que havia transformat el món en colors i so sense forma, i recordava l'aigua molt freda i el cel molt lluny, però entre aquell moment i el de despertar a la cel·la del Born no hi havia res que pogués dir amb certesa que havia passat. Tres dies, li van dir. Havia estat tres dies

amb febre i el metge era un home jove amb les mans tremoloses que li deia que havia tingut sort i en Guerau va pensar que feia molt de temps que no sabia el que significava aquella paraula.

L'espatlla no havia curat bé, i mai ho faria. La pell al voltant de la mossegada tenia un color que no era el color normal de la pell i era freda al tacte quan tota la resta del braç era calenta, un fred que venia de dins, com si aquell tros de cos hagués après a funcionar amb una temperatura pròpia. El metge la mirava com si fos un problema escrit en un altre idioma.

Sota la camisa, al pit, hi havia l'altra marca, la que el metge no havia arribat a veure. El tall que en Harrow li havia obert amb la llança al molí, la nit que es van fer germans de sang. Aquell no era fred, guardava una escalfor pròpia, lenta, que no se n'anava mai del tot.

Es va apuntar a la Coronela amb un nom fals. Ningú no el va comprovar, la Coronela necessitava cossos i en Guerau tenia un cos que caminava i sabia com agafar un fusell. Li van assignar el fortí de Santa Eulàlia, extramurs. La trinxera era una rasa enmig del fang a tres-cents passos dels castellans. Per alguna raó la visió nocturna des d'allà calmava. El pla cobert de cossos de tots dos bàndols i de cràters fumejants i de la remor constant dels morts que s'acumulaven a la vall, el seu moviment perpetu visible des de dalt. Els gossos de Castella bombardejaven les muralles de tant en tant, més per fer saber que encara eren allà fora que per vigilar on apuntaven. O això, o tenien la punteria al cul. De tant en tant, però, n'encertaven alguna i obrien escletxes per on miraven de colar-se els mossegadors.

El primer vespre al baluard va passar mitja hora amb la baioneta mirant de treure la brutícia dels racons del fusell, els dits negres als plecs i les ungles trencades a alçades diferents, una andròmina vella que ningú més havia volgut i que havia anat a parar a l'únic home del tros de muralla sense nom ni padrins. Aquest forat de merda

fumejant i deixat de la mà de Déu, va rondinar, sense aconseguir que l'arma fes gens de goig. L'estrèpit dels canons no havia parat en tot el dia, com si una tempesta seca s'hagués proposat ensorrar cada edifici de Barcelona a cops de puny. Amb els últims raigs de llum va deixar el fusell a terra, davant dels peus, i es va abaixar les mànigues de llana.

El setembre havia arribat amb un aire gèlid que ell rebia com un obsequi del cel, el fred amagava una mica la ferum de carn descomposta que envoltava la ciutat. Va treure la jaqueta de sota els llençols del catre, on havia anat guardant l'escalfor del cos, la justa per posar un confort lleu a les articulacions encarcarades, i se la va posar.

—Les petites coses —va dir en veu baixa.

Quan va sortir a fer la ronda de les deu, va trobar un home esperant-lo a la porta de la caserna. Dret, amb les mans als costats, mirant cap al camp obert com si fes tota la tarda que era allà i no li semblés malament.

—Bona i gloriosa nit, senyor! —li va dir quan en Guerau va arribar.

En Guerau el va mirar.

—Bona nit és per qui té l'estómac ple. La resta anem fotuts, m'equivoco?

L'home va riure amb una rialla curta i seca que es va apagar tota sola.

—En Julià —va dir, oferint la mà—. Fa mesos que soc a la muralla. Suposo que ara ets el meu nou company de guàrdia.

Li va allargar una tassa que fumejava. Més aigua que substància, però calenta. En Guerau la va acceptar sense preguntar.

En Julià tenia trenta-dos anys i havia estat jornaler fins que el van cridar a armes, com tothom. Havia carregat i descarregat el que calgués allà on el llogaven, i de jove havia anat a un front o dos pensant que la guerra era la manera de guanyar-se el respecte a casa,

prou per aprendre que no. Ara li havia tocat aquell tros de muralla, com a tants, i en lloc d'un fardell als braços hi duia un mosquet que li anava gran. Era un home d'estatura regular, amb les mans grans de tota una vida carregant pes i unes articulacions que li havien quedat inflades per sempre. Parlava poc. Tenia dona al Born, i d'ella ni una paraula. Quan parlava era per dir coses útils o per dir alguna cosa irònica sobre la situació, que no sempre eren coses separades. Escoltava les queixes dels altres homes de la guàrdia sense dir res. Si hagués dit la meitat del que podia dir, s'hi haurien passat la nit.

A la jaqueta interior portava un flascó metàl·lic petit. Cada vespre, en algun moment de la guàrdia, el treia i l'oferia a en Guerau amb la mateixa cerimònia exacta. Destapava, allargava, esperava que en Guerau begués, un glop, tornava a tapar el flascó i el guardava. Ell no en tastava.

En Guerau no li va preguntar mai on l'aconseguia.

Passaven les nits parlant poc, amb llargues estones sense paraules que els homes de la guàrdia omplien discutint sobre la naturalesa dels ressuscitats, cada nit les mateixes preguntes apilant-se sense conclusions. En Julià i en Guerau escoltaven des de la vora. De tant en tant es creuaven una mirada. No calia dir res.

Les nits en què el fred atacava de debò.

—Algun remei per la rasca?

En Julià obria la jaqueta i treia el flascó.

—Per la rasca i per la resta.

Era tot el que hi havia.

El temps a les muralles es mesurava en llum, en fred, en la textura de les dues de la matinada quan el cos ha consumit tota la calor que podia generar i el que queda és la pedra i el cel i el so del camp. Aquell so era constant, una remor de baix continu feta de milers de passos i de gemecs que els homes de la guàrdia havien après a separar dels altres sorolls de la nit. En Guerau sentia el brunzit al marge dels pensaments, sempre allà, alguns dies amb un gra propi.

Hi havia nits que el sentia sec, un fregadís de pedra contra pedra molt avall, i nits que el sentia gras i espès, amarat d'alguna cosa, i en aquelles segones li costava més deixar-lo al marge i se'l tornava a trobar a la llengua, a les dents, en llocs on un so no hauria de poder arribar. La pell de l'espatlla continuava freda. Les nits eren llargues. El flascó d'en Julià apareixia.

En Guerau pensava en l'Agnès quan el cervell no tenia altra feina. El pensament tornant com torna la llengua a un forat on hi havia una dent, sense intenció, per hàbit. Pensava en la nena. En el nom que li havia donat, Mercè. Pensava en si la barca havia resseguit la costa o si el temporal o la flota se les havia emportades. Hi havia hores, dues o tres de la matinada, en què es deixava pensar en la possibilitat de trobar-les un dia.

—Preparat per rebre la mort? —deia en Julià, alguna d'aquelles nits, sense apujar la veu, mirant el camp.

—I el que vingui després —responia en Guerau.

El general Villarroel havia entès el problema dels morts com una qüestió de canalització. Els morts tenien instints, i els instints podien conduir-se com l'aigua, cap als portals on la Coronela esperava. Però el Duc de Berwick també n'havia après, cobrint la seva olor de vida amb sang de bestiar i usant la fam dels morts com a avantguarda que aixoplugava les seves tropes. La ciutat estava doblement cercada. El dubte que voletejava per les muralles era el de quan cauria, i en Guerau sabia que tots els homes ho sabien, i que ningú no en parlava.

Unes setmanes enrere havien resistit a Santa Clara. Les forces del Duc s'havien estavellat contra el baluard una nit sencera i la Coronela les havia repel·lides, i havien estat valents, i molts homes hi havien deixat la vida. Però aquells herois morts no havien fet altra cosa que engruixir les files de l'altre enemic, el de debò. A Barcelona els morts no es quedaven al bàndol que els havia matat. Herois, els deien.

Una nit en Julià va dir que havia sentit veus entre els morts. Veus trencades. Un murmuri que es distingia del gemec pels tons, una estructura que el cervell reconeixia sense poder-la anomenar.

En Guerau no va respondre de seguida.

—Quin dia deu ser? —va preguntar al cap d'una estona.

—Dilluns? —va dir en Julià. Va quedar-se callat un moment—. D'aquí unes poques hores serà dimarts.

—Sembla prou correcte.

L'onze de setembre va arribar com arriben la majoria de dies que la gent recorda tota la vida, sense anunci.

El matí era gris i fred i recognoscible. La mateixa orquestra de sempre. En Guerau havia dormit tres hores. En Julià havia dormit menys. Havien pres el primer torn del dia costat a costat, mirant l'est a l'espera de la llum, i la llum havia anat venint com sempre, gris primer i llavors una mica menys gris.

Una tibantor que en Guerau no sentia des de feia setmanes flotava en l'aire gèlid. El pressentiment que les tropes del Duc no trigarien a llançar l'ofensiva, i que quan ho fessin seria inevitable que els morts entressin a la ciutat.

Va arribar amb la primera llum. Un home al lluny, corrent cap a les muralles, els braços enlaire com un desesperat, un soldat castellà separat del seu batalló. En Guerau no va trigar a veure el perquè de la pressa. Un grapat de cadàvers famolencs el perseguia.

Pobre desgraciat, va pensar. *Corre, home, corre.*

Un dels morts se li va tirar a sobre, el va agafar pel turmell i el va fer caure, i en un alè la resta hi era a sobre i es donaven un festí amb les seves vísceres. Encara es movia mentre li arrencaven els budells.

Darrere d'ell, la plana es va posar en moviment.

El primer cadàver va aparèixer trontollant entre les ombres, caminant d'aquella manera feixuga i fàcil de reconèixer. Al darrere n'hi van aparèixer un parell de dotzenes més. La primera onada. Homes, dones i fins i tot nens, encara vestits amb la roba que duien

quan eren vius, ara penjada en parracs de les seves siluetes àrides. Els difunts recents només es distingien pel matís gris de la pell i la negror dels ulls. Els primers, els més antics, eren ossos amb bocins de carn fumada adherits que tot i així es movien. Herois de Santa Clara, molts d'ells.

Els canons i els morters de les Dues Corones els van caure a sobre. El primer impacte va llançar terra i pedra esmicolada enlaire, i els crits es van obrir al llarg de la muralla. El terra no parava de tremolar i més i més cadàvers brollaven per la vall.

Els homes del baluard van començar a disparar. En Guerau va esperar. Durant la instrucció havia après a disparar al centre de la massa de l'objectiu, però allò ja no servia de res. Els morts no sentien dolor, no s'aturaven per un tret al pit o al ventre, seguien venint mentre es poguessin moure o arrossegar. L'única manera d'aturar-los era el cervell. I destrossar-ne un bon tros, per no córrer riscos.

Va recolzar el canó contra la vora del fossat. Va triar el blanc. El cos s'hi va acomodar tot sol, el pes baixant als colzes contra la pedra, l'espatlla dolenta cedint el comandament a l'altra sense queixar-se per una vegada, els tendons de la mà trobant la fusta i el ferro en l'ordre que la instrucció els havia cremat a dins. Es va omplir els pulmons d'aire i va exhalar a poc a poc, una vegada, una altra, i en l'instant precís va prémer el gallet sense vacil·lar. El crani d'una de les criatures va esclatar en una pluja carmesí. Va carregar de pressa, va triar un altre objectiu i va repetir.

—A l'olla, la mala pesta us mengi! —cridava algú a la seva dreta.

Al seu voltant els companys disparaven a tort i a dret, i l'esclat dels fusells i els renecs formaven una orquestra grotesca. Música de guerra.

Onada rere onada, la carn pútrida es llançava contra ells, i darrere dels morts, emparats per la gana de les bèsties, els francesos disparaven i miraven d'assaltar la bretxa. En Guerau mantenia un

ritme de foc alt i insuficient. No hi havia un moment per recuperar l'alè. Entre onada i onada va donar un cop d'ull als companys. Alguns havien caigut, ferits o morts pel foc enemic.

Llavors un canó enemic va encertar el flanc dret del baluard.

Commoció i mort. Després, l'atordiment. Les muralles no eren prou altes. Els homes no eren prou. Res no era prou, en aquesta ciutat de mil dimonis.

El món va deixar de tenir forma sòlida durant una estona. Amunt i avall van deixar de voler dir res, el cap li va pesar de sobte més que tot el cos i va tibar cap a un costat que no era cap costat, i durant un instant va ser una cosa que cau sense saber on és el terra. El soroll havia substituït el pensament, s'havia fet una cosa física, de l'aire mateix, i llavors el terra el va agafar. Quan va tornar a tenir cos el cos era al terra. La cara calenta per un costat, freda per l'altre. Sang a la pedra. Tenia la cuixa esquerra foradada per metralla, però la sang calenta negocia amb el dolor i de moment guanya, i el que el cos li va dir va ser moure's i prou.

Les campanes de la ciutat tocaven a sometent des de tots els campanars alhora, el so de la fi de les coses.

Va córrer per on podia. Els carrers eren una topografia diferent de la que havia memoritzat. Runes on hi havia hagut façanes, forats on hi havia hagut terra, soldats castellans assegurant cantonades. Al baluard del Portal Nou, els ferrers del gremi lluitaven amb els martells de l'ofici a falta de res millor, i un fuster brandava la destral amb què havia passat trenta anys fent bigues. Una granada de mà va esclatar a vint passes d'en Guerau, una bola de ferro amb metxa que va escampar metralla i un buit de pressió que li va buidar els pulmons un instant. La primera alenada que va recuperar venia carregada de cendra, i entre les dents li cruixia el gra fi d'una ciutat que s'estava convertint en pols. El fum i les cendres feien impossible veure a més de pocs passos i en Guerau avançava per instint, la

geometria de la ciutat tatuada des de la infància actuant per sota del pànic.

Va veure tres mossegadors alimentant-se d'un dels seus companys. Va mirar de no fer soroll i de passar de llarg tan de pressa com va poder. Va creure sentir plors ofegats en passar a prop, però es va convèncer que era la imaginació.

A mesura que avançava notava l'estómac retorçar-se-li, rampes que pujaven de baix, i el cor li pesava més a cada batec. Va passar per una barricada de barques que ja no barrava res. Encara hi quedaven soldats enemics, assegurant la posició i rematant els morts dels dos bàndols.

Llavors va veure en Julià.

Era a terra, adossat a la façana d'un edifici que estava dret per hàbit, amagat dels soldats francesos per la simple geometria de ser a l'angle mort del que quedava d'una paret. Tenia la mà premuda contra el costat i la cara blanca de la sang que havia perdut. En Guerau va arrossegar-se fins a ell. Li va remenar les butxaques. Va trobar el flascó metàl·lic.

El va sospesar. Hi quedava alguna cosa.

Va obrir la tapa i va abocar el que quedava dins la gargamella del seu company. Va tornar a tapar el flascó i el va guardar a la jaqueta d'en Julià.

En Julià va recuperar una mica els sentits i va parpellejar.

—Com m'alegro de veure't, company. Llàstima que l'ocasió no sigui més alegre.

—T'han mossegat?

—No. Encara que no serà perquè no ho hagin intentat. Prou feina els he donat.

Un tremolor va sacsejar el terra, pujant de sota, sense res a veure amb els cops dels canons, vingut d'una fondària on els canons no arriben. I abans que cap dels dos pogués parlar van sentir les rates.

Esclats de pelatge gris de cada forat i de cada edifici derruït, desenes i centenars, el terra viu movent-se en una onada cap als baixos dels portals, les clavegueres, qualsevol escletxa. En Guerau i en Julià van intercanviar una mirada.

—Hem de córrer —va dir en Guerau.

Va ajudar el seu company a aixecar-se, i va alçar la mirada.

L'horda baixava pel carrer a la carrera. Milers de cossos a una velocitat que no era la dels primers morts dels primers mesos, lents i maldestres. La velocitat que dona la fam acumulada. Els soldats francesos de la cantonada no van tenir cap oportunitat d'organitzar una defensa. En Guerau va arrossegar en Julià cap a un dels pocs edificis que es mantenia dret, va tombar la porta amb l'espatlla, van caure dins i va empènyer la porta de tornada al marc just a temps per sentir els milers de passos passant de llarg.

Van aguantar la respiració. La porta tremolava.

Els passos es van diluir mica en mica fins que van ser un so de lluny i llavors res.

En Julià va exhalar amb un so llarg i lent.

En Guerau va sentir la seva respiració a un pam d'on ell era. I va sentir alguna cosa més.

El cor d'en Julià. El batec als polzes, a les temples, a la vena que pujava per la gola. Ho flairava. L'olor de la carn quan és viva, quan és calenta i recorreguda i plena d'una vida que ningú no ha decidit que s'acabi. Es va sorprendre salivejant com un gos famolenc.

La fam el va colpejar.

El brunzit que havia existit durant mesos al marge dels seus pensaments va ocupar el centre de cop, una instrucció que el cos executa sense que el cap hagi dit res. La buidor es va estendre i va créixer, una fam que venia del tall del pit, d'allò que en Harrow li havia sembrat amb la llança al molí, que dormia dins seu i que ara, per primera vegada, sabia on anar.

Va intentar pensar en l'Agnès.

No va poder.

En Julià va dir alguna cosa. En Guerau va sentir el so però les paraules no van arribar.

Va dirigir la mirada cap al coll del seu company.

La pell. Rere la suor i la pols, la carn rosada contraient-se i relaxant-se amb cada lleu moviment de la respiració, el pols visible a la vena jugular. I de cop el sentia per dins, un cop sord i regular que pujava del coll de l'altre home i li omplia el crani, més fort a cada batec, el so que fa una cosa que encara no sap que la volen oberta. Viu.

Va intentar pensar en la nena.

Va intentar pensar en la paraula Mercè.

Els dits no es movien.

Llavors la fam va prendre el cos. Ell l'havia vista des de fora moltes vegades, als ulls buits de la seva germana, als morts del camp, als cossos als túnels. Des de dins era una orientació. El seu cos, el de l'altre i la distància entre tots dos, que s'havia tornat insostenible.

Abans que en Julià se'n pogués adonar, en Guerau li va enfonsar les dents al coll.

Les va pressionar tan fort com va poder. Els músculs cedint, els tendons, la tràquea a la vista, i la sang calenta, immediata, carregada d'alguna cosa anterior al gust, la sensació de rebre el que el cos feia temps que buscava. Ferro i sal. La vida d'en Julià, trenta-dos anys de jornals i catorze mesos de muralla i flascó metàl·lic i una dona al Born que li deia pelacanyes i la rialla exacta que sabia de quines coses calia riure's.

Va sentir en Julià enravenar-se, el cos que no comprèn el que li passa, i llavors la relaxació que ve quan ja comprèn que no cal res.

Va desclavar les dents.

Els dos homes es van mirar fixament.

En Guerau somreia. Li regalimava sang per la barbeta. Es va passar la llengua per la comissura dels llavis. La llum als ulls d'en Julià s'apagava per fases que en Guerau reconeixia, que havia vist

tantes vegades que n'havia après la seqüència, però que vista des d'on ell estava ara tenia una dimensió diferent. Era la llum que en Julià anava deixant anar, i en Guerau era el lloc on la deixava.

El va agafar. El va abraçar. Va acostar la boca a la seva orella.

—Mor tranquil, amic meu. La història ens recordarà com a herois.

Barcelona va caure l'onze de setembre de 1714.

En Guerau va romandre quiet en la foscor amb el cos del seu company entre els braços. La sang d'en Julià li cremava a la gola, li baixava per l'esòfag, i on tocava encenia el que fins ara havia estat adormit. La fam s'havia alleujat, sí, la pressió havia marxat, però al seu lloc s'hi obria un espai. Una amplitud que no havia sentit mai.

Va tancar els ulls.

Va sentir Barcelona.

La va sentir tota. Cada cos que es movia als carrers, viu o mort, la seva posició exacta dibuixada a l'interior del seu crani amb una nitidesa que no tenia res a veure amb els ulls. Els morts eren punts freds, constants, fàcils de localitzar perquè la seva presència tenia una consistència particular, un batec sord i profund al marge dels pensaments i que ara, amb la sang d'en Julià a les venes, podia llegir amb la claredat d'un músic que per fi entén la partitura que fa anys que mira sense desxifrar.

Els vius eren diferents. Calents. Ràpids. Irregulars. Cremaven amb una llum pròpia que en Guerau podia percebre amb els ulls tancats, cadascun d'ells una espelma individual, tremolosa. I dins aquella claror, escampats pels carrers i les places i les ruïnes i els soterranis de Barcelona, centenars. Milers.

Va provar una cosa.

Va pensar en el mort més proper. L'home que havia sentit a l'altre costat de la paret mentre en Julià moria, un cos que s'arrossegava pel carrer, a la deriva, buscant sense saber què. Va pensar en ell i va empènyer. Suaument.

Vine.

El cos de l'altre costat de la paret es va aturar.

En Guerau ho va sentir. Va sentir la pausa, el moment en què la deriva s'interrompia i el mort es girava cap a la paret, cap a ell. Va sentir la resposta, una atenció buida, pacient. Va mirar en Julià. El cos del seu company ja s'havia refredat. Els ulls tancats. La boca mig oberta, les dents tacades de sang. Les mans continuaven sobre el pit, una damunt de l'altra, ben planes, tal com en Guerau les hi havia col·locat.

Va empènyer de nou. Més fort. Cap a en Julià.

Aixeca't.

En Julià va obrir els ulls. O els ulls van obrir-se, que era diferent. El cos es va moure, primer els dits, després els braços, la seqüència matussera dels morts que es desperten, els músculs obeint una instrucció que venia de fora, d'en Guerau, de la sang compartida que els connectava. Es va asseure. Es va posar de genolls. Es va aixecar.

Va quedar-se dret davant d'en Guerau, oscil·lant lleugerament sobre els talons, els ulls buits que miraven sense mirar. Però obedient. Atent. Esperant.

En Guerau el va mirar un moment llarg. El va mirar als ulls on ja no hi havia res d'en Julià, on la rialla s'havia apagat i el flascó i les nits a la muralla i la pregunta sobre la rasca s'havien esvaït, i el que quedava era la carn i els ossos i la voluntat d'un altre home fent-la funcionar. La seva voluntat.

Va tancar els ulls una altra vegada. Va sentir la ciutat sencera. Milers de punts freds, milers de cossos que esperaven.

Va empènyer.

No a un. A tots.

Veniu a mi.

L'efecte va ser immediat. Va sentir-los respondre, cada un d'ells, com una corda que vibra quan una altra corda propera toca la mateixa nota. Van parar la seva deriva. Van girar. Cada mort a cada

carrer i cada soterrani i cada ruïna de Barcelona va deixar el que estava fent, vagant, buscant, mossegant, arrossegant-se, i va girar cap a ell, cap al punt on en Guerau era, cap a la crida que els havia arribat a través de la sang i la pedra i l'aire.

Va obrir la porta.

En Julià va sortir primer. Darrere d'ell, en Guerau. El matí era gris i el fum donava textura al cel. Soldats de les Dues Corones asseguraven les posicions, alguns cansats, alguns exaltats. I pels carrers, venint de totes direccions, els morts convergien.

En Guerau caminava al davant. La sang d'en Julià se li havia assecat a la barbeta i a la camisa. Els ulls li havien canviat de color.

En Julià caminava al seu costat. El jornaler, amb les mans grans i les articulacions inflades i el flascó metàl·lic a la jaqueta, caminava amb el pas dels morts, lent, constant, però al costat d'en Guerau i no darrere. En Guerau l'hi havia posat amb aquella part de si mateix que ara parlava l'idioma dels morts, i aquell cos que ja no contenia res d'en Julià recordava igualment on havia d'anar.

Darrere d'ells, la columna.

Sortien dels carrers laterals, dels portals mig enfonsats. Alguns havien passat mesos sota runa. D'altres havien quedat tancats dins de cases on ja no quedava ningú viu per recordar-los. També venien de la plaça, els mateixos que havien estat hores drets, quiets, esperant sense saber què.

Ara tots caminaven.

S'anaven afegint des de cada carrer, un darrere l'altre, fins que la ciutat semblava expulsar morts per totes les esquerdes. No corrien. No els calia. Un cos seguia el que tenia al davant, i aquell el següent, i així carrer rere carrer, amb aquella obediència muda que en Guerau ja havia vist sota terra.

Abans li havien semblat estornells al capvespre, centenars girant alhora sense que ningú pogués assenyalar quin havia començat el moviment.

Aquesta vegada sí que ho sabia.

El primer era ell.

El seu exèrcit no duia estendards. Duia l'olor, que caminava per davant com abans hi anaven les banderes, i que el camp obert no sabia desfer. En Guerau la llegia com havia llegit el vent al mar. Hi havia edat, i fam, i quant feia que cap d'ells no era ningú.

A la cantonada del carrer de Montcada, sis morts tenien un soldat castellà contra una paret. En Guerau els sentia, sis punts freds ja mig girats cap a ell, però la fam era a un pam i la crida venia de lluny, i no van deixar el soldat fins que va passar. El soldat va mirar-lo amb ulls que no entenien el que veien. Va quedar-se contra la paret, respirant fort, mentre els sis cossos s'afegien a la columna.

Davant del Palau la columna ja era de cinquanta, i al Born, de cent.

En Guerau sentia cada un d'ells. Cada cos que s'unia a la columna era un punt fred que es connectava a la xarxa, una presència més dins del mapa que portava al cap, i amb cada nova connexió la xarxa es feia més forta, més clara, més fàcil de dirigir. Podia dir-los on anar. Podia dir-los on parar. Podia, si volia, dir-los a qui atacar i a qui deixar en pau. Estirava la voluntat i el món obeïa, i no li va costar gens veure fins on arribava allò, tan lluny com volgués estirar.

La primera línia francocastellana era al portal de Santa Maria del Mar, un escamot de granaders que estaven distribuint racions quan el so els va arribar. Centenars de peus arrossegant-se sobre la pedra, un so que cap d'ells no havia sentit mai a aquella escala. L'oficial va alçar la vista del mapa. Va mirar el carrer. Va veure la columna.

Va cridar una ordre. Els granaders van alçar els mosquets. Van disparar.

Les bales van colpejar la primera fila de morts i no va servir de res. Va servir tan poc que feia riure, i els soldats van mirar els seus

mosquets buits i la columna que continuava avançant i el terror els va ensenyar que les regles del combat que havien après ja no existien.

La columna va arribar a la línia dels granaders.

En Guerau no ho va decidir amb paraules perquè les paraules eren massa lentes. Va empènyer una intenció cap als morts. Endavant, a través d'ells. I els morts van obeir. Crits breus, metall contra carn que no sagna, la caiguda de cossos que no es tornarien a aixecar, de moment, perquè eren vius i ara ja no.

Va continuar caminant. La cuixa foradada li punxava a cada pas, un compàs per sota de l'altre. La mateixa cadència amb què havia caminat la nit de Santa Caterina amb la capa de sang dels morts sobre les espatlles, a les mines, a les muralles.

Van travessar el Born. Van travessar el que quedava de les barricades. Van sortir per la bretxa que els canons havien obert a la muralla i van arribar al pla on l'exèrcit del Duc de Berwick es desplegava en formació de batalla, quinze mil homes amb artilleria i cavalleria i la certesa que Barcelona era seva.

La certesa va durar el que triga una línia de morts a creuar un camp obert.

En Guerau va aturar-se al llindar de la bretxa. S'havia aturat dins mateix de la ferida, amb la ciutat oberta a l'esquena i el camp obert al davant, els peus a la frontera exacta entre el que Barcelona havia estat i el que sortia d'ella, la bretxa esbadellada al seu voltant com una boca massa gran per cridar. La pedra de la muralla als costats, el cel gris al damunt, el pla estenent-se davant seu amb l'exèrcit viu d'un costat i l'exèrcit mort passant-li pel costat, sortint de Barcelona per la bretxa, milers de cossos que ja no esperaven perquè l'espera havia acabat.

En Julià va passar al seu costat. Caminant cap al pla amb el pas dels morts, amb les mans grans i el flascó a la jaqueta i res dins els ulls. Va caminar cap a l'exèrcit de Berwick perquè en Guerau

li havia dit que caminés, i la vida d'en Julià havia acabat en una habitació fosca amb les dents d'un amic al coll, i el que en quedava obeiria fins que el cos es desfés.

Va mirar el cel i va pensar en l'Agnès. Aquesta vegada va poder fer-ho sense el remordiment.

Va pensar. Mercè.

Al pla, l'exèrcit dels morts va xocar amb l'exèrcit dels vius, i el so que van fer plegats no tenia precedent en cap batalla que cap home hagués descrit mai.

Barcelona va cremar.

I la guerra dels morts va començar.

EPÍLEG

La gòndola va remuntar el canal a poc a poc, amb una lentitud cerimoniosa, fent veure que no tenia pressa, i l'Agnès la va mirar des de la loggia del piano nobile amb la Mercè adormida contra l'espatlla, l'alè de la nena tebi al clatell. La llum d'aquella tarda queia espessa, color de mel. El canal, a sota, llançava la seva pròpia llum cap amunt, una xarxa daurada que tremolava al sostre voltat de la loggia, desfent-se i tornant-se a teixir cada cop que una barca obria l'aigua, i l'Agnès va seguir-ne el moviment uns instants abans de tornar al canal. Va passar els dits de la mà lliure per les taques d'humitat de la balustrada de marbre. La trena li havia caigut endavant, damunt l'espatlla dreta, i la nena hi tenia el puny tancat des de feia estona. En un balcó proper, una dona estenia llençols amb els braços pesats, i l'Agnès la va mirar més estona del que calia perquè per un instant va voler ser aquella dona.

Al portal d'aigua del palazzo, el seu pare va baixar al graó relliscós d'algues. S'havia aprimat. No l'havia vist mai prim. Ni durant el primer ensorrament dels comptes toscans, quan s'havia passat

quinze dies sense dormir de debò, havia perdut el perfil d'un home acostumat a devorar el món. La línia de la mandíbula, més afilada, era un dol petit i inesperat, i ella en va prendre nota per mirar-s'ho més tard.

Va deixar la Mercè amb la Lucrezia i va baixar.

L'interior de la casa era fred i ombrívol i feia olor d'aigua de canal i de llustre de llimona. Amb la primavera els dies creixien càlids i accentuaven la sensació d'opressió dels canals que envoltaven la casa i dels edificis vells. Les parets baixes transpiraven una humitat perenne, salina, que la ciutat secretava des de les entranyes i empenyia lentament cap amunt, pedra per pedra, fins al llindar mateix de les estances nobles. El va trobar al peu de l'escala d'aigua. Ell li va agafar les mans i la va besar a les dues galtes. Ella va deixar que l'abracés i va ensumar a l'abric el fred dur dels passos alpins, l'interior agre d'una berlina escalfada massa hores, i, sota tot allò, el deix familiar de l'aigua d'espígol que la mare li havia posat sempre a la roba i que ell no havia deixat de fer servir després de la seva mort.

—Agnès, filla.

Només la paraula, i res més després.

—Pare, benvingut per fi. Frisava per veure't.

Es va sorprendre d'adonar-se que ho deia de debò.

El va fer pujar per l'escala d'aigua. Van travessar el porxo sota els avantpassats del soci de negocis, tres mercaders i un dux que hi havia entrat per matrimoni, amb el vernís enfosquit fins a un tabac uniforme, i al final del tot ella va obrir la porta de la biblioteca.

Era l'estança més antiga del palau. Havia sobreviscut a dues fallides, un incendi i tres generacions de Fiorentini que l'havien volgut vendre. Les parets es recolzaven contra els prestatges de roure fosc com un malalt contra un bastó. L'aire hi feia olor de fusta i pell i encolatges vells, de paper que havia begut humitat durant segles, l'olor d'una casa que es nodreix del seu propi record. A la dreta, un globus terraqüi amb els continents desgastats a les vores per

dos-cents anys de mans que assenyalaven llocs que volien posseir i que ja no existien. Al fons, la catifa turca, tantes vegades enrotllada per l'estiu i estesa per la tardor que s'havia rendit pel mig i s'havia aprimat fins a la trama. A l'escriptori, piles de correspondència a mig contestar. En Giordano havia obert una persiana, i una sola fulla de llum del canal queia sobre la cadira de lectura.

En Giordano va portar un vi del Veneto del color del te prim i aquelles galetes fines d'ametlla que l'Agnès s'havia aficionat a menjar. El pare va refusar les galetes i es va beure el vi d'una sola glopada, com ho bevia tot, com si l'aigua fos una ofensa.

—De qui és la nena?

La pregunta que ja sabia que arribaria.

—Una nena que vaig trobar en un campament de camí de Narbona. No vaig poder trobar amb qui deixar-la.

—I te la vas quedar?

—Estic pensant a quedar-me-la, sí.

—Ja tens un fill.

—L'Isidre és a Gènova amb en Climent. Jo necessito alguna cosa en què ocupar el cap.

—La nena té nom?

—Mercè.

—Ja en tenia un, o l'hi has posat tu?

—L'hi he posat jo.

El pare se la va mirar. Li estava llegint alguna cosa a la cara que ella no podia veure des de dins. Va fer l'esforç de no moure's. Fos el que fos que li veia, ho va desar, almenys de moment.

—Ah.

De moment no faria més pressió. Això sí que l'hi sabia llegir. Es va servir una segona copa.

—Com ha anat el viatge? —va preguntar ella.

—El camí ja no és tan amable com abans de la guerra. Els Alps són plens de soldats. He hagut d'ensenyar la patent del Senat tres

vegades en un mateix dia, i l'última un capità holandès la va llegir del revés i em va demanar molt educadament que l'hi llegís jo.

Tots dos van riure. La primera cosa honesta entre ells en una hora. L'havia trobat a faltar, això si més no era cert.

Llavors el pare va deixar la copa.

—Agnès...

—Ja ho sé.

—No, no ho saps.

Ella va escoltar.

El seu pare va parlar i ella va deixar que la veu li passés per damunt. Espanya era un país abandonat. Sobre el paper encara hi havia ambaixades i correus i la ficció d'un Felip V assegut al tron d'una ciutat que cada matí feia veure que havia dormit bé. Fora del paper, totes les nacions que tocaven els Pirineus havien tancat la frontera. Dragons francesos a Perpinyà, infants de marina anglesos a Irun, regulars portuguesos a Badajoz. A Jaca, una columna de piemontesos que ningú no havia demanat, instal·lada allà perquè la Casa de Savoia no suportava ser exclosa de res que es pogués convertir, més endavant, en una sala amb un mapa damunt la taula. Vigilaven que els morts no passessin. Els mataven quan passaven, i de tant en tant mataven també els vius.

—Estan aixecant una paret d'exèrcits —va dir el pare—. Una quarantena de la mida d'un país.

—I a dins?

Ell va moure la mà. El gest era cansat, i per primera vegada aquella tarda ella es va adonar que era un home vell.

—A dins, Espanya. El que en queda. Tinc informes de Saragossa que no tenen cap sentit. Informes de Salamanca que en tenen massa. Pobles on ningú respon la campana. Ciutats on la campana no para de tocar. Madrid aguanta. L'Escorial aguanta. La cort fa el que fan les corts quan ja no queda res més a fer. Guarden les aparences.

Ella en sabia la major part, i una part que ell no sabia.

Els seus propis correus, els que en Bernat havia portat de Trieste i de Marsella, dibuixaven el nou món amb un detall que les patrulles tenien massa por d'incloure als seus informes. Els morts no eren una riuada. No es desbordaven, no envestien les muralles, no s'escalfaven contra la pedra com un ramat malalt contra una tanca. Es movien en formacions i triaven el terreny. Deixaven alguns pobles intactes per raons que ningú no sabia desxifrar, i passaven de llarg per certs camins. El cos malalt s'arrossega a batzegades. Aquells, no.

No va dir-ne res.

—I Barcelona?

Un silenci petit, i ell va respondre sense mirar-la.

—Barcelona va caure al setembre, i el que en queda és dins del cordó, i no en tinc cap informe fiable. Els castellans diuen que la ciutat es va cremar per no deixar-la als morts, els austriacistes que els francesos la van donar als morts per treure's els catalans de sobre, i tots dos expliquen la veritat que els convé explicar. Ningú no està mirant.

En algun lloc del palau una porta es va tancar. Lluny, una campana va marcar algun sagrament. El so li va arribar tard i gruixut, rebotat de paret a paret per tot el laberint de pedra abans de trobar la finestra, i al darrere, més baixos, els sons de sempre de la ciutat a aquella hora, un rem que topava amb un escàlem, una veu que cridava un preu, una persiana que algú tancava tres canals enllà.

—Felip ha signat —va dir el seu pare.

—La concessió?

—Tota sencera. Les Amèriques, les Filipines, Terra Ferma. Drets comercials a perpetuïtat contra el nostre crèdit d'Amsterdam i tres fragates per fer la ruta de Manila. Signa perquè ja no li queda res més a signar. La casa de duanes de Cadis ja no contesta. La flota de la plata està varada a Veracruz perquè ningú allà vol tornar a casa. Necessita vaixells i nosaltres li podem donar.

—Podem?

—Ets la meva filla.

Ho va dir com si allò ho tanqués tot. Potser sempre ho havia tancat tot, i ella sempre ho havia sentit com el soroll que fa la pluja contra una finestra.

—En Climent salpa d'aquí a dotze dies —va dir—. Fa setmanes que t'espera.

Climent. Ja li costava recordar-ne la cara.

—Fa setmanes que no m'escriu.

El pare la va mirar amb una atenció que no li havia regalat des que ella tenia dotze anys. Ella es va fixar que la mà del seu pare, recolzada al braç de la cadira, tremolava molt lleument. Podia ser el fred del camí alpí que encara duia a dins. Podia no ser-ho.

—A mi sí —va dir ell—. Comptes, dates, nolis. Res que no pogués escriure un escrivent.

Va agafar una galeta d'aquelles que havia dit que no volia. La va girar entre els dits, el polze resseguint la superfície aspra d'ametlla mòlta i sucre que s'esmicolava una mica a cada volta i li deixava un polsim blanc a la pell, i la va deixar a la taula sense menjar.

—Hi ha una altra cosa. No te'n volia dir res, perquè és un rumor, i jo dels rumors no me'n fio. —No la va mirar—. Les patrulles de la frontera no paren d'explicar una història, sempre la mateixa, per passos diferents i en dies diferents, i sempre és un home que camina al capdavant dels morts, dret, vestit amb una túnica negra que ja és poc més que parracs. Els morts marxen darrere seu en una columna sense fi, si és que se'n pot dir columna, i s'arrosseguen per seguir-li el pas. A la Cerdanya, un caporal francès va jurar sobre la tomba de la seva dona que aquell home l'havia mirat a sis-centes passes i que havia notat aquella mirada al damunt. Es va pixar a les calces, va fugir, i m'ho va explicar ell mateix. —Va empènyer la galeta amb el dit una mica més lluny de la tassa—. No em crec res, però tots expliquen la mateixa història.

L'Agnès no va dir res. Se li havia tancat la gola, l'aire aturat a mig coll sense pujar ni baixar, un nus que premia just on el batec se sent quan tota la resta calla, i no es fiava de la seva pròpia veu.

—T'ho explico perquè, si és veritat, la paret d'exèrcits no aguantarà, no eternament, i quan cedeixi hem de ser ja a l'altra banda de l'oceà. Torna amb mi demà, que l'Isidre et reclama i vull que siguis a Gènova quan el vaixell llevi àncores, i després, si t'ho estimes més, embarques amb ells o t'esperes al comboi de tardor, que tant hi fa. Els Fiorentini es poden quedar la nena, que se'ls pagarà bé. Abandona aquest lloc, aquí ja no hi ha res per a nosaltres.

—No.

Ell no ho va entendre, no immediatament. La boca se li va quedar mig oberta. Va trigar un instant a trobar la resposta.

—Agnès...

—No.

—No pots quedar-te.

—No puc marxar.

Va obrir la boca per discutir, i no hi va arribar.

La porta de la biblioteca es va obrir.

En Bernat va entrar primer, en Yusuf després. Tots dos havien pujat per l'escala de servei. En Laurent va arribar pel porxo dels avantpassats, pel seu compte, la cama dreta un pas enrere de l'altra, i es va quedar al fons. En Bernat duia un abric de llana que l'Agnès li havia comprat a Pàdua, ample d'espatlles i encara curt de mànigues, i portava una pistola amb la culata gastada fins a trobar la forma del palmell. En Yusuf tenia aquella petita pistola turca que el pare havia admirat una vegada en una subhasta a Trieste sense saber que la seva filla havia estat qui l'havia convençut de comprar-la. En Laurent duia el sabre. Les armes de foc demanaven un pols que ell ja no posseïa.

No es van moure més. L'aire es va espessir entre els tres homes que acabaven d'entrar i els qui ja hi eren, i tot el que abans havia

estat conversa i tarda i copes de vi va quedar comprimit contra les parets, esperant.

El pare va mirar els tres homes, després l'Agnès, i va tornar a mirar els homes. La vista li va anar a en Bernat primer i s'hi va quedar més estona.

—Qui són aquests? —va dir, baixet.

—Amics de la seva filla, senyor —va dir en Bernat—. Gent que no li vol cap mal. De moment.

—Agnès, no entenc...

—Ja no ets al capdavant del negoci familiar, pare. —Va fer servir la paraula perquè la deia de debò i perquè encara li costava dir-la—. Fa quatre mesos que en Climent em va signar una procura general. La tenen registrada els notaris d'Amsterdam, Augsburg, Trieste i Venècia, tots els nostres factors n'han rebut còpia i instruccions noves, i els bancs hi han adequat les seves signatures autoritzades. El Consell dels Quaranta de la República em va concedir el mes passat una acció provisional contra qualsevol instrument que surti a nom teu d'una casa compresa al Dogat. Els Savis del Comerç la van estendre als nostres socis florentins i genovesos per cortesia recíproca. Encara pots navegar. Encara pots rebre cartes. El que no pots fer és moure ni un florí fora de cap de les nostres cases d'Itàlia, els Països Baixos o l'Imperi sense la meva signatura al costat. Dimarts, a Gènova, quan provis de signar el préstec per a les fragates, el corresponsal dels Grimaldi te'n tornarà la lletra. Ells mateixos ja ho saben. Ho saben des de dilluns passat.

—Els llibres estan en ordre —va dir en Yusuf—. Els vaig revisar jo mateix a l'octubre.

Ell va inspirar i la cara li va fer un gest que no havia vist encara mai.

—És per ell?

—Sí.

—Agnès. És mort. És mort des de la tardor.

L'última vegada que li havia dit que en Guerau era mort, ella tenia disset anys i ell li havia ensenyat un registre portuari falsificat amb una entrada de pesta al costat del nom, i ella s'ho havia cregut durant cinc anys. Cinc anys d'un dol que havia portat dins del cos i havia convertit en forma de vida. S'ho havia cregut i s'havia casat amb en Climent i havia parit un fill per a una casa el balanç de la qual el seu pare havia decidit que importava més que ella. No s'ho tornaria a creure. S'ho havia promès ella mateixa al mar davant de Barcelona, amb la ciutat cremant i els companys d'en Guerau dormint al seu voltant.

—No és mort.

—Com... —Se li va trencar la veu al damunt de la paraula—. Com pot ser viu?

—Simplement ho sé.

Va tancar els ulls. Un múscul petit se li va moure sota l'ull dret, dues o tres vegades, com si algun nervi encara no s'hagués rendit.

—I si m'hi nego?

—A què, pare?

—A tot. A qualsevol cosa. A sortir de Gènova dimarts sense signar res. A sortir d'aquesta estança.

I llavors va passar. Un tremolor, primer, a la base de la columna, com si un animal que hi havia dormit durant anys hagués decidit obrir els ulls. La sang va començar a fer-li un soroll que l'Agnès no recordava haver sentit mai. Un soroll de sang que ocupa els vasos com un exèrcit ocupa un territori que ha estat seu des de sempre i que ha estat governat, mentrestant, per administradors estrangers. Va sentir com se li dilataven les artèries. Va sentir com el pit, aquell pit que des que tenia memòria havia respirat per a un pare i després per a un marit i després per a una casa i un llinatge i una companyia i una signatura al peu d'un paper, aquell pit que no havia estat seu mai, ara s'eixamplava per contenir només allò que ella mateixa hi posava.

Li va pujar un somriure a la boca.

Va mirar el seu pare. El va veure com l'havia vist només una altra vegada a la vida, als set anys, quan l'havia trobat plorant després de la mort de la mare. Encara el veia. A terra al costat del llit desfet, una sabata posada i l'altra a la mà, mirant-se-la com si no recordés per a què servia, i el so que feia no s'assemblava a res que ella hagués sentit sortir d'un home gran. Tan petit. Tan vulnerable.

Aleshores ella havia volgut consolar-lo. Ara no.

—Sortiràs d'aquesta estança, t'ho prometo. Caminant o amb els peus per davant.

—Series capaç de matar el teu pare?

—No. —La paraula li va sortir més tendra del que pretenia. Es va prendre un moment per tornar la veu al lloc fred des d'on s'havia fet forta—. Jo no. Ells sí. Només m'he d'aixecar i sortir d'aquesta habitació i aprendre a viure sabent què ha passat a l'altre costat de la porta. Fa anys que aprenc coses pitjors. La majoria me les vas ensenyar tu.

Per l'escletxa de la persiana, un agró estava dret sobre un piló podrit al revolt del canal. Hi era des del matí. L'Agnès l'havia vist i se n'havia oblidat, i ara continuava exactament allà mateix, amb una cosa petita i argentada al bec, no menjant-la, només aguantant-la, com si no sabés què fer amb el tros següent.

El vi de les copes s'havia escalfat.

En Bernat va tossir. Va ser l'únic soroll de l'estança, i en Bernat va tenir la decència de demanar perdó amb els ulls.

El pare es va aixecar i es va ajustar les solapes de l'abric. Va mirar un moment el cavallet de fusta de la Mercè, caigut al costat de la cadira de lectura.

—Ojo con l'escala, senyor —va dir en Laurent quan el pare passava pel seu costat—. Rellisca.

El pare no el va mirar.

Va sortir.

L'agró es va menjar el peix.

AGRAÏMENTS

A l'Ana, com sempre. Primera lectora i l'única que necessito. Si un capítol no li fa aixecar el cap del paper, és que el capítol no serveix, i ella no ha après mai a dissimular-ho. Gràcies per llegir-me abans que ningú i per dir-m'ho tot.

A l'Erin, que em treu de polleguera i que és, de llarg, la millor cosa que he fet mai. Mentre escric això la tinc al costat jugant. No té ni idea de què va aquest llibre i tant li fa, i això també és un regal. I a l'Spock, el millor gos coixí que hi ha hagut mai, que es va passar anys fent-me de calefactor i que ja no hi és. Espero que estiguis bé a la teva estrella.

Als lectors que torneu, gràcies per tornar. Als que arribeu per primera vegada amb aquesta novel·la. M'agradaria dir-vos que no sempre hi ha tants morts, però seria mentir. A tots els escriptors que m'han fet voler escriure. La llista és llarga i injusta per força, perquè sempre te'n deixes algun i sempre és el que més t'importava.

Als músics que omplen les hores d'escriure i les hores, molt pitjors, de revisar. Aquesta novel·la té banda sonora. Carlos Ares, Arde Bogotá, Linkin Park, Raleigh Ritchie, Muse, Arctic Monkeys, IDLES, Biffy Clyro, i uns quants més que van anar caient pel camí. Si en algun capítol noteu que alguna cosa empeny des de sota, era això.

La carn dels herois surt el 2026. El pròxim projecte és tancar la trilogia d'*El eterno retorno* i portar-la al català, que ja va tocant.

I per últim, gràcies a tu, que has arribat fins aquí. Amb tot el que hi havia pel camí, segur que no ha sigut fàcil.

SOBRE L'AUTOR

Pau Varela (A Coruña, 1985) va estudiar Filologia Anglesa perquè li encantaven els llibres i li feien mandra les sortides professionals clares. Treballa de comunicador científic en un centre de recerca, on es dedica a traduir matemàtiques a un idioma que els humans puguin entendre.

Va començar a escriure seriosament, o gairebé, en un taller d'escriptura creativa a Melbourne, mentre feia d'estudiant d'intercanvi i descobria que Austràlia no són només cangurs i coses que et poden matar. Va publicar relats en fanzins i, per motius que encara no s'expliquen, va guanyar el premi ARC-Catarsi 2012 de ciència-ficció, fantasia i terror.

Ha col·laborat en antologies com *Iberia sumergida* (2013) i *Show Me the Zombies* (2014), i va coordinar *Sueños de acero fundido* (2015), que sona a pel·lícula de robots enfadats i no ho és del tot. La seva primera novel·la, *Pandora despierta* (2014), barreja ciència-ficció, crítica social i personatges amb molts problemes. L'any següent va arribar *El eterno retorno* (2015), primera part d'una trilogia de ciència-ficció de crispetes que continua amb *La cosecha estelar* (2017) i es tancarà amb *El dios errado*, en procés des de fa més temps del que li agrada reconèixer. El 2025 va publicar *L'ample de la nit*.

Viu a Rubí, on escriu de nit perquè és quan la casa calla.

elastronautaimposible@gmail.com · @Darth_Seditious

COLOFÓ

Aquest llibre s'ha compost amb les tipografies
EB Garamond, IM Fell English i Cinzel.